

ВИКИНГ

Брат по съдба

Сага за героите на Севера

ТИМ СЕВЕРИН

e csla

ТИМ СЕВЕРИН
БРАТ ПО СЪДБА
САГА ЗА ГЕРОИТЕ НА СЕВЕРА

Превод: Елисавета Маринкева

chitanka.info

Тим Северин е роден през 1940 г. в Индия. Завършва Оксфордския университет и от средата на миналия век пише десетки книги за легендарни пътешествия, всяко от които попада в списъка на бестселърите във Великобритания.

Трилогията „Викинг“ е първата художествена творба на изтъкнатия автор. Тим Северин е носител на златен медал от Кралското географско общество и на наградата „Ливингстън“ от Кралското шотландско географско общество. През 1966 г. той получава докторска степен от колежа „Тринити“ в Дъблин, Ирландия, където живее и преподава и до днес.

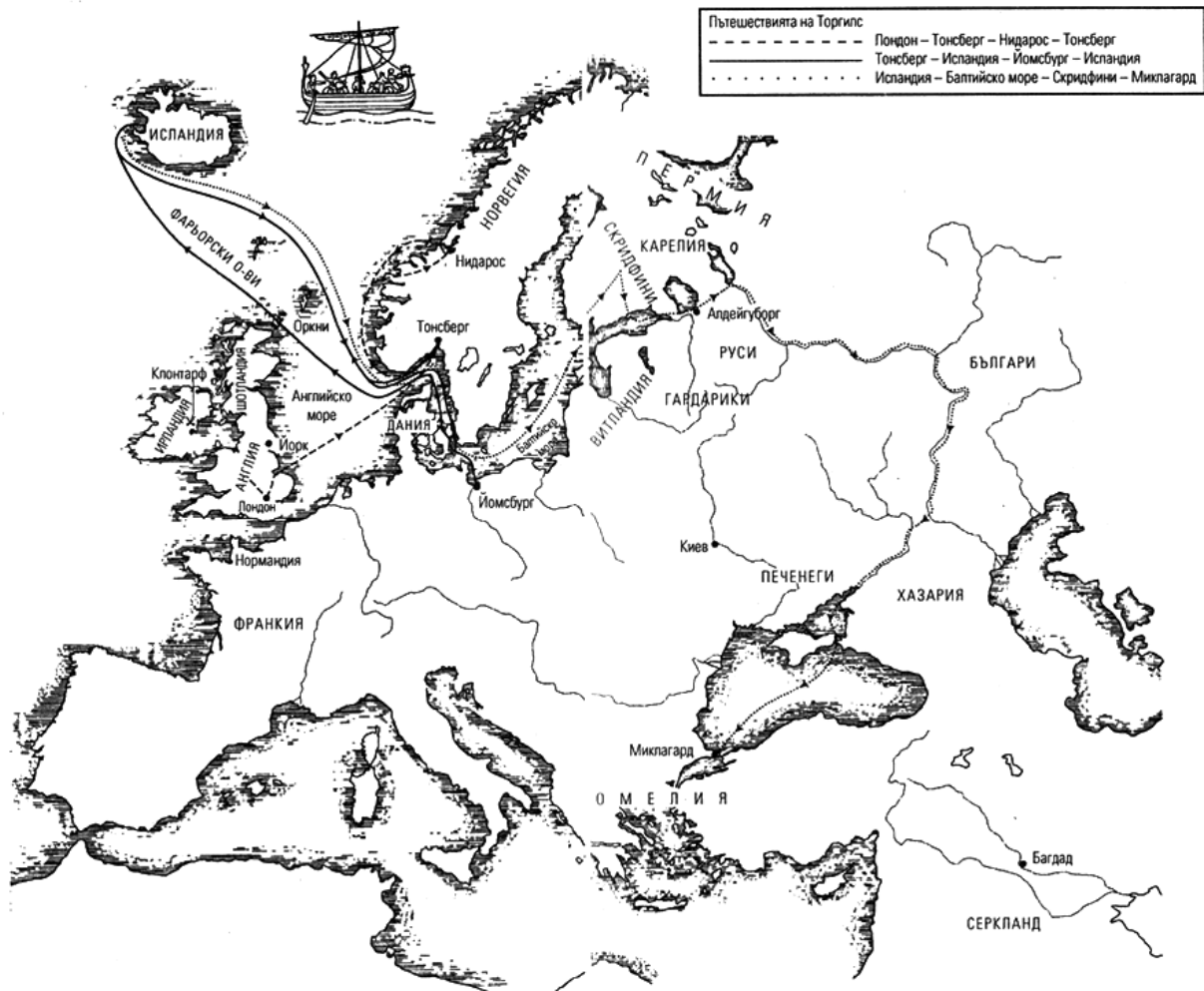
„Брат по съдба“ е втората част от дебютната художествена творба на Северин.

Лондон 1019: минали са няколко месеца от бягството на Торгилс от ноктите на ирландската католическа църква. Едва 19-годишен, той е въввлечен в опасна връзка с Елфгифу — съпругата на Кнут, най-могъщият владетел на Севера. Страстта между любовниците, събрани от съдбата в ложето на греха, ще отприщи жестоки последици. Торгилс отново е принуден да бяга. В мрачните води на ледените морета, преследван от сянката на вината, той среща Гретир — друг беглец от закона. Необичайната дружба между тези двама странни спътници ще ги отведе до много приключения и ще подложи на изпитание вярата на Торгилс...

С „Брат по съдба“ омагьосващото пътешествие назад във времето продължава. Романът ще ви отведе в един свят на красота и жестокост, където героите на севера кръстосват моретата в търсене на съкровища и слава.

КАРТИ

До моя преподобен, блажен господар, абат Жералдин, Както поискахте от недостойния си слуга, Ви изпращам втория том от писанията на лъжесвещеника Тандбранд. Уви, трябва да Ви предупредя, че на много места той всява дори повече смут от първия. Така дълбоко затъва авторът в греховност, че често смятах за свой дълг да оставя книгата, да помоля Бог да прогони от съзнанието ми тези черни деяния, и да прости на грешника. Защото това е разказ за заклетата измама и идолопоклонничество, безпътие и зверски кръвопролития. Колко е вярно, че семето на лъжата и убийството завличат човек в ада.

Много страници са обгорени по краищата, от което заключавам, че фарисеят е започнал да пише греховния си разказ преди големия пожар без време да унищожи катедралата на Св. Петър от Йорк на 19 септември, лето господне 1069. След щателно разпитване научих, че стихията разкрила тайна ниша в стената на библиотеката и точно там били скрити тези книги. Открилият ги богобоязлив мъж донесъл ръкописа при моя предшественик. За да не бъдат открити нови страници, които да изпълнят с потреса праведните, аз лично претърсих останките на опожарената библиотека. С Божията милост не открих други писания на самозванеца, но с прискърбие заключих, че нищо не е останало от някога великата ни църква, нито портика на Св. Грегорий, нито стъклените прозорци, нито резбите по дървените тавани. Изчезнали са и тридесетте олтара, и големият олтар на Св. Павел. Така горещи са били огнените езици, че открих пръски стопено олово от покрива на камбанарията. Голямата камбана лежеше изкривена и няма. Неведоми наистина са пътищата Му, след като скверните думи на безбожника са оцелели сред цялото това разрушение.

Толкова голяма е погнусата ми от изтеклите от тази язва сквернословия, че не намерих сили да прочета

последния свитък документи.

От името на всички ни, се моля за вдъхновените Ви напътствия и нека Бог не отдръпва от Вас милостта си. Амин.

Етелред, сакристан и библиотекар.
Написано през месец октомври от лето господне
хиляда и седемдесет и първо.

ГЛАВА ПЪРВА

Девствеността ми отне не кой да е, а кралица.

Малцина могат да се похвалят с такова нещо, още по-малко пък мъж, приведен над писалищата в манастирския скрипториум, и то докато се преструва, че изящно копира евангелието на Св. Лука, а всъщност пише хрониката на живота си. Но точно така беше и аз ясно помня сцената.

Бяхме в разкошното кралско легло, Елфгифу царствено сгушена до мен, с глава на рамото ми и ръка, собственически метната през гърдите ми. От вълните лъскава кестенява коса, разсипали се по възглавницата и гърдите ми, се разнасяше слабо ухание на парфюм. И да изпитваше угризение, както се полага на омъжена жена, посветила един деветнадесетгодишен младеж в насладите на любовта, Елфгифу, съпругата на Кнут, най-могъщия владетел на Севера, не го показваше. Лежеше отпусната, неподвижна; усещах само биенето на сърцето ѝ и дъха ѝ по кожата си. Аз също не смеех, а и не исках да помръдна. Тайнството на случилото се още не ме бе напуснало. За първи път в живота си изпитвах незабравимото върховно блаженство от прегръдката на красива жена.

От унеса ме извади далечен звън на камбана. Прокрадна се през служещата за прозорец амбразура, високо в покоите на кралицата, последва го втора камбана, после още една. Металните им езици ме подсетиха къде съм: Лондон. Никой друг от познатите ми градове не можеше да се похвали с толкова много църкви на Белия Христос. Никнеха като гъби. Кралят, същият, чиято съпруга сега лежеше гола до мен, не правеше нищо, за да попречи на издигането им.

Елфгифу се размърда.

— Е, малки мой паже — измърмори приглушено тя, — няма да е зле да ми разкажеш нещо за себе си. Слугите ми доложиха, че името ти е Торгилс и че наскоро си пристигнал от Исландия. Така ли е?

— Да, отчасти — отговорих предпазливо. После замълчах, защото не знаех как да се обърна към нея. „Милейди“ щеше да

прозвучи сервилно след наладата от съюза, който тя бе окуражила с ласките си и който изтръгна от мен думи, каквито дори не подозирах, че знам. Притиснах я към себе си и макар да подозирам, че гласът ми леко трепереше, опитах да вложа в отговора си едновременно любов и уважение.

— Пристигнах в Лондон само преди две седмици, като ученик на един исландски скалд^[1]. Надява се да го наеме... — Тук сконфузено прекъснах. Смятах да кажа „краля“. Елфгифу, разбира се, отгатна. Леко стисна рамото ми, за да ме окуражи и каза:

— Значи затова стоеше при бардовете на съпруга ми. Продължавай. — Не надигна глава от рамото ми, дори притисна тяло по-близо до моето.

— Срегнах скалда — казва се Херфид — миналата есен на остров Оркни, до шотландския бряг, където ме остави екипажът на кораба, спасил ме в Ирландско море. Дълга история е. Моряците ме откриха в една потъваща лодка. Бяха много добри с мен, Херфид също. — Тактично пропуснах да спомена, че се носех без посока в пропусаща вода плетена кошница, покрита с кравешка кожа, след като бях нарочно пуснат в морето. Елфгифу знаеше, че това е традиционно ирландско наказание. Обвинението срещу ми повдигнаха монаси, които се гнусят да пролеят кръв. Наистина откраднах нещо тяхно — пет скъпоценни камъка от корицата на една библия, — но да взема дрънкулките ме подтикна единственото отчаянието и не се разкайвах за постъпката си. Определено не мисля, че съм крадец, но сметнах, че ще е глупаво да споделям историята с притиснатата към гърдите ми топла, с нежна кожа жена. Особено след като единственото, което носеше, беше един видимо скъп наниз сребърни монети.

— Ами семейството ти? — попита Елфгифу.

— Нямам — отговорих. — Така и не познавам майка си, умряла е, когато съм бил малък. Казаха ми, че е била с ирландска кръв. Преди няколко години отидох в Ирландия, за да науча нещо повече за нея, но не открих нищо. Във всеки случай, преди да умре, тя вече ме бе изпратила при баща ми, Лейф, един от най-крупните земевладелци в Гренландия. Прекарах по-голямата част от детството си там и в една дори още по-далечна земя, Винландия. Когато станах достатъчно голям да си изкарвам сам хляба, ми хрумна да стана бард. Винаги съм

обичал историите. Най-добрите бардове са исландците, затова реших да си пробвам късмета там.

Отново премълчавах истината. Не казах на Елфгифу, че баща ми Лейф, по прякор „Щастливеца“, не бе женен за майка ми, нито с християнски, нито с езически ритуал. Нито че законната съпруга на Лейф отказа да ме приеме под покрива си, затова прекарах по-голямата част от живота си подхвърлян от страна в страна. Но в този момент, докато лежах до Елфгифу, ми хрумна, че късметът на баща ми, хамингя, както казват викингите, се е прехвърлил на мен. Как иначе да си обясня това, че девствеността ми отне съпругата на Кнут, владетел на Англия и претендент за датския и норвежкия трон?

Всичко стана съвсем неочаквано. Пристигнах в Лондон с учителя ми Херфид едва преди десет дни. Херфид и другите бардове бяха поканени на сбора, свикан от крал Кнут, за да оповести началото на кампанията си в Дания. По време на речта на краля, усетих, че някой от свитата на Кнут настойчиво ме гледа. Нямах представа коя е Елфгифу, но когато очите ни се срещнаха, мигом разпознах гладния блясък в погледа ѝ. В деня, след като Кнут отплува с армията си за Дания, ме повикаха в покоите ѝ в палата.

— Гренландия, Исландия, Ирландия, Шотландия... истински пътешественик — каза Елфгифу. — А аз дори не съм чувала за Винландия. — Претърколи се на една страна, подпря глава и с пръст очерта профила ми, от челото до брадичката. — Приличаш на съпруга ми — каза, без да се смущава. — От викингската кръв е. Не го свърта у дома, любовта към приключенията все го кара да провери какво има зад хоризонта. Дори не се опитвам да го разбера. Израснала съм в сърцето на Англия, далеч от морето. Животът там е спокоен и на моменти дори малко скучен, но точно такъв ми харесва. Както и да е, винаги можеш да прогониш скуката, ако знаеш как.

Трябваше да се досетя накъде бие, но бях твърде наивен, а и заслепен от изтънчеността и красотата ѝ. Бях толкова опиянен от случилото се, че дори не се запитах защо една кралица така бързо изгуби ума си по съвсем обикновен младеж. Тепърва щях да науча, че жените могат да бъдат неустойимо привлечени от мъж, а тези, близо до властта, бързо и самоуверено задоволяват лъстта си. Това е тяхно право. Години по-късно видях как една императрица стигна дотам да подели кралството си с младок на половината на годините ѝ — макар и

разбира се, връзката между мен и непредсказуемата Елфгифу да бе съвсем различна. Не ѝ бях безразличен, в това съм сигурен, но бе достатъчно опитна да не изкарва на показ чувствата си. Аз също трябваше да имам предвид риска, но бях така заслепен, че нищо на този свят не би ми попречило да я обожавам.

— Хайде — каза тя изведнъж, — трябва да ставаме. Съпругът ми може и да е на поредната от амбициозните си военни експедиции, но ако отсъствам повече от няколко часа от палата, хората ще полюбопитстват къде съм и какво правя. Пълно е с шпиони и клюкари, и моята превзета и престорено свенлива съперница ще остане очарована да се добере до нещо срещу мен.

Тук следва да отбележа, че Елфгифу не бе единствената съпруга на краля. Беше се оженил за нея по политически причини, докато с баща ѝ, Свен Форкбиърд, кроели планове как да разширят властта си над тази част от Англия, която датчаните бяха завладели след повече от век викингски набези през Английско море. Елфгифу произлизаше от саксонската аристокрация. Баща ѝ бил елдормен, висш благородник, с обширни земи по границата на земите на датчаните и тези на англичанина Етелред. Форкбиърд пресметнал, че ако наследникът му вземе благородна саксонка за жена, съседните елдормени ще бранят датската кауза по-охотно, отколкото служеха на собствения си монарх, на който бяха лепнали презрителния прякор Бавния, за досадната му дарба, преди да предприеме нещо да изчаква до последно, и после да вземе възможно най-грешното решение, в най-неподходящия момент. Кнут бил на двадесет и четири години, когато се оженил за Елфгифу, а тя с две години по-млада. Когато ме покани в покоите си четири години по-късно, въпреки младежкия си вид и красотата си, тя вече бе зряла жена. Съпругът ѝ пък се бе издигнал до безспорен крал на цяла Англия. Етелред бе вече в гроба и — за успокоение на английската аристокрация — Кнут се бе оженил за вдовицата му, четиринадесет години по-възрастната от него Ема.

Кнут преди това не си направи труда да се разведе с Елфгифу. Единствените, които биха се противопоставили на двуженството му, сиреч християнските свещеници, с които изобилстваше свитата на Ема, бяха стигнали до типично за тях византийско решение. Кнут, твърдяха, изобщо не е сключвал християнски брак с Елфгифу; сватбата им е била по „датския обичай“, *ad mores danaos* — обожаваха

църковния си латински — и следователно няма нужда да се анулира. Сега зад гърба ѝ наричаха Елфгифу „наложницата“. Напротив, благородниците от Дания и Северните земи, одобряваха двойния брак. Според тях точно така следва да водят държавните дела великите крале, а и харесваха Елфгифу. Със стройната фигура и грацията си тя беше далеч по-приятна гледка от сухата Ема с антуража ѝ шушукащи прелати. Намираха, че Елфгифу много повече се доближава до начина, по който следва да се държи една уважавана викингска жена: беше земна, със собствено мнение и на моменти — както съвсем скоро щях да открия — обиграна интригантка.

Елфгифу стана от любовното ни гнездо с привичната си решителност. Плъзна се рязко встрани — при което мярнах изящния ѝ гръб и бедра, и сърцето ми се разтопи от неѝ — грабна ризата в бледосиво и сребристо, която бе свалила преди час и прикри с неѝ голотата си. После се обърна към мен.

Лежах едва ли не парализиран от нова вълна копнеж.

— Ще уредя да те изведат дискретно от палата. Ще чакаш да се свържа пак с теб. Чака те пътуване, този път не толкова надалеч като предишните. — После се обърна и изчезна зад един параван.

Като на сън се добрах до къщата, в която бяха настанени кралските поети. Открих, че господарят ми, Херфид, почти не е забелязал отсъствието ми. Херфид бе дребен, изпълнен с достойнство мъж, облечен с дрехи, носили се поне преди едно поколение. Лесно се познаваше, че е скалд — в мига, в който отвореше уста, от неѝ с исландски акцент започваха да се леят привичните за гилдията му старомодни фрази и забравени думи.

Заварих го както обикновено — потънал в своя си свят, седеше на празната маса в трапезарията и си говореше сам. „Боен вълк, боен лъч, бойно зарево“, мърмореше под носа си. След миг недоумение проумях, че съчинява стихотворение. Беше ми обяснил, че когато пишеш поезия, най-важно е да избягваш да наричаш обичайните предмети с прости думи, а да ги описваш заобиколно, с друг термин или фраза — кенинг — по възможност от викингските традиции на Старата вяра. Горкият Херфид, здравата се беше оплел. „Чадо на бруса, душманин на щита, бойна ледена висулка. Не, не, не става. Много е банално. Отар Черния го използва миналата година.“

Вече се бях досетил, че се опитва да намери дума за „меч“.

— Херфид! — твърдо прекъснах мислите ми. Той подразнено надигна глава, после видя кой е и обичайното му добродушие се завърна.

— А, Торгилс! Радвам се да те видя, макар и този дом да е лишен от живец и да е празен, откакто другите бардове отплаваха с краля за Дания. Опасявам се, че те докарах до задънена улица. Съмнявам се да открием друг, склонен да плати за възхвалите ни оди. Мислех, че може би някой от великите князе, които Кнут остави в Англия, ще прояви добрия вкус да поръча нещо елегантно в стария стил, обаче ми казаха, че те са една пасмина грубияни. Избрани са по воински способности, а не като познавачи на тънкостите на поезията.

— Ами кралицата? — попитах, нарочно наивно. — Тя не обича ли поезията?

Херфид не ме разбра.

— Кралицата! — изсумтя. — На нея ѝ дай нови молитви или химни, само повторения и напеви, досадно нещо. А за тях си има предостатъчно свещеници. Вероятно ще припадне само като чуе за аезирите^[2], толкова мрази старите богове.

— Не говорех за кралица Ема — казах, — а за другата, Елфгифу.

— А, да. Не знам много за нея. Гледа да не се набива на очи. Но във всеки случай кралиците не наемат скалдове. Повече ги интересуват романтични песни за арфа и подобни лекомислени творения.

— Ами регентът Торкел? Чух, че Кнут го оставил да отговаря за страната. Той дали няма да оцени една-две поеми? Всички казват, че е от старата школа, истински викинг. Навремето бил наемник. Заклето вярва в Старата вяра и носи амулет с чука на Тор.

— Да, наистина, а трябва да го чуеш как псува, като се ядоса — поразведри се Херфид. — Толкова имена за старите богове не знам дори и аз. Здравно богохулства срещу свещениците на Белия Христос. Чувал съм, че напие ли се, нарича кралица Ема Бакрауф. Само се надявам, че малко саксонци го разбират. Във викингските легенди Бакрауф е сбръчкана вещица, жена на трол, а името се превежда като задник.

— Тогава защо не постъпиш при Торкел? — настоях аз.

— Това е идея — каза Херфид. — Обаче трябва да внимавам. Ако до Кнут достигне слух, че регентът си позволява разкоша да наеме личен скалд, кралят може да помисли, че е започнал да си придава

важност и е намислил да става владетел на Англия. Кнут остави Торкел да отговаря за военната част и да потушава с твърда ръка местните размирици, но административното и правното управление са в ръцете на архиепископ Улфстан. Добре измислено: християнин държи под око езичниците. — Херфид, който бе смирен мъж, въздъхна. — Дори и да получа служба при Торкел, се опасявам, че няма да имаш особена възможност да блеснеш като мой ученик. Регентът е по-беден от един крал, и не толкова щедър. Добре дошъл си да останеш като мой ученик, но няма да мога да ти плащам. Ще сме късметлии, ако има какво да ядем.

Затруднението ми бе разрешено три дни по-късно, когато на вратите ни със съобщение за мен потропа един слуга. Трябваше да се явя пред домакина на кралицата, в готовност да се присъединя към свитата, заминаваща за родния й Нортамптън. Трябваше ми само минута, за да стегна багажа си. Единствените ми дрехи, освен бозавата туника, обувки и тесните панталони, които носех всеки ден, бяха един вишнев костюм, който Херфид ми даде, за да мога да се появя в сравнително приличен вид в двореца. Натъпках го в износената кожена торба, която уших, докато живеех при монасите в Ирландия и се сбогувах с Херфид. Още се потеше над поемата си.

— Какво ще кажеш за „пламък на смъртта“? — предложих, докато мятах торба на рамо. — Добър кенинг за меч е.

Той ме изгледа с блажена усмивка.

— Пасва точно! — каза. — Все пак си се вслушвал в уроците ми. Надявам се, че някой ден ще откриеш как да се възползваш от дарбата си на разказвач.

Свитата на Елфгифу вече чакаше в двора на палата — четири тежки товарни каруци, около дузина ездитни коне и ескорт от хускарлите^[3] на Кнут. Последните представляваха символична защита, тъй като след идването на Кнут на трона в страната цареше небивал мир. Годишите викингски набези и дейнгелда^[4] до такава степен бяха изтозили англичаните, че те биха приветствали всеки господар, стига той да им донесе мир. А Кнут бе направил и нещо повече. Беше обещал да управлява саксонците със същите закони, които имаха при саксонския крал. Оправда доверието на поданиците си — и намали данъците, — като отпрати армията си наемници, сбирщина от половината страни отвъд Ла Манша и Английско море. Но Кнут бе

твърде хитър да се остави напълно беззащитен пред един въоръжен бунт. Заобиколил се бе с триста хускарли, все въоръжени до зъби мъже. Всеки кандидат за елитната охрана трябваше да притежава личен дълъг меч със златен обков на дръжката. Кнут прекрасно знаеше, че само един истински воин би притежавал подобно скъпо оръжие и само заможен човек би могъл да си го позволи. Англичаните никога не бяха разполагали с толкова компактна и смъртоносна бойна машина, при това с толкова стилно въоръжение.

Затова се изненадах, че и двамата хускарли, прикрепени към свитата на кралица Елфгифу, са инвалиди, единият с чуканче на мястото на дясната ръка, другият с дървен крак. После се сетих, че Кнут взе хускарлите в Дания и остави само инвалидите. А дори и те не бяха за изхвърляне, реших. Еднокракият докуцука до коня си, наведе се и махна дървената протеза, за миг балансира на един крак, рязко подскочи и се метна на седлото. Там затъкна протезата в една кожена примка и за по-голяма сигурност, се омота през кръста с ремък.

— Хайде, стига си се размотавал — викна весело на другаря си, който с една ръка и зъби оправяше юздите на коня и се готвеше да ги метне през чуканчето на другата си ръка. — Дори на Тир му е трябвало по-малко време да приготви Глейпнир за Фенрир.

— Млъквай, Дървен крак, да не дойда да изтрия глупавата ти усмивка от лицето — дойде отговорът, но видях, че Едноръкия е поласкан. И с право. Всеки староверец знае, че Тир е най-смелият от старите богове, аезирите. Точно Тир доброволно пъхнал ръка в устата на Фенрир, адския вълк, за да притъпи подозренията на звяра, докато другите богове му надянат Глейпнир, вълшебните окови. Направили ги джуджетата от шест вълшебни съставки — „котешка стъпка, женска брада, корени, мечи жили, риби дъх и птича слюнка“. Глейпнир не поддал дори когато адската хрътка усетила как оковите се затягат и се заборила с всичката си нечиста сила. Тир изгубил ръката си в пастта на адския звяр.

Домакинът на Елфгифу се мръщеше насреща ми.

— Ти ли си Торгилс? — запита рязко. — Закъсняваш. Яздил ли си някога?

Кимнах предпазливо. В Исландия ми се бе случвало да яздя солидните дребни исландски кончета. Те обаче бяха толкова ниски, че ездачът не се нараняваше при падане, а и в Исландия няма пътища,

само пътеки през тресавищата, или приземяването е меко, дори да не изкараш късмет и се стовариш на камък. Съвсем не ми се щеше да се кача на нещо, подобно на злонравните жребци, на които се метнаха хускарлите. За мое облекчение домакинът кимна към привързаната зад една от каруците, видимо унила кранта.

— Вземи тази. Или ходи пеш.

Скоро пъстрата ни процесия вече поскърцваше и потраковаше през града, а аз се чудех защо никъде не виждах възлюбената си Елфгифу.

Тя се присъедини към нас сред грохот на копита, когато вече бяхме пропъзтели около пет мили. „Ето ти я, язди като валкира“, одобрително отбеляза Едноръкия и двамата хускарли се обърнаха да видят младата кралица. Аз също се извъртях на крантата, като гледах да не издавам, че сърцето ми бясно думка в гърдите. Елфгифу яздеше като мъж, с развята пусната коса. Придружаваха я няколко млади благородника, видимо саксонци. Бодна ме ревност. След миг ездачите профучаха край нас и сред брътвежи и доволни възгласи, заеха мястото си начело на малката кавалкада и укротиха конете, за да влязат в крак с нас. Засрамен и изчервен, се подрусвах на грозното добиче. Не бях очаквал, че Елфгифу ще ме погледне, но бях така влюбен, че все пак се надявах да отвърне на погледа ми.

Цели четири нещастни дни се влачех в края на колоната и само от време на време мярвах изящния гръб на Елфгифу. За мен бе истинско мъчение, когато някой от младите мъже се наведеше и я заговаряше или я вадех да отмята глава и се смее на някоя остроумна забележка. Болен от ревност, опитах да разбера кои са спътниците ѝ, но хората покрай мен бяха все мълчаливци. Казаха ми само, че са благородни саксонци, потомци на елдормени.

Пътуването ми причиняваше болка и по друга причина. Вкиснатата кобила се оказа най-тромавото, твърдогърбо създание, убягнало от ножа на касапина. Така набиваше крак, че всяка подкова се забиваше в гръбнака ми. Седлото, от най-евтиния дървен вид, беше цяла агония. Така се схванах, че слезех ли от коня, куцуках като старец. Не че „ездата“ ми допадаше повече. Трябваше да си отвоювам всяка крачка с удари и ритници по бедрата на ленивото създание, и бях напълно безсилен, когато кобилата решише да се отклони от пътя към някоя туфа трева. Биех я между ушите с една лескова пръчка, отрязана

специално за целта, и опъвах юздите, но животното само извърщаше грозна глава и продължаваше към целта. Веднъж пък за мой срам се препъна и двамата се проснахме по очи в прахта. Решеше ли да пасе, бях безсилен. Дърпах юздите, докато ръцете ме заболяваха и я ритях в ребрата, без резултат. Инатият звяр надигаше глава и се завлачваше под псувните ми чак когато пометеше всичко.

— Не изоставай от групата — предупреди ме неразговорливо Едноръкия, дошъл да провери дали всичко е наред отзад.

— Съжалявам, заради коня е — отговорих.

— Ако това изобщо е кон — коментира хускарлът, оглеждайки уродливото създание. — Май не съм виждал по-грозна кранта. Има ли си име?

— Не знам — казах, след което, без да мисля добавих: — Аз ѝ викам Ярнвидя.

Хускарлът ме изгледа странно. Ярнвидя значи „желязна кранта“. Чак сега си дадох сметка, че като Бакрауф, и това е име на тролска жена.

Бавният кон ми даваше достатъчна възможност да разгледам подробно Англия. Земята бе учудващо плодородна, независимо от скорошните войни. Селата се редяха едно след друго. Повечето бяха спретнати и добре поддържани — десетина покрити със слама къщи със стени от раката и кирпич или талпи, издигнати край кални улици или на кръстопът. Много имаха градини отпред и отзад, а зад хамбарите, кочините и кошарите се виждаха добре гледани ниви. Ако мястото бе важно, имаше и по-голяма къща на местния големец с параклис или дори дървена черква. На места мярках каменоделци, които поставяха основите на по-висока църковна кула. Култът към Белия Христос се разпространяваше като пожар, дори в селата. Не видях олтар на старите богове, само парцаливи обредни ленти, увесени по големите дъбове, които подсказваха, че Старата вяра все пак не е изчезнала напълно.

Пътувахме по почти права линия, което ми се стори странно. Пътищата в Исландия и Ирландия криволичеха, придържаха се към високото, за да избегнат мочурищата и заобикаляха по-гъстите гори. В Англия, напротив, сечаха почти напътно. Когато се загледах по-внимателно, забелязах, че тежките ни каруци проскърцват по стар път,

изровен от колела, но още личеше, а на места имаше и павета и издигнати бордюри.

Когато попитах, ми казаха, че е от римско време. Казвал се Уотлинг Стрийт и макар мостовете и паветата отдавна да били срутени или отнесени от водата, задължение на местните селяни било да поддържат и поправят пътя. Явно невинаги го изпълняваха и на места трябваше да газим през бродове или плащаме на лодкари да ни преведат през реките.

Тъкмо при един такъв преход гнусната Ярнвидя окончателно ме посрами. Влачеше се както обикновено в края на колоната, когато изведнъж надуши вода. Беше жадна и най-спокойно се втурна напред покрай каруците и другите коне. Елфгифу и спътниците ѝ вече бяха стигнали брода и конете им се разхлаждаха в плитчините, а конниците бърбеха. Аз вече бях изгубил всякакъв контрол над Ярнвидя; отвратителната кобила се свлече към брега и докато аз безпомощно опъвах юздите, разблъска двата коня и се бухна кански в плитчините. Огромните ѝ подкови запратаха кални пръски, които измокриха до кости саксонските благородници и самата кралица. Тук звярът се спря, натопи грозна муцуна във водата и шумно започна да пие. Аз бях принуден да стърча на широкия ѝ гръб, аленочервен от срам, а спътниците на Елфгифу ме стрелкаха с гневни погледи, докато се мъчеха да се почистят от калта.

На петия ден отбихме от Уотлинг Стрийт в гъста брезова и дъбова гора, по широка пътека, която ни отведе до крайната ни цел. Домът на Елфгифу бе по-сериозно укрепен от селищата, които подминахме. Беше от вида, който саксонците наричат бург, заобиколен от масивен земен насип и солидна дървена ограда. Гората бе разчистена на стотина метра от нея, за да може при нападение да се даде поле за изява на стрелците. Вътрешното разположение бе такова, че да приюти благородник и свитата му. Имаше спални помещения за слугите, малки казарми за войниците, складове и голяма банкетна зала до голямата манориална^[5] къща на лорда.

Прашната ни процесия влезе през портата. Местните се бяха строили да ни приветстват. Сред прегръдките, клюките и размяната на новини видях двамата хускарли да се отправят право към къщата. За мое разочарование Елфгифу и придворните ѝ дами изчезнаха в друга една сграда, дамските покои. Аз слязох от коня и се протегнах, доволен

най-после да се разделя с Желязната кранта. Един слуга дойде да я отведе. Все пак тя успя подло да ме настъпи, чумата да я тръшне.

Чудех се какво следва да направя и къде да отида, когато се появи мъж със списък, вероятно местният иконом.

— Как се казваш? — попита.

— Торгилс.

Той погледна списъка си.

— Не виждам името ти, сигурно са те добавили в последния момент. Докато изясня това, ще помагаш на Едгар.

— Едгар?

Но домакинът, твърде зает да разяснява подробности, вече ме бе отпратил с ръка. Махна неопределено към една странична врата. Който и да бе Едгар, най-вероятно щях да го открия извън дървената ограда.

С торба на рамо излязох през портата. В далечината се виждаше ниска дървена постройка и малка колиба. Когато ги приближих, чух кучешки лай и крамоли. Изтръпнах. В Ирландия се грижех, не особено успешно, за двата ирландски вълкодава на дъблинския крал Сигтригур. Тук чувах най-малко дузина, а може и повече кучета, а надушвах и непогрешимия им остър „аромат“.

Започваше да вали, един от честите за английската пролет порои, и аз се огледах за убежище. Не исках да рискувам да ме ухапят, затова свърнах встрани и се затичах към малката барака в подножието на гората.

Вратата не беше заключена. Единствената светлина вътре нахлуваше през процепите в рехаво изплетените от клони стени. Когато очите ми се пригледиха към мрака, видях, че в бараката има само няколко солидни пилона, побити в настлания с пясък пръстен под. От тях стърчаха къси дървени колове, увити в зебло или кожа. На тях бяха накацали птици. По размер бяха от педята ми, до малък петел. Беше потискащо тихо. Чувах само далечния вой на кучетата и потракването на дъжда по сламения покрив. Птиците мълчаха, като изключим шумоленето на крилата им или драскането, когато преместваха нокти по пръстите. Пристъпих напред, за да ги огледам внимателно. Те извъръщаха глави след мен — ориентираха се по звука, не можеха да ме видят, защото носеха кожени качулки.

Заковах се на място и изведнъж ме обхвана силна носталгия. Встрани от останалите бе кацнала птица, която веднага разпознах.

Перата ѝ бяха бледосиви, почти бели, нашарени с тъмнокафяви петна, като напръскан с мастило пергамент. Дори при оскъдната светлина виждах, че макар и свит и нещастен, това е исландски сокол.

Исландският сокол е кралят на хищните птици. Като дете в Гренландия бях виждал тези величествени птици да ловуват диви гъски в тресавищата. Ловците ни ги ловяха с мрежи или се катереха по скалите и ги отвличаха още голишарчета. Изпрацахме пет до шест сокола годишно на търговците ни в Исландия и съм чувал, че те ги продавали скъпо и прескъпо на богати земевладелци в Норвегия или из южните земи.

Соколът сменяше оперението си, затова изглеждаше толкова нещастен, а перата му бяха раздърпани и неугледни. Долови присъствието ми и обърна глава към мен. Аз предпазливо пристъпих напред и тогава видях: очите на сокола бяха защити. През двата долни клепача бе прокаран тънък конец, който след това бяха изтеглили към гърба и завързали на тила на птицата. Внимателно протегнах ръка, с намерението без да я подплашвам да развържа възела и да освободя клепачите. Нещастната орис на създанието, пленник далеч от дома, наскоро влажната, зелена Англия, приех за символ на собствените си страдания.

Ръката ми вече бе на не повече от десетина сантиметра над главата на сокола, когато някой сграбчи лявата ми китка и грубо я изви между лопатките. Жилести пръсти се впиха в тила ми и глас яростно изсъска в ухото ми:

— Само докосни тази птица и ще ти счупя първо ръката, после врата!

Бутнаха ме напред, така че бях принуден да се извия от кръста. Нападателят ми ме обърна и подкара, все така превит, към вратата на бараката и на открито с един ритник обиграно ме изкара от равновесие. Строполих се, задъхан, с цял ръст в калта. Нападателят ми ме възседна и притисна коляно в гърба ми. Не можех да извърна глава и да го видя. Успях само да изхърхря:

— Търсех Едгар.

Над мен глас, кипящ от гняв каза:

— Ами, намери го.

[1] Странстващ поет. — Б.ред. ↑

[2] Главните богове в скандинавския пантеон. — Б.ред. ↑

[3] Кралска охрана. — Б.ред. ↑

[4] Данък, първоначално изплащан като откуп на датските викинги, а впоследствие за набиране средства за финансиране на военни експедиции. — Б.пр. ↑

[5] Къща на господар. — Б.ред. ↑

ГЛАВА ВТОРА

Нападателят ми освободи хватката си и ми позволи да се превъртя и погледна нагоре. Над мен стоеше дребен, набит мъж, облечен в кърпена туника, тесни панталони и износени кожени гети. Сивата му коса бе ниско подстригана. Предположих, че е някъде към средата на петдесетте. Най-много ме поразих видът му. Лицето му бе прорязано от дълбоки бръчки, бузите — осяени с тъмнорвени петънца, сякаш ги бяха търкали с пясък. Очите почти не се виждаха под свъсените му вежди. Изглеждаше невероятно опасен, забелязах и затъкнатата в кожения му колан кама с дръжка от еленов рог. Зачудих се как така не я използва. После си спомних с каква лекота ме наемете от бараката.

— Какво правеше при птиците? — попита бесен. Говореше езика на саксонците, достатъчно близък до родния ми нордически да го разбере, но с провинциален акцент, гърлено и бавно. — Кой ти позволи да влизаш там?

— Казах ти — отговорих умиротворително. — Търсех Едгар. Нямах представа, че върша нещо нередно.

— А исландският сокол? Каква работа имаше при него? Какво се опитваше, да го откраднеш ли?

— Не — казах. — Искях да махна конеца, за да може да отвори очи.

— И кой ти позволи да го правиш? — Все повече се ядосвах и започвах да се страхувам, че накрая ще си изтърве нервите и здравата ще ме набие. Нямах какво да отговоря на въпроса му, затова премълчах.

— Глупак! Птицата може да се паникьоса, да излети от стойката и да се разхвърчи из бараката, да избяга или да се удари. А, за твоя информация, тя струва десет пъти колкото теб, може би дори повече, селяндур такъв.

— Съжалявам — казах. — Виждам съм такива птици, но никога със защити очи.

Отговорът ми пак го подпали.

— Как така си ги виждал? — изръмжа. — В цяла Англия има най-много пет-шест. Това е кралска птица.

— Там, откъде съм, ги има много.

— Значи си не само крадец, а и лъжец.

— Не, повярвай ми. Там, откъдето идвам, правят гнездата и отглеждат малките си. Влязох в бараката, за да те търся, ако ти си Едгар. Казаха ми да го открия и видях с какво мога да му бъда полезен.

— Искан кучкар, не мръсен датчанин с шавливи пръсти. Познавам гнусния ти говор — провлече. — Ставай на крака. — След което ми помогна с ритник. — Скоро ще разберем дали казваш истината.

Отведе ме обратно в бурга и провери дали казвам истината от измъчения иконом на Елфгифу. Когато последният потвърди кой съм, Едгар бавно се изплю — хрчката ме подмина на косъм — и се закани:

— Ще я видим тази работа.

Върнахме се този път в кучкарника и Едгар вдигна резето на ниската врата към двора. Веднага ни погълна истерична кафяво-бяло-бежова каскада махащи опашки създания. Кучетата лаеха и виеха, не разбрах дали от радост или от глад. Някои обичливо скачаха към Едгар, други се натискаха и се бутаха да се приближат, няколко отстъпиха назад и побягнаха към ъглите. Смърдеше отвратително. Усетих остра болка в пищяла — едно недоверчиво псе ме бе заобиколило и пробно ме ухапа. Едгар спокойно бръкна в развълнуваната маса кучешка плът, галеше ги, с любов ги чешеше зад ушите, обръщаше се към тях по име и с лекота отблъскваше по-любвеобилните, които се мъчеха да подскочат и оближат лицето му. Беше в стихията си, но за мен сцената бе като видение от ада.

— Ето тук ще работиш — ми каза троснато.

Трябва да съм зяпнал, защото на лицето му се появи присмехулна усмивка.

— Ще ти покажа задълженията ти.

Отиде при дългата, ниска барака в дъното на заграждението и с мъка отвори зле прилягащата врата. Вътре беше голо като в колибата с птиците, само дето по пода нямаше пясък и вместо стойки, по едната стена на постройката вървеше широка платформа от груби дъски,

издигнати на къси трупчета на около тридесетина сантиметра от земята. Едгар посочи метнатия отгоре дебел пласт слама.

— Искам всеки ден да я обръщаш, за да се проветрява. Отделяй лайната. Когато се събере за една торба, ще я носиш на кожарите. Нищо не омекотява кожата така, както кучешките лайна. Ще сменяш постелките на всеки три дни. После ще ти покажа откъде ще взимаш свежа слама.

После показа три ниски корита.

— Ще ги пълниш с вода. Ако се замърсят, ще ги изнасяш и изпразваш навън — не искам подът да става по-влажен, отколкото вече е — после пак ще ги пълниш. — Докато говореше за влажния под, отклони поглед към дървения дирек, забит в земята към средата на бараката. Беше увит със слама и видимо заобиколен от мокро петно. Явно служеше за припикаване. — На всеки три дни ще сменяш и тази слама. Всяка сутрин първо ще пускаш кучетата в заграждението и през това време ще сменяш сламата. Ще ги храниш веднъж на ден — стар хляб и остатъци от кухнята, каквото ти дадат. Веднага ще ми долагаш, ако някое куче ти се види болно или залиняло, обикновено има по едно-две такива.

— Къде да те намеря? — попитах аз.

— Живея в къщата срещу бараката с птиците. Зад къщата ще откриеш навес, там държим сламата. Ако не съм си у дома, вероятно съм в гората. Ще питаш жена ми, преди да набуташ сламата. Тя ще те държи под око, за да съм сигурен, че си изпълняваш съвестно задълженията. Въпроси? — попита, когато излязохме от кучкарника.

— Не — казах, — обясненията ти бяха съвсем ясни. Къде ще спя?

Изглежда ме с неприкрита злоба.

— Къде мислиш? С кучетата, разбира се. Там му е мястото на кучкаря.

Следващият въпрос ми бе на езика, но изражението му ме накара да го лиша от удоволствието да го задам. Щях да питам, „А къде ще ям“? Но вече знаех отговора — „С кучетата. Ще ядеш каквото ядат и те“.

Познах. Последвалите дни бяха сред най-противните в живота ми, а аз нерядко съм живял при неописуеми условия. Ядях и спях с кучетата. Отбирах по-доброто от храната им, прихванах бълхите им и

през по-голямата част от времето се мъчех да избегна зъбите им. Ненавиждах ги. Започнах да се движа със сопа — криех я под платформата, когато се появи Едгар. Имах предостатъчно време да се чудя как, за Бога, хората се привързват към кучетата си, особено към тази гнусна порода. Вождовете на кланове в Ирландия се гордееха с вълкодавите си и имаше защо. Кучетата им бяха великолепно, елегантни животни, цели аристократи с дългите си крака и високомерна походка. А откъдето и да ги погледнех, тези на Едгар си оставаха глутница помияри, на половината от височината на вълкодава, със сплескани глави, остри муцуни и козина, основно тъмнокафява, но някои имаха и черни или бежови петна, а едно щеше да е чисто бяло, ако спреше да се въргаля в мръсотията. Не можех да проумея защо човек ще си прави труда да храни подобна пасмина. Няколко месеца по-късно научих, че се казват британски хрътки и били много ценени още от римляни. Информира ме един монах, чийто абат обичал лова и имал такива кучета, пак той ми каза, че британските хрътки са много търсени заради смелостта, упоритостта и способността си да следват миризмата както във въздуха, така и по земя. Не можех да си обясня как, след като самите те миришеха ужасно. След няколко часа вече смърдях колкото безсловесните си дружки; опитах да опазя поне пурпурната туника, като закачих върнатата си торба на пирон на един от диреците.

Едгар идваше в кучкарника сутрин и вечер, да провери мен и противните хрътки. Влизаше и безгрижно прегазваше животинския хаос. Имаше свръхестествена способност да засича кои от животните са порязани или одрани. Протягаше се, сграбчваше кучето и го придърпваше към себе си. Хладнокръвно отмяташе уши, разтваряше пръсти и търсеше бодили, и преспокойно отмяташе срамните им части — които наричаше „двора с каменната порта“, за да провери дали не са натъртени и не кървят. Ако откриеше рана, водеше игла и конец, и с коляно придържаше животното на земята, докато я зашие. Ако кучето се дърпаше, понякога ме викаше да го държа, при което псетата естествено здравата ме хапеха. Веднъж, когато видях шурналата от ръката ми кръв, Едгар доволно се ухили и каза:

— Пада ти се, задето си напъха ръката в устата му — присмя ми се, а аз веднага се сетих за Едноръкия, за хускарла. — Пак е по-добре от котешко ухапване. Те гноясват. Кучешката уста е чиста и здрава. Ако

кучето не е бясно, де. — Това, което ме ухапа, определено не изглеждаше такова, затова безмълвно засмуках раничките си от зъбите му. Едгар обаче нямаше да ме остави току-така. — Знаеш ли какво трябва да направиш, ако те ухапе бясно куче? — попита въодушевено. — Намираш здрав, силен петел, оскубваш всичките му пера, лепваш задника му на раната и здравата го стресваш. Червата му ще се свият и ще засмучат отровата. — Разсмя се с глас.

Мъките ми щяха да продължат много по-дълго, ако на четвъртия ден не изгубих едно куче. Едгар ми бе заповядал да ги отведа да попасат на една поляна на няколкостотин крачки от кучкарника. За краткия преход обаче аз успях да изгубя от поглед хрътките, а когато се върнах, не забелязах, че едно липсва. Осъзнах грешката си едва когато пак преброих животните, преди да ги прибера за през нощта. Затворих вратата на кучкарника и се върнах да потърся липсващото куче на поляната. Не го повиках, защото не знаех името му, а и не исках Едгар да научи за случилото се. Толкова се ядоса само от възможността да изгубя сокол, че бях сигурен, че ще побеснее за куче. Вървах тихо, с надеждата да открия беглеца. На поляната го нямаше и с идеята, че може да се е залутало за храна към дома на Едгар, отидох да проверя там.

Докато заобикалях малката къща, чух леко потракване и видях Едгар. Беше коленичил с гръб към мен, пред разстлана бяла покривка. Върху нея, там, където току-що ги бе хвърлил, лежах шест плоски пръчки. Едгар, който до този момент ги бе гледал втренчено, изненадано се извърна на пети.

— Какво казват? — попитах, с надеждата да изпреваря гневния изблик.

Той ме изгледа с подозрение.

— Не ти влиза в работа — отговори. Понечих да си тръгна, когато неочаквано го чух да казва: — Можеш ли да четеш с уонди^[1]?

Аз се обърнах и предпазливо отговорих:

— В моята родина предпочитаме да хвърляме зар или тафъл. А пръчките привързваме една към друга, като книга.

— Какво е тафъл?

— Нещо като дъска с руни.

— Но все пак хвърляте и уонди?

— Някои от по-старите хора да, пръчки или животински кости.

— Тогава ми кажи какво казват тези тук.

Приблжих се към покривката. На нея бяха пръснати шест уонда, Едгар държеше седмия в ръка. Към един от тези на земята беше привързано червено парцалче. То трябва да бе „господарят“. Три бяха малко по-къси от останалите.

— Какво виждаш? — попита Едгар, с умолителна нотка в гласа.

— Объркано е — казах. Наведох се и вдигнах един леко крив уонд. Обърнах го и разчетох знака. — Тир, богът на смъртта и войната.

Едгар ме погледна озадачен за миг, после кръвта се оттегли от лицето му и червеникавите петна по скулите му изпъкнаха още по-ясно.

— Тир? Можеш да четеш знаците? Сигурен ли си?

— Естествено — отговорих и му показах лицевата страна на уонда, където имаше символ с формата на стрела. — Аз вярвам в Один и точно Один е научил тайната на руните, и я дал на хората. Той измислил и заровете за гадаене на бъдещето. Много е лесно. Тази руна е знакът на Тир.

— Това трябва да значи, че тя е мъртва — каза с треперещ глас Едгар.

— Коя?

— Дъщеря ми. Преди четири години, по време на размириците, я отвлече банда датски разбойници. Не можах да превземат бурга — спря ги живият плет, — но обходиха района, пребиха най-малкия ми син толкова жестоко, че го ослепиха с едното око, и взеха момичето. Беше само на дванадесет. Оттогава не сме чували нищо за нея.

— Това ли искаше да научиш, когато хвърли уондите? Какво се е случило с нея.

— Да.

— Тогава не губи надежда — казах аз. — Уондът на Тир лежеше върху друг уонд, което значи, че посланието е неясно или трябва да се чете наопаки. Дъщеря ти може още да е жива. Искаш ли да хвърля пак пръчките?

Ловецът поклати глава.

— Не — отсече той. — По три хвърляния стига. Повече би било обида към боговете, а и слънцето залезе и времето не е благоприятно.

После подозренията му внезапно се завърнаха.

— Откъде да знам, че не ме лъжеш за руните, както излъга за сокола?

— Нямам причини да те лъжа — отговорих и започнах да прибирам уондите, първо господарят, после трите по-малки, които назовавах по име „дъгата, кралицата — воин, силната вяра“. Докато прибирах по-дългите, издекламирах, „ключодържеца, радост“, и поемайки последния от ръката на Едгар, „празник“.

За да докажа знанията си, невинно отбелязах:

— Значи не използваш уонда на мрака, змийския уонд?

Едгар направо си глътна езика. По-късно щях да открия, че е прост човечец и храни непоклатима вяра в саксонските уонди, както ги наричат в Англия. Само най-опитните използват осмия или змийския уонд. Той е пакостлив и може да зарази и останалите уонди, а повечето хора предпочитат „гледането“, както наричат хвърлянето на пръчките, да им предрече щастие. Аз намирах саксонските уонди за елементарни. Учителят ми по руни Транд ме бе учил да разчитам далеч по-сложни версии. В Исландия уондите се привързват към кожен ремък, след което се разгръщат като ветрило, а значението се тълкува по изписаните от двете страни руни. Тези руни — като повечето сейдур или магия, преиначават нормалното и се изписват наопаки, като гледани в огледало.

— Кажи на жената какво току-що каза за дъщеря ни — подкани ме Едгар. — Може да я успокои. Вече четири години скърби за нея. — Вкара ме в колибата. Състоеше се само от една стая, преградена през средата на дневна и спалня. Имаше открито огнище, проста маса и две пейки. Подканен от Едгар, повторих посланието на уондите на жена му, Джудит. Горката, прие на доверие тълкуванието ми и плахо попита дали съм гладен. Подозирам смяташе, че съпругът ѝ се отнася с мен несправедливо. Сега разбирах ненавистта на Едгар. Взел ме бе за датчанин, като мъжете, отвлекли дъщерята и осакатили сина му.

Едгар явно ме преценяваше.

— Откъде, каза, че идваш? — попита изведнъж.

— От Исландия, а преди това от Гренландия.

— Говориш като датчанин.

— Някои думи, да, но ги произнасям различно, а други думи са чисто исландски. Малко като твоя саксонски. Сигурен съм, си

забелязал, че хората от другите части на Англия говорят различно и използват думи, които ти не разбираш.

— Докажи ми, че идваш от онова място, Гренландия или както там му каза.

— Ами, не знам как да го направя.

Едгар се замисли за миг.

— Каза, че си от земята, където исландският сокол гнезди и отглежда малките си. Аз знам, че не го прави в страната на датчаните, а някъде по-далеч. Значи ако наистина си от Исландия, ще знаеш всичко за тази птица и навиците ѝ.

— Какво да ти кажа? — попитах.

Той ме изгледа лукаво.

— Отговори ми на този въпрос; на какво е птица исландският сокол, на полета или на ръката?

Нямах представа за какво говори, а той победоносно прие объркването ми за невежие.

— Така си и мислех. Нищо не знаеш за тях.

— Не — казах. — Просто не разбирам въпроса ти. Но ще разпозная исландския сокол, ако го видя да ловува.

— Кажи ми по какво.

— Дивите соколи в Гренландия обикновено се спускат от канарите и кацат на високо, на скала или хълм. Ловуват една птица, която наричаме рюпа, прилича на вашата яребица. Когато я засече, соколът се стрелва от наблюдателницата си и започва да лети ниско, все по-бързо и по-бързо, докато не застигне рюпата и не я повали мъртва на земята.

— И какво точно прави миг, преди да нанесе удара си?

— Изведнъж се издига, за да набере височина, после се стоварва върху жертвата си.

— Така е — обяви Едгар, най-после убеден. — Точно това прави исландският сокол и затова може да е птица и на полета, и на ръката. Много малко ловни птици могат да са и двете.

— Все още не разбирам — казах. — Какво е птица на полета?

— Птица, която се издига нависоко, кръжи в небето над господаря си и чака подходящия момент, след което се спуска към жертвата си. Перегринът, соколът — скитник го прави, а ако си

търпелив, можеш да научиш и исландския сокол. Птицата на ръката носиш на китката си и я мяташ по плячката.

Така познаването на навиците на дивия исландски сокол и умениято да гледам на уонди ме спасиха от противния кучкарник, макар и няколко седмици по-късно Едгар да призна, че бездруго видял, че не ставам за кучкар.

— А трябва да ти кажа, че не разбирам как може да не се погаждаш с кучета — добави. — Вижда ми се неестествено.

— Смърдят ужасно — изтъкнах. — Дни ми трябваша да отмия миризмата им. Още не мога да си обясня защо англичаните толкова обичат кучетата си. Не спират да говорят за тях. Понякога ми се струва, че ги предпочитат пред собствените си деца.

— Не са само англичаните — каза Едгар. — Тези кучета са на Кнут. Когато идва на лов, половината му датски приятели водят своите псета и ги пускат при нашите. Гадна работа, започват да се бият помежду си.

— Точно — бе моят коментар. — И саксонците, и датчаните са един дол дренки. В Гренландия ги ядем, ако няма друга храна.

От този момент с мен вече се отнасяха като с член на семейството. Заделиха ми един ъгъл, в който да закача торбата и си спретна легло, а Джудит, която бе толкова доверчива, колкото съпругът ѝ бе предпазлив, ме глезеше като любим племенник и ми отбираше най-добрите меса от яхниите, които по цял ден къкреха над огъня. Рядко съм се хранил така добре. Официално Едгар заемаше важната длъжност кралски лесничей, но си докарваше и по нещо странично с браконьерство. Тайно поставяше мрежи за дребен дивеч — предпочиташе зайците — и често се прибираше призори, с влажни от зората гети и охранена двойка зайци в ръка.

Пролетта премина в лято, а аз осъзнах, че този път наистина изкарах късмет. Юли е гладният месец преди жътвата и обикновените хора живеят от последните остатъци, които успеят да преметат от килерите и хамбарите си. Ядат твърд хляб от трици, шума и прокарал грах. Казанът на Едгар обаче бе винаги пълен. С приближаването на ловния сезон той започна да ме извежда и в гората. Следяхме за най-едрия дивеч — елени. Тук Едгар беше в свои води — тих, уверен и готов да ме учи. Напомняше ми Херфид, който ми обясни триковете на скалда, на ирландските монаси, научили ме на френски, латински и

малко гръцки и как да разчитам и преписвам чуждестранните ръкописи, или на учителя ми по сейдур Транд, който ме обучи в тайните на Старата вяра.

Едгар ме взимаше със себе си по тихите еленски пътеки през дъбовата гора и по-ниските храсти елша и ясен. Показа ми как да отгатна големината на елена по отпечатъците от копитата му и да разбере дали върви, бяга или се движи в тръс. Откриеше ли елен, достоен за глутницата кучета на краля, неколkokратно се връщаше на мястото, за да установи пасищата и режима на животното.

— Гледай внимателно — ми казваше, дръпвайки ме зад някой храст. — Ето тук е спал снощи. Виж как са смачкани тревата и бодлите. А това са следите, които е оставил с колене и преди да се изправи, призори. Голям елен е, вероятно с дванадесет върха на рогата, кралско животно... А е и в добра форма — добави, разчупвайки с пръчка едно еленско испражнение. — Висок е, да, и с добра стойка. Ето тук рогата му са ожулили дървото.

Едгар не се объркваше дори следата да пресечеше друг елен.

— На нас ни трябва еленът, който се е отклонил надясно — каза ми тихо. — Другият е много слаб.

— Как разбра? — прошепнах. Следите ми изглеждаха съвсем еднакви.

Едгар ме накара да коленича и огледам отблизо вторите следи.

— Виждаш ли разликата? Поклатих глава.

— Проследи дупките. — Така наричаше следите от копитата. — Задните му крака се приземяват пред следите от предните, което значи, че е слаб. Тялото на охранения, дебел елен е прекалено голямо, за да се кръстосат така краката.

След един от тези походи в гората Едгар започна да се отнася с мен едва ли не с благоговение. Бях забелязал, че дълбоко вярва в знаци и поличби. Аз като староведец намирах това за съвсем естествено. С Едгар имахме много общи неща в областта на религията. Той почиташе много от моите богове, макар и под различни имена. Один, моят бог, познаваше като Вотан; наричаше Тир, бога на войната, Тив, червенобрадият Тор пък бе Тунор. Имаше и други богове, много от които чувах за пръв път, богове — лечители и кръстници, домашни богове и богове на времето, и водни и дървесни богове; вечно правеше знаци, за да ги умиловичи, пръскаше по няколко капки от супата в

огъня или чупеше гъвкава клонка, увиваше я на венец и я полагаше на някой покрит с мъх камък.

През въпросния ден напредвахме тихо през букова гора по следите на един елен. Дирите ни изведоха на усамотена поляна сред дърветата. В средата се издигаше огромен дъб, много стар, с Полуизгнило, обрасло с мъх стъбло. В основата му имаше ниска каменна стена. Когато се приближих, видях, че пази отвора на малък кладенец.

Едгар взе едно камъче и го пхна в дупка в кората на дъба. Там вече имаше и други камъни; предположих, че така дъбът изпълнява желанието.

— Младите двойки идват тук да молят за деца — обясни ми Едгар. — Мислех, че ако и аз сложа камък, ще си върна дъщерята. — Махна към кладенеца. — Неомъжените момичета пускат сламка и броят колко мехурчета ще се надигнат. Колкото са те, толкова години ще минат, докато се омъжат.

Забележката му докосна болезнена тема. Откъснах клонче и се наведох да го пусна в кладенеца. Видях отражението на черната вода. Желанието ми, разбира се, не бе да науча кога ще се ожения, а кога пак ще видя Елфгифу, по която линеех. При всеки удобен случай бях рискувал, като прескачах до бурга с надеждата да я зърна, и всеки път бях оставал разочарован.

Сега се наведох над кладенеца, но преди да пусна клончето, се случи нещо съвсем непредвидено.

От шест-седемгодишен знам, че съм един от малцината, надарени с така нареченото ясновидство. Майка ми, ирландката, на времето била известна с тази си дарба, която сигурно бях наследил от нея. От време на време получавам странни предчувствия и видения. Дори съм виждал мъртъвци и сенките на хора, които скоро ще умрат. Тези неща се случваха без предупреждение, и понякога ги делях месеци, дори години. Една мъдра жена в Оркни — сама притежаваща дарбата — предположи, че аз просто откликвам на света на духовете, ако съм в компанията на човек, който притежава силата. Тя го нарече нещо като вълшебно огледало.

Случилото се при кладенеца показва, че греша.

Докато се навеждах да пусна клончето, погледнах към отблясъка на черната вода и изведнъж ми прилоша. В началото реших, че е това,

което човек изпитва, когато погледне от много високо или изведнъж му се завие свят, но мастиленочерната вода беше на не повече от една ръка разстояние от мен. Замайването ми бе заменено от пълно вцепенение. Усещах леден хлад, прониза ме ужасна болка, която обхвана цялото ми тяло. Очите ми се замъглиха, догади ми се. После зрението ми се проясни. Отново видях очертанията на главата си във водата и небето над мен, но този път съвсем ясно видях и отражението на някой, който пристъпваше зад гърба ми. Държеше нещо, видях металически проблясък и изпитах сковаващ страх.

Тук трябва да съм припаднал, защото когато отново дойдох на себе си, Едгар ме разтърсваше. Лежах до кладенеца.

Едгар ми се стори изплашен.

— Какво стана? — попита той.

— Не знам — отговорих. — Отнесох се на друго място.

— Уоден ти е говорил? — попита той със страхопочитание в гласа.

— Не, не чух нищо, само видях как ме нападат. Нещо като предупреждение.

Едгар ми помогна да се изправя и ме отведе да седна на един пън.

— Почини малко. За първи път ли ти се случва?

— Такова привидение, да — отговорих. — Имал съм видения и преди, но никога на тихи, спокойни места. Само ако съм под силно напрежение или в компанията на волва или сейдурман, така наричаме жените и мъжете, които говорят със света на духовете.

Едгар веднага ме разбра.

— Има една такава старица на запад, на повече от два дена път. И тя живее до кладенец. Отпива глътка-две от водата и ако е в подходящо настроение, изпада в транс. Някои я наричат вещица, а свещениците я кълнат, но предсказанията ѝ често се сбъдват, нищо че никой друг не смее да пие оттам. От водата се хваща разстройство, а и в самия кладенец има нещо тайнствено. Преди бедствия прелива. Последният път се случи преди битката при Ашингтън, когато датчаните ни разгромиха.

— Ти там ли беше? — попитах. Още се чувствах леко замаян.

— Да — отговори Едгар, — със саксонските селяни, въоръжен с ловния си лък. Предаде ни един от водачите ни. Изкарах късмет, че

отървах живота. Ако водите на кладенеца можеха да предупреждават за предатели, щях с удоволствие да му прережа гърлото, нищо че беше елдормен.

Чувах думите му, като че ли идваха от далеч.

Опитах да си обясня какво е привикало видението. Прозрението ме връхлетя отведнъж: откликвах на света на духовете, когато се озовях на места, където границата между истинския и техния свят е по-тънка. Улавях послания от отвъдното като стрък трева, наклоняща се на вятъра, дълго преди човек да го усети по кожата си. Изтръпнах — от страх, че няма как да разбере дали не съм на свещено място, преди да ме връхлети поредното видение.

* * *

Седмица беше минала от видението в гората. Едгар беше в прекрасно настроение.

— Южен вятър и облачно небе значат добър сутрешен лов — обяви, побутвайки ме с крак, както си лежах, полузаспал в ъгъла. Много обичаше поговорките. — Време е за първия ти лов, Торгилс. Имам чувството, че ще ни донесеш късмет.

Едва се бе разсъмнало, но той вече бе облечен в дрехи, които не бях виждал преди — зелени от главата до петите. С мъка се измъкнах изпод одеялото.

— Дръж — каза и ми хвърли туника, легинси и наметало с мека качулка, все зелени.

Озадачен се облякох и го последвах в хладното утро. Едгар пробваше един ловен лък, опъваше и пак го отпускаше. Лъкът също беше зелен.

— Да изведа ли кучетата? — попитах.

— Не, не днес. Ще вземем само едно.

Не казах нищо, макар и да се зачудих, какъв е смисълът да имаш цяла глутница кучета, да ги храниш, чистиш и обучаваеш, а после да не ги вземеш на лов.

Едгар отгатна мислите ми.

— Ловът с кучета е игра за кралете, развлечение. Днес ще ловуваме за храна, не за удоволствие. А и това, което правим, е много

по-деликатно и трудно. Затова слушай какво ти се казва и внимателно следвай нарежданията ми. А! Ето ги и тях — каза и погледна към бурга.

Към нас яздеха трима облечени в зелено конници. Единият не разпознах, но ми заприлича на слуга. За моя изненада, другите двама бяха хускарлите, които ни придружаваха от Лондон — Едноръкия и Дървения крак. Едгар ми каза, че се казват Гисли и Кяртан. И двамата изглеждаха в превъзходно настроение.

— Чудесен ден за лов! — весело се провикна Кяртан, Едноръкия. — Всичко ли е готово, Едгар? — И двамата явно бяха добри познати с кралския ловджия.

— Остава само да доведе Кабал — отговори Едгар и забърза към кучкарника. Върна се с едно куче, което бях забелязал през злощастните си дни в кучкарника, защото се различаваше от останалите, по-голямо, тъмнокафяво, с увиснала муцуна и прискърбен поглед. Не хапеше, не скимтеше и не бягаше в кръг като лудо; обикновено стоеше встрани и бе спокойно, тихо, чувствително създание. Даже малко го харесвах.

— Качвай се! — ми каза Едгар.

Аз го изгледах озадачено. Не виждах свободен кон.

— Тук, момче — повика ме Кяртан, наведе се от седлото и ми протегна здравата си ръка. Изглежда щяхме да яздим по двама. Едгар вече бе скочил на седлото зад слугата. Това му е хубавото на лова, си помислих, докато някак се изкатерих зад хускарла и го хванах здраво през кръста — ловец, хускарл, слуга и бивш кучкар стават равни.

— Не си ли яздил така преди? — попита ме през рамо Кяртан. Очевидно с нетърпение очакваше предстоящия лов. Зачудих се как ще ловува с една ръка. Не можеше да опъва лък, а не носеше дори копие. Единственото му оръжие беше къс меч.

— Не, сър — отговорих. — Ловувал съм пеш, основно дребни животни, в гората. Но не и на кон.

— Е, почакай и ще видиш — каза Кяртан. — Днес ще ловуваме и на кон, и пеш. Едгар си знае работата, няма да се върнем с празни ръце. Само трябва да правим каквото ни каже, въпреки че не всичко опира до умение, а и до късмет. Елените сега тъкмо се угояват. Вкусно месо. — Тихо си затананика.

Навлязохме в гората, към едно място, където с Едгар наскоро бяхме забелязали следи на червен елен и стадо от четири-пет кошути. Кучето, което досега тичаше зад конете, започна да снове напред-назад и да души тревата.

— Страшно куче е Кабал — каза Кяртан. — Остарява и малко го въртят лапите, но е несравним в лова. И никога не се отказва. Смело сърце.

Поредният заслепен любител на кучета, си помислих, но все пак не можех да не се възхитя на вниманието, което старият Кабал отделяше на всяко храстче. От време на време се заковаваше на място и надигаше едра муцуна, опитвайки да улови и най-слабата миризма.

— Ето! — тихо каза Кяртан. Кучето беше свело нос много близо до земята и напредваше към гората, определено по дирите на дивеч. — Тих, както се полага — одобрително изръмжа Кяртан. Аз не оцених комплимента, затова той продължи: — Повечето кучета започват да лаят и вият, когато хванат дирята. Но не и старият Кабал. Обучен е да стои мирен, за да не подплаши плячката.

Намалили бяхме почти съвсем ход и аз забелязах, че ездачите внимават да вдигат колкото се може по-малко шум. Кяртан погледна към Едгар и когато той кимна, групата ни се закова на място. Слугата слезе от коня, пое каишката на Кабал и завърза кучето за една фиданка. Кабал все така мълчаливо се отпусна на тревата и положи глава на лапите си. Задачата му явно бе приключила.

Когато слугата се върна, се събрахме в малък кръг, за да чуем какво ще ни каже Едгар.

— Мисля, че ще открием елена право пред нас. Идваме откъм страната на вятъра, това е добре. Ти, Елфрик — обърна се шепнешком към слугата, — ще се качиш при Гисли. Торгилс остава при Кяртан, аз тръгвам пеш. Ще оставим третия кон тук.

По негов сигнал ние петимата и двата коня се придвижихме предпазливо напред. Навлизахме в една не толкова гъста част от гората. От дясно сред дърветата засякох движение и след миг видях малкото стадо — еленът и четирите кошути.

— Сега ще заобиколим челно — прошепна ми Кяртан. Явно искаше да оценя по-тънките моменти на лова. Чух леко изпукване на кожа. За моя най-голяма изненада Гисли разкопча специалния си кожен колан, смъкна се от седлото и падна на земята. Забелязах, че се

приземи от страната не към елена, така че конят да го прикрие. Стискаше юздите в ръка, за да се задържи изправен, докато закопчее дървения си крак. Не носеше патерица, а тежък лък. Едгар застана до него, също зад коня и скрит от елена. Когато подаде следващия сигнал, двата коня преминаха на откритото, с трима мъже на тях и двама скрити. Еленът и кошутите веднага надигнаха глави и се втренчиха в нас. Сега разбрах — не се страхуваха от мъже на кон, стига последните да яздят бавно и тихо, и да не ги приближават твърде много. Забелязах, че Едгар и Гисли нагодиха крачка и тръгнаха успоредно с краката на конете.

— Почти като Слейпнир — прошепнах на Кяртан. Той кимна. Слейпнир, конят на Один, има осем крака и може да се движи с невероятна бързина. За сърните нашите коне сигурно изглеждаха така, сякаш са с по шест крака.

Петдесет крачки по-нататък забелязах, че еднокракият Гисли вече не е с нас. Извърнах се и го видях да стои неподвижен под един млад дъб. Спуснал се бе от юздата точно когато конят подминаваше дървото, използвал бе лъка си като патерица и сега чакаше. Едгар направи същото няколко крачки от него. И той бе почти невидим. Поставяха засада.

Кяртан, Елфрик и аз продължихме да яздим, после свърнахме в кръг надясно, към другия край на поляната, там където пак започваха дървета. Кяртан тихо каза:

— Торгилс, ти слизаш тук. Застани пред онова дърво. Стой абсолютно неподвижен. Ще помръднеш, само ако видиш, че дивечът идва към теб, не към Едгар или Гисли.

Смъкнах се от коня, изпълних заповедта и тихо зачаках.

Стоях както ми се стори цяла вечност, без да помръдна и мускул, чудейки се какво ще последва. Тогава го чух, много слаб звук — чккк! Много, много бавно извърнах глава. Чух отново шума, тихо и протяжно, от много далеч. Миг по-късно чух тихия пукот на клонка и в полезрението ми навлезе една от кошутите. Беше на около двадесетина крачки, грациозно се движеше към гората, като от време на време спираше да отскубне трева. После видях втора кошута, и самия елен. Чккк! Отново чух странния звук и зад дивеча видях Кяртан, яздеше с отпуснати юзди, почти неподвижен, зад елена; без да бърза, обръщаше коня в различни посоки, сякаш животното пасеше. Тихо поцъкваше с

език, оттам идеше шумът. Миг по-късно забелязах втория ездач и чух леко изтракване, когато леко отърка седлото си на една върбова клонка. С тихите звуци караха животните да се придвижат към мястото, където чакаха Едгар и Гисли.

Дивечът влудяващо бавно крачеше напред. Изравниха се с мен. Не смеех да дишам. Бавно извърнах глава към Едгар. Застанал бе така неподвижен, че ми трябваше време да открия позицията му. Стоеше с опънат лък и заложена стрела. Една стара кошута едва не връхлетя върху му. Осъзна, че се взира право в очите на ловеца, рязко надигна глава, изду ноздри и напрегна мускули за скок. В този миг Едгар отпусна тетивата. Чух глухото изтуптяване, когато стрелата се заби в гърдите на кошутата.

Настана същински ад. Еленът и другите кошути надушиха опасността и хукнаха. Чух ново съскане, сигурно стреляше Гисли. Една млада кошута и еленът се извърнаха и втурнаха към мен. Зададоха се, щурайки се сред дърветата, еленът правеше големи подскоци и рогата му се закачаха в клоните. Излязох напред, за да ме видят и размахах ръце. Кошутата панически изви, подхлъзна се, някак пак се изправи на крака и успя да се спаси. Големият елен, обаче, страхувайки се, че пътят му е препречен, направи остър завой към мястото, където чакаше Едгар. Той вече бе заложил втора стрела и чакаше. Еленът го видя, ускори крачка и профуча покрай него. Едгар бе опънал лъка си толкова назад, че перата опираха в дясното му ухо. Освободи тетивата в мига, в който еленът го подминаваше — перфектен изстрел, който накара Кяртан одобрително да извика. Стрелата порази елена между ребрата. Видях го как се олюля, съвзе се и се залута сред храстите. Следваше го невероятен шум от строшени клони, който заглъхна в далечината до пукане на съчки и падащи по земята листа.

Стрелата на Гисли също бе попаднала в целта. Двете кошути, неговата и на Едгар, лежаха мъртви.

— Добър изстрел — извика Кяртан, докато излизаше от засадата.

— Изкарах късмет, че еленът хукна вляво от мен — каза Едгар. Опитваше се да звучи безразлично, но знаех, че е доволен от развитието. — Ако беше минал от другата страна, щеше да ми е трудно да стрелям откъм изнесенния крак.

Елфрик тичешком доведе Кабал и кучето обиграно надуши следата на ранения елен.

След няколко стотин крачки попаднахме на стрелата на Едгар, там където бе изпаднала от раненото животно.

— Улучил съм го в корема — каза Едгар, сочейки ми металните кукички. — Това са парчета от съдържанието на стомаха. Скоро ще го намерим. Ярката, чиста кръв значи повърхностна рана и дълго преследване.

Оказа се прав. След по-малко от миля открихме елена мъртъв в един храст. Без да губи време, слугата започна да дере трупа и разпределя месото, а Едгар награди Кабал с подобрани късове.

— Лесно открихме елена — извика Кяртан, когато се върнахме при Гисли, който не можеше да се включи в преследването. — Пет животни, три убити. Хубав изстрел даде. От поне петдесет крачки.

— Това е единственото предимство да изгубиш крак, приятелю — отговори му Гисли. — Патерицата укрепва раменете и мишците.

[1] Пръчка за магии; жезъл. — Б.ред. ↑

ГЛАВА ТРЕТА

Предадохме месото в бурга, където готвачите приготвиха пиршеството, по саксонски обичай ознаменуващо края на жътвата.

— Кралският ловджия винаги е поканен и му се дава почетно място — каза ми Едгар. — И с право — той осигурява най-доброто от храната. Като мой помощник ти, Торгилс, се очаква също да присъстваш. Гледай да се облечеш подходящо за случая.

Ето как след пет дни се озовах пред вратата на банкетната зала на бурга, в пурпурната туника, почистена от съпругата на Едгар, Джудит. С мъка съържах възбудата си. Елфгифу със сигурност ще да е на пиршеството, си мислех.

— Кой ще е на издигнатата маса? — попитах някакъв друг гост, докато чакахме да ни подадат с рог сигнал да влезем в залата.

— Официалният домакин е Елфхелм.

— Той бащата на Елфгифу ли е?

— Не. Нейният баща беше заподозрян в измяна и екзекутиран от онзи глупак Етълред много преди Кнут да дойде на власт. Елфхелм й е чичо. Има малко старомодни виждания как следва да протече един пир, затова предполагам, че Елфгифу ще внесе виното.

Прозвуча рогът, ние стройно влязохме в залата и заехме местата си. Бяха ме настанили на дълга маса с лице към центъра на залата, разчистен за прислужниците и за забавленията, които щяха да последват. Подобна дълга маса имаше и от другата страна; вдясно от мен, издигната на платформа, бе масата, където щяха да вечерят Елфхелм и високопоставените гости. Нашата по-скромна трапеза бе подредена с дървени чинии и чаши, и рогови лъжици, но на гостите на елдормена се полагаше везана покривка и скъпи, вносни стакани от зелено стъкло.

Едва бяхме заели местата си, когато с рог обявиха появата на елдормена. Влезе с жена си и свита благородници. Повечето бяха саксонци, но забелязах Гисли и Кяртан, с позлатените им мечове,

далеч по-внушителни от облечените в зелено ловци от преди пет дни. Все още нямаше и следа от Елфгифу.

Елдорменът и свитата му заеха местата си на издигната маса, с лице към нас. Тогава рогът бе надут за трети път и от ляво излезе малка процесия жени. Водеше ги Елфгифу. Веднага я познах и изпитах прилив на гордост. Носеше същата прилепнала небесносиня рокля, с която я видях за първи път на великденския събор на Кнут в Лондон. Тогава дългата ѝ коса бе пусната, прихваната със златна мрежа. Сега я бе вдигнала на главата си, разкривайки изящния бял врат, който така добре помнех. Не можех да сваля очи от нея. Пристъпваше смирено свела очи със сребърна кана в ръка. Спря пред масата на чичо си и напълни стъкления стакан на почетния гост, после чашата на чичо си и на следващия по ранг благородник. Съдейки по цвета, напитката също бе скъпо вносно червено вино. Изпълнила задължението си, Елфгифу подаде каната на един слуга и зае мястото си, за мое най-голямо съжаление в далечния край на масата, а човекът до мен ми пречеше да я виждам.

Готвачите бяха дали най-доброто от себе си. Дори аз, свикнал с яхниите на Едгар, бях впечатлен от разнообразието и качеството на ястията. Имаше свински и овнешки бутове, кървавица, пайове и пастети от сладководни риби — костур, щука и змиорки, — сладкиши и бял хляб, съвсем различен от обичайния груб хляб. И разбира се, дивеча на Едгар, който слугите тържествено внесоха на железни шишове. Опитах да се приведа и да мярна Елфгифу, но непосредственият ми съсед вдясно, едър, набит мъж — оказа се ковачът на бурга — скоро се изнерви от маневрите ми.

— Виж — ми каза, — кротни се и се хващай за ядене. Много рядко човек вкусва такава храна. — Доволно се оригна. — И има толкова много пиене.

Естествено не ни предложиха вино, но на масата имаше тежки купи от местната сивкава глина. За пръв път вкусвах напитката в тях.

— Сайдер — коментира грубият ми съсед, докато ентузиазизирано допълваше своята и моята чаши с дървения черпак. Опитах да отклоня дружелюбната му покана да пием заедно, което се оказа трудна работа. Минах на подправена с мирта медовина, с надеждата, че ковачът ще ме остави на мира. Кожената бутилка с медовината беше в ръцете на един много сръчен слуга, който допълваше чашата ми всеки път, когато я

оставех на масата. Постепенно — и едва ли не за първи път в живота ми — главата ми започна да се замайва.

На празното пространство между масите изскочиха двама жонгльори и започнаха да подхвърлят палки и топки, и да правят салта. Изпълнението им беше вяло; последваха подсвирквания и груби коментари и жонгльорите си тръгнаха малко обидени. Публиката живна, когато излезе следващият номер — трупа дресирани кучета. Бяха облечени в разноцветни жакети и с натруфени каишки, и бяха обучени да подскачат в такт, да падат на земята и се претърколват, да вървят на два крака, да прескачат през обръчи и над пръчка. Публиката крещеше одобрително с издигането на пръчката и мятеше за награда парчета месо. После дойде редът на местния скоп, саксонската версия на викингския скалд. Неговото задължение бе да декламира поеми, величаещи господаря му и да съчини стихотворение в чест на главния гост. Не останах особено впечатлен, бардът мънкаше под носа си, а римите му ми се сториха изтъркани. Подозирам, че имаше готови римите, които само нагласяше, според съответния гост и добавяше името. Когато и той свърши, настъпи неловка тишина.

— Къде е странстващият певец? — извика елдорменът. Видях как домакинът, който ми се стори доста посърнал, забърза към високата маса и каза нещо на господаря си.

— Сигурно не се е явил — завалено каза съседът ми. Сайдерът го правеше ту свадлив, ту общителен. — Вече не може да се разчита на него. Покрай махмурлука забравя накъде е тръгнал.

Домакинът отиде при малката тълпа зяпачи в дъното на залата, повечето жени от кухнята, хвана едно момиче за китката и се опита да го изведе напред. Тя за миг се опъна, после, когато измъкнаха отнякъде арфа, махна на един седнал на далечната маса младеж и той скочи на крака. Слуга вече бе сложил два стола в средата на залата и двамата — личеше, че са брат и сестра — излязоха, поклониха се на елдормена и седнаха. Момчето извади от туниката си свирка от рог и изсвири няколко пробни ноти. Сестра му започна да настройва арфата си. Беше различна от тези, които познавах от Ирландия. Ирландските са с двадесет или повече бронзови струни, докато тази на момичето беше по-лека, по-малка и само с десетина струни от черва.

По-простият инструмент подхождаше на гласа на момичето — чист, необучен и ясен. Под акомпанимента на брат си изпя няколко

песни, за любов, война и пътешествия, простички, но завладяващи, Елдорменът и гостите му слушаха почти внимателно, от което аз си направих извода, че местните музиканти са се представили добре.

След тях започнаха танците. Към младежа със свирката се присъединиха други музиканти със свирки, дрънкалки и тамбури. Гостите наставаха от пейките си. Решени да се забавляват, мъжете приканваха жени от тълпата на наблюдателите; музиката стана повесела и жива, и всички започнаха да пляскат и пригласят. Височайшите гости не танцуваха, разбира се, само гледаха. Видях, че стъпките не са сложни, няколко напред, няколко назад и кръг встрани. Реших да се пробвам, за да избягам от пияния си съсед, който бе започнал тежко да клюма на рамото ми. Сред редицата жени и момичета, които идваха срещу ми, засякох арфистката. Носеше ръждивочервен корсет и пола в контрастно кафяво, които подчертаваха фигурата ѝ; с късо подстриганата си кестенява коса и напръскана с лунички кожа, тя бе олицетворение на свежа селска девойка. Всеки път, когато се разминехме, лекичко стисваше ръката ми. Музиката постепенно стана по-бърза, нашето темпо също, докато накрая останахме без дъх.

Музиката се извиси до кресчендо и внезапно замря. Танцьорите със смях и залитане се заковаха на място и ето че пред мен се озова арфистката, триумфираща с успеха си от вечерта. Аз леко опиянен, протегнах ръка, придърпах я в прегръдките си и я целунах. Миг по-късно се разнесе трясък, какъвто малцина в залата изобщо бяха чували — от строшено скъпо стъкло. Надигнах глава и видях изправената Елфгифу. Беше метнала стакана си по масата. Под изумените погледи на чичо си и гостите, тя изхвърча от залата с гневно вдигната глава.

Все още залитайки пиянски, ме налегна тъга. Бях обидил жената, която обожавах.

* * *

— Войната, ловът и любовта носят и сладост, и мъка — подхвърли ми на другата сутрин поредната си поговорка Едгар. Готвехме се да отидем при птиците и да нахраним соколите.

— Какво искаш да кажеш? — попитах, макар да разбрах защо спомена и любовта.

— Нашата господарка има избухлив нрав.

— Защо го казваш?

— Стига, хлапе. Знам Елфгифу още от хърбаво хлапе. Все гледаше да се измъкне от бурга. Прекарваше половината си време при мен и жената. Играеше като най-обикновено дете, нищо че правеше повечко бели. Ставаше цяла лисичка, ако я хванеш. Но е с добро сърце и ние си я обичаме. Много бяхме горди, когато я омъжиха за Кнут.

— Какво общо има това с избухливия ѝ нрав?

Едгар се спря с ръка на вратата на птичарника и ме погледна право в очите. В неговите имаше весела искра.

— Не си мисли, че си първият, когото е харесала — каза. — Почти веднага, след като пристигна, стана ясно, че не ставаш за кучкар.

Зачудих се за какво са се довели чак от Лондон, питах домакина и той ми каза, че са те включили към ескорта на господарката по нейно изрично настояване. Аз заподозрях нещо, но не бях сигурен до сцената снощи. И тя е права — продължи той. — Напоследък покрай другата кралица, Ема, с нея не се отнасят добре, а Кнут все го няма. Бих казал, че и тя има право на свой живот. Елфгифу винаги е била изключително добра с мен и жената. Когато датчаните отвлякоха дъщеря ни, тя предложи да плати откупа, ако открием момичето. И наистина ще го направи.

* * *

Настъпи сезонът за лов със соколи. От два месеца подготвахме вече сменилите оперението си птици. В птичарника живееха три перегрина, един чучулигар, двойка малки ястреби — врабчари и скъпият исландски сокол, който ме вкара в бяля. Исландският сокол, каза ми Едгар, струва колкото теглото си в чисто сребро или „колкото трима роби или четири непохватни кучкаря“. Ходехме в птичарника всеки ден, както казваше той, да „очовечим“ птиците. Това значеше да ги хващаме и привикваме към хора; докато растяха перата им, ги захранвахме със специална храна, за да укрепнат. Едгар се оказа също

толкова опитен с птиците, колкото и с хрътките. Предпочиташе да храни дългокрилите соколи с гълъби, змиорки и отровни змии, а късокрилите ястреби — с мишки. Сега разбрах защо под стойките им има пясък — събирахме барабонките на всяка птица и Едгар внимателно ги изследваше. Обясни ми, че ловните птици страдат от човешки болести като краста, ревматизъм, глисти, афти и кашлица. Когато засече признаци на подагра в един от по-старите peregrini, ме изпрати да изнамеря таралеж, който обяви за единствения лек в случая.

Повечето птици, с изключение на исландския сокол и на един от врабчарите, бяха вече обучени и след порастването на новите пера трябваше само да си припомнят ловните задължения. Но исландският сокол бе пристигнал наскоро, затова и очите му бяха защити.

— Така птицата стои мирна по пътя — обясни ми Едгар. — Пристигне ли, малко по малко отпускам крака, за да може постепенно да огледа и свикне с новия си дом. Може да изглежда жестоко, но единственият друг начин е да пхнеш главата ѝ в кожена качулка, а аз не обичам да го правя с птица, заловена след като се е научила да ловува. Сложиш ли твърде скоро качулката, можеш да я ожулиш и нараниш.

Сметна за нужно и да ме предупреди:

— Кучето с времето започва да разчита на господаря си, докато ловната птица запазва независимостта си. Можеш да опитомиш птицата и да я обучиш, и няма по-голямо удоволствие от това да я видиш как застига плячката, а после как се връща на ръката ти. Но помни, че излети ли птицата, тя може и да избере свободата. Това разбива сърцето на соколара.

Птиците ме привличаха заради свободолюбивия си дух, а и бързо открих, че ме бива да се оправям с тях. Едгар ме пробва на един от малките врабчари, най-прозаичната от поверениците му, още необучена птица. Показа ми как да завързва десетсантиметровите ремъци към краката ѝ със специален възел и да прекарам по-дългата каишка през металните пръстени в краищата им и ми даде защитна ръкавица. Всеки ден носех на врабчаря прясно убитата му мишка и го окуражавах сам да идва при топлия труп в ръката ми. При пристигането си врабчарът беше шумен и избухлив — според Едгар сигурен знак, че са го хванали още голишарче, — а след две седмици

вече подскачаше напред-назад като кокошка. Едгар призна, че никога не е виждал толкова бързо опитомен сокол.

— Ти май наистина имаш подход към жените — подхвърли многозначително, тъй като само женските соколи стават за лов.

Накрая Едгар реши, че съм достоен да обуча исландския сокол. Смело решение, и донякъде суеверно — може би реши, че като неин „сънародник“ ще разбере по-добре птицата. А може и да играеше по-подмолна игра, нали знаеше, че съм дошъл в Нортамптън по изричното настояване на Елфгифу.

Ходех при сокола два или три пъти на ден, хранех я — птицата отново бе женска — и веднъж седмично я къпех в жълт прах, за да прогоня бълхите, давах ѝ да кълве пилешки крила, за да заякнат мускулите на врата и тялото ѝ, и протягах новата си ръкавица — много по-здрава от предишната, — за да скача от стойката си на ръката ми. След месец соколът бе достатъчно питомен да му се сложи качулка. Започнахме да излизаме навън; пусках великолепната опръскана с бяло птица на дълга верижка да обира късовете месо, които предварително поставях на някой пън. Още седмица и Едгар подхвърляше във въздуха кожен чорап, „украсен“ с гълъбови криле, а соколът, още завързан, излиташе от ръкавицата ми, поразяваше примамката и я приковаваше към земята, за което получаваше на града гълъб.

— От теб ще излезе първокласен птичар — бяха думите на Едгар, а аз цял пламнах от удоволствие.

Два дни след изблика на Елфгифу на банкетата, за първи път позволихме на сокола да излети без верижката, критичен и деликатен момент в обучението ѝ. Призори го отнесохме на тихо място, далеч от бурга. Едгар размаха примамката; застанал на петдесетина крачки от него, аз свалих кожената качулка на сокола, разхлабих ремъците и вдигнах високо ръка. Птицата веднага засече въртящата се примамка, изхвърча от ръкавицата с мощен отскок, който усетих чак в рамото си и смъртоносно се стрелна право към целта. Впи се в кожената примамка с такава сила, че я откъсна от ръцете на Едгар и я отнесе ведно с влачещото се след нея въже на едно дърво. С Едгар се вцепенихме, чудейки се дали ще се възползва от възможността да отлети на свобода. Не можехме да я спрем. Но когато бавно вдигнах ръка, соколът покорно се стрелна обратно към ръкавицата. Наградих я с къс сурово гълъбово месо.

— Значи най-после дойде да си получи кралския пай — тихо ми подхвърли Едгар на връщане, когато видя кой чака пред птичарника. Елфгифу беше в компанията на двама слуги. За миг се подразних от скрития намек в думите на Едгар, после пак ме обхвана познатото чувство — краката ми омекнаха в присъствието на най-красивата и желана жена на света.

— Добро утро, господарке — каза Едгар. — Дойде да видиш исландския сокол ли?

— Да, Едгар — отговори тя. — Готова ли е вече птицата?

— Не още, господарке. Седмица или десетина дни и ще я подготвим за лов.

— А измисли ли ѝ име? — попита Елфгифу.

— Кръсти я Торгилс.

Елфгифу се извърна към мен така, сякаш ме виждаше за първи път в живота си и попита:

— И какво име измисли за сокола ми? Дано да ми хареса.

— Хаброк — отговорих. — Дългобедрата, заради пухкавите пера по краката ѝ.

Сърцето ми подскочи от леката ѝ усмивка.

— Знам. Според легендите за старите богове, Хаброк значи и „най-добра сред соколите“, нали?

Имах чувството, че ще литна.

— Едгар — продължи тя, — няма да забравя обещанието ти. След десет дни, броено от днес, излизаме на лов. По два пъти в седмица, ако соколите са във форма.

Така започна най-идиличната ми есен в Англия. Елфгифу пристигаше при птичарника на кон, обикновено с по една придружителка, понякога и сама. С Едгар я чакахме също на коне. Кои птици да извеждаме, зависеше от дивеча. Едгар обикновено взимаше някой от peregrinите, аз — исландския сокол, а Елфгифу поемаше от ръцете ни мерлина или някой от врабчарите, които бяха по-леки и подходящи за носене от жени. Винаги яздехме до едно и също място, обширно открито пространство, нещо средно между степ и блато, където птиците имаха място за летене. Там спъвахме конете и ги оставяхме на грижите на слугинята на Елфгифу, и прекосяхме голото място, което с туйките си трева, малки храсти, езерца и канавки, бе идеален дом за преследвания от нас дивеч. Едгар пускаше любимия си

перегрин, опитната птица се издигаше все по-високо и високо в небето и кръжеше там, докато не засечеше плячка. Ние продължавахме пеша. Понякога стряскахме някоя патица в канавките или бекас в храстите. Подплашеното животно се вдигаше във въздуха, перегринът набелязваше посоката на полета му и се спускаше право надолу, нагаждаше се към скоростта на жертвата и се стоварваше върху ѝ като перната светкавица, изпратена от Тор. Понякога я убиваше с един удар, друг път дивечът се изплъзваше или снишаваше; тогава перегринът се издигаше за нова атака или преследваше плячката си по земята. Сравнително рядко тя избягваше; тогава с Едгар завъртахме примамките и примамвахме разочарованата, ядосана птица да се върне на ръката ни.

Към средата на първия ни лов Едгар попита Елфгифу дали иска да пусне Хаброк. Сърцето ми бясно затуптя. Исландският сокол е царствена птица, достойна за крал, и за кралица, разбира се, но Хаброк бе твърде тежка за Елфгифу. Аз заставах до нея, готов да пусна птицата. Нещата се развиха така, че следващото животно, на което попаднахме, бе заек. Изскочи от една туфа трева, красиво животно, грациозно и силно, и заподскача нахално с вирнати уши, сигурен знак, че е убедено в бягството си. Погледнах Елфгифу и тя ми кимна. Махнах каишката на Хаброк — качулката вече бе свалена — и метнах великолепната птица. За около миг тя се поколеба, после засече в далечината подскачащата из острата трева и бодилите жертва. Няколко размаха с криле, за да набере височина и види ясно заека, после Хаброк се спусна към бягащото животно. То усети опасността и ускори крачка, после в мига, в който соколът го застигна, се снижи към земята и потърси убежище в един дребен храст. Хаброк се стрелна нагоре отново се спусна, този път нападайки от другата страна. Заекът, изплашен, напусна прикритието си и вече с прилепнали уши и пълна скорост, напрягайки всеки мускул, затича към гората. Отново изкара късмет. Малко преди да нанесе удара си, соколът се обърка от един попаднал на пътя храст, и по неволя намали скоростта. Заекът вече приближаваше гората и почти се бе отървал. Изведнъж Хаброк се изстреля напред, изви и се озова точно пред него. Вдигна се вихрушка от пера и козина, и хищник и плячка изчезнаха сред гъстата трева. Аз затичах напред, ориентирайки се по слабото подрънкване на звънчетата на краката на Хаброк. Разгърнах тревата и открих сокола,

кацнал върху трупа на заека. С острия си клон, който Едгар наричаше зъб, бе „прерязал“ гърлото на заека и сега разкъсваше козината, за да стигне до топлата плът. Оставих го да откъсне няколко хапки, след това внимателно го поех и върнах качулката.

— Не позволявай на ловната птица да преяде, иначе няма да ловува повече същия ден — беше ме предупредил Едгар. Сега и той пристигна на бегом, очарован от представлението, което изнесохме пред Елфгифу.

— Не можеше да е по-добре — възкликна тя. — Само исландският сокол никога не се отказва от преследването — след което не можа да се сдържи и добави, — също като собственика си.

Но не само с лова ще запомня тези разкошни следобеди. Навлизахме дълбоко в блатистата степ и след около час, вече на безопасно разстояние от слугата, наглеждащ конете, Едгар изоставаше или поемаше по друга пътека, тактично оставяйки ме насаме с Елфгифу. Откривахме тихо местенце, защитено от високите плевели и треви, и оставяхме Хаброк на временна стойка, клон, прегънат на две, със забити в земята краища. После, докато соколът тихо стоеше под качулката си, се любехме, в блажен, само наш свят под купола на английското лятно небе. Преценеше ли Едгар, че е време да се връщаме в бурга, приближаваше, леко подрънквайки звънчетата на ястреба си, за да ни даде време да се облечем.

На третия или четвърти път, когато останахме сами, с Елфгифу попаднахме на малка, изоставена колиба в края на вдаден в блатото нос. Така и не разбрахме кой е издигнал самотната колиба от преплетени тръстики и пирен^[1], може би браконьер, за да лови птици от блатото. Във всеки случай с Елфгифу я обявихме за наше любовно гнездо, след което ни стана навик да ходим там и прекарваме следобедата сгушени в обятията си, а Едгар стоеше на пост в началото на носа.

Това бе време, изпълнено с несравнимо удоволствие и интимност: най-после можех да кажа на Елфгифу как копнея за нея, колко по-опитна и благородна е тя, и колко недостоен се чувствам аз.

— В любовта няма нужда от уроци — отговори тя тихо и вярна на навика си, прокара пръст по профила ми. Лежахме голи един до друг, и пръстът ѝ продължи по гърдите и корема ми. — Не си ли чувал

поговорката, че в любовта всички мъже са равни? Същото важи и за жените.

Наведох се и нежно я целунах по бузата, а тя доволно се усмихна.

— И като стана дума за уроци, Едгар ми каза, че си обучил Хаброк за по-малко от пет седмици. И че имаш подход към ловните птици. Защо, как мислиш?

— Не знам — отговорих, — но може да е заради това, че почитам Один, още от малък, в Гренландия. Один е богът, от който най-много се възхищавам. Дал е толкова много на хората — поезията, познанието и руните — и продължава да търси нови знания. Дори е пожертвал едното си око в името на мъдростта. Той е вечният пътник, преследващият истината. Затова го почитам като Один странника, Властелина на пътешествията.

— Но какво общо, мой млади паже, има вярата ти в Один с птиците? — попита тя. — Мислех, че Один е бог на войната. Поне така го описват съпругът ми и капитаните му. Молят му се преди битки. Свещениците правят същото пред олтарите на Белия Христос.

— Один е бог на победата, да, и на мъртвите — отговорих. — А знаеш ли как е научил тайната на поезията и я е дал на хората?

— Разкажи ми — присламчи се по-близо Елфгифу.

— Поезията е медовината на боговете, родила се от жлъчта във вените на звяра Квазир. Лошите джуджета убили Квазир и източили кръвта му в три големи казана. Когато казаните преминали в ръцете на великана Сутунг и дъщеря му Гунлод, Один се нагърбил да открадне медовината. Преобразил се в змия — той може да се въплъти, в каквото си поиска — промъкнал се през един отвор в планината, която пазела бърлогата на Сутунг и подмамил Гунлод да му позволи да отпие три пъти, по веднъж от всеки казан. Толкова могъщ бил Один, че ги пресушил и трите. После се преобразил на орел, за да върне в Азгард, дома на боговете, скъпоценната течност в гърлото си. Но великанът Сутунг също се преобразил на огромен орел и литнал след Один. Щял и да го задмине, но Один изплюл няколко капки от медовината и така, олекнал от скъпоценния си товар, се добрал до Азгард миг преди преследвача си. Отървал се на косъм. Сутунг приближил толкова много, че когато размахал меч по Один, Один трябвало рязко да се спусне надолу, а мечът отрязал върха на перата на опашката му.

— Очарователна история — отбеляза Елфгифу. — Но дали е вярна?

— Погледни — казах, извъртях се на една страна и ѝ показах притихналата Хаброк. — Откакто Один изгубил перата си, всички соколи и ястреби се раждат с къси опашки.

Точно тогава тихото подрънкване на звънчетата на сокола на Едгар ни предупреди, че е време да се връщаме в бурга.

Идилията ни не можеше да продължава вечно. Очакваше ни още само една среща, преди тайното ни убежище да бъде разкрито. Денят бе задушен, като пред буря. Елфгифу кой знае защо бе решила да дойде без придружител, само с кученцето си. Повечето хора биха го намерили за сладко малко създание, кафяво-бяло, вечно нащрек, с блестящи, интелигентни очи. Аз обаче знаех мнението на Едгар за домашните кученца — според него те бяха разглежена напаст. Обхвана ме лошо предчувствие, което погрешно отдадох на неприязънта си към кучетата.

Елфгифу усети неодобрението ни.

— Настоявам Макус да дойде с нас — каза твърдо. — На него също се полага да се позабавлява сред природата. Няма да притеснява Хаброк и другите птици.

Потеглихме, като Макус стоеше на лъка на седлото на Елфгифу. На обичайното място завързахме конете и продължихме към мочурището пеш. Макус щастливо подскачаше с развети уши сред храстите и високата трева пред нас. Дори вдигна една яребица, която Хаброк залови, описвайки великолепна светкавична дъга.

— Видя ли — каза Елфгифу. — Не знам защо с Едгар така се намръщихте на кученцето. Ето че и то върши работа.

Бяхме се любили и лежахме в колибата, когато Макус залая възбудено. Миг по-късно чух и настойчивото подрънкване на звънчетата на Едгар. С Елфгифу бързо се облякохме, аз грабнах Хаброк и опитах да се престоря, че сме лежали в засада покрай блатото. Твърде късно. Бяха изпратили една слугиня, старата дойка на Елфгифу, да открие и върне господарката си в бурга. Ентусиазираният лай на Макус я бе довел до наблюдателницата на Едгар. Той опитал да отвлече вниманието ѝ и да ѝ попречи да тръгне по пътеката към убежището ни, но кучето изскочи от колибата и ентусиазирано доведе

слугинята при скривалището ни. Едва много по-късно научих колко сериозна беля е станала.

Връщаме се към конете, когато Едгар погледна назад и видя високо в небето към гнездото си да лети самотна чапла. Напредваше с широки, премерени махове; криволичещият ѝ курс следваше потока, който щеше да я отведе у дома. Пристигането на слугинята съсипа лова ни и Едгар реши да опита да възвърне поне част от удоволствието. Чаплата е най-едрата плячка за peregrina. Едгар го пушна и вярната птица полетя спираловидно нагоре, не под чаплата, а успоредно с нея, за да не я подплаши. Когато набра височина, се обърна и се стрелна бясно надолу, носейки се из въздуха с такава скорост, че бе трудно да го следим. Но чаплата бе смела. В последния момент изви и се наведе, показвайки страховитата си човка и нокти. Peregrinът на Едгар сви встрани и пропусна целта; миг по-късно отново полетя нагоре, за да набере скорост за второ нападение. Така ни се отвори рядката възможност, която с Едгар често обсъждахме: да пушна Хаброк на чапла.

— Бързо, Торгилс. Пусни Хаброк! — извика Едгар.

И двамата знаехме, че соколът ще нападне чапла, само в присъствието на опитна птица, по която да се води.

Посегнах да отметна кожената качулка, и тогава ме обхвана странно предчувствие. Имах чувството, че ръцете ми са оковани.

— Бързо, Торгилс! Нямаме време. Peregrinът има още една възможност, после чаплата ще се скрие сред дърветата.

Нещо обаче ме възпираше.

Погледнах Едгар.

— Съжалявам — казах. — Нещо не е наред. Не знам защо, но не бива да пушкам Хаброк.

Едгар започваше да се ядосва. Намуси се, присви очи и стисна зъби. После ме погледна в очите, също като онзи ден при горския кладенец.

— Добре ли си, Торгилс? — попита сподавено. — Изглеждаш странно.

— Няма ми нищо — отговорих. — Чувството отмина.

Едгар пое Хаброк от ръката ми, махна качулката и каишката, и с един замах пушна сокола. Хаброк започна да се издига, все по-високо и по-високо и за миг бяхме сигурни, че ще се присъедини към чакащия

перегрин. Но птицата като че ли долови някакъв първичен зов и вместо при перегрината, Хаброк промени посоката и с равни, сигурни махове полетя на север.

Следихме я с очи, докато я изгубихме от поглед.

Едгар не можеше да си прости, че е позволил на Хаброк да избяга. През следващите две седмици повтаряше:

— Трябваше да се сетя, като видях лицето ти. Имаше нещо, което никой от двамата ни не можеше да знае.

Катастрофалната загуба сложи край на ловните излети. Чувствахме се обезсърчени, скърбяхме, а аз, разбира се, изгубих връзка с Елфгифу.

* * *

А ловната година си течеше. Независимо че не ги извеждахме, хранехме и не се грижихме за птиците, и не разхождахме кучетата. Изпратиха нов кучкар, който наистина си разбираше от работата и всеки ден отвеждаше глутницата до една камениста поляна, за да укрепнат лапите им. Вечер промиваше нарязаните и натъртени места със смес от оцет и сажди, докато накрая кучетата бяха готови да бягат по всякакъв терен. Едгар ги искаше във форма за първия лов на глигани, на празника, който поклонниците на Белия Христос наричат Архангеловден.

С него подновихме проучвателните си експедиции из гората; този път търсехме следи от глиган, стар и достатъчно едър да ни бъде достоен противник.

— Ловът на глигани е много различен от този на елени и много по-опасен — ми каза Едгар. — Все едно се подготвяш за битка. Трябва да планираш кампанията, и да групираш и разгърнеш силите си. Чак тогава идва последното изпитание — боя с нерядко смъртоносен противник.

— Много жертви ли има?

— Глиганът, очевидно, понякога кучета. Ако приближи прекалено, глиганът ще го разпори. Понякога кон се подхлъзва или човек загубва равновесие точно когато глиганът се е приготвил да нападне, и ако случиш лошата страна, ще те изкорми с глигите.

— Глиги?

— Да. Гледай внимателно, когато обградим глигана, само не много отблизо, за по-сигурно. Ще го видиш да оголва зъби. С горните си зъби остри долните, също както жътварите точат на бруса косите си. Глигите могат да са смъртоносни.

— Преди лова на елени ми звучеше по-ентузиазирани.

Едгар сви рамене.

— Мое задължение като ловджия е да направя така, че господарят и гостите му да се насладят на лова. Глиганът да бъде убит така, че страховитата му глава да бъде внесена на поднос в банкетната зала и триумфално да мине пред аплодиращите гости. Ако глиганът избяга, хората се разотиват с чувството, че воинската им чест е поругана, а пирът се проваля. Що се отнася до самия лов, аз лично не намирам, че се иска особено майсторство. Глиганът се движи най-често по права линия. Кучетата лесно улавят миризмата му, за разлика от тази на хитрия елен, който подскача в собствените си следи, връща се назад или минава през течаща вода, за да обърка преследвачите си.

Все пак, за да открием глигана, ни трябваха три дни обхождане на гората и помощта на опитния нос на Кабал. По изпращанията му Едгар изчисли, че глиганът е огромен. Това се потвърди, когато се натъкнахме на дървото, което бе маркирал звярът. Следите бяха на една ръка над земята, а в кората имаше бели резки.

— Виждаш ли, Торгилс, тук е отгъркал гърба и хълбоците, за да маркира територията си. Подготвя се за размножителния период, когато ще се бие с другите глигани. Тези бели нарязани са от глигите. — После открихме локвата, където се бе въргало животното. Едгар пробва с длан калта и замислено дръпна ръка. — Още е топла, значи не може да е далеч. По-добре да се оттеглим тихо. Имам чувството, че е наблизо.

— Ще го подплашим ли? — попитах.

— Не. Този глиган е странен. Не само е едър, но е и самонадеян. Трябва да ни е чул да приближаваме. Зрението на глигана е много лошо, но пък чува по-добре от всяко друго животно в гората. И все пак този се е надигнал от мястото си чак в последния момент. Не се страхува от нищо. Може още да се навърта наблизо, в някой храст, дори да се готви да ни нападне, а ние не се сетихме да вземем пиките за глигани.

Предпазливо се оттеглихме и в мига, в който се прибрахме в колибата, Едгар свали копията за глигани, провесени на въжета от напречните греди на тавана. Масивните им дръжки бяха от ясен, металните остриета — с форма на кестенови листа, със злобно закривен връх. Забелязах тежкия кръстообразен ограничител под тях.

— Служи, за да не забиеш копието толкова дълбоко в глигана, че той да те достигне с глигите си — обясни Едгар. — Нападащият глиган не усеща болката, ще се набоде до смърт, само и само да достигне противника си. Вземи това копие, Торгилс, и гледай да му сложиш остър връх, в случай че се наложи да посрещнеш атаката, нищо че това не е твоя работа. Нашата задача утре е само да открием глигана и да го гоним, докато се измори и озлоби. Тогава се изтегляме и оставяме господарите да го убият и се накичат с почести.

Вдигнах тежкото копие, чудейки се дали ще събера смелост и сила да се изправя срещу глигана.

— А, и още нещо — каза Едгар и ми метна връзка кожа. — Сложи си ги утре. Дори един млад глиган може да те нарани с глигите си, докато се промъква край теб.

Развих вързопа, който се оказа чифт твърди гети. На нивото на коляното бяха срязани на няколко места, като от много остър нож.

Християнският Архангеловден по една случайност се пада близо до есенното равноденствие, денят, в който изтънява границата между нашия свят и света на духовете. Затова не се учудих, когато по залез-слънце Джудит свенливо ме помоли да ѝ гледам. Както и преди, искаше да знае дали ще види пак изчезналата си дъщеря и какво готви бъдещето за семейството ѝ. Взех бялата покривка, която използва и Едгар, и преди да я разстеля на земята, с въглен разчертах девет квадрата, както го правеха учителите ми в Исландия. За да угодя на Джудит, издялах и осмия, вълнообразен змийски уонд. Три пъти хвърлях уондите и три пъти се падаше едно и също нещо. Не можех да го разгадая и се страхувах да го обясня на Джудит, не само защото ме озадачаваше, но и защото при всяко хвърляне доминираше змийският уонд. Това значи смърт, при това сигурна, защото змийският уонд лежеше през господаря, а не връзваше — и трите пъти уондите образуваха символите на Фрей, бог на дъжда и реколтата, бог на раждането, не на смъртта. Бях объркан и казах на Джудит нещо необвързващо. Тя остана доволна, предполагам, мислейки, че Фрей —

когото рисуват с огромен фалос — обещава дъщеря ѝ някой ден да я дари с внучета.

В деня на лова посрещнахме зората с лая и скимтенето на възбудените кучета, крясъците на кучкаря и веселите викове на господарите, предвождани от чичото на Елфгифу. Елфхелм бе довел десетина приятели, повечето от които присъстваха и на пира след жътвата. Пак видях двамата хускарли, при все недъзите си, готови да преследват глигани. В дружинката нямаше жени.

Внесохме ред в хаоса сред кучетата и поехме. Господарите язدهа най-добрите си коне, ние с Едгар — понита. Покрай нас подтичваха десетина селяни и роби, които щяха да държат конете, след като открием глигана.

Едгар вече бе изчислил накъде точно ще побегне животното и сега пътем оставяхме малки групички кучета с надзирателите им по стратегическите места.

След час дълбокият лай на по-старите кучета обяви, че са открили пляката. Последвалата кучешка какофония издаде и че са се нахвърлили на глигана. Почти веднага се чу остро агонизиращо скимтене.

Едгар и елдорменът се спогледаха.

— Внимавайте, господарю — каза Едгар. — Това животно не бяга.

Слязохме тихо от конете и тръгнахме през гората. Ловът този ден се оказа катастрофален. Нямаше преследване, нито надуване на рогове или случай да прибегнем до кучетата, които с такова усърдие разположихме по ключови места. Налетяхме на глигана в подножието на едно огромно дърво; скърцаше със зъби, с избила по муцуната пяна, решен да се бие. Обкръжилата го глутница кучета безсилно виеха и лаеха от разстояние, но не смееха да приближат. Видях и защо. На земята, мъртви и изкормени, лежаха две кучета. Трето се опитваше да избяга, изтегляйки се само на предни крака — гръбнакът му бе счупен. Кучкарят се втурна да удържи останалите.

Глиганът стоеше мрачен и заплашителен, с настръхнала по гърба четина и ниско сведена глава, с кървясали, късогледни очи.

— Следете ушите господарю, следете ушите — предупреди Едгар.

Елдорменът не бе страхливец, в това няма съмнение. Хвана здраво копието си и тръгна към глигана. Предизвикваше го. Видях как ушите на звяра прилепнаха назад, сигурен знак, че се готви да нападне. Черното му тяло потрепери и се метна напред. Краката и копитата му се движеха толкова бързо, че ги виждах размазани.

Елдорменът знаеше какво прави. Застина на място и леко наведе копието, за да посрещне удара. Прицелил се бе правилно. Глиганът се наниза на острието и нададе страховито гневно квичене. Попадението изглеждаше смъртоносно, но елдорменът се оказа твърде бавен. Инерцията на атаката го извади от равновесие и той отхвъркна в страни. Стовари се на земята и тези, близо до него, чуха как изхрущя рамото му.

Глиганът се втурна напред със стърчащо от тялото копие. Безпрепятствено разкъса кръга от кучета и мъже; бягаше обезумял от божа, а от хълбока му се стичаше тъмночервена диря кръв. Хукнахме след него, водени от Едгар и виещите от страх и възбуда кучета.

Звярът бе тежко ранен и не стигна далеч. Лесно следяхме шумното му, безогледно отстъпление. После изведнъж шумът замря.

Едгар застина на място и задъхан вдигна ръка.

— Спрете! Всички спрете!

Тръгна напред много бавно и предпазливо. Аз го последвах, но той ми махна да стоя на безопасно разстояние. Навлязохме сред дърветата. Кървавата следа водеше към гъст храсталак изтравниче, безредно увити бодли и клони, през които не можеха да минат дори кучетата. Виждаха се смачканите и откъснати листа, и натрошените клони, там, където животното се бе влязло стремително в храстите.

Чух как някой рязко и болезнено пое дъх. Огледах се и видях елдормена, стиснал счупената си ръка. Беше ни последвал, куцукайки през гората. С него бяха трима от благородните му гости. Пристъпваха нерешително, явно потресени.

— Дайте ми минутка да се приготвя, господарю — каза Едгар. — После ще го последвам.

Елдорменът, замаян от божата и шока, не каза нищо. Аз понечих да последвам Едгар, но една ръка тежко се стовари на рамото ми.

— Стой мирно, хлапе — ми каза нечий глас. Извърнах се — спрял ме бе Кярган, едноръкият хускарл. — Само ще пречиш.

Погледнах Едгар. Сваляше кожените гети, за да има по-голяма свобода на действие. Обърна се към господаря си и му отдаде чест с копие, след което се обърна към храста, прехвърли копие в лявата си ръка, хвана го близо до острието, коленичи и пропълзя в тунела, право към очакващия го звяр.

Затаихме дъх, очаквайки самоубийственото нападение на глигана. Не последва нищо.

— Може вече да е умрял — прошепнах на Кяртан.

— Дано да е така. Иначе Едгар има шанс само ако коленичи, да пресрещне атаката челно и да се прицели в гърдите на глигана.

Единственият звук продължаваше да е дишането ни и скимтенето на някакво нервно куче. Напрегнахме се да чуем нещо от гъсталака. Нищо.

После, колкото и да не е за вярване, чухме гласа на Едгар, ниско, гърлено да повтаря, едва ли не ръмжейки:

— Навън! Навън!

— Кълна се в колана на Тор! — измърмори Кяртан. — Чувал съм това, когато се биехме с крал Етълред при Ашингтън. Там изгубих ръката си. Бойният вик на саксонците. Едгар предизвиква глигана.

Изведнъж от храстите се разнесе пронизителен грохот, трошене на клони и топуркане, и глиганът сякаш се втурна навън. Краката не го държаха, криволичеше и се хлъзгаше по пръстта. Залитна покрай нас, пробяга още стотина крачки, после пак се подхлъзна и падна на хълбок. Вече бе безпомощен и скимтящата глутница го връхлетя. Протичалият кучкар преряза гърлото му. Не видях края на четири крака вече пълзях през храстите, за да открия Едгар. Открих го превит на две в агония, с омотано в храстите копие. Стискаше корема си.

— Не мърдай — му казах. — Ще те изведе на открито.

Бавно го извлякох, пълзейки назад, докато не усетих как през мен се пресегнаха ръце, хванаха Едгар за раменете и го измъкнаха навън.

Положиха го на земята и Кяртан се наведе да огледа раната. Когато отмести ръцете му, видях, че глигите са го изкормили. Червата висяха навън. Знаеше, че умира, очите му бяха здраво стиснати от болка.

Умря, без да промълви и дума, в краката на господаря си, елдормена, чиято чест бе спасил.

Едва сега разбрах, че посланието на уондите не бе за изчезналата дъщеря на Едгар. Посочили бяха истината, а аз се оказах сляп да я разчета. Змийският уонд значи смърт; толкова схванах. Но Фрей не вещаеше богатство и плодородие; появи се, защото негов спътник е Гулинборсти, безсмъртният глиган, впрегнат в колесницата му.

[1] Вид растение, билка за ароматизиране на вино. — Б.ред. ↑

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

Седмица след Архангеловден Лондон ме посрещна мръсен и унил под забуленото от дъжда небе. Още не се бях отърсил от мисълта за Едгар. Отложиха пира в бурга — елдорменът беше ранен, Едгар бе мъртъв, подранилите вихрушки и порои напомниха, че английската провинция не е подходящо място да прекараш зимата. Смъртта на Едгар ме потресе дълбоко. Жилавият ловец бе така опитен, така уверен в себе си, че ми се струваше направо вечен. Повтарях си, че той самият би приел смъртта си като риск на професията, че е умрял достойно и сега е във Валхала, или както и да се казва раят, отделен от боговете му за умрелите с чест мъже. Джудит обаче, на която отнеха първо дъщерята, а сега и съпруга, бе като зашеметена. Елфхелм се държа благородно. Занесе тялото на Едгар в колибата му и обеща на Джудит, че няма да забрави саможертвата на съпруга ѝ. Тя можеше да продължи да живее в дома си, а синът на Едгар щеше да назначи за помощник на новия кралски ловджия и ако младежът се докаже способен колкото баща си, по всяка вероятност някой ден щеше да наследи поста му.

На сбогуване с Джудит, тя само стисна ръката ми и прошепна:

— Торгилс, грижи се за себе си. Не забравяй дните с нас. Помни как Едгар... — Не довърши. Сълзите я задавиха.

Валя през по-голямата част от пътя ни на югоизток, същият, по който пристигнахме през пролетта. Аз имах и друго притеснение. „Далеч от палата, далеч от белята“, гласеше една от многото поговорки на Едгар и с приближаването на столицата за първи път започнах да си давам сметка колко пагубна може да бъде връзката ми с Елфгифу. Продължавах да съм влюбен в нея и да копнея да я видя и притисна в обятията си, но и знаех, че опасността да ни разкрият ще е много по-голяма в Лондон, отколкото в глухата провинция. Лятата кампания бе приключила и се носеха слухове, че Кнут скоро ще се завърне в Англия. Като негова кралица, или по-скоро една от кралиците, Елфгифу естествено се очакваше да присъства на посрещането му.

Беше решила да се върне в Лондон, защото Ема се бе установила в Уинчестър, който Кнут бе провъзгласил за английската си столица. Нормално бе да се ширят клюкарски догадки кой град и коя съпруга ще предпочете той. Събитията се подредиха така, че тази зима той не се прибра в Англия и отново повери държавните дела на граф Торкел Високия и архиепископ Улфстан.

Докато слугите разтоварваха каруците пред двореца, аз приближих иконома на Елфгифу и питах получавал ли е някакви разпоредби за мен. Нямаше такива. Икономът предложи да се върна в квартирата на скалдовете, откъдето щеше да ме повика при нужда.

Чувствайки се пренебрегнат, поех по калните улици, мъчейки се да заобикалям мръсните локви по непавирия път и стичащата се от сламените покриви вода. Заварих квартирата със спуснати капаци и заключена. Тропах на вратата, докато един съсед не се провикна, че хазайката била на гости у роднини и ще се върне чак надвечер. Докато се прибра, аз вече бях подгизнал. Тя ми каза, че всички скалдове на служба при Кнут още били в Дания. Тези като разсеяния ми учител Херфид, без официално назначение в двора, се разотишли. Помолих я да остана в къщата няколко дни, докато се реши бъдещето ми.

Седмица мина, преди Елфгифу да изпрати човек за мен. Отидох изпълнен с големи надежди, спомняйки си последното посещение в покоите ѝ в двореца. Този път обаче ме въведоха в стая за аудиенции. Заварих Елфгифу да разглежда една кутия с бижута.

— Торгилс — започна и тонът ѝ ме предупреди, че това не е любовна среща и че разговорът ни ще е по същество. Все пак забелязах, че тя изчака, докато слугата напусне стаята. — Искам да ти кажа нещо за живота в Лондон. — Тук замълча. Виждах, че се опитва да открие вратичка между чувствата си и предпазливостта. — Лондон не е Нортамптън. Този дворец има много очи и уши, и е пълен с хора, които, от ревност или амбиция, са готови на всичко, за да ме унищожат.

— Не бих сторил нещо, което да ви изложи на опасност, милейди — казах бързо.

— Знам, но не те бива да криеш чувствата си. Любовта е изписана на лицето ти. Това е едно от нещата, които ме изпълваха с умиление в провинцията. Не помниш ли как Едгар ти се подиграваше — казваше „Любов и кашлица не можеш да скриеш“. Знаеше толкова

много поговорки. — Тъжно замълча. — Затова колкото и да се опитваш да прикриеш любовта си, не мисля, че ще успееш. И ако тази любов е непрекъснато на показ пред очите ми, не мога да гарантирам, че няма да откликна и да издам всичко.

Разкъсван от мъка, за миг се зачудих дали няма да ме отпрати завинаги. Лъжех се.

— Мислех си как двамата с теб да продължим да се срещаме — не често, но поне когато е безопасно.

Изпълни ме надежда. Щях да се подчиня на решението ѝ, колкото и да ме наранеше то.

Елфгифу като че ли за миг се разсея. Играеше с бижутата в кутийката, вдигаше някоя огърлица, после я оставяше да се свлече през пръстите ѝ, взимаше пръстен или брошка и ги извърташе към светлината.

— Има начин, но ще трябва да си наистина дискретен — каза накрая.

— Ще изпълня всяко ваше желание.

— Уредила съм да живееш при Бритмаер, човека, който доставя повечето от бижутата ми. Дойде да ме види тази сутрин и да ми покаже последните си неща, и аз му казах, че за в бъдеще предпочитам да настаня при него свой човек, някой който познава вкусовете ми — каза го без ирония, — така че пристигне ли нещо интересно от чужбина, да ми бъде показвано незабавно.

— Не разбирам нищо от бижута, но разбира се, ще се постарая — обещах.

— Помолих Бритмаер да те обучи. Ще имаш предостатъчно време. Естествено няма да те учи лично той, а някой от хората му. А сега върви. Ще те повикам, когато сметна, че е безопасно.

Един от слугите на Елфгифу ми показа пътя към монетарницата на Бритмаер, и добре че го направи, защото работилницата се падаше далеч от двореца, в сърцето на града, до новата каменна черква „Св. Павел“. Речен Лондон ми приличаше на един по-голям Дъблин все същата смрад на зловонна тиня, същата плетеница кални улици отвеждащи от кейовете към вътрешността, и безразборно разхвърляни схлупени къщи. Все пак лондонските бяха по-богаташки, с масивни греди вместо дъблинските кирпич и ракета.

Слугата ме поведе по малка улица, която водеше към реката. Ако не бе спрял пред вратата на сградата, щях да взема дома на Бритмаер за склад, при това солиден.

В отговор на почукването ни се отвори малко прозорче. Когато слугата се представи, отвориха масивната врата, която веднага пак се затвори зад гърба ми.

Неволно премигах, за да се нагодя към полумрака в преддверието. Препречените с решетки прозорци бяха малки и високо по стените. Мъжът, който ме пропусна, приличаше повече на прост ковач, отколкото на изящен ювелир и аз бързо заключих, че е само пазач. Изсумтя, когато чу името ми и ми махна да го последвам. Докато пресичахме тъмната стая, дочух приглушено монотонно потракване, металически звук, не на равни интервали, но натрапчив. Не можех да си представя на какво точно се дължи.

Встрани имаше малка врата, която водеше към тясно стълбище, а то отвеждаше към горния етаж на сградата. Къщата отвън ми се бе сторила бедна, дори спартанска, но горният етаж се оказа дори по-комфортен от двореца, който току-що бях напуснал. Въведоха ме в първата от няколко големи, просторни стаи, очевидно приемна, при това скъпо обзаведена. Драпериите по стените, за които предположих, че са внесени от земите на франките, бяха майсторски изтъкани в бледо златно и зелено. Столовете бяха семпли, но скъпи, а масата бе покрита с пъстра покривка, мода, с която се сблъсках за първи път. Имаше лети бронзови свещници и дори стъклени, вместо обичайните рогови прозорци, като всичко говореше за богатство и дискретен, добър вкус.

Единственият човек в стаята бе седнал зад масата старец, който тихо похапваше ябълка.

— Значи ти си човекът на кралицата — каза. Съдейки по дрехите и маниерите му, очевидно стоях пред собственика. Носеше тъмносива туника със старомодна кройка и удобни, широки панталони. На краката си имаше износени, но красиво бродирани чехли. Съмнявам се, че изправен щеше да стигне и до гърдите ми, а забелязах и че е прегърбен. Държеше главата си внимателно свита сред раменете; ръката, стиснала ябълката, бе покрита със старчески петна. И все пак дребното му, слабо лице с леко извит нос и сближени очи, бе младежки розово, сякаш невиждало вятър или дъжд. Косата, непокътната от

годините, бе чисто бяла. Изглеждаше много запазен. Невъзможно бе да разчетеш каквото и да било във воднистите, яркосини очи, които проницателно ме наблюдаваха.

— Разбираш ли нещо от бижута и скъпоценни метали? — попита.

Готвех се да кажа на този приличащ на гном мъж, че две години съм прекарал в ирландски манастир, където изкусни майстори правеха фини предмети за прослава на Господа — мощехранителници, дискоси, епископски жезли и прочее — от злато и сребро, инкрустирани с емайл и скъпоценни камъни. Но когато срещнах погледа на безизразните, проницателни очи, казах само:

— Ще се радвам да се науча.

— Много добре. Аз, естествено, съм щастлив да задоволя молбата на кралицата. Тя е една от най-добрите ми клиенти. Ще ти осигурим квартира и храна — безплатно, разбира се, въпреки че нищо не се спомена за заплата. — После, обръщайки се към вратаря зад мен, каза: — Повикай Турулф.

Слугата излезе от нова врата. Когато я отвори, вътре нахлу същият странен шум, сега далеч по-силен. Като че ли идеше от долния етаж. Сега си спомних на какво ми напомни. Като момче се бях сприятелил с Тиркир, ковача. Когато ковеше масивно парче желязо, между ударите си почиваше и оставяше чука леко да отскочи от наковалнята. Точно това чувах сега. Звучеше така, сякаш десетина Тиркира потракваха с чуковете си в нестроен хор.

Нова вълна шум придружи младия мъж, който пристъпи в приемната. Турулф беше на моя възраст, осемнадесет или деветнадесетгодишен, но по-висок. Добре сложен младеж, с жизнерадостно лице, оброчено от редичка червеникава брада, компенсираща факта, че собственикът ѝ е започнал преждевременно да оплешивява. Беше червендалест и се потеше.

— Турулф, ще бъдеш ли така добър да заведеш младия ни приятел Торгилс в някоя стая за гости — крайната, бих предложил. Ще остане тук известно време. По-късно следобед можеш да го доведеш в дюкяна на реката. — Със заучена учтивост старецът изчака да излезе от вратата, преди да отхапе отново от ябълката си.

Последвах широкия гръб на Турулф на вътрешния балкон, който се виеше по цялата дължина на сградата и пред очите ми се разкри

любопитна гледка.

Под мен се простираше голяма работилница. Трябва да бе поне четиридесет крачки дълга и около десет широка, със същите малки високи прозорчета, защитени с тежки решетки, като тези в преддверието. Сега забелязах, че външният зид е поне метър дебел. По цялата му дължина минаваше тежък, тесен и висок, здраво закрепен тезгях. Зад него на ниски столчета с лице към стената и гръб към мен седяха десетина мъже; работеха приведени и не виждах какво точно правят. Мярнах само, че всеки държи малък чук в едната си ръка и нещо като тъп клин в другата. Правеха едно и също движение, пак и пак, и пак. От кутия до себе си всеки поемаше с палец и показалец някакъв малък предмет, поставяше го на тезгяха, нагласяше клина и удряше по тъпия му край с чука. Точно металическият звук от удара, повторен на равни интервали от дузината мъже, ме бе посрещнал при пристигането ми.

Загледан в редицата приведени, тактуващи си с чуковете работници, ми се прииска до мен да е Херфид скалда. Един поглед и щеше да възкликне, „Синовете на Ивалди!“, защото мъжете долу със сигурност щяха да му напомнят за джуджетата — ковачи, изработили копиецо на Один, чука на Тор и златната перука на Сиф, жената на Тор, обръсната от злия Локи.

Турулф ме отведе по балкона до последната врата вдясно и ми показа малка спалня с два дървени нара. Оставих на единия старата кожена торба, единствения ми багаж.

— Какво правят всичките тези мъже с чуковете? — попитах Турулф. Той сякаш се озадачи от невежеството ми.

— Правят пари. — Трябва да съм го изгледал неразбиращо, защото продължи; — Не знаеше ли, че чичо ми Бритмаер е главен монетен майстор на краля?

— Мислих, че е кралски ювелир.

Турулф се разсмя.

— И това също. Печели повече пари от правенето на пари, така се каже, отколкото от продажбата на скъпоценни камъни в двореца. Ела, ще ти покажа. — След което ме изведе пак на балкона и надолу по дървена стълба, която водеше в работилницата.

Приближихме тежкия тезгях и застанахме зад един от работниците. Той не надигна глава, нито преустанови равния ритъм на

чука си. В лявата му ръка бе металният клин, който Турулф нарече клеймо. Представляваше тъпо метално длето, дълго около десетина сантиметра, с квадратно сечение и плосък връх. Пак с лявата ръка мъжът се пресегна към дървената кутия на пейката до него и с два пръста внимателно извади малък, тънък метален диск, който постави на плоския връх на подобен метален клин, закрепен към дървения тезгях. После нагласи клеймото върху него, умело го удари с чука и пусна диска в дървен улей от дясната си страна.

Турулф извади един диск от първата кутия и ми го подаде. Беше колкото нокътя ми, от просто, гладко сребро. Турулф го пое от ръцете ми, върна го в кутията, после взе диск от улея вдясно. Подаде ми и този — от едната страна имаше стилизирано изображение на главата на краля. По ръба бяха отбелязани буквите KNUT, малък кръст и листо. Обърнах диска; отново видях листото, а над него щампован по-голям кръст. Този път пишеше BRTNMR. Държах едно от пенитата на Кнут.

Турулф го взе, внимателно го върна в кутията готови монети и подхващайки ме за ръка, ме отведе от тезгяха, за да се чуем през тракането на чуковете.

— Чичо ми има позволението на краля да изработва пари. — Пак трябваше да повиши глас, за да го чуя ясно: — Съвсем наскоро го обявиха за главен монетен майстор на Лондон.

— Значи има и други такива работилници?

— О, да. В Лондон са поне десетина, а има още няколко пъти по толкова, разпръснати из цяла Англия. Всеки оставя своя печат на монетите, които сече, за да могат в случай на грешка или фалшификация служителите на краля да проследят монетата до създателя ѝ. Моето семейство прави същото в Норуич. Изпратиха ме да натрупам опит при чичо.

— На краля сигурно излиза много скъпо да наема толкова много монетни майстори — казах заинтригувано.

Турулф се изсмя на наивността ми.

— Напротив. Той не им плаща. Те плащат на него.

Когато видях, че пак съм озадачен, Турулф обясни:

— Монетните майстори плащат на краля правото да секат пари и взимат комисионна върху всички произведени монети.

— Кой тогава плаща комисионната и кой доставя среброто за монетите?

— Това му е хубавото — каза Турулф. — От време на време кралят сменя монетите и изтегля старите от обращение. Поданиците му трябва да предадат на монетните майстори всичките си стари монети, които се претопяват за новата емисия. Новите пари обаче не са със същата стойност като старите. Има пет до десет процента намаление. Проста и ефективна кралска такса, като монетните майстори естествено получават своя дял.

— А защо хората просто не запазят старите си пари и не ги използват за разменна единица помежду си?

— Някои правят точно така и изчисляват стойността на старите си монети по теглото им в сребро. Но съветниците на краля са хитри и са открили начин как да предотвратят и това. Когато плащаш кралските данъци, глоби, търговски разрешителни и прочее, бирниците приемат само нови пари. Или ако не използваш нови пари, няма да можеш да платиш на бирниците и те ще ти наложат нови глоби, което пък значи, че ще трябва да изнамериш още нови монети. Гениално е измислено.

— А хората не се ли оплакват, или поне не се ли опитват да претопят старите си пари и да гравират върху тях новите изображения?

Турулф ме изгледа леко шокиран.

— Това е фалшификация! Хванат ли те да правиш фалшиви пари, ти отрязват дясната ръка. Същото наказание по една случайност чака всеки монетен майстор, хванат да прави монети, които са фалшиви или с по-малко тегло. А и търговците не се оплакват от системата, защото кралската щампа е гаранция за качество. Английските пари минават за най-надеждни в цяла Европа.

Погледнах мъжете покрай тезгяха и помощниците, които сновяха между тях с торби сребърни диска и готови монети. Трябва да бяха поне тридесетина.

— Няма ли опасност работниците да ви мамят? Много лесно ще е да изнесеш монета-две. Едно пени за тях сигурно е най-малко едnodневна надница.

— Затова чичо ми направи този балкон, за да може по всяко време да проверява какво става в работилницата. Но броенето е далеч по-ефективно. Работата на монетния майстор отстрани може да се

свежда до това да организира мъжете, които изчукват монетите, а на него остава да се примири с какофонията. Но истинската му задача е безкрайното броене. Колко диска е получил всеки работник, колко завършени монети е предал, броя на повредените монети, на монетите, получени за претопяване, точното им тегло и прочее. Сметките нямат край, и всичко ценно се държи в хранилището зад нас. — Посочи ми редица малки помещения под стаите на чичо му. Бритмаер, помислих, яде и спи над парите си, също като пазещ съкровището си трол.

Все пак открих пролука в защитната система на монетния майстор.

— Ами клеймата? — попитах. — Не може ли да ги изкопират или откраднат?

Турулф поклати глава.

— Иска се истинско умение да изработиш такова клеймо. Дръжката му е от желязо, но плоската глава е от стомана. Само майстор може да гравира точно изображенията. Новите клейма се раздават от служителите на краля при подмяна на монетите. Всеки монетен майстор трябва да си ги закупи и да върне старите клейма. Сиреч още броене. — Въздъхна. — Но наскоро на чичо ми, който все пак е монетьор от почти четиридесет години, бе позволено да наеме майстор, който да гравира клеймата на място при нас. Това много ни облекчи.

— Искаш да кажеш, че чичо ти е бил монетен майстор и на саксонските крале?

— О, да — усмихна се Турулф. — Преди да стане монетьор на Кнут е бил на Етълред Бавния. Така натрупал състоянието си. Кралете се сменят, но монетните майстори остават и продължават да си взимат комисионните.

* * *

По-късно същия следобед Турулф ме заведе при чичо си в тъй наречения обменен дюкян, поредната солидна сграда до кейовете, там където потокът Уолбрук се влива в Темза. Заварих Бритмаер зад маса в една стаичка отзад, да вписва числа в счетоводната си книга. Надигна глава и пак ме посрещна с проникателния си, престорено учтив поглед.

— Турулф показа ли ти вече бижутата?

— Още не — отговорих. — Показа ми как се правят монетите, после отидохме да хапнем в една гостилница до доковете.

Бритмаер не реагира.

— Няма значение. След като така и така си тук, ще ти обясня в какво се състои ювелирният бизнес, за да задоволиш желанията на кралицата, каквито и да са те.

Кимна към три-четири заключени сандъка на пода до него.

— Тук се прави предварителното пресяване. Когато чуждите търговци пристигнат в Лондон, те трябва да платят пристанищните си такси и тъй като това е кралски налог, необходимо е да платят с английски монети. Ако нямат, идват при мен. Аз им давам добро английско сребро с изображение главата на краля в замяна на чуждите им монети или каквото имат да ми предложат. Служителите ми знаят сравнителната стойност на фризийските и франкските пари, на монетите от Дъблин и така нататък. Ако монетата не им е позната, я претеглят и ѝ присъждат стойност в зависимост от съдържанието на метал. Но от време на време у нас попадат и ето такива неща.

Извади тежък железен ключ, отключи най-големия сандък и измъкна отвътре пищна златна тока, която проблесна на следобедната светлина.

— Както виждаш, е ценна, но колко точно. Колко струва в английски пари, как мислиш? Би ли бил така добър да се опиташ да прецениш?

Подаде ми токата. Знаех, че ме изпиташе, затова я огледах предпазливо. Сравнена с нещата, които бях виждал в ирландския манастир, бе грубо изработено, а и беше повредена. Претеглих я на длан. Беше неестествено лека за златна.

— Нямам представа колко точно струва — казах, — но не мисля, че е особено ценна.

— Не е — каза старецът. — Не е истинско злато, а позлата върху бронз. Бих казал, че някога е бил част от ризницата на някой натруфен вожд. Изумително е какви неща попадат в ръцете на търговците, особено ако идват от северните земи. Всеки знае репутацията на викингите. Шведски търговец например, идва да смени шепа сребро и малко чужди монети, после разбира, че те не покриват нужната му сума, бръква в кесията си и вади ето това...

Старецът затършува в сандъка и извади нещо, което веднага разпознах — великолепна малка мощехранителница, не по-голяма от дланта ми, изработена във формата на миниатюрно ковчеже, от сребро и бронз, със златни инкрустации. Без съмнение беше плячкосана от ирландски манастир.

— Колко мислиш, че струва?

Отново подходих предпазливо. Нещо в отношението на Бритмаер ме караше да бъда нащрек.

— Съжالياвам — казах. — Нямам представа за какво се използва или колко скъпоценен метал е вложен в него.

— Същото важеше и за неграмотния варварин, който ми го донесе — каза старецът. — За него това бе само красива дрънкулка и тъй като жената или любовницата му не могат да я носят като брошка или да си я увесят на врата като гердан, за него тя е безполезно.

— Тогава защо я купи?

— Защото ми я даде евтино.

Бритмаер затвори сандъка.

— Достатъчно. Предлагам ти да стоиш тук, в дюкяна, за да може, появи ли се търговец или моряк с нещо подобно, да си под ръка да прецениш дали кралицата ще пожелае да го прибави към колекцията си от бижута. Иди отпред, хората ми ще ти изнамерят място.

Така започна един дълъг за мен отегчителен период. Не съм роден за търговец. Липсва ми търпението да седя с часове, зяпнал вратата или при добро време, навън на улицата, готов да посрещна евентуалния клиент с угодлива усмивка. А и тъй като започваше зимата и мореплавателният сезон приключваше, малко кораби с товари от Континента се пускаха нагоре по реката. В дюкяна на Бритмаер почти не влизаха хора, като изключим двама или трима търговци, явно редовни клиенти. Въведоха ги направо в кабинета на Бритмаер отзад и плътно затвориха вратата зад гърба им.

Когато скуката ставаше нетърпима, се измъквах от сградата прескачах до кейовете и откривах някое закътано от вятъра местенце, от което наблюдавах как водите на Темза се носят покрай мен в безкрайните си извивки и вълнички. Отбелязвах бавния ход на времето с неумолимите приливи и отливи по калния бряг на реката, и линеях по Елфгифу. Тя така и не изпрати да ме повикат.

ГЛАВА ПЕТА

В средата на декември ме разкъсваше такъв копнеж да видя Елфгифу, че помолих Бритмаер за позволение да прегледам наличния запас бижута за нещо, което да грабне окото на кралицата. Той ме изпрати при Турулф с бележка, в която пишеше да ме пусне в хранилището. Турулф се зарадва да ме види. Спяхме в съседни стаи, но сутрин поемахме в различни посоки — аз към дюкяна, Турулф към работилницата. Веднъж-два пъти седмично се срещахме след работа и ако успеехме да убегнем от вниманието на Бритмаер, се измъквахме към крайречните кръчми. Винаги нагласяхме завръщането си така, че да сме пред силно охраняваната врата на монетния двор заедно с двамата работници нощна смяна; влизахме — надявахме се, незабелязано — с тях. Единият бе почти сляп и работеше по усет, другият бе оглушал от годините тракане на чуковете. Прекарвах по няколко часа всяка нощ на старите си места в работилницата, и аз често заспивах под търпеливото потракване на чуковете им. Всеобщото мнение бе, че Бритмаер ги държи само от милосърдие.

— Какво правиш по това време тук? — попита очевидно доволен Турулф, когато се появих с бележката на Бритмаер. Навъсен броеше съдържанието на чувалите излезли от употреба монети в хранилището, задача, която особено ненавиждаше. — Торбите никога не свършват — казваше. — Кое то доказва, че ние, хората, сме алчна пасмина. Тъкмо решиш, че си разчистил всичко, и пристига нова партида стари монети.

Турулф остави дървения рабош, върху който отбелязваше с резки броя на чувалите, заключи вратата и ме отведе при бижутата. В дъното на етаж с работилницата беше стаичката на майстора гравьор, подозрителен грубиян, мразен от останалите работници, които му завиждаха за по-високите надници. Така и не научих името му; идваше веднъж седмично, отиваше право в работилницата си и се заключваше вътре.

— По клеймата няма работа и за един ден седмично — обясни Турулф, възползвайки се от възможността да блесне със знания. — Нов

комплект няма да ти трябва, докато кралят не реши да смени монетите, а дотогава може да минат години. Затова чичо реши да впрегне майстора в поправката и производството на бижута.

Турулф отвори вратата към миниатюрно помещение, с тезгях подобен на тези в главната работилница, малък огнеупорен съд и куп инструменти за изрязване лицата на клеймата. Под тезгяха, малко не на място, имаше голям, обкован с желязо сандък. Помогнах на Турулф да го извлече. Той го отключи, затършува вътре и извади няколко бижута, които изложи на тезгяха.

— Основно са за поправка — каза. — Подменяме изпадналите камъни в огърлиците, затягаме обкова, поправяме клипсовете, и изправяме, почистваме и лъсваме бижута, за да хване окото на клиента. Има много боклуци — имитации на злато, евтино сребро и счупени дрънкулки.

Прерови по-добрите неща по тезгяха и подбра едно красиво колие, сребърно, със син камък в средата, и красив мотив преплетени линии по обкова.

— Виждаш ли как висулката се държи на верижката за тази примка. Когато попадна у чичо, беше счупена и нашият майстор трябваше да я приведе във форма. После подсили линиите — малко бяха избледнели.

Взех колието — лесно се виждаше мястото на поправката и белезите от новата гравюра.

— Майсторът ви не го бива много, а? — подхвърлих.

— Честно казано, не. Но и повечето ни клиенти не са особено придирчиви — призна Турулф. — Той е гравьор, не ювелир. Виж тук. Това би могъл да поправи, ако имаше камъни да запълни дупките. — Подаде ми огърлица от червени кехлибарени мъниста на сребърна верижка. След всяко трето мънисто в изящен сребърен клипс имаше кристал, голям наполовина колкото орех. Отразяваха светлината от изсечените си, полирани повърхности като късове гладък, свеж лед. Три от първоначалните седем липсваха, въпреки че се бяха запазили сребърните им обкови. Цяла огърлицата би била разкошна. Сега приличаше на зъбата усмивка.

— Мислех, че в работилницата на чичо ти се правят бижута — казах.

— Нищо сложно — отговори Турулф, измъкна от сандъка една кожена кесия и развърза ремъците ѝ. — Ето в това ни бива най-много — каза и извади огърлица.

Сърцето ми подскочи. Представляваше сребърни монети, свързани със златни брънки. Бях виждал такъв наниз на врата на Елфгифу. Само него носеше в деня на първата ни среща.

— Чичо ти каза, че мога да прегледам сандъка и да подбера каквото сметна, че ще хареса кралицата.

— Давай — разговорливо каза Турулф, — но се съмнявам, че ще откриеш нещо. Чичо ми познава клиентите и запасите си до последната дрънкулка.

Беше прав. Прерових сандъка със счупени бижута и открих само две мънистени огърлици, няколко тежки брошки и пръстен. Едва ли представляваха извинение да посетя Елфгифу.

— Ще може ли да направите за нея огърлица от монети? — попитах с надежда. — Знам, че ги харесва.

— Ще трябва да попитам чичо, той е експерт по монетите. Умира си за тях, което сигурно е нормално за монетен майстор. Чакай, ще ти покажа.

Обърна на работния тезгях втора кесия, от която на малък куп се посипа каскада монети. Бяха все различни по големина, някои големи и тънки, други дебели и кръгли, като късове руда. Повечето бяха сребърни, но имаше и златни, медни и бронзови, и дори изсечени от олово. Някои имаха дупки в средата, други представляваха шестоъгълници или малки квадрати, но повечето бяха кръгли или почти кръгли. Имаше много загладени от употреба, но на места още се различаваха буквите и изображенията. На една разчетох гръцкото писмо, на което ме бяха учили ирландските монаси, на друга исландски руни. Няколко бяха с писмо на вълнички, като набраздено от бриз море. Почти на всички имаше символи — пирамиди, квадрати, меч, дърво, листо, няколко кръста, профил на крал, Бог с две лица, а на една — два триъгълника, които се кръстосваха в шестоъгълна звезда.

Подредих монетите на тезгяха, като пулчета в детска игра, в редица, от която да излезе красива огърлица за възлюбената ми. Вместо това мислите ми отлетяха като Хугин и Мунин, птиците на Один, които следят и докладват на господаря си за всичко, което се случва по света. По какви незнайни пътища, се зачудих, тия странни

монети са стигнали до сандъка на монетния майстор на крал Кнут? От колко далеч ли идат? Кой ги е направил и защо е избрал точно тези символи? Пръстите ми докосваха един непознат свят, по-голям, отколкото си бях представял, свят, който тези малки кръгчета и квадрати бяха пребродили пътеки, по които ми се прииска да мина и аз.

Подредих редица редуващи се златни и сребърни монети. На пръв поглед ми хареса, но когато обърнах да ги погледна от другата страна, останах разочарован. Три от монетите бяха повредени с грозни, дълбоки нарязи.

— Жалко — казах. — Тези белези повреждат повърхността и изличават изображенията.

— Няма как — подхвърли Турулф. — Има ги по почти половината стари сребърни монети, които пристигат от северните земи. Чужденците го правят, особено в Швеция и земите на русите. Няма доверие на монетите. Мислят ги за фалшификати, олово, покрито със сребро или бронз, намазан със златна боя. Не е трудно за изработка, дори в тази малка работилница. Затова когато им се даде монета, те забиват върха на ножа си в нея и остъргват повърхността, за да проверят метала в дълбочина.

Заряхах идеята за наниза и събрах огърлиците и брошките, които реших, че може да се понравят на Елфгифу. Турулф изготви внимателно списък на това, което взимах. Заключихме хранилището и един от навъсените пазачи на Бритмаер ме съпроводи до двореца.

Поисках да видя иконома на кралицата и му казах, че ѝ нося бижута. Той се бави около час, след което се върна и съобщи, че кралицата била твърде заета, да се върна на същия ден след седмица и да поискам нова среща.

Докато излизах от двореца, по рамото ме потупа кожено чуканче и един глас каза:

— О, това ако не е младият ми приятел, ловецът. — Извърнах се и видях Кяртан, едноръкия хускарл. — Някой каза, че си си намерил работа при Бритмаер, монетния майстор, но като гледам навъсеното ти лице, май си открил съкровището на Фафнир и пак си го изгубил.

Измърморих, че трябва да се връщам в работилницата. Пазачът на Бритмаер вече пристъпваше нетърпеливо.

— Почакай малко — каза хускарлът. — В края на всяка година даваме гемот, паметен пир. Повечето ни хора са още в Дания с Кнут, но пак ще се съберем достатъчно ветерани и завърнали се в домашен отпуск. Всеки хускарл трябва да води по един ординарец. Искам да те взема с мен, в памет на добрия ми приятел Едгар. Приемаш ли?

— С удоволствие, сър — отговорих.

— Имам само едно условие — продължи Кяртан. — В името на аезирите, намери си нови дрехи. Искам прислужника ми да изглежда добре. Онази червеникава туника, която носи последно в Нортамптън, още тогава изглеждаше вехта.

Хускарлът има право, помислих, когато се върнах в стаята си и извадих изтритата туника от торбата. Беше избеляла, мръсна и прокъсана, а и ми стягаше. В Англия напълнях, отчасти заради движението и добрата храна при Едгар, но най-вече заради пивото. За миг помислих да заема нещо от Турулф, но реших, че в неговите дрехи направо ще плувам. А и вече му бях длъжник покрай посещенията в кръчмата. Бритмаер ми осигуряваше храна и квартира, но не и заплата, така че пиенето винаги плащаше Турулф.

За нова туника трябваше да платя на шивач, и май знаех откъде да намеря парите. Нещо повече, щях да докажа и любовта си към Елфгифу.

Когато Турулф ми показа кехлибарената огърлица с липсващите кристали, веднага се сетих за торбата си. Дълбоко в дебелия кожа, там където ги приших преди три години, лежаха петте камъка, които преди да избягам от манастира, изтръгнах от украсената корица на библията в изблик на ярост към подлите ирландски монаси.

Нямах представа колко струват. В случая по-важното бе, че са с те като липсващите от огърлицата кристали.

Предполагам само човек, влюбен като мен, би дръзнал да скрои такъв план: щях да продам камъните на Бритмаер, с парите да платя дълга си към Турулф и да ми остане достатъчно за нови дрехи. А най-хубавото бе, че Бритмаер щеше да нареди на майстора си да постави камъните в огърлицата и аз най-после щях да имам бижу достойно за очите на кралица.

Отравяйки на ум благодарствена молитва към Один, свалих торбата, разпорих шева и все едно изстискавах хайвер от риба, един по един измъкнах камъните в дланта си.

* * *

— Колко такива имаш? — попита Бритмаер. Седяхме в личния му кабинет в дъното на дюкяна.

— Четири — казах. — Същите като този.

Бритмаер огледа камъка в ръката си и замислено ме изгледа.

— Може ли да видя другите?

Подадох му останалите три камъка и той все така безизразно ги вдигна, един по един, срещу светлината.

— Планински кристал — обяви пренебрежително. — Хващат окото, но не са особено ценни.

— В ковчежето с бижута има повредена огърлица, от която липсват подобни камъни. Помислих, че...

— Знам с какви бижута разполагам — прекъсна ме той. — Тези тук може да не паснат с обкова. Преди да ти предложи цена, трябва да проверя дали са подходящи.

— Мисля, ще откриете, че са със съвсем същите размери — осмелих се да кажа.

В прикрития поглед, с който посрещна забележката ми, като че ли се криеше лек хлад. Трудно бе да преценя, защото Бритмаер криеше до съвършенство чувствата си.

Следващият въпрос определено задаваше на всеки клиент.

— Имаш ли нещо друго за продан?

Извадих петия от крадените камъни. Беше по-малък от другите, колкото бобено зърно, и по-мътен — много наситеночервен, почти с цвета на съсирена кръв.

Бритмаер взе камъка и пак го вдигна към светлината. Съвсем случайно — а може да се намеси и ръката на Один — точно в този миг зимното слънце проби облаците и обля света в ярка светлина, която отразена от водите на Темза, нахлу през прозореца. Сърцевината на малкия червен камък между палеца и показалеца на Бритмаер изведнъж оживя. Напомни ми на въглен, скрит дълбоко сред пепелта, който при течение за секунда озарява цялото огнище. Блясъкът на камъка обаче бе по-жив.

За пръв и последен път при срещите ми с Бритмаер го видях да губи самообладание. Застина с вдигната във въздуха ръка. Чух го как

бързо си пое въздух, после завъртя камъка и вътрешността му отново се озари от живото червено пламъче. Стрелкаше се напред-назад, сякаш пленник на камъка бе искрица от мълнията на Мьолнир.

Бритмаер много бавно се извърна към мен и тежко издиша.

— Откъде намери това? — попита тихо.

— Предпочитам да не казвам.

— Вероятно с основание.

Усетих, че в разговора ни се е промъкнала нова нотка.

— Можеш ли да ми кажеш нещо за камъка? — попитах.

Отново настъпи дълга пауза. Бритмаер внимателно ме огледа с бледите си, съзлививи сини очи, преди да каже:

— Ако те смятах за глупав или лековерен, щях да ти кажа, че този камък е просто парче червено стъкло, изкусно изработено, но с малка стойност. Но вече забелязах, че не си нито прост, нито наивен. И ти като мен видя блещукащото пламъче в камъка.

— Да — отговорих. — Притежавам камъка от известно време, но за първи път го оглеждам внимателно. Досега го пазех скрит.

— Много мъдра предпазна мярка — сухо отбеляза Бритмаер. — Имаш ли си изобщо представа на какво си попаднал?

Не отговорих — с Бритмаер най-разумно беше да мълчиш.

Той нежно завъртя камъка между пръстите си.

— Цял живот съм монетен майстор, който продава и бижута, също като баща ми преди мен. Виждал съм много камъни, от различни страни, някои скъпоценни, други не, някои нескопосано шлифовани, други — груби и необработени, често просто красиви късове планински кристал. Досега само съм слушал за този камък. Това е вид рубин сред простолудието известен — по очевадни причини — като огнен. Никой не знае откъде идват тези камъни, макар че аз бих се осмелил да изкажа едно предположение. По времето на баща ми получавахме много монети, повечето сребърни, но и някои златни, изписани със завъртулките на арабите. Толкова много бяха, че монетърите счетоха за удобно да базират системата си от мерки и теглилки.

Бритмаер замислено гледаше малкия камък в дланта си. Светлината вече не го застигаше косо и той лежеше безжизнен, най-обикновено симпатично тъмночервено мънисто.

— Тогава чух за огнените рубини и как искрят, когато светлината падне върху тях под определен ъгъл. Мъжете, които ги описваха, обикновено бяха същите, които носеха арабските монети, и аз се досетих, че рубините идват от същото място като монетите. Не можах да науча повече. Казаха ми, че родината на тези камъни е още по-далеч, там където пустинята преминава отново в планини.

Бритмаер се наведе и ми върна малкия камък.

— Ще те уведомя дали желая да закупя планинските кристали. И бих те посъветвал да оставиш този камък на много сигурно място.

Схванах намека му. През следващите няколко дни крих огнения рубин в една пукнатина на таблата на нара, а когато Бритмаер реши да купи кристалите и накара майстора си да поправи повредената огърлица, отидох при един амбулантен търговец и за нищожна част от цената му, купих евтин и грозен оловен амулет. Предполагаше се да е една от птиците на Один, толкова зле отлята, че не личеше дали е орел, гарван или сова, но пък достатъчно дебела за моите цели. Издълбах в нея кухня, поставих там рубина и я запечатах. От тогава носех амулета на кожен каиш на врата си и привикнах глуповато да се усмихвам, когато хората питаха за какво ми е тази дрънкулка.

Другите ми покупки бяха по-скъпи: туника от фина английска вълна, жълта с бродиран край, кафяви панталони и гети, и жартиери в тон с туниката. Поръчах си и нови обувки — меки, по последна мода, също жълти, с кафяв ширит по края.

— Да ти запазя ли кожените ремъци, млади господарю, да си ги принесеш в дар на боговете? — ухили се обуцарят. Кръстът в работилницата му сочеше, че почита Белия Христос. По акцента бе познал, че съм северняк. Ние вярваме, че когато в деня на Рагнарок адската хрътка Фенрир погълне Один, за него ще отмъсти синът му Видар. Видар ще стъпи с единия си крак на острозъбата долна челюст на вълка и с голи ръце ще разкъса горната челюст. Затова и обувката му трябва да е дебела, направена от всички кожи и ремъци, изхвърлени от обуцарите откакто свят светува. Моят обуцар подхвърли забележката незлобливо, затова и му отговорих в същия дух:

— Не, благодаря. Но обезателно ще дойда при теб, ако ми потрѣбват сандали за ходене по вода.

Кярган одобрително надигна вежда, когато в деня на гемота изтупан се явих в казармите на хускарлите.

— Виж ти, виж ти, ама наистина си те бива. Никой няма да каже, че прислужникът ми е неугледен.

Изглеждаше великолепно в униформата на кралската охрана. Над туниката носеше броня от лъскави метални плочки, а шлемът на главата му бе със златни мотиви. Освен меча със златната дръжка, на сребърна верижка от лявото му рамо висеше датска бойна секира. В лявата си ръка стискаше копие с излъскано острие, което за миг ми напомни смъртта на Едгар и глигана. Но това, което улови окото ми, бе торквата от усукана златна тел на рамото на осакатената му ръка. Той забеляза погледа ми и каза:

— Кралско обезщетение за раната от Ашингтън.

Докато вървахме към столовата на казармата, Кяртан ме предупреди:

— Разчитам да си мълчиш за това, на което ще станеш свидетел днес — каза. — Има много хора, които искат да вадят гърба на хускарлите. Съдбата се обръща срещу нас, поне в Англия. Все по-рядко можем да отдадем дан на традициите си, а враговете използват церемониите ни, за да ни заклеймят като зли езичници. Старата вяра е трън в очите на епископите и на църковните съветници на краля. Затова твоята задача днес е да ми бъдеш виночерпец и да бъдеш дискретен.

С Кяртан бяхме сред последните. Нямаше трюпети, ефектно представяне на гостите, нито жени. В помещението чакаха около четиридесет хускарли, пременени с най-хубавите си дрехи. Един мъж разпознах на мига, извисяваше се една глава над останалите, което само по себе си бе изумително, тъй като хускарлите бяха все едри мъже. Гигантът бе Торкел Високия, наместникът на краля. Когато групата около него оредя, видях, че краката му са неестествено дълги сякаш едва ли не пристъпваше на кокили. Тялото му бе с нормални пропорции и дългите крака му придаваха несъразмерен вид, макар и ръцете също да бяха дълги и сковано да висяха покрай торса му. Напомни ми на щъркел — птица, която няколко пъти бях виждал в блатата, докато ловувахме с Едгар.

— Къде да застана? — попитах тихо Кяртан. Не исках да го изложам. В средата на помещението имаше само една голяма маса, с почетно място в единия край и пейки от двете страни. В дъното бяха

помощните маси за напитките; кухнята трябва да беше близо, защото надушвах уханието на печено месо.

— Щом седнем, ще застанеш зад мен. Хускарлите сядат според проявена воинска храброст и дължина на службата, не по произход или ранг. После ще следиш както правят другите виночерпци и ще следваш примера им.

Торкел пое към почетното място начело на масата. Когато всички хускарли заеха местата си, виночерпците поставихме пред тях роговете, вече пълни с медовина. Не видях нито един стъклен стакан, нито капчица вино. Без да става, Торкел вдигна тост за Один, после за Тор, за Тир и за Фрей. Виночерпците определено нямаше да стоим със скръстени ръце — сновях към помощните маси, за да допълвам рога след всеки тост.

Торкел накрая обяви малък тост — възпоминание за мъртвите другари.

— За тези, които загинаха с чест, дано се срещнем във Валхала.

— Във Валхала — в един глас откликнаха хускарлите.

Торкел се измъкна иззад масата.

— Изправлям се пред вас като представител на краля. От негово име ще приема подновяването на клетвите. Започвам с граф Ейрикур. Подновяваш ли клетвата си за вярност към краля и братството?

Най-близкият до Торкел, богато облечен ветеран, стана и високо обяви, че ще служи и пази краля, и ще се подчинява на законите на братството. Знаех, че е сред най-прославените капитани на Кнут, служил и на баща му Форкбиърд. За предаността си бе получил огромни владения в Северна Англия, което го превръщаше в един от най-богатите благородници на Кнут. И на двете си ръце носеше тежки златни торкви, доказателство за кралското благоразположение. Сега разбрах защо Херфид обичаше да нарича Кнут „щедрия“.

Торкел един след друг обявяваше имената на хускарлите и те се изправяха и подновяваха клетвата си за идната година. После Торкел извика по име тримата хускарли, които се намираха в Англия, но не се бяха явили за гемота.

— Каква да е присъдата им? — попита събралите се.

— Да изплатят на братството глоба от три манкуса злато — веднага се обади нечий глас. Предполагам, че това бе обичайната глоба.

— Съгласни ли сте? — попита Торкел.

— Съгласни — веднага отговориха те.

Торкел премина към по-сериозните нарушения.

— Получих оплакване от Храни, който в момента служи на краля в Дания. Твърди, че помолил Хакон да наглежда коня му, най-добрият му боен жребец, който бил твърде болен, за да замине с армията в Дания. Храни твърди, че за коня не са били полагани никакви грижи и животното умряло. Установих, че фактите отговарят на истината. Какво отсъждате?

— Десет манкуса глоба! — извика някой.

— Не, петнадесет! — извика друг, леко пиян, според мен.

— И разжалване с четири места — извика трети глас.

Торкел подложи предложенията на гласуване. Когато бяха приети, засрамен хускарл стана и се премести четири места надолу от почетното място.

— Тези приказки за коне ме подсецат, че съм гладен — провикна се с определено пиянски глас някакъв шегаджия. Вече трудно чувах Торкел заради настаналия шум.

— Кой е мъжът в края на масата? — попитах виночерпеца на Гисли, тих младеж с грозна бенка на врата. Той погледна към седналия, встрани от другите хускарл.

— Не знам името му. Извършил е три нарушения и е прогонен й немилост в най-далечния край на масата. На никого не е позволено да говори с него. Ще изкара късмет, ако след пиршеството другари, те му подхвърлят кокали и огризки.

Изведнъж се разнесоха бурни овации. От вратата към кухнята се появиха четирима мъже. Носеха малък вол на шиш, който вдигнаха над главите на пируващите и поставиха в средата на масата. Главата на животното бе внесена отделно и изложена на побита в пода желязна пика. Още по-бурни овации посрещнаха четиримата, когато те се върнаха с нов товар, този път кон, също печен, ребрата му стърчаха като пръстите на разтворена ръка. Конят оставиха на масата, а главата му — на втора пика до тази с вола. После готвачите се оттеглиха и хускарлите се нахвърлиха на храната. Режеха месото с камите си и го предаваха надолу по масата.

— Слава Богу, още можем да ядем истинско месо на пиршествата, напук на префърцунените свещеници — заяви един

мустакат ветеран. Дъвчеше с наслада и брадата му вече бе осеяна с хапки конско месо. — Голяма глупост, това че свещениците на Белия Христос забраняват конското. Не виждам защо не забранят овнешкото, нали все опяват за Божия агнец.

Когато челюстите се умориха, готвачите и другите прислужници си тръгнаха и в залата останаха само хускарлите и виночерпците им. Тогава видях как Торкел кимна на опозорения хускарл в края на масата — сигурно предварително уговорен сигнал, защото мъжът стана, отиде при двойната входна врата и я залости с прът.

Някой стовари дръжката на меча си на масата и призова за тишина. После се разнесе звук, който за последен път чух в Ирландия преди три години, на пира на един от дребните ирландски крале — зловещ, призрачен вой, без ритъм или мелодия, докато не се заслушаш. Опитах да определя къде е свирачът. Стори ми се, че звукът идва от страничното помещение, досега заемано от готвачите. Погледнах натам и цял настръгнах. През вратата пристъпваше мъж, с ужасяваща маска на гигантска птица от позлатена ракета, която го покриваше до раменете. Оставени бяха само дупки за очите. А нямаше съмнение, че е мъж, защото, с изключение на маската, беше чисто гол.

Във всяка ръка държеше дълго копие, символа на Один, ясеновото копие Гунгнир, Гъвкавия. Мъжът започна да танцува под звуците на гайдата. В началото бавно, вдигаше подред копията и шумно стоварваше тъпия им край в земята в такт с музиката. После темпото се ускори и танцуващата фигура го последва. Извиваше се и пипаше по протежението на двете страни на масата. Когато свикнаха с ритъма на танца му, хускарлите го поеха; в началото отмерваха мелодията тихо, после все по-енергично, удрайки по масата с ръце й дръжките на камите си. „Один! Один!“, напяваха те. Фигурата бясно се въртеше, хванала двете копия така, че да свистят във въздуха, и подскачаше ли подскачаше. Видях как няколко от по-старите хускарли се пресегнаха, топнаха пръсти в кървавия сос от коня и изрисуваха на челата си резка, знак, че се посвещават на Всемирния отец.

После също така внезапно, както и се бе появила, маскираната фигура се стрелна обратно в стаичката.

Гайдата отново засвири и този път музикантът излезе от скривалището си. Беше младеж с гайда, по-малка от ирландските. Застана зад стола на граф Ейрикур — предположих, че графът от

Нортумбрия е довел свирача за наше развлечение. Наел бе и професионален мим. Драматично се появи, облечен като герой, с шлем, броня и лек меч. Само няколко мига бяха нужни на публиката да разбере, че изпълнява ролята на Сигурд в бърлогата на Фафнир. Изкрещяха доволно, когато той със знаци пресъздаде сцената при ямата, от която скритият Сигурд разпаря люспестото тяло на Фафнир и пазещият златото дракон умира. После актьорът смени ролята си — започна да описва вълнообразни движения, превръщайки се в Регин, злия пастрок на Сигурд, който нарежда на Сигурд да му стотви сърцето на дракона. Нов скок встрани и мимът се превъплъти в Сигурд, облизваше изгорения си при готвенето пръст и така научи езика на птиците, които му казват, че подлият Регин смята да го убие. „Битка“ с мечове и Сигурд уби злия си пастрок и „извлече“ два сандъка Драконско злато. Не съвсем въображаемо, тъй като някои хускарли метнаха златни и сребърни монети по пода, израз на задоволството си от представлението.

Тук Торкел и няколко по-висши хускарли напуснаха залата. Трябва да знаеха, че гемотът ще продължи до късно, и на следващия ден, и че става все още по-циничен и безреден. Но Кяртан не понечи да си тръгне и аз продължих да изпълнявам задълженията си на виночерпец. Изпиха се нечовешки количества медовина и бира и алкохолът развърза езиците. Не подозирах каква ненавист таят традиционните хускарли към дворцовата клика на Белия Христос. Особено силна бе жлъчта им към кралицата, Ема Нормандска и законодателя на краля, архиепископ Улфстан. Един много пиян хускарл измъкна дълга бяла риза — трябва да я бе донесъл специално за целта — и я размаха, за да привлече вниманието на пияните си другари. Несигурно се изправи на крака, заметна я на главата си и имитира християнска молитва.

— Три пъти са ме подготвяли за кръщение и всеки път свещеникът ми плащаше надника за един месец и ми подаряваше скъпа бяла риза.

— Лесни пари — извика друг пиян хускарл. — Аз събрах четири заплати!

Това предизвика изблик пиянски смях, след което събралите се започнаха да викат едно име. „Тирмур! Тирмур! Спомнете си Тирмур!“ Хускарлът свали бялата риза и я метна в ъгъла. „Тирмур! Тирмур!“,

скандираха мъжете, вече напълно пияни и започнаха да мятат оглозгани кокали по свляклата се на пода дреха.

— Мислех, че ще замерят опозорения хускарл — прошепнах на виночерпеца на Гисли.

— Тази вечер изкара късмет — отговори ми той. — Днес празнуват смъртта на един от саксонските висши свещеници, архиепископ, май се казваше Алфхийф. Убил го мъж на име Тирмур, цапнал архиепископа по тила с opakото на бойна секира след един особено шумен пир, след като всички замеряли свещеника с волски кокали.

Тази пиянска смелост е детинска и безполезна, си мислех, все по-потиснат, докато гледах олюляващите се хускарли. Беше реакция на мъже, които се чувстват надхитрени от противника си. Шумното осмиване не бе начинът да се осигури бъдещето на старите богове.

Вечерта се изроди в скотство. Изстисках усмивка само когато компанията запя мръсна песничка за кралица Ема и свитата от свещеници. Текстът беше хитроумен и без да се усетя, се присъединих към припева „Бакрауф! Бакрауф!“ Въпреки че се бях опитал да остана трезв, усещах езика си надебелял и завалвах думите. Затова когато Кяртан се влече от мястото си, мъртво пиян, магнах на виночерпеца на Гисли да ми помогне и извлякохме хускарла до леглото му в казармата. После поех по дългия път през Лондон към собствената си стая, с надеждата леденият зимен въздух и разходката да прочистят главата ми.

Подрасках по вратата на монетарницата. Отдавна бе минало времето, по което с Турулф обикновено се връщахме от кръчмата, но аз бях подкупил вратаря, вече съвсем привикнал с пиянските ми набези. Трябва да бе чакал до вратата, защото я отвори почти веднага. Влязох, тихо и в права линия, колкото ми позволяваше алкохолът. Бях достатъчно трезв да си дам сметка, че ще е глупаво да се кача на втория етаж по стълбите покрай покоите на Бритмаер. Реших да стигна до стаята си по далечната стълба, която водеше направо към балкона. Свалих скъпите жълти обувки и държейки ги в ръка, тихо прекосих работилницата, опитвайки да вървя по права линия. Двамата старци още работеха в малък сноп светлина от фенера. Виждах ги как приведени удрят по монетите. Не ме усетиха — единият заради увреденото си зрение, другият защото се бе съсредоточил в работата си

и тъй като бе глух, не би ме чул, дори и да не бях бос. Бях по-пиян, отколкото си мислех, и залитах и се клатех до такава степен, че се отърках в глухия. Това така го стресна, че подскочи и клеймото му падна на земята. Аз пиянски сконфузен, с пръст на устните си му направих знак да мълчи. После с нечовешка концентрация успях да се наведа, без да се килна встрани, вдигнах клеймото и му го върнах. Нещо сребърно привлече погледа ми. Беше монетата, по която работеше и която също бе паднала на пода. Рискувайки нов пристъп пиянски световъртеж, вдигнах монетата и я пяхнах в ръката му. После с дълбок поклон се обърнах, някак се добрах до стълбите и, изкачвайки ги здраво вкопчен за перилата, като новобранец моряк, най-после се строполих в леглото си.

На другата сутрин се събудих със зверско главоболие и вкус на застояла медовина в устата. Немощно пробвах да наплискам очите си с кладенчова вода от ведрото. Позата ми припомни нещо, което ме бе озадачило, докато се навеждах за клеймото и изтърваната от стареца монета. Първо не можах да си спомня какво. После се сетих: докато пусках монетата в дланта на работника, върху нея падна лъч от фенера. Чисто новата монета беше сребърно пени, но на лицето ѝ не бе познатият профил на Кнут.

Или бях твърде пиян да го позная? Мистерията ме мъчи цяла сутрин, докато не се сетих, че мога да проверя. Използваните през нощта клейма се държаха в работилницата на гравьора. Малко преди обяд напомних на Бритмаер, че кристалната огърлица вече трябва да е готова и попитах дали мога да я видя.

Турулф отключи хранилището и си тръгна по работата, оставяйки ме сам. Няколко секунди ми бяха достатъчни да открия клеймата на двамата нощни работници — на скришно място под тезгяха, увити в кожа. Открих и буца стар восък, останал при изработката на клипсите за бижутата. Откъснах две парченца и ги притиснах към лицата и опаките страни на клеймата, след което върнах инструментите на мястото им. Когато Турулф се върна, ме завари да се любувам на планинските кристали в новия им обков.

Толкова нетърпелив бях да огледам восъчните отпечатъци, че едва изчаках да измина стотина крачки към дюкяна и ги изтърсих от ръкава си. Чиста работа — дори най-простият търговец би разпознал изображенията, имаше ги по половината пазари в страната, а хиляди

лежаха в хранилищата на монетарницата — кралят на клеймото бе Етълред Бавния, мъртъв от вече четири години. На обратната страна на единия бе печат на монетен майстор от Ферби, на другия — от Уинчестър. Бях заинтригуван. За какво му е на Бритмаер тайно да прави стари монети, които вече нямат стойност и бездруго ще бъдат претопени, при това на загуба?

Не виждах логика. В кръчмата на другата вечер между другото попитах Турулф дали е чувал за някой си Гунер, монетен майстор от Дерби. Той каза, че името му е познато, но мъжът отдавна не е сред живите.

Извиних се на Турулф, че още съм махмурлия от гемота и пих малко. Всъщност исках да изглеждам възможно най-добре на следващата сутрин, когато бях уредил с иконома на Елфгифу да се явя с бижута, които тя да огледа.

Елфгифу беше нетърпелива. Очите ѝ заискриха, когато — най-после — успя да отпрати всички слуги под претекст, че ще пробва бижутата сама. Секунди по-късно вече бяхме в спалнята ѝ, където първи път ми бе показала какво е любов.

— Дай да те огледам! — С блеснали очи ме накара да отстъпя назад, за да се полюбува на новата ми туника. — Жълто, кафяво и черно, цветовете ти подходат. Направо да те изяде човек. Ела тук. — След което дойде при мен и ме прегърна.

Усетих меките ѝ гърди и се изгубих в прилива неге. Когато устните ни се сляха, разбрах, че не само аз съм изпитвал копнеж. Предаде път любовта ни в тази стая бе нежна и въздържана, Елфгифу доминираше над моята неопитност. Сега заедно се впуснахме в страстта си и алчни един за друг, се строполихме на леглото. След броени секунди бяхме голи и се любехме с отчаяна настойчивост, докато първата вълна на страстта отшумя. Едва тогава Елфгифу се откопчи от прегръдките ми и както винаги, прокара пръст по профила ми.

— Какво искаше да ми покажеш? — попита кокетно.

Изтърколих се от леглото, взех кесията с бижута и я изсипах на чаршафа. Както и очаквах, тя веднага се хвърли на кристалната огърлица.

— Красива е! — възкликна. — Помогни ми да си я сложа — обърна се, за да закопчея огърлицата на тила ѝ. После отново извърна

лице към мен, с искрящи като кристалите очи. Не можех да си представя по-добро място за крадените скъпоценни камъни от сладната извивка на гърдите ѝ. Какво ли биха казали ирландските монаси, си помислих.

Елфгифу някак бе уредила да останем насаме няколко часа. Бяхме необуздани. Опиянявахме се взаимно от телата си. Елфгифу откликна подobaващо, когато я покрих с бижута — огърлицата, разбира се, но и гривни за глезените и китките ѝ, колие за колан и две разкошни, лъскави брошки за двете ѝ гърди.

Когато легнахме изтощени един до друг в леглото, аз ѝ разказах за огнения рубин, скрит в амулета — тя го бе свалила от врата ми с думите, че бронзът ще ѝ остави синини. Елфгифу веднага отгатна намеренията ми.

— Торгилс — каза тихо. — Не искам този камък. Не бива да ми го даваш. Имам чувството, че той трябва да остане с теб. Има твоя дух. В теб блещука същата светлина, само трябва някой да я накара да заблести. — След това нежно се наведе и започна да целува гърдите ми.

ГЛАВА ШЕСТА

„Голямата радост повлича беда“, поредната от поговорките на Едгар. Само два дни след страстното ми посещение при Елфгифу, грубо ме събуди вратарят на Бритмаер. Дворцов пратеник чакал вън, изсумтя, по спешна работа.

Още не се бе съмнало. Със залепнали за сън очи навлякох туниката си, поласкан, че ме викат отново при кралицата.

Но когато отворих вратата към улицата, в полумрака чакаше непознат ми пратеник, скромно облечен, приличаше по-скоро на дребен чиновник, отколкото на кралски слуга.

— Казвате се Торгилс, нали?

— Да — отговорих озадачен. — Какво желаеш?

— Елате с мен, моля. Имате среща с архиепископ Улфстан.

Полази ме хлад. Архиепископ Улфстан, другият регент на Англия и според някои, най-мъдрият човек в страната, съвсем не се ползваше с име на приятел на старата вяра. За миг се зачудих каква работа може да има с човек така незначителен като мен. После стомахът ми се сви. С държавните дела ме свързваше само Елфгифу.

Пратеникът ме отведе в празна чакалня в кралското канцлерство, навяваща меланхолия сграда в задната част на двореца. Само час бе изминал от започването на деня, но когато ме въведоха при архиепископа, той вече бе погълнат от работа. Заобиколен от двама монаси, секретарите му, Улфстан слушаше някакви бележки на латински. Когато влязох, надигна глава. Трябва да бе отдавна прехвърлил шестдесетте, имаше гладко лице, голобрадо и румено, с няколко тънки кичура бяла коса; ръцете, скръстени на масата, бяха меки и бели. Кротките маниери и добронамерената усмивка, която ми отправи, му придаваха вид на добродушен старец, впечатление, се разнесе в мига, в който отвори уста. Гласът бе тих, и все пак нямаше как да звучи по-заплашително, дори да бе викал. Още по-зле ми стана от думите:

— Всяка муха, която се задържи твърде дълго край пламъка на ереста, рано или късно ще си опърли крилето.

Имах чувството, че ще припадна.

Един от секретарите му подаде лист пергамент.

— Името ти, Торгилс, е езическо, нали? Не си вярващ?

Кимнах.

— Затова ли си присъствал на пира на хускарлите преди няколко вечери? Разбрах, че тази нощ са се извършвали скандални церемонии.

— Аз бях там като прост виночерпец, милорд — казах, чудейки се кой може да е разказал на архиепископа за случилото се. — Страничен наблюдател.

— Не съвсем, мисля — каза архиепископа, допитвайки се до бележките си. — Тук пише, че на момента също си участвал в разгула. Очевидно ентусиазирано си се присъединил към припева на богохулна, мръсна песен, която може да бъде определена като държавна измяна.

— Не разбирам за какво говорите, милорд — отговорих.

— Ще ти обясня. Във въпросната песен очевидно сте наричали, и то многократно, нашата благородна кралица Ема с обидното прозвище Бакрауф.

Не казах нищо.

— Знаеш ли какво значи Бакрауф?

Пак не отговорих.

— Трябва да те уведомя — безмилостно продължи архиепископът, — че дълго време бях архиепископ на Йорк. Болшинството жители на този град са викинги и говорят донск тунга, както наричате езика си. Поставих си за цел да го науча перфектно. Няма нужда да се допитвам до персонала си за значението на Бакрауф — човешки задник или на цивилизован език, анус. Не особено подходящо определение за съпругата на краля на Англия, не мислиш ли? Достатъчна причина на виновника да бъде наложено наказание — да му бъде изтръгнат езика, например. — Говореше с мек шепот, но нямаше съмнение, че заплахата е истинска. Спомних си, че е известен със страстните проповеди, които изнася под името Вълка.

— Отричаш ли обвинението? Има поне трима свидетели на това че си се включил на припева, при това с видимо удоволствие.

— По това време бях замаян от алкохола, милорд — отговорих.

— Това едва ли е извинение.

— Погрешно разбрах значението на думата Бакрауф — казах умолително. — Знам, че на донск „Бакрауф“ е „анус“, но мислех на латински, а според тези, които ме научиха на латински, анус значи „стара жена“. Не са споменавали, че е и част от човешкото тяло. Аз разбира се, смирено се извинявам, задето нарекох кралицата стара.

Улфстан, който като че ли бе започнал да се отегчава, изведнъж наостри уши.

— Значи Торгилс знае латински, така ли? — измърмори. — И откъде?

— Научиха ме монаси в Ирландия, милорд — казах. Не добавих, че съдейки по разговора му на латински със секретарите, владеех езика вероятно по-добре от него.

Улфстан се намръщи.

— Милозливите ирландски монаси — подхвърли кисело. — Тръни в плътта на истинската църква. — Забеляза оловния амулет на врата ми. — След като си учил при ирландските монаси, как така не си кръстен? Трябва да носиш на врата си християнски кръст, не езически символ.

— Не завърших обучението си, милорд.

Улфстан сигурно прие, че не се плаша лесно, защото с все същия тих, заплашителен глас, опита нов подход.

— Християнин или не, в това кралство ти си подчинен на законите на краля. Ирландските монаси споменаха ли ти за закона?

Въпросът беше така подвеждащ, че не се сдържах да отговоря:

— Научиха ме на следното: „Колкото повече закони, толкова повече престъпници“.

Беше глупав и провокативен отговор. Нямах представа, че през последните две години Улфстан и хората му са се трудили над изготвянето на законник за Кнут. Архиепископът щеше да се подразни, дори и да знаеше, че думите са набит в главата ми цитат от Тацит.

— Нека ти разясня петдесет и трета точка от законника на Кнут — каза мрачно. — Отнася се до наказанието за прелюбодеяние. Там пише, че омъжена жена, извършила прелюбодеяние, ще бъде лишена от цялата си собственост. И не само това, а и ще ѝ бъдат отрязани ушите и носа.

Разбрах, че сме стигнали до същината на въпроса.

— Разбирам, милорд. Омъжена жена, казахте. Имате предвид жена, омъжена по законите на църквата ли? И призната за такава?

„Вълка“ ме изгледа неприязнено. Аз естествено намеквах за дребната подробност, че църквата отказваше да приеме за законна съпруга Елфгифу и я наричаше „наложница“.

— Достатъчно софизми. Прекрасно знаеш за какво говоря. Извиках те тук, за да ти дам право на избор. Информирани сме относно поведението ти спрямо личност, близка с краля. Или ще се съ согласиш да служиш на нас и донасяш в тази сграда какво става в двореца, или ще уредим да бъдеш съден по обвинения в прелюбодейство.

— Виждам, че нямам особен избор, милорд — отговорих.

— Който краде мед, не трябва да забравя пчелите — самодоволно приключи архиепископът. Съперничеше на Едгар по любов към поговорките. — Трябва да се примириш с последиците. Върни се в квартирата си и помисли как най-добре ще ни служиш. И можеш да си сигурен, че те следим вече от повече от месец. Безполезно ще е да се опиташ да избягаш от справедливостта на краля.

Върнах се в монетарницата на Бритмаер, колкото да се преоблека в дрехи за пътуване. Взел бях решение още докато архиепископът поставяше ултиматума си. Знаех, че не мога да предам Елфгифу и да стана шпионин на Улфстан, не можех и да остана в Лондон. Когато Кнут се върнеше в Англия, Улфстан дори нямаше да трябва публично да ме обвини в прелюбодейство, само да намекне на краля, че Елфгифу не му е била вярна. Това щеше да донесе позор на жената, която обожавах. По-добре да избягам от кралството, отколкото да съсипя живота й.

Първата ми стъпка бе да взема двата восъчни отпечатъка и да ги отнеса в казармата на хускарлите. Там поисках да видя Кяртан.

— Дойдох да се сбогуваме — му казах, — и да те помоля за услуга. Искам да вземеш тези две парчета восък и ако чуеш, че ме е сполетяла беда или не получиш вест от мен до пролетта, да ги предадеш на Торкел Високия. Кажи му, че са направени в работилницата на Бритмаер по време на царуването на Кнут. Торкел ще знае какво прави с тях.

Кяртан пое двата малки диска восък в единствената си ръка ме изгледа. В очите му нямаше нито изненада, нито въпрос.

— Имаш думата ми — каза. — Сигурно ще е нетактично от моя страна да те питам защо така внезапно напускаш Лондон. Без съмнение имаш причина, а и бездруго съм убеден, че някой ден пак ще чуя за теб. Междувременно нека Один Фармогнудур, покровителят на пътешествениците, те закриля.

След час вече бях отново в дюкяна на Бритмаер и помолих да го видя насаме.

Заварих го загледан в сивата, зимна река.

— Искам да напусна Англия без властите да разберат и ти можеш да ми помогнеш — казах.

— Така ли? И какво те наведе на тази мисъл? — попита той равно.

— Едни нови монети с глава на мъртъв крал.

Бритмаер бавно се обърна и ме погледна в очите. За втори път днес ми се случваше старец да ме изгледа със силна неприязън.

— Винаги съм те мислил за шпионин — каза студено.

— Не — отговорих. — Не дойдох като такъв. Бях изпратен без задни помисли от кралицата. Това, което научих, няма нищо общо с Елфгифу.

— И какво научи?

— Знам, че фалшифицираш монетите на краля. И че не си само ти, макар и да вярвам, че си в основата.

Бритмаер запази спокойствие.

— И как мислиш, че го правя? Всички знаят, че английските монети са най-строго контролираните в цяла Европа и че наказанията за фалшификаторите са строги. При късмет ще изгубиш само ръката, по-вероятно живота си. Само един глупак или отчаян престъпник би дръзнал да фалшифицира монетите на краля на Англия.

— На сегашния крал, да — отговорих, — но не и монетите на предишния.

— Продължавай — каза леко раздражен Бритмаер.

— Съвсем случайно открих, че двамата старци, които се трудят нощем в работилницата ти, не правят монети с главата на Кнут, а на крал Етьлред. Не виждах смисъла, докато не видях монети, пристигнали от северните земи, от Швеция и Норвегия. По много от тях имаше резки от проби. Повечето бяха стари, от времето на Етьлред, когато англичаните плащаха огромни суми за дейнгелд, за да

се отърват от мародерите. В северните земи явно циркулират огромни количества от монетите на Етълред, които пак се връщат в употреба и тук. Турулф по цял ден ги брои в хранилищата.

— В това няма нищо нередно — измърмори Бритмаер.

— Не, но веднъж Турулф ми обърна внимание как броят на старите монети като че не намалява, а расте. Това ме наведе на друга една мисъл. Забелязах как тук, в дюкяна, приемаш много повредени бижута от нескъпоценни метали и евтини сплави. Твърдеше, че ги поправяш, но така нареченият ти ювелир е най-обикновен занаятчия, гравьор, запознат с изрязването и поддръжката на клейма, който не разбира нищо от бижута. От друга страна намерих много малко от счупените бижута. Изчезнали са. После разбрах, че гравьорът ти притежава уменията и инструментите да разтопи евтините метали и да ги пусне като дискове за монети.

— Явно си дал голяма воля на въображението си — каза Бритмаер. — Историята ти е фантастична. Кой ще иска евтини монети на мъртъв крал?

— Това е хитрата част — отговорих. — Би било истинско безумие да пуснеш фалшивите монети в Англия. Но в северните земи английските монети се смятат за сигурни и малко хора ще забележат, че са фалшификат. Не можеш да определиш с нож чистотата на метала. А и да го направиш и да докажеш, че монетите са фалшиви, на тях са знаците на отдавна мъртви монетни майстори и няма как да ги проследиш до създателя им. Обаче по веригата трябва да има още едно звено.

— И то е?

— Звеното, което ме интересува сега. Ти можеш да набавиш метал от евтините бижута, да направиш монетите и да фалшифицираш знака на другите монетни майстори, но ти трябва и човек, който да отнесе монетите на север. За това ти е нужно съдействието на нечестни търговци и собственици на кораби, които редовно търгуват там и могат да пуснат монетите в употреба. Подозирам, че това са хората, които посещават личния ти кабинет дори през зимата. Или моята молба е да ми уредиш един от тях да ме изведе тайно с кораба си, без да задава въпроси. Напусна ли Англия, аз няма да съм в състояние да доложя за теб на властите.

— Не би ли било по-разумно да уредя да изчезнеш завинаги? — попита Бритмаер. Каза го толкова равнодушно, сякаш уреждаше комисионна.

— Ако изчезна мистериозно или не се обадя до пролетта, на кралския регент ще бъдат предадени два восъчни отпечатъка от клеймата, които използваш при фалшификацията.

Бритмаер ме изгледа замислено и дълго обмисля алтернативите си.

— Много добре. Ще уредя да изпълнят молбата ти. Един търговски кораб трябва след две седмици да е при крал Лин. Капитанът носи стоки от Норвегия и е един от малцината, които прекосяват Английско море през зимата. Ще те изпратя при крал Лин с Турулф. Време му е да се върне в Норуич, който се пада близо. Ако срещнете служители на краля, той ще каже, че си му помощник. Ще напиша и бележка до капитана. Би било лицемерно да ти пожелаая лек път. Напротив, надявам се никога повече да не те видя. Ако някога се върнеш в Англия, мисля, че няма да откриеш и следа от заговора, който разкри.

И с това приключи службата ми при Бритмаер, кралски монетен майстор и фалшификатор. Повече не го видях, но не го забравих и години по-късно отказвах да приемам английски монети, сечени в Дерби или Уинчестър.

ГЛАВА СЕДМА

— Вие, исландците, все намирате начин да се оправите — подхвърли съучастникът на Бритмаер, докато гледаше как niskият бряг на Англия изчезва зад гърба ни. Без да предупреждава пристанищните власти за заминаването ни, норвежкия капитан нареди на екипажа си да вдигне котва с ранния отлив. Предполагам, че служителят бе свикнал корабът да напуска пристанището в странни часове и бе подкупен да си затваря очите.

Измъчван от мисълта, че всяка миля ме отдалечава все повече от Елфгифу, аз едва чух капитана. Нещастие то ме преследваше през цялото тридневно пътуване с Турулф. Яздихме понита, двама слуги водеха чифт товарни коне. Не знаех колко е споделил с племенника си Бритмаер относно причината да пътувам дискретно като негов помощник, но слугите надуваха тромпетите и дрънчаха със звънци при всяко селище и гориста местност. Не исках да привличам вниманието на властите и намекнах на Турулф, че няма да е зле да намалим показността.

Той се ухили и каза:

— Тъкмо обратното. Ако се движим по кралските пътища тихо, хората ще помислят, че сме престъпници или разбойници и ще сметнат за свой дълг да ни нападнат, дори убият. Честните пътници трябва да обявяват колкото се може по-шумно приближаването си.

Турулф ме отведе до кея, където бе закотвен норвежкия кораб и ме предаде на капитана с бележка от Бритмаер, после замина при семейството си в Норуич. Към сърдечните ми терзания по Елфгифу се прибави и мъката по раздялата с приятел.

Гласът на капитана пак прекъсна мислите ми.

— Да познаваш случайно един твой сънародник, Гретир Асмундарсон?

Името ми беше познато, но не можех да се сетя откъде.

— Много се говори за него. Наричат го Гретир Силния. Още на шестнадесет години убил човек и го осъдили на тригодишно изгнание.

Решил да прекара част от времето в Норвегия. Помоли да му купя някои неща от Англия, но те се оказаха по-скъпи от очакванията ми. Надявам се да ми кажеш как да го подхвана така, че да доплати без неприятности. Опасен тип е, и бързо се пали.

— Не мисля, че го познавам — отговорих, но думата изгнание възкреси спомените. Спомних си млад мъж, който, седнал на пейка в едно стопанство, дялаше парче дърво. Беше приблизително на моя възраст, с остра кафява коса, лунички и светла кожа. Но докато аз съм слаб и строен, той, макар и среден на ръст, бе едър и набит; аз обикновено съм уравновесен и спокоен, Гретир правеше впечатление на избухлив и вечно на нокти. Спомних си как стружките отскачаха при всеки замах на наточеното острие, сякаш даваха израз на потиснатия му гняв.

— Размирник по рождение, а с годините ставал все по-лош — каза капитанът. — Нарочно непрекъснато дразнел баща си, свестен, улегнал фермер. Отказвал да помага в стопанството. Ако го пратели да прибере гъските за през нощта, им трошал крилете и краката, убивал гъсетата, осакатил любимия кон на баща си. Така нарязал кожата по гърба му, че горкото животно подскачало при всяко докосване. Истински непрокопсаник. Баща му искал да го изхвърли от къщи, но майка му все молела да му се даде нова възможност. Винаги е така с глезените мамини синчета, ако питаш мен.

— Защо убил онзи човек? — попитах.

— Ако щеш вярвай, скарали се за торба храна.

Спомних си хвърчащите стружки и се зачудих дали Гретир Асмундарсон е съвсем наред.

— Както и да е, скоро сам ще можеш да прецениш. Ако вятърът се задържи, ще спрем първо на мястото, където той сега живее при брат си, Торстайн. Торстайн е съвсем различен — уравновесен и спокоен, докато Гретир е докачлив и непредсказуем. Викат му Галеона, защото като върви, се поклаща като кораб в бурно море.

Разбрах какво има предвид, когато три дни по-късно пуснахме котва в залива пред стопанството на Торстайн в Тонсберг, Норвегия. Дватамата братя ни посрещнаха на брега. Торстайн, висок и спокоен, чакаше със сякаш вкопани в земята крака; Гретир, една глава по-нисък, нервно сновеше напред-назад. Беше като затихнал вулкан, готов да избухне. Но когато очите ни се срещнаха, в погледа му стреснато

разпознах същото, което видях в очите на един шаман във Винландия и майката на графа на Оркни, призната сибила, у жената на крал Сигтригур от Дъблин, която мнозина смятаха за вещица и във вгълбения, блуждаещ поглед на ветерана Транд, наставника ми в Исландия. Така гледат ясновидците; Гретир Асмундарсон също като мен виждаше неща, скрити за обикновените хора.

В началото се отнасяхме един към друг предпазливо, почти с недоверие. Никой не би нарекъл Гретир стговорчив или добродушен. Беше природно затворен, което хората бъркаха с враждебност, всяка дружелюбна забележка посрещаше с тросната реплика, която често бе и обидна, и създаваше впечатление, че цели да те отблъсне. Съмнявам се да разменихме и половин дузина изречения за също половин дузината дни, през които плавахме покрай брега към норвежката столица Нидарос. Гретир поиска да го вземем на кораба; падаше се далечен роднина на норвежкия крал Олаф и смяташе да помоли за служба в двора.

Движихме се по обичайния маршрут, по закътания канал между островите и каменистия бряг със стръмни носове и фиорди. Преходът бе лесен, не бързахме за никъде. Следобед подбихме подходящо за хвърляне на котва място и прекарвахме нощта, обърнати с кърмата към някоя удобна скала. Често готвехме и разпъвахме шатри на брега. Точно през една такава вечер, по залез-слънце, забелязах над близкия нос да проблясва странна светлина. Избухна за миг, сякаш някой напали буен огън във входа на пещера и веднага го изгаси. Обърнах внимание на капитана, но той ме изгледа неразбиращо. Не бе видял нищо.

— Никой не живее там. Има само стара погребална могила — възрази той. — На семейството, което притежава всичката земя в областта. На това отгоре им носи късмет. Сегашната глава на семейството се казва Торфин. Когато погребал баща си, Кар Стария, Духът на мъртвеца се завърнал и така упорито преследвал всички в района, че останалите фермери решили да се махнат, а Торфин изкупил най-добрата земя. — После тактично добави: — Може да е било игра на светлината или някое лъскаво камъче да е отразило последните лъчи на залязващото слънце.

Останалите моряци ме изгледаха странно, сякаш съм халюцинирал и аз си премълчах, но след като се навечеряхме и мъжете

се бяха увили в тежките си моряшки пелерини за през нощта, Гретир се присламчи към мен и тихо каза:

— Онова зарево нямаше нищо общо със слънчевите лъчи. И аз го видях. И двамата знаем какво значи бликнал от земята огън: отдолу има злато.

Замълча за миг, после измърмори:

— Ще отида да огледам мястото. Искаш ли да дойдеш с мен?

Хвърлих поглед към другите. Повечето моряци вече спяха. За миг се поколебах. Съвсем не бях убеден, че искам да се катеря из тъмната пустош с мъж, съден за убийство. После любопитството ми взе превес.

— Добре — прошепнах. — Само да се обуя.

Минути по-късно с Гретир вече бяхме напуснали лагера и си проправяхме път сред тъмните силуети на скалите по брега. Беше суха, ясна нощ, топла за това време на годината. През лицето на луната плуваха облаци, но все пак имаше достатъчно светлина да стигнем до основата на носа и да започнем изкачването. Постепенно започнах да различавам могилата, ясно очертана на обсипаното със звезди небе. Забелязах и нещо друго: всеки път, когато облаците скриеха луната и внезапно потъвахме в мрак, Гретир потреперваше и чувах как дишането му се учестява — Гретир Силния, прочутият убиец и престъпник, се страхуваше до смърт от тъмното.

Следвахме тясната пътека, използвана при погребенията, която ни изведе на малка поляна край могилата. Гретир погледна вляво, над обсипаната с отражения на звезди лъскава, черна повърхност на морето.

— Хубаво място да те погребат — каза. — Когато умра, ми се ще да свърша така и кормчиите на минаващите кораби да сочат гроба ми.

Предвид репутацията му се зачудих как ли ще го споменават моряците.

— Хайде, Торгилс — каза той и започна да изкачва тревистия склон могилата. Аз го последвах до върха. Там Гретир измъкна изпод наметалото си тежък метален лост.

— Какво правиш? — попитах, макар и отговорът да бе очевиден.

— Ще проникна вътре и ще изнеса скъпоценностите от гроба — отговори той наперено. — Хайде, помогни ми — каза и се захвана да копае дупка в торфа.

Плячкосването на гробове бе нещо ново за мен, но когато видях ядната енергия, с която Гретир замахваше и забиваше лоста в земята, реших, че ще е най-разумно да не го предизвиквам. Плашеше ме мисълта какво може да направи, ако се опитам да му попреча. Редувайки се, прокопахме тунел до покрива на гробницата. Когато лостът удари по дървото на купола, Гретир доволно изръмжа и с няколко мощни удара разшири отвора достатъчно, да се спусне вътре.

— Нали ще стоиш тук на пост? В случай че заседна долу и се наложи да ме издърпаш.

Развиваше от кръста си въже — планирал бе да ограби гробницата още от мига, в който предложи да се изкачим до носа.

Миг по-късно Гретир вече се спускаше в черната дупка. Чувах гласа му, докато изчезваше в мрака. В началото мислех, че говори на мен и се напънах да разбера какво казва, после осъзнах, че вдига шум, за да си вдъхне кураж. Думите, които ехтяха от отвора към гробницата, бяха лишени от всякакъв смисъл. После до мен достигна внезапен трясък, последван от висок триумфален вик. После нов трясък, и още един. Предполагах, че се лута в тъмното и се спъва в разни предмети, твърдо решен да довърши грабежа, но и обхванат от паника.

Врвата най-послед замря и аз чух гласът на Гретир:

— Хвани здраво въжето! Готов съм да се изкатери горе.

Хванах въжето и скоро главата и раменете на Гретир се появиха през отвора, и той се изтласка на тревата. После се обърна и започна да тегли въжето, докато се показва краят му и привързаният към него вързоп. Беше прибрал в туниката си събраните предмети, които сега разстели да огледа на земята. Имаше няколко бронзови съдини, брошки и украсени юзди, сребърна чаша и две сребърни гривни. Най-скъпият предмет бе къс меч, който мъртвият трябва да отнесе със себе си, стига Валкириите да сметнат, че е достоен воин за Валхала. Гретир измъкна оръжието от ножницата и лунните лъчи осветиха сложните мотиви по металното острие.

— Кралско оръжие — коментирах.

— Да. Трябваше да се преборя за него с хаугбуи — отговори Гретир. — Не искаше да се раздели с меча.

— С обитателя на могилата ли?

— Чакаше ме, седнал на стола на мъртвеца — каза Гретир. — Докато пристъпвах опипом в мрака и събирах даровете, изведнъж

напилах крака му. Той скочи, нападна ме и опита да ме вкопчи в мъртвешката си хватка. Трябваше да се боря с него в тъмното, но накрая успях да отсека главата му и да го убия. Положих го с лице към земята, с глава между бутоните, за да не възкръсне.

Зачудих се дали Гретир казва истината. Наистина ли бе имало хаугбуи? Всички знаят историите за духовете на мъртвите, които живеят в мрака на гробниците и пазят съкровищата им. Понякога се превъплъщават в драугри, живите мъртви, които излизат от гроба и плашат хората, също както призракът на Кар Стария бе прогонил местните селяни. Единственият начин един хаугбуи да намери покой, е да отрежеш главата му и я поставиш върху задните му части. Или Гретир само се мъчеше да оправдае шума и бъркотията, безсмислените си приказки и бойните викове? Дали се срамуваше да признае, че Гретир Силния се ужасява от тъмното и че чисто и просто се е сблъскал със скелета на Кар Стария, поставен седнал в погребалния си стол? За да запазя самоуважението му, не поставих под съмнение историята с призрака от могилата.

Самочувствието и дързостта му се проявиха и на следващата сутрин, когато спътниците ни се събудиха. Гретир дори не опита да скрие новите си придобивки. Бях изненадан, че взе плячката и когато посетихме фермата на Торфин, за да подновим запасите за кораба.

Торфин веднага позна нещата, които Гретир нагло извади на масата.

— Къде намери това? — попита.

— В гробницата на хълма — отговори Гретир. — Призракът на Кар Стария не е чак толкова страшен, колкото се говори. По-добре си ги пази сам.

Торфин сигурно знаеше за репутацията на Гретир, защото предпочете да не го предизвиква.

— Вярно е, че заровените съкровища не са от полза за никого — отговори сговорчиво. — Имаш моите благодарности, задето ни връщаш семейните ценности. Мога ли да ти предложи награда за смелостта?

Гретир пренебрежително сви рамене.

— Нямам нужда от подобни неща. Искам само да прославя името си. Но ще запазя мечата като спомен от този ден. — След което грубо се извъртя на пети и си тръгна с красивия къс меч.

На връщане към кораба мислех върху отговора му. Опитвах се да разбера мотивите на Гретир. Ако бе ограбил могилата, за да се възхитят околните на смелостта му, защо се държа толкова троснато после? Защо винаги бе така груб и заядлив?

Изравних крачка с него. Както си му бе обичаят, крачеше сам, встрани от останалите.

— Онзи мъж, заради чиято смърт те поставиха извън закона в Исландия, защо го уби? — попитах. — Да убиеш някого за дреболия като торба храна не е най-добрият начин да спечелиш чест и слава.

— Беше грешка — отговори Гретир. — На шестнадесет не можех да преценя силата си. Пътувахме с няколко съседни баща ми през мочурищата. Изведнъж открих, че ми липсва една торба сушена храна, която бях привързал към седлото. Върнах се на мястото, където бяхме спрели да дадем почивка на конете и открих един друг мъж да тършува из храстите. Каза, че и неговата храна била изпаднала. Миг по-късно вдигна една торба и заяви, че е открил това, което търси. Приблжих се да проверя и ми се стори, че торбата е моя. Когато се опитах да му я отнема, той без предупреждение измъкна секирата си и замахна към мен. Аз я сграбчих за дръжката, извъртях острието и отвърнах на удара. Той обаче изгърва секирата, тя изведнъж се освободи и аз, без да искам го ударих по главата. Умря на място.

— Не се ли опита да обясниш това на другите? — попитах.

— Какъв смисъл — свидетели нямаше. А и във всеки случай мъжът бе мъртъв и аз бях убиецът. Противно на природата ми е да търся мнението на другите. Не гоня одобрението, нито презрението им. Какво значение има как ще ме запомнят идните поколения?

Говореше толкова открито и убедено, че имах чувството признава някаква връзка помежду ни, другарство, началото на което поставихме при грабежа на могилата. Догадката ми щеше да окаже правилна. Това, което не предположих бе, че Гретир предсказа собствената си съдба.

Според моряците Гретир се бе показал прибързан глупак да се меси на духовете на умрелите. Цял ден мърмореха помежду си, че глупостта му може да ни навлече нещастие, а един или двама християни сред тях се прекръстиха срещу уроки. Опасенията им се потвърдиха, когато стигнахме при закотвения кораб. По време на отсъствието ни силен вятър бе извъртял кораба странично на

каменистия бряг. Котвата не бе удържала и корабът ни се бе оказал изтласкан на сушата. Заварихме го килнат на една страна, с нахлула в трюма вода. Страничните греди бяха толкова повредени, че капитанът реши, че няма друг избор, освен да изоставим кораба и да стигнем до Нидарос пеша, пренасяйки на гръб по-ценното от товара. Оставаше ни само да прегазим плитчините и да спасим каквото можем. Забелязах, че моряците гледат да стоят колкото се може по-далеч от Гретир. Обвинявах го за нещастията и очаквах нови бедствия.

Напредвахме бавно. По море щяхме да стигнем норвежката столица за два дни; пътеката следваше очертанията на брега и криволичеше, за да избегне заливите и фиордите. Допълнителното разстояние добави две седмици към прехода ни. При фиордите се опитвахме да намалим отбивката, като се спазарявахме с някой селянин да ни превози от другата страна. Плащахме му със стоките от кораба или предполагам, с някоя от фалшивите монети на Бритмаер.

После дойде вечерта, в която се озовахме на брега при устието на един фиорд, от другата страна, на който се виждаше ферма. Бяхме премръзнали до кости и изморени. Опитвахме се да привлечем вниманието на стопанина, но беше късно и макар и да виждахме от комина на къщата да излиза дим, от нея не се показва никой. Мястото, на което бяхме, беше съвсем голо, каменист бряг, граничещ със стръмна скала. Имаше няколко влажни, изхвърлени от морето дървета, достатъчни за малък огън, но праханът ни беше подгизнал. Смъкнахме мешките от гърбовете си и се отпуснахме на чакъла, примирени, че ще изкараме поредната студена, гладна нощ.

Тогава Гретир внезапно обяви, че ще преплува фиорда до фермата отсреща. Всички го изгледаха така, сякаш се е побъркал. Разстоянието можеше да бъде взето само от силен плувец, а и вече бе почти тъмно. Но Гретир верен на себе си, не ни обърна внимание. Във фермата ще има запас сухи дървета, обясни той. Ще ни донесе подпалки и огън, за да се стоплим и да сготвим нещо за хапване. Под недоумяващите ни погледи той се съблече по риза и широки вълнени панталони, и миг по-късно вече газеше във водата. Гледах го как се смалява в далечината; спомних си думите му, че живее за чест и слава, и се зачудих дали няма да се удави при поредната си дръзка постъпка.

Минаваше полунощ и над фиорда бе паднала гъста мъгла, когато чухме шляпане и от мрака излезе Гретир. Залиташе от умора, но за

наше изумление, стискаше малко дървено каче.

— Съчки за огън, а на дъното има и жарава — каза, след което рухна на земята. Забелязах прясна синина на челото му; едната му ръка бе срязана и кървеше. Трепереше, според мен не само от студ.

Оставих моряците да разпалват огъня, отведох Гретир встрани и го наметнах в една моряшка пелерина.

— Какво има? — попитах. — Какво се случи?

Той ме изгледа съкрушено.

— Повтори се историята с торбата храна.

— Какво искаш да кажеш?

— Когато стигнах от другата страна на фиорда, беше светло колкото да се добера до фермата. Беше един от заслоните, построени покрай брега за убежища на попаднали на лошо време моряци. Чувах отвътре песни и смях, затова приближих и бутнах вратата. Беше паянтова и лесно поддаде. Попаднах на десетина мъже, съдейки по вида им, моряци. Бяха мъртво пияни и едва стояха на краката си. Насред стаята гореше буен огън. Реших, че ще е безсмислено да моля пияниците за помощ, отидох право при огъня, взех дървения кош подпалки и измъкнах едно горящо дърво от огнището. Тогава един от мъжете изкрещя, че съм бил трол или воден демон, някак прекоси стаята и замахна към мен. Аз с лекота го повалих на земята и в следващия миг всичките му другари крещяха и залитайки, се мъчеха да ме докопат. Опитаха да ме прогонят със запалени дървета от огъня. Трябва да го бяха поддържали със слама, защото разлетяха много искри и въглени. Аз също измъкнах една пръчка, и размахвайки я към тях, започнах да отстъпвам към вратата. Та зарязах всичко, хукнах към водата, метнах се и заплувах обратно. — Отново потрепери и се загърна по-плътно в пелерината.

Останах при него през цялата тази тъмна нощ. Гретир се бе сви на кълбо, умислен, и от време на време оглеждаше ранената си ръка. Присъствието ми като че ли го успокояваше. Разтушавах го с истории за детството си в Гренландия и дните, прекарани в малкото викингско поселище във Винландия, преди местните да ни прогонят оттам.

Още с пукването на зората моряците се размърдаха. Докато с мърморене разпалваха жаравата, някой се обади ужасен:

— Вижте!

Всички се извърнаха към фиорда. Слънцето бе изгряло над скалата зад нас и плътната мъгла се раздигаше. Подранил лъч падаше косо от другата страна на фиорда, там където снощи бе дървената постройка. Само че сега я нямаше. На мястото ѝ имаше само купчина овъглено дърво, от което се издигаше тънък сивкав дим.

Моряците слисани се извърнаха към Гретир. Той също се взираше в димящите останки. На лицето му се бе изписал краен ужас. Никой не продума; моряците се страхуваха от силата и избухливостта на Гретир, той самият бе твърде потресен да говори. Аз също замълчах. Никой нямаше да повярва на друго обяснение, освен че Гретир разбойникът и побойникът е нанесъл поредния си удар.

След по-малко от час видяхме малка лодка. Фермерът по-надолу по фиорда бе забелязал дима и идваше да провери какво става. Когато ни преведе от другата страна, отидохме да огледаме изгорялото убежище. Разрушението бе пълно, нямаше и следа от пияните моряци. Предположихме, че са загинали в пламъците.

Прискърбно се свихме край овъглените греди.

— Не е наша работа да отсъдим — обяви капитанът. — Само кралският съд може да вземе решение, и то след като бъде подадено официално оплакване. Аз обаче заявявам от името на целия екипаж, че не искам Гретир да остане с нас. Той е прокълнат. Независимо кой е бил прав и кой крив в събитията снощи, Гретир носи нещастие. Отказваме да продължим да пътуваме с него. Той трябва да поеме по свой път.

Гретир не направи опит да защити невинността си, нито дори да сбогува. Както и очаквах, взе багажа си, метна го на рамо и се обърна да си върви.

Миг по-късно осъзнах, че аз щях да постъпя по същия начин. С Гретир много си приличахме. И двамата бяхме единаци. За да се защитим, бяхме прегърнали един вид упорита независимост. Но докато аз разбирах, че изолацията ми се дължи на хаотичното ми детство и на липсата на родители, опасявах се, че Гретир само допълнително ще се озадачава и вбесява от злополуки, непредвидени и очевидно съвсем случайни. Той не си даваше сметка колко често си навлича беда с инат или привързаност. Притежаваше качества, на които се възхищавах — дързост, целенасоченост, смелост. Ако имаше кой да го обуздае и стои до него в кризисни моменти, Гретир щеше да е чудесен, верен другар.

В паметта ми отекна една от поговорките на Едгар. „Имай търпение с приятелите, иначе ще ги изгубиш завинаги.“ Преди Гретир да е направил и няколко крачки, аз вече бях заметнал торбата си и бързах да го настигна.

* * *

Лошата репутация на Гретир ни изпреварваше навсякъде. Докато пристигнем в Нидарос, целият град вече говореше за клането. Мъжете, загинали в пламъците, се оказаха исландски екипаж, до един братя. Баща им, Торир, който по това време се намираше в Нидарос, вече бе подал оплакване. Не може да се каже, че бившите ни спътници бяха защитили Гретир. Бяха пристигнали в Нидарос преди нас и разпространили унищожителен разказ за това как Гретир се върнал бит и насинен от колибата. Естествено не бяха споменали, че жертва живота си, за да им донесе огън и облекчи затруднението им. Нарочно или не, бяха очернили името му и с подробности по плякосването на гробницата.

Норвежкият крал Олаф извика Гретир на съд в двореца. Придружих го, с намерението да се явя като свидетел в негова защита.

Делото се състоя в тронната зала, водеше го, с подobaваща официалност, лично крал Олаф. Изслуша бащата на мъртвите мъже, след което покани бившите ни спътници да разкажат своята версия на събитията от съдбоносната вечер. Накрая се обърна към Гретир и го попита какво ще каже в своя защита. Намръщен, Гретир упорито запази мълчание. Усетих, че на мен остава да говоря, затова и повторих разказа на Гретир как пияните моряци го нападнали.

Когато свърших, кралят се обърна към Гретир:

— Имаш ли да добавиш нещо?

— Аз оставих глупаците живи — бяха единствените му думи.

Крал Олаф бе не само справедлив, но и търпелив.

— Трудно ще стигнем до истината. Всички доказателства, които изслушах днес, са косвени, тъй като от свидетелите е оцелял само Гретир, а към неговите показания трябва да подходим с едно наум, защото се явява подсъдим в случая. Моето лично мнение е, че Гретир

вероятно е невинен по обвинението в умишлено убийство, тъй като не е имал мотив да подпалва сградата.

Вече се готвех да поздравя Гретир, когато крал Олаф продължи:

— Следователно реших, че най-добрият начин да разрешим въпроса, е Гретир Асмундарсон да се подложи на изпитанието на новата църква в присъствието на вярващите. Изпитанието ще е с нажежено желязо.

Съвсем бях забравил, че крал Олаф не пропуска възможност да изтъкне предимствата на християнството. Страстен последовател на Белия Христос, той искаше всичките му поданици да прегърнат тази вяра и възприемат християнските обичаи, един от които бе подлагането на изпитания. Такива изпитания имаше и в старата вяра — обикновено единоборство между ищеца и обвинения, но християните бяха измислили далеч по-хитроумни изпитания. Спускаха обвиняемия в тесни кладенци, за да проверят дали виновните ще потънат, а невинните ще изплуват. Караха те да извадиш камък от вряща вода и следяха дали раните ще се възпалят или — като в случая с Гретир — те караха да хванеш нажежено до червено желязо, за да видят какво разстояние ще извървиш, преди ръцете ти да изгорят. И по неясни за мен причини смятаха, че ще е далеч по-автентично и праведно изпитанията с вряла вода и огън да се извършват в църква.

На „съда“ на Гретир се събраха почти всички вярващи. Изпълнените им с очакване лица издаваха каква незавидна слава си е спечелил приятелят ми. Очевидно всички вече знаеха за „подвизите“ му: убил мечка с голи ръце или — по лошо стечение на обстоятелствата — заключил вилнееща глутница берсерки^[1] в една дървена барака, подпалил я и убил всички. Сега се бяха събрали да видят дали Гретир ще извърви десет крачки с нажежено до червено желязо в дланите. Незабелязано се вмъкнах в църквата преди него, макар и да нямах представа как да му помогна. Най-много, което можех да направя, бе докато събралите се пееха молитви към своя Господ, да повтарям един отдавна научен стих от галдура^[2], седмото от заклинанията на Один, с което се потушава пожар.

Один чу молбата ми. Когато Гретир влезе в църквата и пое по пътеката към мангала, до който стояха свещеника и помощника му, от събралите се се стрелна някакъв млад мъж и започна да рипа и танцува покрай него. Фанатичен християнин, гримасничеше, крещеше,

размахваше ръце и проклинаше. Гретир бил долен езичник, изскимтя, и изобщо не трябвало да му се позволява да влезе в църква. Въртеше очи и се пенеше, и започна да предизвиква Гретир с поток обиди, докато Гретир накрая замахна и така цапардоса мъчителя си по главата, че младежът отлетя встрани и се строполи по лице на пътеката. Събралите се ахнали зачакаха да стане на крака, но той остана да лежи неподвижен.

Някой се наведе над момъка.

— Мъртъв е — каза, надигайки глава. — Вратът му е счупен.

Последва ужасяваща тишина, след което свещеникът надигна глас и изпищя:

— Убийство в Божия дом! Пред лицето на Бог!

Гретир, който до този момент мълчаливо бе чакал встрани, бавно започна да отстъпва към вратата. Толкова голям страх бе всял у хората, че никой не посмя да помръдне.

Преди да стигне до вратата, се намеси крал Олаф. Сигурно си даваше сметка, че демонстрацията на християнска справедливост не се е развила според очакванията му.

— Гретир! — извика той. — Няма човек, роден под по-нещастна звезда и така лишен от късмет като теб. Избухливият ти нрав те лиши от възможността да докажеш невинността си. Заповядвам ти да напуснеш кралството ми. Беше провокиран, затова ще ти дам шест месеца отсрочка. Повече не се връщай в Норвегия.

* * *

С Гретир с дни търсихме кораб, който да ни откара до дома на брат му Торстайн в Тонсберг, но бе трудно да открием капитан, който да се съгласи да ни качи на борда си. Моряците са суеверни хора, а на Гретир се носеше славата на най-големия кутсузлия на света. Ако сам не се забъркаше в неприятности, орисията му щеше да сподире тези покрай него. А и враговете му не бяха доволни от присъдата на крал Олаф. Семейството на Торир реши да отмъсти. Петима от тях, въоръжени с копия и топори, нахлуха в задната стаичка на една крайбрежна кръчма, в която с Гретир убивахме поредния тъмен, мрачен норвежки зимен следобед. Четиримата нападатели се насочиха

към Гретир, петият се обърна към мен. Свари ме съвсем неподготвен — преди да успее да скоча на крака, нападателят ми ме цапардоса силно по главата с дръжката на копието си. Стоварих се на мястото си, временно заслепен от божата. Когато пред очите ми се проясни, видях, че Гретир е хванал една пейка и я използва вместо оръжие. Силата му беше легендарна. Въртеше тежката пейка като перце. Събори на земята двама от нападателите си, след което с трясък стовари тежката мебел на рамото на третия. Мъжът изкрещя и се хвана за вече безполезното си рамо. Четвъртият реши да се възползва от възможността и се втурна към Гретир странично, с топор. Гретир се наведе, мъжът не улучи и приятелят ми с лекота изтръгна оръжието от ръката му. Това за миг обърна развоя на битката. Виждайки, че Гретир сега е въоръжен и опасен, мъжете, бутайки се, заотстъпваха към вратата. Моят нападател вдигна копието си. В сравнение с Гретир бях лесен противник.

Бърз като светкавица Гретир се извъртя и със свободната си ръка изтръгна копието на врага ми, който побягна към вратата и я затръшна зад гърба си.

— Добре ли си? — попита Гретир, докато несигурно се изправях на крака. Имах чувството, че главата ми ще се пръсне.

— Да, ей сега ще дойда на себе си.

Чувах враговете ни отвън, крещяха обиди и заплахи, че не били свършили с нас. Гретир наклони глава и се заслуша, после подметна плененото копие, засили се и го метна по вратата. Толкова голяма бе силата му, че оръжието проби дървото. Чух как някой проплака от болка. Секунди по-късно от нападателите ни нямаше и следа.

— Съжалявам. Не исках приятелството ни да те вкара в неприятности — тихо каза Гретир. — Това не е твоя вражда.

— За какво са приятелите, ако не делят всичко поравно? — попитах. Независимо от главоболието, усещах как в мен се надига нов вид самочувствие. След смъртта на Едгар и раздялата с Елфгифу се бях носил по течението. А ето че Гретир ме провъзгласи за свой приятел. Животът ми бе поел в нова посока.

[1] Викингски воители, известни с безпощадността и опиянението си в боя. — Б.ред. ↑

[2] Вид древна руническа магия. — Б.ред. ↑

ГЛАВА ОСМА

— Заради силата му е — сподели с мен Торстайн Галеона две седмици по-късно. С Гретир най-после открихме исландски кораб, който срещу кождерска сума ни откара в Торнсберг. Тримата — Торстайн, Гретир и аз — седяхме край кухненската маса във фермата на Торстайн. — Виж моята ръка. — Торстайн нави ръкав. — Може да се каже, че съм доста як. Обаче виж ръката на Гретир. Има мускули като на бивол, а и тези по гърдите и раменете не им отстъпват. Като деца се състезавахме кой ще вдигне най-тежкия камък и ще го метне най-далеч. Гретир винаги печелеше, а когато поотрасна, хората започнаха да се обзалагат дали ще успее да вдигне някой особено тежък камък, по техен избор. Обаче като го погледнеш, няма да кажеш, че е силен, не и преди да си свали ризата. Затова хората толкова често го подценяват. Предизвикват го, а после се чудят какво им е дошло на главата. Ако беше едър, страховит мъжага, нямаше да си навлича и половината беди, които като че ли го следват навсякъде. Хората щяха да стоят далеч от него.

Гретир както обикновено, почти не участваше в разговора. Виждах, че доведените братя ги свързва топло, пък било то и в основната си част, неизказано чувство. Убивахме си времето в очакване капитанът, който ни доведе до тук, да реши дали да рискува да продължи към Исландия. Приятелят ми обяви решението си да се върне у дома. На мен довери, че макар до края на присъдата му да остават още шест месеца, поне що се отнася до него, случаят е приключен. Смяташе, че е прекарал в изгнание достатъчно време, за да анулира кръвния си дълг към роднините на убития. Вече го познавах по-добре и разбрах, че недоотбитата присъда сега по-скоро го предизвиква, отколкото възпира. Вярваше, че ще добие слава — било то и печална — като мъж, достатъчно смел да нагоди присъдата към собствените си разбирания за справедливост.

Когато Гретир сподели решението да се завърне у дома, брат му обмисли внимателно въпроса и накрая каза с гърления си, боботещ

глас:

— Съмнявам се баща ти да се зарадва да те види или изобщо да ти проговори. Предай от мен поздрави на майка ни и ѝ кажи, че съм се уредил добре в Норвегия. Каквото и да стане, искам да знаеш, че винаги можеш да разчиташ на мен. А ако се случи най-лошото и бъдеш подло убит, се кълна, че ще открия убиеца ти и ще отмъстя. Давам ти думата си за това.

Макар и Гретир да обеща на алчния ни капитан да удвои обичайната такса до Исландия, капитанът вече три пъти отлагаше заминаването, не защото се страхуваше от лошия късмет на Гретир, а защото се опасяваше да не попадне на някоя късна зимна буря. Беше продажен, но пък добър моряк. Дори в този миг бе на кораба си в малкия поток до фермата на Торстайн и изпитателно се взираше в небето, следеше накъде се движат облаците и се молеше на Ньорд, бога на ветровете и вълните. Знаеше, че да прекосиш откритото море до Исландия не е шега работа по това време на годината.

Моряците дават прякори на корабите си. Плавал съм на Гмуреца, който имаше проблеми с газенето, а Ситото очевидно пропускаше вода. Екипажът наричаше кораба, който сега очаквахме да ни отведе в Исландия, Шишкото. Мъжът, построил го преди много години, планирал двойно по-голям кораб и едва след като предната част била завършена, си дал сметка, че средствата му са на изчерпване. Дървеният материал в Исландия по необходимост се внася от Норвегия. През онази година цените му рязко скочили, а собственикът на Шишкото бил вече здравата затънал в дългове и довършил кораба с останалия му наличен материал. В резултат носът на Шишкото бе елегантен и добре нагоден за плаване, но кърмата беше за оплакване, тромава и неугледна, и точно тя за малко не доведе до гибелта ни.

Капитанът знаеше, че Шишкото е бавен, тежък съд и са му нужни шест дни сравнително хубаво време.

— В този сезон ще изкараме късмет, ако случим на седмица попътен източен вятър — обясни капитанът, — но и той винаги може да се обърне и да ни вкара в беда.

В крайна сметка опитът му или парите ни го убедиха, че момента, е настъпил. Вдигнахме платна. В началото всичко вървеше добре. Източният вятър се задържа и ние бавно напредвахме на запад. По многото китове, които видяхме, се ориентирах, че сме подминали

скалите и рифовете на Фароските острови. Макар че си плацах за плаването, наравно с всички се редувах да готвя на плоското каменно огнище в подножието на мачтата, помагах за платната, изтребвах вода и всячески гледах да бъда от помощ. Гретир напротив, изпадна в обичайното си намусено настроение. Лежеше на палубата, увит в пелерината си, или подбираше най-заслонените места, където пречеше на екипажа и дори когато бе ясно, че спъва работата, отказваше да се премести. Осемте моряци бяха твърде изплашени от репутацията му на кавгаджия, за да го изритат от пътя си. Вместо това го гледаха злобно, пускаха на висок глас забележки за лентяи и често изпадаха в състояние на справедлив гняв. Гретир само им се зъбеше и ги наричаше непохватни смешници и морски лакеи. Като приятел и спътник на Гретир бях искрено засрамен от детското му поведение, но гледах да не се меся. Каквото и да кажех, в това настроение той само щеше да се озлоби още. Затова и се правех, че не чувам, когато моряците презрително ми се подиграваха как търпя за другар такова животно. Стисках зъби, помнейки, че без намесата на Гретир животът ми най-вероятно щеше да приключи в пиянската кавга в Нидарос.

Шишкото бавно плаваше напред и независимо от годинките си даваше всичко от себе си, благодарение на трудолюбивия си екипаж и попътния вятър. За нещастие обаче времето ни изигра жесток номер. Същият източен вятър, който ни тласкаше така задоволително по курса, постепенно се усили. В началото никой не се оплака. Увеличението бе малко и лесно овладяемо. Екипажът свали платната и изглеждаше доволен. Не помнеха Шишкото да се е движил толкова бързо, при това в нужната посока. Привечер вятърът се усили още. Моряците укрепиха въжетата на мачтата, свалиха малко рейката на грота и провериха дали по палубата няма нещо, което евентуално да се развърже и причини щети. По-младите моряци вече изглеждаха леко притеснени. На третата нощ чухме как вятърът стене в платната; а когато слънцето изгря, видяхме, че по морето край нас се издигат ред след ред огромни вълни с пенести гребени. Сега се притесниха и старите моряци. Провериха колко вода се процежда през шевовете в трюма. Корабът изнемогваше; над писъците на вятъра ясно се чуваха тежките стонове на по-масивните греди. Към обяд капитанът нареди на екипажа да свали грога и да вдигне импровизирано аварийно платно. Вятърът се бе засилил толкова, че макар и не по-голямо от

наметало, то ни бе напълно достатъчно. На кормилото останаха само капитанът и най-опитните членове на екипажа. Всяка насрещна вълна заплашваше да направи кораба неуправляем. И дума не можеше да става да следваме курса си, нито да легнем на дрейф и да изчакаме бурята да отmine. Шишкото бе твърде тромав и щеше да се преобърне, ако приберем платната. Най-добрата тактика бе да се движим по вятъра, така че огромните вълни да се разбиват безобидно под нас.

И сега започна да си казва думата грешката при изграждането на кораба. Един дълбоководен търговски кораб би имал стройна кърма, за да се издига безпроблемно, като чайка, по идещите зад гърба му вълни. Нашият кораб тромаво увисваше на произвола на водната стихия. А морето бе решило да стовари върху ни гнева си. Вълна след вълна се спускаха към широката кърма; усещахме как всеки удар разтърсва малкия ни кораб по цялата му дължина. Гребенът на всяка вълна с рев се разбиваше на пяна на палубата и оттам водата нахлуваше в открития трюм. Дори и най-неопитният мореплавател би разпознал опасността: ако поемеше твърде много вода, корабът ни щеше или да потъне от допълнителния товар, или водата в трюма щеше да го направи опасно нестабилен. Щеше просто да се преобърне и да ни повлече със себе си на дъното.

Без да ни се заповядва, моряците, в това число и аз, изтребвахме бясно, опитвайки се да върнем морската вода там, където ѝ е мястото. Изнурителна, безкрайна задача — използвахме дървени ведра; един моряк загребваше вода, друг на палубата поемаше ведрото и го изсипваше през подветрената страна на кораба, залитайки се връщаше по подскачащата, хлъзгава палуба и подаваше ведрото обратно в трюма. Цикълът стана обречен с нахлуването на все повече и повече вода през злощастната ни кърма. Капитанът правеше всичко по силите си да помогне. Обръщаше кораба към всяка вълна опитвайки се да избегне косия удар по кърмата, и нареди вече безполезното платно да опънем като вълнолом, за да намалим силата на разбиващите се на палубата вълни. Това донесе само временно затишие. След цял ден непрекъснато изгребване, усещахме, че Шишкото започва да губи битката. С всеки изминал час ставаше все по-тронав. Водата вече стигаше до бедрата на мъжа в трюма, а предния ден се виждаха коленете му.

През цялото време, докато ние се мъчехме да спасим кораба подгизналият до кости Гретир лежеше на палубата като мъртвец, с обърнато към фалшборда^[1] лице. Първо реших, че спада към нещастниците, страдащи толкова силно от морска болест, че те се превръщат в живи мъртъвци, неспособни да помръднат, без значение колко опасна е ситуацията. Но не и Гретир. От време на време го виждах как се извърта, за да се настани по-удобно на твърдата палуба. Намирах отношението му за необяснимо и се зачудих дали бе такъв фаталист, че се е примирил спокойно да посрещне предопределената му от норните съдба.

Грешах за приятеля си. На четвъртото утро от пътуването ни, след отвратителна нощ, изкарана в непрестанно изгребване, бяхме толкова изтощени, че едва стояхме на крака. Гретир изведнъж стана и се протегна. Погледна към мястото, където стърчахме с кървясали от умора очи и изтръпнали мускули. Нямахме как да не види изписалата се по лицата ни неприязън, докато го гледахме как най-последно проявява интерес към обреченото ни положение.

Без да каже и дума, той отиде при отворения люк към трюма и скочи долу, мълчаливо махна на нагазилия до кръста във вода мъж, пое ведрото от него, напълни го с вода и го подаде на моряка горе. Отстрани изглеждаше като детска игра, макар и Гретир да трябваше да вдигне ведрото над главата си. Когато му го върнаха, Гретир повтори действието толкова гладко и бързо, че пълното ведро бе на нивото на палубата още преди изненаданият моряк да е готов да го поеме. Той залитна по нестабилната палуба и го изпразни през борда, като чакаше завръщането му, Гретир улови погледа ми и махна към второ ведро. Веднага го разбрах, взех ведрото и му го подадох. Той напълни и него и ми го върна. С моряка сновяхме напред-назад, изпразвайки ведрата колкото се може по-бързо, Гретир остана долу, докато бях твърде изтощен да продължа, предадох ведрото на друг моряк, същото направи и другият мъж. Гретир не наруши ритъма си, нито спря, когато втората двойка моряци трябваше да починат, просто продължи да пълни ведро след ведро с вода от трюма.

Подвигът му продължи осем часа, само с кратка почивка след всяко четиристотно ведро. Не можехме да повярваме на очите си. Гретир беше направо неуморим. Мъжете, които го бяха гледали накриво и се оплакваха от мързела му, сега го боготворяха.

Вдъхновени от примера му, някак възвърнахме сили и работихме на смени, за да спечелим битката с водата в трюма. Без Гретир моряците и корабът им бяха обречени, и те го знаеха. Аз пък знаех, че Гретир спасява живота ми за втори път и че му дължа приятелство до гроб.

Засилен пред тираничния източен вятър, Шишкото едва не подмина Исландия. Когато бурята най-после заглъхна, капитанът успя да вмъкне кораба откъм подветрената страна на река Хвит. Като се има предвид конструкцията на Шишкото, бяхме направили рекордно бърз преход. Моряците слязоха на брега, хвалежки се с постижението, въпреки че похвалите бяха запазени най-вече за Гретир. Той бе героят на деня. Капитанът дори му върна половината пари и обяви, че Гретир може да остане на борда колкото си иска. После се закле, че ще остави Шишкото на котва, докато настъпи мореплавателният сезон.

— Защо не се възползваш от предложението му, поне за ден-два? — предложих на Гретир. — Ти остани на борда, а аз ще сляза долу и ще видя как ще реагират хората, когато разберат, че си се върнал преди изтичането на тригодишното изгнание.

— Торгилс, много добре знаеш, че не ме е грижа какво казват или правят хората. Искам да отида да видя майка си, Гердис, да й занеса новините от Торстайн и да видя как се оправят другите от семейството ми. В Исландия оставих още двама братя и ме е страх, че ги изоставих тъкмо когато те имаха най-голяма нужда от мен. Бяхме в разгара на кръвна вражда със съседите, говореше се за кръвнини и мъст. Ако не са разрешили спора, може би ще успее да помогна. Затова искам да намеря добър, бърз кон, с който да се прибера у дома.

— Виж, Гретир — му казах. — Като момче живях в тази област познавам местния старейшина, Снори Годи. Нека проверя дали според него има начин да се отмени последната част от изгнанието ти.

— Цяло чудо ще е Снори Годи да е още жив. Трябва да е вече старец. Чувал съм, че е мъдър пазител на реда. Не вярвам да одобри това, че съм нарушил правилата на изгнанието си.

— Снори винаги се е отнасял справедливо с мен — отговорих. — Може да се съгласи да стане посредник, ако му предложиш да платиш кръвнина на семейството на убития. Няма да струва много, нали вече си отбил по-голямата част от присъдата.

Но когато два дни по-късно изложих предложението си пред Снори Годи, отговорът му направо ме зашлеви в лицето.

— Значи не си чул за решението на Алтинга? — попита той.

— Какво имаш предвид?

Бях пътувал цял ден до голямата ферма на Снори, която ми се стори още по-процъфтяваща, отколкото я помнех. Самият Снори бе съвсем побелял, но очите му бяха същите — сиви и наблюдателни.

— На последния Алтинг Торир от Гард, бащата на момчетата, загинали при пожара в Норвегия, повдигна ново оплакване срещу Гретир. Обвини го, че умишлено е убил синовете му. Беше много убедителен и представи пълни подробности за клането. Твърдеше, че деянието е толкова зверско, че Гретир трябва да бъде обявен за скогармадур.

Потръпнах от ужас. В Исландия не използват думата току-така. Означава „горски човек“, извършил нещо така отвратително, че е осъден винаги да живее далеч от хората. За тази присъда, пълно обявяване извън закона и доживотно изгнание, не може да има нито обжалване, нито помилване.

— Никой на Алтинга не искаше да съди Гретир за това толкова сериозно престъпление, без да изслуша и неговата страна — продължи Снори, — но нямаше кой да говори от негово име, а Торир бе толкова убедителен, че в крайна сметка Гретир бе поставен извън закона. Не можем да смекчим присъдата. По-добре иди и предупреди приятеля си, че е сам срещу целия остров. Ще бъде преследван като диво животно. Всеки, който го срещне, има право да го убие, случайно или умишлено. Освен това Торир обяви щедра награда за главата му.

— Ами семейството на Гретир? — попитах. — Те нямаха ли представител на Алтинга? Защо не го защитиха?

— Бащата на Гретир почина, а най-свестният от братята му, Атли, когото всички харесваха и щяха да послушат, беше убит в смъртоносната вражда, която семейство Асмундарсон води срещу хората на Торбьорн Вола. Ти, Торгилс, също трябва да внимаваш. Не се оставяй да те въвлекат във враждата заради приятелството ти с Гретир. Помни, че по закон всеки, който помага или укрива горски човек, се води съучастник в престъплението му. Моят съвет е за в бъдеще да стоиш колкото се може по-далеч от Гретир. Предай му съобщението ми и се сбогувай с приятеля си убиец. Започни нормален живот. Защо не се установиш някъде? Ожени се, създай семейство.

Бях ужасен. Гретир се бе върнал у дома, вярвайки, че му се полага да води нормален живот. Вместо това задочно бе осъден за престъпление, което бях сигурен, че не е извършил, несправедливост, която щеше да е пагубна за бездруго затворения му характер.

Знаех, че почти няма шанс да оцелее. Никой горски човек не бе доживявал до старини, освен ако не напуснеше завинаги Исландия. Със същия успех можеха да го обявят и за мъртъв. Аз на практика бях изгубил приятеля си.

За моя изненада Гретир дори не трепна, когато научи, че са го обявили за скогармадур.

— Горе главата, Торгилс. Не провисвай нос. За да ме заловят и убият, първо трябва да ме хванат. Не възнамерявам да бягам, а в Исландия имам приятели и съюзници, които ще пренебрегнат решението на Алтинга и при нужда ще ми дадат храна и подслон. Първо ще прескоча тайно при майка ми, а после ще видя как ще се подредят нещата, когато хората научат, че Гретир Силния се е върнал.

— Ще дойда с теб.

— Не, няма, приятелю — възрази той. — Снори мъдро те е посъветвал. Наистина трябва да опиташ да се задомиш. На възраст за женитба си, огледай се за жена, създай семейство. Ако имам нужда от помощта ти, ще те повикам. Междувременно прекрасно мога да се грижа за себе си и сам.

Двамата стояхме на върха на нисък хълм с изглед към закотвения ни кораб. Беше топъл и слънчев, почти пролетен ден. Гретир се наведе, откъсна стиска трева и я метна безгрижно във въздуха. Вятърът улови стръкчетата и ги отнесе.

— Обичам тази страна — каза Гретир. — Това е моят дом и никой не може да ме прогони оттук. Земята ще се погрижи за мен.

— Това няма да ти е достатъчно.

— Има една поговорка, „Гола е гърбината на този, който няма братя“ — отговори Гретир. Извади меча, откраднат от погребалната могила и с върха му изсече дълга ивица торф. После с копието си — след нападението в кръчмата навсякъде се движеше въоръжен — надигна торфа така, че да се оформи арка. — Дай дясната си ръка — каза. Когато подадох ръка, той леко прокара острието на меча по дланта ми. Все едно ме докосна с перце, но бликна кръв. Гретир прехвърли меча в лявата ръка и на свой ред срязва дясната си длан.

Протегна ръка, дланите ни се срещнаха и кръвта се смеси. После се наведохме и минахме под торфа.

— Вече сме фостбрадралаг — каза Гретир. — Кръвни братя. И връзката помежду ни ще прекъсне само смъртта.

Сега, връщайки се към клетвата под арката, си давам сметка, че това бе поредният решаващ момент в живота ми. Аз, който не познавах майка си и чийто баща се държеше резервирано и студено, най-последно открих сродна душа. При друго стечение на обстоятелствата сигурно щях да имам истински братя и сестри или по северния обичай, щях да бъда отгледан от приемно семейство. Вместо това се сдобих с кръвен брат, решение, взето от двама големи мъже, което направи връзката помежду ни още по-силна.

— Е, кръвни братко — каза Гретир с немирно пламъче в погледа. — Ето и първата ми молба към теб. Искам да ми помогнеш да си открадна кон.

И преди изгрев-слънце двамата с Гретир, облечени в тъмни дрехи, припълзяхме на една поляна, където бях мярнал красива черна кобила. Под прикритието на мрака успяхме да я примаим да се отлъчи от стадото, достатъчно Гретир да ѝ метне юзда, скочи на гърба ѝ и потегли към дома. Или приятелството ни, започнало с обир на гроб, официално влезе в сила с кражбата на кон.

[1] Перило. — Б.ред. ↑

ГЛАВА ДЕВЕТА

Тук стигам до един от по-нешащните епизоди в мемоарите ми, сиреч първата ми женитба. Кратък и безрадостен, този брак сега ми изглежда толкова далечен, че трудно си спомням подробностите. И все пак той имаше важни последици и затова няма как да не го включа в разказа си.

Тя се казваше Гунхилдур. Беше четири години по-голяма от мен, по-висока с половин глава и склонна към напълняване, с млечна, бледа кожа, забележително красива руса коса и бледи сини очи, изпъкнали, когато се ядосаше. Баща ѝ беше средно заможен селянин от северозападната област, и макар и далеч да не ме одобряваше за зет, знаеше, че не би могъл и да се надява на по-добър. Дъщеря му, третата от общо пет, наскоро се бе развела по причини, които така и не открих. Може би следваше да приема това за предупреждение и да бъде по-предпазлив, тъй като — както сам щях да се уверя — за нордическите жени е лесно да се разведат, а един развод може да излезе скъпо за мъжа.

Преди да се сключи исландският брак, се уговарят две зестри. Едната е от женска страна, и цели да помогне на двойката да се установи самостоятелно и в случай че бракът се провали, се връща на булката. Обратно, зестрата на съпруга, мундура, представлява обща собственост и в случай на развод може да остане у съпругата, ако тя докаже, че вината е на съпруга.

Защо се ожених? Предполагам, защото и Гретир, и Снори Годи, който минаваше за много умен мъж, ме посъветваха да го направя. Дълбоко в себе си обаче признавах, че съм самотен след завръщането на Гретир при семейството му. А и Снори се зае да ми намери жена, или бях, общо взето, лишен от избор. Като много мъже, приближаващи зенита на престижа и властта си, Снори не можеше да се въздържа да се бърка в делата на околните, колкото и незначителен да бяха те.

А аз определено бях незначителен. Незаконороден и на две години отпратен от майка ми при баща, който се бе оженил повторно и

почти не ми обръщаше никакво внимание, не можех да предложа на бъдещата си съпруга нито пари, нито бляскаво бъдеще. Нито пък би било разумно да ѝ казвам, че съм кръвен брат с най-прочутия разбойник на острова. Затова тихомълком оставих Снори да води преговорите вместо мен. Предполагам, че репутацията му на най-изтъкнат старейшина в областта бе в моя полза, а може и да имаше някакво тайно споразумение между него и Одун, бащата на Гунхилдур. Каквато и да бе истината, Снори ме покани да живея в дома му, докато уреди подробностите. Всичко вървеше гладко, докато не стигнахме до мундура. Старият Одун, най-стиснатият и надут мъж, който съм срещал, попита каква цена съм готов да платя за, както я нарече, „прелестната“ му дъщеря. Ако Одун се бе държал по-добре с мен, щях да кажа, че съм без пукната пара и бракът щеше да пропадне. Аз обаче глупаво предложих моят дял да е под формата на скъпоценен камък, толкова рядък, че никой не е виждал такъв в Исландия. Одун в началото бе скептично настроен, после — любопитен и накрая, когато разтопих недодяланата оловна птица и извадих рубина, изумен.

Още по-голямо бе въздействието на рубина върху дъщеря му. В мига, в който го видя, Гунхилдур реши, че трябва да го има и да се фука с него пред сестрите си. Той бе нейният начин да им върне за годините зловни забележки за свадливия ѝ нрав. А както баща ѝ прекрасно знаеше, наумеше ли си Гунхилдур нещо, нищо не можеше да я спре. И последните възражения на Одун се стопиха и той се съгласи с брака ни. Бъдещите ми тъст и тъща щяха да ни дадат за зестра едно малко отдалечено стопанство; моят мундур бе камъкът. В последния момент дали защото мисълта да се разделя с талисмана си и спомените, които ми навяваше за Англия, бе твърде болезнена, или заради някакво предчувствие, но се споразумях с Гунхилдур и баща ѝ в случай че бракът ни се провали, да откупя камъка, заплащайки в брой равностойността на фермата. Рубинът бе оценен на двадесет марки сребро, сума, която помрачи живота ми с години напред.

Сватбата бе толкова скромна, че едва бе отразена от съседите. Не присъстваше дори Снори. Той беше на легло с треска. Гунхилдур се наканти само за да покаже огнения рубин. Стреснат открих, че церемонията ще се проведе от пътуващ свещеник, един от нароилите се „свети“ люде, които пътуваха от стопанство на стопанство подмамваха жените да приемат християнството и кръстят децата и не

спираха да сеят хули срещу „варварската стара вяра“, според тях. На сватбената церемония аз разбрах, че жена ми е християнка за връзване. Потеше се до мен в сватбената премяна и с немелодичния си глас отвърщаше на въпросите с такава набожност, че явно вярваше на всяка дума на свещеника. От време на време забелязах и че собственически погалва увисналия между внушителните ѝ гърди рубин.

Сватбеното пиршество, организирано от тъста ми, бе на границите на мизерията; двамата със съпругата ми бяхме съпроводени до новия ни дом от малка група роднини, които после ни оставиха сами. По-късно същата вечер Гунхилдур категорично ми даде да разбера, че всякакви плътски отношения помежду ни са немислими. Отдала се била на Христос, уведоми ме надутно, и контактите с езичник като мен я отблъсквали. Не направих опит да оспоря решението ѝ. На път за фермата бях обмислял именно факта, че този брак е вероятно най-голямата грешка, която съм правил в живота си.

Нещата не потръгнаха и впоследствие. Скоро разбрах, че сватбеният дар, фермата, е крайно самоцелен. Намираше се твърде далеч от къщата им, за да я обработват сами, а тъстът ми бе прекалено стиснат да наеме човек да живее на място и я управлява, и твърде ревнив да позволи на съседите да наемат земите и пасищата. Явно бе решил, че един смирен зет е идеалното решение. От мен се очакваше да стегна стопанството и да му предавам една значителна част от сеното, месото и сиренето, които изкарам. С други думи, бях негов слуга.

Самата Гунхилдур не възнамеряваше да прекарва много време там с мен. След като се бе сдобила със съпруг или по-скоро, докопала огнения рубин, тя се върна към предишния си живот. Трябва да ѝ призная, че беше опитна домакиня, бързо почисти запуснатата от няколко години ферма и в общи линии я направи обитаема. След това обаче започна да прекарва все повече и повече време при баща си. Оставаше да пренощува там с извинението, че е твърде далеч, за да се връща в собствения си дом или ходеше на гости на глутницата си приятелки, от които ти настръхваше косата. Всички бяха скорошни, страстни християнки и основна част от времето си прекарваха да се поздравяват една друга с предимствата на новата вяра и да се оплакват колко изостанали са другите, на които сега гледаха отвисоко.

Трябва да призная, че ако си стоеше повече у дома, Гунхилдур щеше да ме намери за определено незадоволителен ратай. Бях напълно непригоден за земеделска работа. Намирах за потискащо всяка сутрин да ставам и се захващам за едни и същи сечива, да утъпквам все същите пътеки, да подкарвам все същите животни, да вадя слама от все същата купа, да поправам все същата паянтова барака и се връщам във все същото твърдо легло, което за моя радост, не трябваше да дели с никого. Честно казано, предпочитам Гунхилдур да отсъства, защото я намирах за повърхностна, отегчителна и невежа. Сравнявах я с Елфгифу и с мъка сдържах сълзите от отчаяние. Гунхилдур имаше нечовешка дарба да прекъсва мислите ми с убийствено банални забележки, а единственият ѝ интерес към околните явно се основаваше на финансовото им състояние, светоглед, който без съмнение бе възприела от сребролюбивия си баща. За да си отмъстя, аз вършех колкото се може по-малко работа.

Другите фермери в областта, все работливи мъже, естествено ме смятаха за непрокопсаник и отбягваха компанията ми. Затова вместо да наглеждам добитъка и кося сено за зимата, аз ходех при моя учител Транд. Някогашният ми наставник в старата вяра живееше само на половин ден път. Сравнен с побелелия Снори, го намерих забележително непроменен; още бе кокалестият, стегнат мъж, който помнех, обличаше се семпло и живееше простишко в малката си колиба с окачените по стената чуждоземски трофеи.

Транд бе чул за завръщането ми и ме посрещна с истинска топлина. Не дошъл на сватбата, обясни, защото му било трудно да издържа на дърдоренето на толкова много християни.

Лесно се върнахме към старата рутина на учител и ученик. Когато казах на Транд, че съм станал поклонник на Один — пътешественика и търсача на знания, той предложи да наизустя Хавамал, песента на Один.

— Нека Хавамал те води — ми каза. — В думите на Один ще откриеш мъдрост и утеха. Твоят приятел Гретир, например, иска да го запомнят. Ето какво казва Один по въпроса:

*Животните умират, родителите също,
но славата живее вечно.*

*Животните умират, родителите също,
и ти самият ще умреш. Вечно е само
прославеното име на храбреца.*

В друг един ден, когато коментирах кисело Гунхилдур и разочарованието си от поведението ѝ, Транд не закъсна да изрецитира друг от стиховете на Один:

*Невярната жена
е като неподкован кон по хлъзгав лед,
двегодишен, палав и необязден,
или лодка без кормило в буря.*

Това ме подтикна да попитам дали самият той се е женил.

Транд поклати глава.

— Не. Мисълта за женитба никога не ми се е нравела, а и когато бях на възраст за женене, бракът не ми бе позволен.

— Как така „позволен“?

— Фелагът, братството, го забраняваше.

— Какво братство? — попитах с надеждата да науча нещо за забуленото в тайна минало на Транд.

Но той само каза:

— Най-великото от всички братства, поне по онова време. Беше в разцвета на славата си.

В случаи като този имах чувството, че Транд усеща как вярата му е в предсмъртна агония и че една цяла ера приближава края си.

— Мислиш ли, че Рагнарок, денят на страшния съд, е близо? — попитах.

— Още не сме чули Хеймдал, часовоя на боговете, да надуе Гялахорн и обяви приближаването на силите на хаоса — отговори той, — но се страхувам, че дори бдителният Хеймдал може да не забележи по-непосредствената опасност. Слухът му е толкова остър, че чува как расте тревата, зрението — толкова силно, че вижда на стотици левги във всяка посока, деном и нощем, но Хеймдал може би не си дава

сметка, че истинското разрушение често приближава крадешком, и под прикритие. Хората на Белия Христос са също толкова страховити, колкото гигантите, троловете и стихииите, предсказани в миналото.

— Не можем ли да направим нещо?

— Не е възможно да се промени съдбата, нито да се опълчиш срещу природата — отговори той. — В началото мислех, че християните и староверците имат достатъчно допирни точки, за да живеят заедно. И те, и ние вярваме, че произлизаме от един мъж и една жена. За християните това са Адам и Ева, за нас — Аск и Ембла, на които Один вдъхнал живот. Но опре ли въпросът до отвъдното, вижданията ни коренно се различават. Християните ни наричат мръсни езичници, защото ядем конско месо и принасяме в жертва животни. А за мен няма по-мръсна постъпка от това, да превърнеш един воин в храна за червеите. Воинът заслужава погребална могила, която да изпрати духа му във Валхала, на вечен пир, докато не дойде време да се присъедини към бранителите в деня на Рагнарок. Опасявам се, че ако воините продължат да приемат вярата на Белия Христос, една много жалка армия ще последва Один, Фрей и Тор във великата битка.

* * *

През цялото това лято и есента до мен долитаха слухове за кръвния ми брат Гретир. Подвизите му бяха основната тема за разговор на селяните в областта. Когато и да се отбиех при тъста си, за да обсъдим напредъка ми по фермата, той ме гощаваше с последния епизод от делата на Гретир. Само клюките на Одун правеха тези посещения поносими. Гретир ми липсваше, макар и много да внимавах да не издам, че познавам „прокълнатия престъпник“, както го наричаше Одун. Научих, че Гретир е успял да се види с майка си, без другите в къщата да разберат. Отишъл във фермата по тъмно, през една странична врата, и по неосветения коридор, опипом, стигнал до стаята ѝ. Тя с майчина интуиция познала прокрадващия се в тъмното странник. След поздравите му разказала ужасяващи подробности как по-големият му брат Атли бил убит от Торбьорн Вола и хората му. Гретир се скрил в дома на майка си, докато със сигурност научил, че Торбьорн е сам с ратаите във фермата си.

— И знаеш ли какво направил тогава онзи негодник? — попита Одун, сумтейки от възмущение. — Отишъл право във фермата на Вола, посред бял ден, с шлем на главата, дълго копие в ръка и онзи негов лъскав меч на кръста. Нападнал Вола и сина му както прибирали ранното сено. Те веднага разпознали Гретир и разбрали за какво е дошъл. За щастие също били взели оръжията си. Торбьорн и момчето му измислили според тях сигурен план. Вола щял да нападне Гретир, за да му отвлече вниманието, докато синът му, въоръжен с топор, се промъкне зад разбойника и го удари в гръб.

— И проработил ли планът?

Тъстът ми изръмжа самодоволно, като всеки разказвач, хванал слушателите за гърлото.

— Почти — каза. — Една слугиня видяла всичко. Гретир спрял, седнал на земята и започнал да човърка нещо по копието си. Очевадно махал иглата, която придържа острието към дръжката. Не искал в случай че пропусне целта, Вола да изтегли копието от земята и го използва срещу него. Но когато метнал оръжието по Вола, острието се отделило прекалено рано и дръжката безобидно прелетяла край жертвата. Така Гретир останал само с меч и малък щит срещу големия мъж и момчето. Вола не е получил прякора си току-така, или нещата сега се обърнали срещу Гретир.

— Чувал съм, че Гретир не е от тия, дето бягат — казах аз.

— Така е. Приблизил Вола, двамата хванали мечовете и започнали да се дебнат, обикаляйки в кръг. Момчето на Вола решило, че сега е моментът да се промъкне зад Гретир и да забие топора в гърба му. Тъкмо щял да нанесе удара си, когато Гретир вдигнал меча към Вола и засякъл момчето с крайчеца на окото си. Вместо да замахне с меча напред, продължил назад и го стоварил на главата на момчето. Черепът на малкия се сцепил като ряпа. Мезкду временно бащата видял своя шанс и се втурнал напред, но Гретир отбил удара с щита си и го цапардосал косо. Тоя Гретир е толкова силен, че мечът му минал право през щита на Вола, сякаш бил от слама, и поразил врага във врата. Убил го на място. Гретир веднага се върнал при майка си и ѝ съобщил, че е отмъстил за смъртта на Атли. Тя била във възторг и му казала, че е добър син, но най-добре да внимава, защото хората на Вола със сигурност ще потърсят възмездие.

— Къде е сега Гретир? — попитах, опитвайки се да не изглеждам твърде заинтригуван.

— Никой не знае — отговори Одун. — Отишъл при Снори Годи, искал да остане при него, но Снори го отпратил. Носи се слух, че сега Гретир се крие при някой от фермерите в Западните фиорди.

По-късно омразният ми тъст ме уведоми, че Гретир в крайна сметка се озовал в тресавищата, живеел както дойде и се прехранвал, като нападал местните стопанства и крадял овце. Местил се от място на място, обикновено сам, но понякога в компанията и на други един или двама престъпници.

Едва през пролетта отново видях Гретир, при това съвсем случайно. На път към Транд срещнах голяма група около двадесетина фермери. Веднага забелязах, че са силно развълнувани и за своя най-голяма изненада, мярнах сред тях Гретир. Водеха го в средата на въже, а ръцете му бяха вързали зад гърба.

— Ще ми кажете ли какво става? — попитах аз.

— Това е Гретир Силния. Най-послед го заловихме — каза един от фермерите, червендалест мъж, облечен в дрехи от домашнотъкано платно. Стори ми се много доволен от себе си. — Един овчар го видял в тресавищата. Събрахме се и го издебнахме. Торможеше ни с тези свои нападения, но прекали със самоувереността си. Когато го открихме, спеше. Успяхме да се промъкнем достатъчно, за да го надвием, макар и двама от нас да пострадаха тежко в суматоката.

— И къде го водите сега?

— Не можем да решим. Твърде силен и опасен е, и дори вързан, представлява заплаха.

Погледнах към Гретир. Стоеше с овързаните си на гърба ръце и каменно изражение на лицето. Не даде знак, че ме познава. Останалите фермери бяха спрели и продължаваха очевидно започнат отдавна спор дали да предадат Гретир на Торир от Гард и да приберат наградата, или да го отведат на съд при местния старейшина.

— Дайте направо да го обесим — каза някакъв селянин, съдейки по раната на лицето, един от мъжете, които Гретир бе ударил при залавянето си. — После ще отнесем тялото на Торир от Гард и ще приберем наградата. — Част от спътниците му измърмориха в знак на съгласие, но другите изглеждат се колебаеха.

Не след дълго щяха да вземат решение и тогава вече нямаше да мога да им повлияя.

— Искам да се изкажа в защита на Гретир — извиках аз. — Плавах с него миналата година и ако той не беше на борда, корабът ни щеше да потъне. Той спаси живота ми и живота на другите моряци. Гретир не е престъпник, осъден беше на Алтинга, без да му се даде възможност да се защити. Обещавам да покрия щетите на тези от вас, които са пострадали от кражбите му. — Тук ми дойде вдъхновение. — Ще ви направи чест да пожалите живота му. Хората ще запомнят подвига и великодушието ви. Предлагам Гретир да се закълне да напусне завинаги тази област и да не търси мъст от никой от вас. Той е човек на честта и няма да престъпи думата си.

Спечелиха ги честта и славата. Във всеки селянин, без значение колко скромно бе стопанството му, се криеше частица от мечтата за чест и жаждата за слава, които сподели с мен Гретир. Събралите се приглушено обсъдиха предложението ми. Беше ясно, че за тях ще е облекчение да не трябва да си мърсят ръцете с живота на престъпника. Най-после — след дълго, неловко мълчание — говорителят им прие предложението ми.

— Добре, тогава — каза. — Ще го пуснем, ако обещае да се разкара и никога повече да не ни причинява неприятности. — Погледна Гретир и попита: — Даваш ли ни дума?

Гретир кимна.

Някой предпазливо разслаби въжето му и отстъпи назад.

Гретир разтърка китки, после дойде при мен и ме прегърна.

— Благодаря ти, кръвни братко — каза, преди да изчезне в посока към тресавищата.

Гретир удържа на думата си, напусна областта и заживя в една пещера от другата страна на тресавището. Що се отнася до мен разкритието, че съм негов кръвен брат, сложи край на спокойствието ми. Някои съседни ме гледаха с любопитство, други отдалеч ме заобикаляха, а Гунхилдур изпадна в истинска ярост, когато чу за случилото се. Не само съм неверник, крещеше, ами и съм се сдушил, с най-долните престъпници. Гретир бил семе на дявола, изчадие на Сатаната. Бил извратен и зъл. Чувала била, че е магьосник, и говорел с демони и таласъми.

Свикнал с дежурните клетви на жена си, не казах нищо и донейде изпитах облекчение, когато тя обяви, че за в бъдеще ще живее при родителите си и че ако продължа дружбата си с Гретир, сериозно ще се замисли за развод.

За яда на Гунхилдур немалка роля изигра обещанието ми да платя компенсация на ограбените от Гретир фермери. Истината е, че не можех да си позволя подобен жест. Бях без пукната пара и едва ли не ратай на тъста си. Гунхилдур беше истинска дъщеря на баща си и да ѝ измъкна пари, беше едва ли не невъзможно. Нямах смисъл да я питам дали ще ми позволи да прибягна до общата ни собственост, а единственият ценен предмет, който някога съм притежавал — огненият рубин, — сега бе неин мундур, който не можех да заложа дори като гаранция срещу заем. В продължение на няколко дни след срещата с Гретир се надявах, че жертвите му няма да ми напомнят за даденото обещание и че никога повече няма да ги видя. Но макар и да бяха жадни за слава и чест, те си оставаха селяни и ценяха парите. На вратата ми цъфна цяла върволица мъже, твърдящи, че са ограбени от кръвния ми брат. Гретир пресрещнал един на пътя и откраднал коня му; на друг взел ценни дрехи; няколко твърдяха, че Гретир е откраднал добитъка им. Естествено нямах как да разбера дали казват истината. Бях сигурен, че силно раздуват размера на загубите си, но за да извоювам свободата на Гретир, аз призовах чувството им за чест, а след такъв красив жест не вървеше да се пазаря. Озовах се изправен пред сума, която нямах надежди някога да изплатя.

Транд, разбира се, бе чул за случилото си. На следващото ми посещение в дома му забеляза, че съм оклюмал и попита за причината. Когато му казах, че се тревожа за дълговете си, той попита:

— И колко точно дължиш?

— Общо почти седем марки — казах.

Транд отиде до леглото си, бръкна отдолу и измъкна малко ковчеже. Когато отметна капака, пред очите ми се откри гледка, каквато за последно видях, докато работех за Бритмаер. Ковчежето бе пълно почти догоре със сребро. Монетите бяха малко; мярнах части от бижута и сребърни торкви, счупена сребърна чиния, половин сребърна брошка, няколко смачкани пръстена, всички безредно струпани така, както ги е захвърлил в сандъка Транд. От дните си на послушник разпознах част от сребърен кръст и — тук сърцето ми подскочи —

бижу, по което имаше същите криволичещи букви, като по сребърните монети на любимата огърлица на Елфгифу.

— Знаеш как да използваш това, предполагам — попита Транд и измъкна някакъв предмет от купа. На пръв поглед реших, че е метално стило, каквото бях използвал на уроците по писане в манастира. Но Транд търсеше другите две части. Когато ги събра, се получи везна, подобна на тази, която използваше Бритмаер, но по-малка и създадена така, че да може да се разглобява и да е подходяща за пътувания.

Казвах колко точно дължа на всеки фермер, а Транд ровеше из съкровището си и ми подаваше да тегля разни предмети. Когато, на един-два пъти, не откри парче сребро, което да отговаря на сумата, с меча си отсичаше излишната част.

— Така го правехме на времето — обясни той, — когато деляхме плячката. Няма какво да се занимаваш с монети; една марка сребро си е една марка сребро, без значение дали на нея стои главата на краля.

Понякога дори е по-добра, помислих, спомняйки си фалшификаторите на Бритмаер.

Достатъчно тактичен бях да съдържа любопитството си как е събрал съкровището си. Казах само:

— Давам ти дума, че при първа възможност ще се отплатя за щедростта ти.

В отговор той ми каза:

— Това е подарък, Торгилс. На мен не ми върши работа заключено в сандъка. — След което отново цитира Хавамал:

*Извоюваш ли богатство,
недей да страдаш в нищета.
Животът често се обръща
и у враг отива заделеното за другар.*

Когато се разплатих и с последната жертва на Гретир, реших, че е време да посетя кръвния си брат. Нямах представа къде да го откроя. Тръгнах през тресавищата в посоката, в която той пое, след като го спасих от ядосаните фермери. Стана така, че Гретир, настанил се в една издигната на високо пещера, ме видя отдалеч и посрещна в подножието на хълма. Едва изкачихме почти отвесната скала към дома

му. Беше увесил на входа сиво одеяло, в същия цвят като скалата; пещерата се различаваше едва когато застанеш на няколко крачки от нея. Вътре имаше огнище и място за спане, където бе метнал кожения си спален чувал и запасите суха храна. Вода за пиене черпеше от малко ручейче в подножието на скалата. При входа на пещерата имаше купчина големи колкото юмрук камъни; Гретир ми обясни, че ги е събрал за отбрана.

— Към пещерата има само един подстъп — каза, — и той е право нагоре по склона. Мога да отблъсквам нападателите с часове.

Забелязах в другия край на пещерата да се търкаля втори спален чувал.

— Чий е? — попитах.

— На един мъж на име Стув Червената брада. Обявен е извън закона, като мен. Отиде за храна. Скоро ще се върне.

Червената брада се върна вечерта със сушена агнешка плешка и мях суроватка, откраднати от някаква овчарска колиба. Испитах опасения в мига, в който го видях. В него имаше някаква притворност, която ме накара да застана нащрек. Използвах случая, когато излезе за малко от пещерата, за да разпитам Гретир.

— Откога познаваш Стув? Имаш ли му доверие?

— Не напълно — отговори Гретир. — Знам, че има мъже, готови да ме убият заради обявената за главата ми награда. Миналата есен дойде един, твърдеше, че и той е извън закона и търси подслон. Една нощ се промъкна към мен, мислеше, че съм заспал. Стискаше кама, но аз се събудих навреме и успях да я изтръгна от ръката му. Накарах го да признае, че е наемен убиец и се е надявал да спечели наградата на Торир от Гард.

— Торир предлага за главата ти двадесет и четири марки сребро, семейството на Вола е обещало същата сума. Това е два пъти повече от най-голямата награда, някога предлагана за убит скогармадур.

— Е, онази отрепка не успя да я получи — каза Гретир. — Убих го със собствената му кама, отнесох тялото до най-близкото езеро, увесих по него камъни и го изхвърлих във водата.

— Защо тогава делиш пещерата с Червената брада? Може и той да гони парите от наградата.

— Готов съм да поема този риск — отговори Гретир. — Държа го под око. Предпочитам да имам другар, колкото и подозрителен да е

той, отколкото да живея в тресавищата сам. Особено след залез-слънце.

Спомних си как при цялата си страховита слава Гретир се бои до смърт от тъмното. Знаех, че е безсмислено да го убеждавам, че детинският му страх може да изложи живота му на опасност.

А опасенията ми не бяха безпочвени. През следващите няколко седмици едва се свъртах във фермата на тъста си. Редовно носех на Гретир храна и дрехи; двамата сядохме при отвора на пещерата и аз му разказвах какво се е случило в околността. Семейството и приятелите на Гретир преговаряха с хората на Вола. И двете страни бяха съгласни, че смъртта на Вола заплаща смъртта на брата на Гретир Атли. Поддръжниците на Гретир дори бяха събрали достатъчно пари да платят щедра кръвнина на Торир от Гард за смъртта на синовете му. Но Торир отказал да бъде умиловитен; щял да се задоволи само с главата на Гретир.

На едно от тези посещения заварих пещерата празна. Беше топъл ден и предположих, че Гретир е отишъл да се изкъпе и изпере дрехите си на близкото езеро. Оставих вързопа с храната, която му носех и тръгнах да го търся. Езерото се падаше от другата страна на нисък хълм. Изкачих го и се озовах пред обрасло с тръстика езеро, с едно-две островчета в средата. Виждах Гретир да плува в дълбокото; Стув Червената брада бе доста по-близо до брега. Видях как изгази от водата, върна се към купчината дрехи и бързо се облече. В забързаните му движения имаше нещо подозрително. Видях го да вади меча си от ножницата и да се спотаява в засада сред папура. Разстоянието бе твърде голямо, за да извикам и предупредя Гретир, който вече приближаваше брега. Той се изправи в плиткото и като се улавяше за папурите, започна да гази по хлъзгавото езерно дъно. Беше гол; ясно бе, че точно този момент е чакал Червената брада може би от месеци. Гретир беше в ръцете му.

Червената брада изскочи от засадата си; видях проблясването на острието, когато замахна с все сила към Гретир. Гретир реагира учудващо бързо. Трябва да бе предугадил удара, защото с богатиРСки плясък се метна обратно във водата. Пропуснал целта си, Червената брада отново вдигна меч, но Гретир вече бе изчезнал. Над мястото, където се бе хвърлил във водата, още имаше вълнички; Червената брада проточи глава и зачака жертвата отново да изплува. Гледаше и

гледаше; и аз като него започвах да се чудя къде се бави Гретир. За миг помислих, че може все пак да е ранен и да се е удавил. Нямахме как да видя дали по езерото има кръв. Водата беше кафеникава и мътна, и единствената следа от борбата бе едно голямо мръсно жълто петно, там където краката на Гретир размътиха тинята. Него загледа Червената брада и тъкмо то спаси кръвния ми брат.

Забелязах как папратите вляво от Червената брада помръдват, движението им описваше траектория от брега на езерото към мястото, където стоеше Червената брада. Мъжът нетърпеливо пристъпи напред, нагазвайки до колене във водата, все още стиснал меч с острието надолу, готов за удар. Но сега в опасност бе самият той. Обърнат бе с лице към езерото, готов да замахне, когато Гретир изскочи от папратите зад гърба му. Сетих се как глиганът изхвърча от храстите на онзи лов с Едгар. И тук атаката бе смъртоносна. Чисто голият Гретир се метна на гърба на Червената брада и го събори в езерото. Видях как с дясната ръка изтръгва меч от нападателя си, после с лявата превъртя Червената брада над водата и заби с все сила меч в корема му. Аз самият вече бягах надолу по хълма; сърцето ми лудо биеше, докато не се заковах до Гретир и силно го прегърнах. Червената лежеше мъртъв по лице на мястото, където бе възнамерявал да убие кръвния ми брат.

И пак аз бях разтърсеният от нападението. Гретир бе толкова свикнал с насилие и удари в гърба, че бързо дойде на себе си. Но гледката как на косъм избягна смъртта силно ме разтърси. Докато връщахме в пещерата, треперех от облекчение. Самозваният му убиец оставихме в езерото, за назидание.

— Ще бъде предупреждение за останалите — каза Гретир. — Скривалището ми бездруго е разкрито.

— Ще трябва да си намериш друго убежище — му казах. — Тресавището става твърде опасно. Рано или късно ще се озовеш обграден и изправен пред далеч по-многобройни сили.

— Знам, Торгилс — отговори той. — Трябва ми място, толкова отдалечено, че никой да не ме тормози, и със собственик дискретен и склонен да забрави за присъствието ми.

— Защо не питаш майка си? Тя може би познава такъв човек. А докато това стане, ще дойдеш при мен. Гунхилдур, жена ми, почти не се прибира у дома. Мога да те вмъкна в къщата и скрия, докато изчакаме подходящ момент да тръгнеш към дома на майка си.

Стана така, че Гретир остана с мен повече от две седмици. Тялото на Червената брада бе открито и приятелите на Вола се събраха и претърсиха издъно тресавището. Откриха пещерата на Гретир и имам чувството, че подозираха, че аз крия беглеца, защото неведнъж ми се стори, че мярвам съгледвач на хълма зад къщата ми. Едва когато зарязаха издирването, сметнах за безопасно Гретир да тръгне към дома на майка си, и дори тогава настоях да го придружа, в случай че се сблъскаме с неприятности по пътя.

Предпазливостта ми се оказа основателна. След по-малко от половин ден път, се озовахме лице в лице с един мой познат — Тород, един от синовете на Снори Годи, висок, добре сложен мъж на тридесетина години. Помнех го като тихо, свястно момче, но когато се изравни с нас, той изведнъж отстъпи вдясно от Гретир, извади меч а си и обяви:

— Пази се, скогармадур.

Сигурно съм зяпнал от изненада.

— Какво те прихваща, Тород? — попитах бързо. — Не ме ли познаваш? Аз съм Торгилс. Навремето живях във фермата на баща ти.

— Ти не се меси — сопна ми се той. — С теб ще се разправя после, след като си разчистя сметките с този разбойник.

— Не ставай глупав — настоях. — Нямах сметки за разчистване Гретир. Пусни ни да минем с мир. Просто забрави, че си ни виждал.

В отговор Тород стовари дръжката на меч а в корема ми и изкара всичкия ми въздух. Строполих се, превит на две на пътя.

Гретир стоеше неподвижен до мига, в който ме удариха. Тогава извади меч а и зачака Тород да нанесе първия си удар. От начина, по който Тород го приближи, личеше, че е опитен боец. Скоростта и точността на удара, с който ме извади от строя, бяха забележителни; предположих, че Тород е бил обучен да борави с оръжие достатъчно да се справи с един обикновен селянин. Сега обаче пред него стоеше най-силният мъж в Исландия.

Тород замахна пръв, висок удар, който ако бе поразил целта си, щеше да отдели главата на Гретир от раменете. Почти небрежно Гретир вдигна малкия си дървен щит и сякаш гонеше нахално насекомо, отклони удара. Тород възстанови равновесие и замахна за втори път, към краката на Гретир, с надеждата да го осакати. Гретир отново отби удара, този път с меч а си и двете остриета звънко се

сблъскаха. При третия удар Тород опита с всичка сила да замахне странично към дясната ръка на Гретир. Без дори да отмести крака, Гретир премести дървения щит и спря удара. Тород, вече задъхан от умора, пробва да го прободне фронтално. И отново щитът отблъсна нападението.

Тород отстъпи назад. В този момент Гретир реши, че му е писнало и че врагът явно сериозно иска да го убие. В абсолютно мълчание, което бе далеч по-страховито и от бойния вик на берсерк, кръвният ми брат се хвърли към Тород и го засипа с поредица тежки удари с меч. Все едно ковач удряше по сторещено желязо. В нападението му нямаше красота. Не си правеше труд да излъже или прикрие посоката на следващия си удар, а разчиташе изцяло на груба сила. Тород вдигна меч да отбие ударите, но всеки път, когато мечът на Гретир се стовареше на щита, виждах как ръката под него потреперва. Гретир можеше да замахне под щита, към тялото на Тород, или да се прицели в главата му. Не си направи този труд. Просто блъскаше по щита, толкова бързо и силно, че Тород бе принуден да отстъпи назад.

След двадесет-тридесет силни удара, Тород повече не можеше да устои на атаката. Първа се предаде ръката с щита, краката му се трепериха, докато накрая падна на колене, в отчаян опит да удържи защитата си. Накрая щитът, който бе започнал да се пука и цепи се строши на две и Тород остана коленичил беззащитен в калта.

— Спри! — извиках на Гретир. Вече бях възвърнал самообладанието си. Но предупреждението ми не бе необходимо. Гретир отстъпи назад. Дори не се бе задъхал.

Отидох при мястото, където още коленичеше, превит от изтощение, Тород. Обхванах го с ръка през кръста и му помогнах да се изправи.

— Какво те прихвана? — попитах аз. — Наистина ли мислеше, че можеш да надвиеш Гретир Силния?

Тород дишаше тежко. Ръката, стискала щита, висеше безполезна.

— Надявах се да си върна благоразположението на баща ми — изстена Тород. — Скарах се с него толкова сериозно, че той ми заповяда да напусна дома му. Каза, че преди да ме допусне обратно, ще трябва да докажа на какво съм способен и да направя нещо велико — като да се преборя с престъпник. Нямах представа, че ще налетя точно на Гретир. Това ми го изпратиха боговете.

— Върни се при баща си — го посъветвах, — и му разкажи за случилото се. Натрошеният щит ще докаже, че казваш истината, а Снори определено ще приеме, че всеки, смел дотам да нападне сам Гретир, е доказал на какво е способен. Кажи му и че Гретир има сметки за уреждане само с тези, вдигнали ръка срещу семейството му. Ако е ограбвал или наранявал други, правил го е само за да оцелее.

Когато Тород, куцукайки, си тръгна, Гретир настоя да се върна у дома си.

— От тук до дома на майка ми е само половин ден път — каза, — и точно тук ще дебнат враговете ми. По-лесно ще се промъкна незабелязано сам. А след като говоря с майка ми и решим какво да правя оттук нататък, ще ти изпратя вест къде да ме откриеш.

— Трябва да измислим начин за проверка, че съобщенията, които достигат до нас, са истински — казах. — Хората може да използват дружбата ни, за да ти зложат капан и те накарат да напуснеш скривалището си.

— Както винаги умен и предпазлив — каза с лека усмивка Гретир. — Вестоносецът ще започва всяко съобщение с цитат от някоя от поговорките на Один. Това трябва да е достатъчно.

Върнах се вкъщи, притеснен, че Гретир ще налети на нова засада. А се оказа, че бедата чака пред моята врата.

Едва не ги подминах. Видях ги чак когато се изравних на една ръка с тях. Чакаха ме и макар и неподвижни, бяха опасни колкото дебнещ с кама убиец.

Пред вратата ми бяха побити две дървени фигури. Можех да се досетя кой ги е направил, защото моята бе издялана в интимни подробности. Втората бе по-проста, но нямаше как да объркаш едрите плещи на мъжа. За по-сигурно, създателят им бе изписал с руни „Гретир“. Двете фигури бяха с човешки ръст, определено мъжки, и обърнати в една и съща посока, към вратата. Бяха съвсем близо една до друга и почти се докосваха. Посланието бе ясно за всички; Гретир и Торгилс са любовници.

Изненадата ми бързо премина в хладна ярост. Бях вбесен. Чувствах се измамен и унижен, приятелството ми — омърсено. Естествено знаех, че Гунхилдур е поръчала и издигнала фигурите. Беше публично обвинение, дори още по-лошо — както не можеш да обжалваш присъдата, която те обявява напълно извън закона, така не

можеш да отречеш публично обвинение в любов към мъж, не и ако то е постъпило от съпругата ти. С мен се случи същото като с Гретир; него обявиха за виновен в престъпление, което не бе извършил и което нямаше възможност да отрече; мен обвиниха несправедливо в постъпки, срещу които не можех да се защита.

Отвратен бутнах вратата и гневно събрах дрехите си. Заклех се, че повече няма да стъпя в този противен дом, нито ще работя и час повече за стария Одун, или ще проговоря на подлата си жена. Метнах кожената торба през рамо и чувствайки се напълно предаден, с твърда крачка напуснах къщата.

* * *

Отидох при Транд, най-верния от всичките ми учители. Разказах му за двете фигури и го попитах дали следва да отвърна на подлия удар.

Транд ме върна на земята.

— Колкото повече стъпваш в едно лайно — каза направо, — толкова по-надалеч се пръска то. Остави нещата така, нищо не можеш да направиш.

Съветът беше добър, но аз бях твърде сърдит и изпълнен с негодувание да го приема току-така.

— Ами Гретир? Да му кажа ли? Как ще реагира той?

— Гретир си има много по-сериозни притеснения — каза Транд. — Той естествено, ще чуе за фигурите. Гледай само да научи преди историята да се е превърнала в общоизвестна клюка. Гретир сам трябва да реши дали да предприеме нещо. Но както казах, безсмислено ще е да отричате публично. Оставете нещата така, изчакайте шумът да утихне и следващият скандал да го измести. Ако ми кажеш къде да го открия, ще отида да говоря с Гретир.

— Трябва още да се крие при майка си — отговорих. — А какво да правя аз с Гунхилдур?

— Ами, като за начало можеш да очакваш, че тя ще предприеме стъпки за развод. Вероятно вече се е запасила с враждебни към теб свидетели, и ги е подучила какво да кажат, когато се свика следващото събиране на местните големци.

— Аз лично ще отида и ще отхвърля обвинението — заявих упорито, още не на себе си от несправедливостта на положението, в което бях изпаднал.

— Съмнявам се, че ще постигнеш кой знае какво — спокойно каза Гранд. — За да успееш, ще ти трябват опитни защитници, а не познаваш никой, който да се яви като такъв...

— Дали да не помоля Снори Годи? — предложих.

— Не вярвам Снори да се застъпи за теб. Той е човекът, уредил брака ви и ще изглежда глупаво, ако сега застане на страната на никой от съпрузите. От него можеш да очакваш най-много да ти помогне да си върнеш мундура. А що се отнася до това да попречим камъкът да остане завинаги в ръцете на Гунхилдур, смятам, че бих ти бил от полза.

— Как? — попитах, но Гранд не отговори, само ме посъветва отспя добре, за да стана сутринта с ясна мисъл. Това бе невъзможно. Едва часове след залез-слънце се унесох в неспокоен сън, в който преследваше черна вещица. Когато се събудих, Гранд вече бе заминал.

Върна се след четири дни. Докато го нямаше, аз ту кипях от яд към Гунхилдур и кроях планове как ще си отмъстя за вероломството ѝ, ту изпадах в самосъжаление и се чудех как да изляза от ситуацията.

Гранд се върна спокоен както обикновено.

— Гунхилдур публично е обявила, че иска развод — потвърди той. — Тя и баща ѝ предявяват права за фермата. Тя е нейна зестра, така че това е просто формалност. Но искат да задържат и мундура огнения рубин, тъй като разводът е по твоя вина. — Лицето ми изглежда е издавало яда и отчаянието ми.

— Разводът е едва ли не гарантиран — продължи Гранд, — но засега няма защо да се безпокоиш за рубина. В сигурни ръце е.

— Какво искаш да кажеш?

— Отидох да видя Снори и му напомних за споразумението преди брака, че мундурът се оценява на тридесет марки и при развод може да бъде откупен. Той каза, че е против природата му да се бърка в тази заплетена история, но тъй като Гретир пощадил живота на сина му Тород, ще използва влиянието си, за да накара Одун и Гунхилдур да му предадат камъка и ще го държи на сигурно място, докато не предадеш тридесетте марки за откупа.

— Изненадан съм, че Гунхилдур или онзи неин стиснат баща са се съгласили на подобно предложение — казах. — Знаят, че никога няма да събера тридесет марки.

— Снори Годи им казал, че сумата е гарантирана. У него има залог.

— Какво? Снори не би лъгал за подобно нещо.

— Така е — каза Гранд. — Оставих му тридесет марки сребро.

Бях изумен.

Но Гранд не бе свършил.

— Отидох да видя и Гретир и си поговорихме. Разказах му за фигурите и го питах какво иска да предприеме по въпроса. Както и очаквах, той го прие спокойно. Далеч по-лоши неща се говорели за него и още едно несправедливо обвинение нямало значение. Когато му предложих да разреши всичките си проблеми, като напусне страната и че ти най-вероятно ще тръгнеш с него, отговори, че няма намерение да бяга от враговете си. И да ти кажа, че по-малкият му брат, Илуги, вече е голям мъж и че смята за свой дълг да остане и го защитава. Още се чувства виновен, че е изоставил по-големия си брат Атли. Помоли ме да ти пожелаая късмет в пътешествията ти.

— Пътешествия?

— Да — отговори Гранд. — Казах на Гретир, че с теб за известно време ще напуснем Исландия, докато скандалът утихне и ти припечелиш тридесетте марки, с които да откупиш мундура си.

— Гранд — казах. — До гроб ще съм ти благодарен за парите, които остави на Снори Годи. Обаче няма причина да идваш с мен.

Гранд сви рамене.

— Твърде дълго се задържах тук. Усещам как пак се надига жаждата за приключения. Искам да се върна по местата, където бях като млад мъж, местата, където спечелих среброто си. Кой знае — ти може да направиш същото.

— Ти така и не ми разказа къде и как си натрупал богатството си.

— Досега нямаше смисъл да го правя. А и имах причини да пазя мълчание. Но знай, че се бих с фелага^[1] на йомсвикингите.

Всяко момче, което мечтае да спечели богатство и воинска слава, е чувало за йомсвикингите. Досега не бях сигурен дали са миг или наистина съществуват.

— Какво ти каза Гретир, когато му предаде, че заминаваме?

— Цитира Хавамала:

*По-благо време няма
пътят по-широк от мъдростта е,
по-добър от знанието
и в мъката утеха дава той.*

Транд ме изгледа и с нотка съчувствие в гласа каза:
— Съвсем подходящо, не мислиш ли?

[1] Братство. — Б.ред. ↑

ГЛАВА ДЕСЕТА

Йомсбург от вече половин ден бе само неясно петно на хоризонта. Корабът ни, собственост на задруга лужишки търговци^[1], от призори пъплеше към крепостта на йомсвикингите. След драматичните скали и каменисти брегове на Исландия и Норвегия, безличният балтийски бряг ме разочарова. Монотонността му подчертаваше и сивото надвиснало небе, отразено в белезникавата вода под кила ни. С Гранд пътувахме вече две седмици и аз с нетърпение очаквах да стигнем до крайната си цел. Вкопчах се в саваните мъгла така, сякаш физически можех да избутам кораба напред.

— Ще пристигнем тогава, когато решат боговете — забеляза настроението ми Травд.

— Тук ли си спечелил съкровището си? — попитах, втренчен в тъмната ивица на хоризонта, там, където небето и морето се срещаха.

— Не тук, но с другари, които живееха тук — отговори ми той.

— Откога не си ги виждал?

— От великата битка при залива Йорунга, срещу норвежкия граф Хаакон, преди повече от тридесет години.

— Имаш ли представа какво е станало с тях? Не си ли чувал нещо?

— Не, не и след поражението ни — отговори той, отиде от другата страна на палубата и с каменно изражение се втренчи във водата.

Щях да оставя нещата така, ако към мен не се бе присламчил един лужишки моряк. Откакто с Гранд се качихме на кораба, все надничаше към мълчаливия ми спътник. Сега, докато корабът ни пълзеше към Йомсбург, морякът се вкопчи във възможността да зададе въпроса, който не му даваше мира от дни.

— Стар йомсвикинг, а? — попита на почти неразбираемия си от акцента нордически и кимна към Гранд.

— Не знам — отговорих.

— Прилича на йомсвикинг — каза морякът. — И отива в Йоми. Сигурно при другарите си. Няма да открие много от тях. Прекалено обичаха смъртта.

Изчаках малко и отидох при Транд, който гледаше как водата леко се стеле покрай обруления корпус на кораба ни. Попитах го какво искаше да каже морякът. Високият исландец дълго мълча, преди тихо да отговори. За пръв път през всичките години, откакто го познавах, в гласа му се прокрадна емоция — скръб, гордост или срам, не можах да разбера.

— Само осемдесет оцеляха след морската битка; осемдесет от тези, които не побягнаха пред врага. Скриха се на един остров. Десетина умряха от студ, преди врагът да ги открие. Отведоха оцелелите при палача, Торкел Лейра, така му беше името. Граф Хаакон беше наредил нито един йомсвикинг да не остане жив. Ръцете и краката им бяха завързани така здраво, че ги вдигнаха на прът, прокаран през косите им — много се гордееха с косата си и я сплитаха преди всяка битка. Отнесоха ги един по един, като животни след лов. Лейра им задаваше един и същи въпрос: „Страхуваш ли се да умреш?“ Някои казаха, „Не, готов съм да умра.“ Други настояваха да ги обърнат с лице към меча на палача. Един помоли да му развържат ръцете, за да може да държи камата си, докато главата му се търкулва от раменете.

— Защо?

— С другарите си често спорел дали съзнанието обитава главата или тялото и че сега има възможност да разреши спора. Щеше да вдигне камата — ако я изпусне, когато главата му се откъсне от тялото, решенията се взимат в главата. Ако ли не, значи тялото е взело решението и няма да се откаже от него.

— И как приключи този експеримент?

— Камата падна преди тялото.

— Ако правилно разбрах лужика, малцина от йомсвикингите са оцелели. Защо граф Хаакон ги е пожалил, след като се е зарекъл да избие всички?

Транд мрачно се усмихна.

— Заради Свен, сина на Буи. Имаше прекрасна руса коса, дълга и лъскава и Свен много се гордееше с нея. Стигаше почти до кръста му и той отделяше много време да я реши и сплита. Когато дойде неговият ред, поиска някой да държи косата му, за да не се изцапа с

кръв. Торкел Лейра се съгласи и каза на един от хората си да отметне косата встрани. Но тъкмо когато Торкел замахваше с меча, Свен рязко отметна глава. Мъжът залитна, мечът се стовари върху китките и отсече едната му ръка. Торкел Лейра естествено се вбеси. Канеше се да замахне пак и този път да обезглави Свен, когато се намеси граф Хаакон. Каза, че йомсвикингите се показват леваци дори и в смъртта, и че ще е по-лесно да пусне останалите на свобода, стига да обещаят повече да не вдигат оръжие срещу него.

— Колко оживяха, за да положат клетвата?

— Само двадесет и петима от осемдесетте заловени — отговори Гранд и преди да успее да задам очевиден въпрос, добави: — и да, аз бях един от тях.

Корабът ни влезе в канала към Йомсбург по здрач. За това време аз вече осъзнах, че погрешно съм приемал брега за еднообразен. Последните часове ни разкриха дълга редица скали, не голи и нацърбени като в Исландия, а същинска стена от кафяв и сив камък, която плавно преминаваше в дълга ивица бял пясък и дюни. Свърнахме в устието на една река, към построен на остров град, на мястото, където стръмен хълм рязко се издигаше от брега. На върха му се извисяваше крепостта на йомсвикингите. Наклона на хълма следваха два дълги бруствера, които образуваха военно пристанище вътре в охранявания периметър. Нашият кораб продължи нагоре по реката към търговския кей. Забелязах, че Гранд гледа устието на йомсвикингското пристанище. Гледката едва ли му хареса. Пилоните покрай реката бяха почернели и изгнили. Покритите с метални плочи врати на крепостта, които при обсада пресичаха подстъпа към пристанището, висяха накриво на пантите си, защитните валове се рушаха.

След пускането на котвата с Гранд напуснахме кораба и поехме към цитаделата. Градът изглеждаше достатъчно богат и далеч по-голям, отколкото очаквах, с прави улици и многобройни сергии, складове и магазини, сега затворени за през нощта. Лошата поддръжка започна да личи по хълма към крепостта. Пътят беше изровен и от двете му страни растяха плевели. Портата към крепостта също не бе добре охранявана. Триото отегчени войници дори не ни попречи да влезем в кръглия двор с параден плац в средата. От всяка страна имаше по четири големи постройки, очевидно казарми. Всяка бе дълга

поне осемдесет крачки и солидно построена от тежки трупи. Забелязах, че три от казармите се рушаха — покривите им на места бяха хлътнали и на дупки. Използваше се само четвъртата, най-близката до входа. Покривът ѝ бе наскоро препокрит, от няколко комина се издигаше дим, а на пейки пред вратата ѝ няколко мъже говореха или играеха на разпъната на трикрака маса игра.

Когато приближихме, надигнаха глави. Гранд бе още на двадесетина крачки, когато видях как един от мъжете става на крака. Беше с лице със силен загар от слънцето, облечен в скромни цивилни дрехи, но с непогрешимата стойка на професионален войник. Съдейки по сивата коса, трябва да бе на годините на спътника ми. Той изведнъж стовари ръка на масата и пуловете от играта се разхвърчаха из въздуха.

— Гранд! — възкликна мъжът. — Кълна се в главата на вола на Химир! Това е Гранд. Няма как да объркам тези пергели!

Затича към спътника ми и го сграбчи в мечешка прегръдка.

— Не мислех, че ще те видя пак! — извика непознатият. — Къде беше през всичките тези години? Чух слухове, че си ходил на походи из Ирландско море, но това беше преди поне десет години.

— Живях мирно в Исландия — отговори Гранд, — докато не реших, че е време да намина да видя стария фелаг.

— Не е каквото беше, сам виждаш — каза старият войник и махна към празните казарми. — Но това ще се промени. Набираме новобранци, не толкова, колкото ми се ще, а и не подбираме много. Ела, ще те разведа.

Гордо побутна Гранд към групата пред казармата. Гранд, започна да го хвали мъжът, е член на братството от славните стари времена, бил се е с хората на граф Хаакон в залива Йорунга и оцелял. Бил опитен воин и знаел какво е да си истински йомсвикинг. Така чудовищно преувеличаваше, че се запитах дали не го прави с цел. Огледах по-внимателно слушателите му. Бяха странна сбирщина — покрити с белези воини и сравнително по-млади мъже с военна стойка. Съдейки по външния им вид, не бяха само викинги. Някои бяха с кръгли лужишки лица, други — с тесни брадички и лисичи очи, вероятно от най-северните части на Пермия. Единственото което ги обединяваше, бяха добрите ками и кожените жилетки под ризницата, която северняците наричат бирни.

— Кой е другарят ти? — попита познатият на Транд, чието име както разбрах по-късно, бе Арне.

— Казва се Торгилс. Пътуваме заедно от Исландия.

— Воин ли е?

— По-скоро пътешественик и наблюдател — каза Транд. — Поклонник е на Один пътешественика.

— Е, Один е бог и на битките, значи може да се почувства у дома си сред нас...

Транд го прекъсна.

— На кого трябва да доложи за пристигането си?

Ентузиазмът на Арне се поизпари; той ни изгледа неловко и дръпна Транд встрани. аз ги последвах.

— Тук не е като в добрите стари времена, поне още не е — каза Арне. — Фелагът едва не се разпадна след онази пагубна битка с Хаакон. Бяхме една шепа хора — двадесетина, болни или останали да пазят Йомсбург, плюс малцината оцелели след битката. Много, разбира се, не се върнаха от срам.

Транд забеляза, че ги слушам.

— По-добре обясни на Торгилс — каза. — Ако мислиш да го записваш в братството, той трябва да знае истината.

Арне се изплю в прахта.

— Сигвалди, Торкел и другите — те и хората им се изтеглиха от бойната линия, когато видяха, че норвежците далеч превъзхождат по брой корабите ни. Нарушиха тържествената клетва на йомсвикингите и отстъпиха, изоставяйки тези като Транд да се изправят сами пред врага. Предателството нанесе на фелага по-голям удар от изгубената битка. За разгром и смърт бяхме готови, за позор — не.

Транд по-късно ми разказа, че другарите му били толкова засрамени след дезертирането на няколкото йомсвикингски кораба, че имало спорове дали да не предизвикат доскорошните си другари на бой, за да изличат позора. Мятали копия и камъни по изтеглящите се кораби и крещели клетви.

Арне продължи:

— Сигвалди бе сред първите, които побягнаха и най-лошото бе, че той бе нашият предводител. В онези дни полагахме клетва само пред един командир. Той решаваше всичко за фелага, от делбата на пляката до разрешаването на споровете помежду ни. След позора

изгубихме вяра в едноличното управление. Сега ни ръководи съвет от по-старшите воители. Не се съмнявам, че ти, Гранд, ще бъдеш избран за член в него.

Гранд гледаше към бараките, пред които се навъртаха няколко жени.

— Виждам, че има и други промени — отбеляза спътникът ми.

Арне проследи погледа му.

— Да, но и ти като мен знаеш, че забраната да се допускат жени в крепостта често се нарушаваше. Вкарвахме ги нелегално в казармите и Сигвалди си затваряше очите. Казваше, че е по-добре да ги водим тук, отколкото мъжете да се измъкват без позволение в града.

Гранд не отговори, но всяка бръчица по лицето му издаваше неодобрение.

— Има едно правило, което ще се зарадваш, че променихме — добави хитро Арне. — Вече не е задължително да си на възраст между осемнадесет и петдесет години. Ние с теб побеляваме и съветът реши да приема всички опитни воители, без значение възрастта, стига да могат да държат копие и щит. А всички новопостъпили минават през специална подготовка.

През следващите четири седмици изпитах системата на свой гръб. Гранд бе приет обратно при йомсвикингите и както предказа Арне, след няколко дни го избраха за член на съвета; мен зачислиха към тренировъчната част. Бяхме странна сбирщина — саксонци, вагрийци, полабианци, померани и прочее, постъпили в братството по причини, също толкова разнообразни, колкото и произходът им. Учих основните положения на военното изкуство рамо до рамо с мърморковци и саможивци, бегълци от закона и интересни, дошли в Йомсбург с надеждата за плячка. Имаше и шепя авантюристи и романтици, които искрено се надяваха да възстановят старата слава на това някога най-прочуто и уважавано на Север воинско братство.

Командваше ни ниско подстриган, сприхав ветеран. Напомняше ми едно от кучетата на Едгар, от късокраките, за лов на зайци, което имаше навика внезапно да се извърти и подло да те ухапе. Беше аборит, от племето, на чиято територия е построен Йомсбург и не пропускаше случай да изтъкне невежието ни. Още на първия ден ни заведе в оръжейницата на йомсвикингите. Огледахме се със страхопочитание. Тук някога се бе съхранявало снаряжението на бойна

група от хиляда мъже. Вътре още имаше внушителна колекция оръжия. Много от тях сега бяха ръждясали и притъпени, най-добрите се смазваха и подреждаха по дървени стелажи от сакат оръжейник, който още помнеше доброто старо време и как цяла дузина ковачи и помощниците им ковели и поправяли стотиците мечове, секири и копия на фелага.

— Изберете оръжието, което ще вземете в бой. Имате право само на едно — сопна се инструкторът ни на най-едрия мъж в групата, висок, мудар датчанин.

След миг колебание датчанинът се пресегна и избра един тежък меч. Беше с острие, дълго колкото ръката ми и неугледна месингова дръжка. Изборът ми се стори разумен.

Без нито дума инструкторът ни взе един щит с метален обков и каза на датчанина:

— А сега ме удари.

Датчанинът, подразнен от наглата самоувереност насреща си, изпълни заповедта и замахна с все сила към инструктора, който ловко посрещна удара с ръба на щита. Тежкото метално острие с трясък се отдели от дръжката. Инструкторът приближи датчанина, заби железният ръб на щита в корема му и великанът рухна като купа сено на земята.

— Мечовете може да изглеждат внушително — обяви инструкторът, — но не им се доверявайте, освен ако не сте напълно сигурни в качеството им. Видът им често лъже, а и добрите остриета рядко се залежават в оръжейниците.

Погледът му падна върху мен.

— Ей ти, исландецът, какво трябваше да избере той?

Отговорът беше очевиден.

— Копието — отговорих.

— Какво да прави с него? Да го метне по врага?

Спомних си как Гретир изгуби острието на копието си, когато го хвърли по Вола.

— Не, аз бих замахвал с него. От разстояние, докато не открия пролука.

— Правилно. Ето на това ще ви уча и аз. Мечовете са първокласни оръжия, но само в опитни ръце и в подходяща ситуация.

Но оръжието за една добре обучена войска е скромното копие, право и вярно, с дръжка от закален ясен.

Първите няколко дни ни обучаваше само как да си служим с копия. Научи ни да държим оръжието високо в дясната ръка; дръжката трябваше да стърчи зад рамото, за да участва в удара и тежестта на тялото. Беше уморително и все пак детска игра в сравнение с мига, в който ни раздадоха кръгли липови щитове. „По-близо! По-близо!“ гърмеше инструкторът, докато ние пристъпяхме по плаца, рамо до рамо, вдигнали щитовете си и се опитвахме да образуваме плътна стена. „По-близо, мързеливци такива“, крещеше той, след което се спускаше към нас и с все сила изритваше най-слабия в редицата. Жертвата залиташе назад, инструкторът връхлиташе през оформилата се пролука и започваше да налага с тежката си палка мъжете от двете си страни. А докато те разтъркваха синините си, крещеше на оклюмания нещастник: „Паднеш ли, другарите от двете ти страни са свършени! Рамо до рамо, щит до щит, това е единствената ви надежда.“

Постепенно започнахме да отбиваме бесните му атаки. Линията ни се огъваше, но не поддаваше. Научихме, че е по-безопасно щитовете ни да са плътно прилепени по ръбовете или — при масирана атака — да се припокриват, така че ръбът да лежи върху металната част на щита на мъжа вляво. Това правеше стената от щитове, или бурга, почти непревземаема.

Станахме толкова добри в защитата, че едрият датчанин събра смелост дори да се опълчи на инструктора, когато той ни нареди да повторим всичко научено, този път облечени в бирните — запарващи, тежки ризници от метални брънки.

Инструкторът мрачно се усмихна. Нареди ни да качим един на дървена рамка и да сложим зад него заклано прасе. После от оръжейницата избра едно метателно копие, отмери двадесет крачки назад, прицели се и го метна по щита. Металното острие с лекота продупчи и хлътна на цяла педя в прасето.

— Сега — излая инструкторът, — виждате ли защо в бъдеще ще ходите увити в паяжината на Один, в такива бирните.

Подкара ни обратно към оръжейницата, за да намерим бирните по ръста ни. Целият ден прекарахме да лъскаме и смазваме металните брънки, за да се плъзгат те по-леко и да пречат минимално на

движенията ни. Въпреки това, когато пъгнах глава през металната ризница и надянах конусовидния метален шлем, зачислен ми от оръжейника, се почувствах като сварен рак. Предпазителят за нос ми пречеше да виждам. Опитах да разхлабя каиша; миг по-късно удар в гърба запрати шлема ми на земята.

— Виждаш ли този белег? — зъбеше се насреща ми инструкторът, сочейки една бразда през целия му скалп. — Това ми е от курландерски меч, не затегнах достатъчно шлема си.

Връщайки се към тези потни, прашни тренировъчни дни на плаца, сега разбирам, че инструкторът ни ясно си е давал сметка, че сме твърде зелени да ни пусне на бойното поле, освен ако не ни обучи да действаме като едно цяло. Затова и ни караше да повтаряме отново и отново основните бойни маневри — да завиваме наляво и надясно, без да разкъсваме строя, да се изтегляме бавно и в порядък, или да сформираме строен фронт, като първата редица коленичи така, че копията на втората да щръкнат над раменете им като бодли на таралеж. После по негова команда скачахме на крака и се втурвахме напред в атака. Инструкторът ни нямаше доверие да се сражаваме поединично дори в ръкопашен бой. Пускаше ни по двойки — единият отблъсваше щита на врага, вторият забиваше копието си в пролуката.

Едва когато може да се каже, че придобихме някакъв опит с копието, ни позволи да преминем към секирите и мечовете. Показа ни как да прицелваме ударите си, не да махаме и бодем напосоки.

Завършихме с клиновидния строй — един мъж при върха, двама зад него във втора редица, трима в трета и т.н. По негова команда всички се юрвахме напред и за наше изумление — упражнявахме се срещу бурга на по-възрастните мъже — пробихме защитата им и мъжът при върха, пак вездесъщият датчанин, се озова право сред „врага“.

След обучението новобранците се присъединявахме за вечеря към старшите членове на фелага. Не можех да си представя, че човек може да изхаби толкова думи на тема да речем, предимствата на копието с широк връх срещу това с тънък или дали е по-добре да замахнеш с меча от дясно или отляво. Тези дискусии обикновено се придружаваха от демонстрации. Някой плещест воин скачаше и хващаше копието или меча си по правилния според него начин, след

което замахваше с оръжието. Предвид многото пиене и разгорещените спорове, цяло чудо е, че не се стигаше до открит сблъсък.

Транд също като мен намираще споровете за досадни и двамата често напускахме казармите и прекарвахме вечерта в разходки из града. Първоначалното ми впечатление за заможност се оказа вярно. Мястото процъфтяваше. Търговци идваха чак от земите на гърците за дялания кехлибар, с който бе прочут Йоми. Повечето все пак бяха от големите балтийски пристанища — Хедеби, Бьорко, Сиггуна и Трусо. Освен грънци и кожени изделия, те носеха и новини от света. Кнут явно бе станал толкова силен и богат, че се говореше, че може да се провъзгласи за император на Севера. Вече държеше Англия и Дания, а сега претендираще и за трона на Норвегия. Търговците, които зависеха от трайния мир, гледаха с противоречиви чувства на амбициите на Кнут. Някои смятаха, че ще им е от полза, ако всички северни земи се обединят под властта на един владетел, други се опасяваха, че претенциите на Кнут ще доведат до война. Най-скептични бяха търговците от Швеция. Бяха староверци и изтъкваха, че Кнут все повече изпада под влиянието на последователите на Белия Христос и че християните няма да закъснеят да нахлуят във всички управлявани от него земи. Шведите намираха съчувствие сред жителите на Йоми — макар на християните в Йоми да бе позволено да изповядват религията си, градският съвет бе постановил да го правят дискретно, без да бият камбани.

Една вечер с Транд бяхме в храма на Свантевит, лужишки бог с четири лица. Свещеното му животно е бял жребец. Гледах как свещениците извеждат коня и го подмамват да влезе между реда дървени пръти. Ако конят стъпеше първо на десния си крак, значи предсказанието ще се сбъдне. Когато с Транд се върнахме крепостта, заварихме пратеници на самия Кнут. Предвождаше ги за мое най-голямо удоволствие, еднокракият Кяртан.

— Торгилс! — възкликна той, стоварвайки длан на рамото ми. — Кой би казал, че ще те открия тук. Радвам се да те видя.

— Как е Гисли Едноръкия? — попитах.

— Добре, добре — отговори Кяртан и огледа плаца. — Не можеш да си представиш колко се радвам да съм тук, далеч от християните и молитвите им. Още пазя онези восъчни монети, които

ми даде. Сигурно знаеш, че архиепископ Улфстан, онзи хитър интригант умря.

— Не, не съм чул.

— Миналата година най-последно отиде да се срещне със Създателя си, както би се изразил той. За съжаление възнесението при скъпоценните му ангели почти не промени двора на краля. На високите постове пак има много християни, които гледат да вгорчат живота на староверците. Кралица Ема естествено ги окуражава. Никъде не ходи без глутница свещеници.

— Ами Елфгифу? — не можах да се сдържа.

Кяртан ме изгледа проницателно и аз се запитах какво ли точно знае.

— Добре е, но не я виждаме често. Или е в имението на баща си в Нортамптън, или пътува като представител на Кнут.

Тук тромпет свика фелага да се събере в заседателната зала. Кяртан се обърна и каза:

— Надявам се да имаме възможност да си припомним дните в Нортамптън и Лондон.

Залата се пръскаше по шевовете. Да чуят Кяртан, се бяха стекли всички йомсвикинги; и ветерани, и новобранци. Той говори ясно и твърдо, и заради военната му стойка и отнесения му в битка крак, бе изслушан с уважение. Посланието му бе пределно ясно: крал Кнут, владетел на Англия и Дания и законен наследник на норвежкия трон, приканва йомсвикингите да се присъединят към каузата му. Задава се война. Враговете на краля — Кяртан ги описа като клика недоволни графове, забравили клетвите си за вяност, благородници от Норвегия и Швеция и самозвани претенденти за норвежкия трон — събират армия срещу краля. Кнут, разбира се, ще ги разгроми и след победата ще си спомни и награди съюзниците. Очакват ни много трофеи — тук сред събралите се воители се разнесе одобрителен шепот — и почести.

Кяртан напомни на слушателите си за славната история на йомсвикингите. Накрая пусна уловката, която през цялото време бе знаел, че най-много ще изкуши събралите се:

— Крал Кнут толкова ви уважава — обяви, — че ме упълномощи да предложи на всеки от вас по петнадесет марки сребро, ако се съгласите да се биете на негова страна. Половината ще ви бъде изплатена сега, другата половина след битката.

Беше щедро предложение, присъщо за начина, по който управляваше Кнут: предпочиташе сребърните монети пред железните оръжия.

Когато Кяртан приключи, да му отговори се изправи един член на съвета. Предложението според него, е щедро и достойно за щедър владетел, започна. Той самият би препоръчал да се приеме, но по обичаите на фелага, всеки може да се изкаже, независимо дали е за или против. Един след друг йомсвикингите излизаха и се обръщаха към братството. Всички бяха да се приеме предложението на Кнут, което не беше изненадващо — петнадесет марки звучаха изкусително. Обсъждането бе чиста формалност до мига, в който заговори Транд.

Седеше при останалите членове на съвета и когато се изправи, за да изкаже мнението си, сред събралите се възцари тишина. Всички знаеха, че е от оцелелите от Йорунга.

— Братя — започна, — преди да решите дали да приемете или не предложението на краля на Англия, искам пратеникът му да отговори на един въпрос. — Обърна се към Кяртан: — Вярно ли е, че ако се присъединим към армията на крал Кнут, може да се озовем рамо до рамо, или дори под командата на военния наместник на Кнут, предводителя на кралските хускарли, графа, известен като Торкел Високия?

Мъжът до мен рязко си пое въздух. Няколко от по-старите членове на съвета, седнали зад Транд, като че ли се сконфузиха.

— Правилно ли съм разбрал — продължи Транд, — че това е същият Торкел, който преди повече от тридесет години наруши клетвата йомсвикингите и остави братята си сами да се бият с норвежеца Хаакон и флотата му?

В залата цареше мъртва тишина. На няколко крачки от мен някой шепнешком разказваше на съседа си позорния епизод.

Кяртан се изправи, за да отговори. Всички виждаха, че е разстроен. Не бе очаквал това. Въпросът на Транд предполагаше, че нито един йомсвикинг няма да се притече на помощ на човек, предал братството. Ние чакахме. Мълчанието се проточи и премина в сконфузена тишина. Съжалих Кяртан. Беше воин, не дипломат и не можеше да измисли красиви фрази, с които да се измъкне от дилемата.

Накрая заговори, колебливо.

— Да, най-довереният граф на Кнут е същият Торкел, който е бил член на вашето братство. Торкел сега е прославен воин, спечелил богатство и доверието на краля. Вярвам, че трябва да се гордеете с него, не да помните случилото се преди тридесет години.

Думите му не направиха особено впечатление. Усещах растящото в тълпата покрай мен недоверие. Настроението отведнъж се промени и Кяртан също го усети. Знаеше, че мисията му е на път да се провали с гръм и трясък. Огледа йомсвикингите пред себе си. Стоях в предните редици и като всички останали го чаках да продължи. Погледите ни се срещнаха. Кяртан изведнъж обяви:

— Може и да не ми вярвате, но човек от братството ви е виждал Торкел Високия в двора на крал Кнут и може да ви разкаже за него. — Махна ми и след миг изненада и колебание, аз пристъпих до него.

Кяртан ме стисна за лакътя и прошепна:

— Торгилс, в името на Едгар ловеца, опитай да кажеш нещо, което да ги накара да приемат предложението.

Обърнах се към събралите се. Няколкостотин воина ме гледаха с любопитство, а аз едва дишах. За първи път в живота си се изправях пред толкова много хора. В главата ми бе пълна каша. Бях наясно, че стоя между двама мъже, на които съм задължен до живот: Гранд, дългогодишен мой учител, и Кяртан, който ми помогна в Англия. Трябваше да открия среден път.

Один ми се притече на помощ.

Изкашлях се и леко заеквайки, започнах:

— Казвам се Торгилс, почитам Один и винаги съм се оставял Той да ме води. Кяртан е мой приятел, познавам го като честен човек и вярвам, че ви носи честно послание. Гранд също ми е приятел и ми е разказвал за предателството на Торкел и останалите в битка срещу граф Хаакон. От друга страна, видях колко високо се е издигнал Торкел в двора на крал Кнут и знам, че не би извоювал такава слава и богатство, ако бе умрял на бойното поле. Затова казвам — нека мъдростта на Один ви води. Приемете това като знак. Седемдесет оцелели от фелага ни са били съдени от граф Хаакон, и това е седемдесетата от поговорките на Один.

Тук си поех дъх и изрецитирах:

*По-добре жив, отколкото труп да си.
Видях от кладата на богаташа пламъци да се
издигат,
пред вратата си лежеше мъртъв той.*

Кяртан видя шанса си и изрецитира следващия стих:

*Куцията ще язди кон, безръкият овчар ще стане,
глухият във битка ще е смел,
но нищо добро не чакай от мъртвец.*

Сред тълпата се разнесе одобрителен шепот и глас отзад извика:
— Забравете Торкел. Один има други планове за него. Аз съм да приемем среброто на Кнут.

Съветниците се изправиха един по един и подкрепиха предложението на Кяртан. Само Гранд не проговори. Стоеше мълчалив, със същото отнесено изражение, както когато се взираше в дирята на кораба ни и мислеше за разгрома в залива Йорунга.

Събралите се започнаха да се разотиват. Кяртан ме дръпна настрана и ми благодари.

— Речта ти реши всичко — каза. — Иначе мъжете нямаше да се бият за Кнут. — После се усмихна. — Харесах това за куцията, дето ще язди. Чудя се дали като се върна в Лондон да не кажа на Гисли Едноръкия, че според теб и Один трябва да се пробва като овчар.

— Всемирният отец Один говореше с моите уста. Той промени решението на воините — отговорих аз. Това, което не му казах, че бе след месеца престой в Йомсбург знаех, че новият орден на йомсвикингите никога няма да стане това, което помнеше Гранд. Сега йомсвикингите бяха водени от жаждата за сребро, не за слава и те без друго щяха да приемат подкупа на Кнут. Цитирайки Один, дадох на Травд начин да приеме решението им, без да пострада личното му чувство за чест и дълга към падналите другари.

[1] Западни славяни, населявали територията източно от р. Одер.
— Бел.пр. ↑

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

Призоваха ни да спечелим петнадесетте си марки сребро в началото на септември. Кнут настъпваше срещу обединените сили на врага; негов посланик привика йомсвикингите да се присъединят към отплавалата от Англия флота. Пратеникът се вмъкна в крепостта ни предрешен като саксонски търговец, защото враговете на Кнут вече бяха заели позиции между нас и мъжа, на който бяхме приели да служим. На запад от Йомсбург многочислена норвежка армия вече нападнаше датските територии на Кнут, съюзниците им, шведите, върлуваха из кралските земи в Скандинавия, отвъд Балтийско море. Това оставяше фелага в опасна изолация. Съветът се събра, за да реши как най-добре да посрещнем заплахата. След много спорове бе решено към краля да се присъединят два кораба с най-опитните воители. Останалите йомсвикинги, по-малко от стотина мъже, щяха да останат и отбраняват цитаделата срещу вражеско нападение.

— Остани и довърши обучението си — посъветва ме Гранд. Беше прибрал снаряжението си в кожена торба, която му служеше и за спален чувал по време на битки. Спадаше към най-опитните воители на фелага и бе назначен за втори главнокомандващ на единия от корабите ни. Гранд бе толкова мълчалив, че беше трудно да отгатнеш какво точно мисли, но речта ми в защита на Торкел Високия като че ли не бе накърнила приятелството ни.

— Вече се записах за експедицията — му казах. — Ако искам да взема среброто на Кнут, ще трябва да го заслужа. А и тренировките започват да стават скучни.

— Както искаш. — Извади меча си наполовина от ножницата, огледа острието и внимателно го прибра обратно. Ножницата беше увита с непрана овча вълна; маслата в козината пазеха метала от ръжда. Като допълнителна мярка Гранд уви дръжката с ленена лента, за да „запечатат“ пролуката между нея и острието.

— Искам да те предупредя — погледна към мен, — че Кнут ще прати йомсвикингите на бойната линия. За това те обучавах тук. Но

си неподготвен за морска битка. Там няма да се стигне до клиновиден строй и стени от щитове. Морските битки се водят отблизо често са жестоки и хаотични, и за да победиш, ти трябва и немалка доза късмет.

Същия следобед отидох да взема оръжието си. Оръжейникът досега ме гледеше с безразличие и ми зачисляваше повредени ризници и първото попаднало му под ръка оръжие. Сега знаеше, че отивам на война и се постара повече. Получих ново бирни и шлем вече по мярка, с метална мрежа, която се спускаше от носа надолу и пазеше гърлото. Оръжейникът ме снабди и с добър меч с украсена метална дръжка, две ками, половин дузина копия, пика и щит от липово дърво, както и бойна секира с къса дръжка. Когато изсипах оръжията си на земята до Гранд, той коментира:

— На твое място щях да сменя дръжката на меча. Опаши я с насмолен конец, за да не се хлъзга, когато дланите ти се изпотят. Ще ти трябва и втори щит.

— Втори?

— Всеки има втори щит. Нищо показно, просто лек дървен диск. Нарездат се отстрани на кораба — има един специален улей по горния стрингер. Изглеждат ефектно. Опитът ми показва, че половината битка е спечелена още преди първия удар, ако успееш да внушиш на врага си страх с вида и държането си.

Съветът избра за емблема колело с редуващи се червени, черни и бели полета. Трябва да призная, че щитовете изглеждаха внушително. Придадоха на двата ни кораба заплашителен вид, макар и за познавача веднага да ставаше ясно, че и те, също като пристанището на йомсвикингите, са морално остарели и зле поддържани. Двата дракара, плоскодънни кораба от среден размер, бяха всичко останало от тридесеткорабната флота на йомсвикингите, основната част от която бе потопена или заловена от граф Хаакон. Корабните майстори на фелага бяха направили всичко по силите си да ги пуснат на море, запълниха със смола шевовете и намазаха дебело с катран външната страна на киловете, но дъските на палубите бяха криви и скърцаха, а по мачтите имаше пукнатини. За щастие покрай Йомсбург гледаха лен и без проблеми се снабдихме с нови платна и такелаж. И все пак, когато потеглихме през един ясен, хладен ден през септември, за всички ни бе пределно ясно, че двата кораба са трудни за управление и бавни, и че екипажите им са от по шестдесет неопитни моряци.

Един пълен дракар предлага малко удобства. Едва се разминавахте между сандъците, които служеха за пейки. Единственият проход бе дървена пътека в средата на кораба, свързваща малката палуба при носа с палубата на кърмата, където стоеше капитана-ют, набит великан, изгубил едното си око в някаква дребна разпра. Приличаше на едноок бандит. Огледах спътниците си — бяха от какви ли не земи и раси; приличахме повече на пирати, отколкото на обучена бойна единица. Истината бе, че сме наемници, тръгнали за пари и слава — и се зачудих колко ли ще трае дисциплината и верността към фелага.

Липсата ни на опит пролича в хаоса покрай отплаването. Открихме местата си по дракарите, отвързахме греблата и ги наместихме в ключовете. Мъжете пробно махаха с греблата, за да пробват силата си и се нагодят в най-удобната позиция. Тия, които не внимаваха, забиваха лакти в съседите или цапардосваха мъжа отпред. Понесоха се клетви и гневно мърморене на няколко езика, и капитанът ни трябваше да изчака със заповедта да вдигнем котва. Двата дракара бавно напуснаха пристанището, а нестройно размаханите гребла им придаваха вид на сакати насекоми.

Течението работеше за нас. Задминахме сега неизползваемия пристанищен портал и се отправихме към устието на реката. Тук стана ясно кои от мъжете са се учили да гребат по реки и езера и кои са истински моряци. Тези от по-спокойните води гребяха с мощни, плавни движения, при опитните моряци те бяха кратки и насечени, като, разбира се, двата стила не си пасваха и това породило още псувни и спорове. После дракарите бяха подхванати от първите океански вълни и един от „речните“ гребци си изкълчи китката. За щастие случихме на попътен, свеж източен вятър. Вдигнахме новото платно, прибрахме греблата на борда и оставихме управлението в ръцете на капитана и кормчията му.

— Да благодарим на Свантевит за този вятър — каза лужикът до мен, бръкна в ризата си, извади малко дървено изображение на своя бог и го закрепил в една ниша до седалката си. — Някой да познава този бряг?

Мъжът през три места от нас трябва да беше селандер.

— Минавах редовно оттук с чичо ми, докато караше плодове и зеленчуци за Рутен. Няма много за гледане и не е особено труден, като

научиш каналите. Трябва да следиш за пясъци и плитчини, но има много удобни поточета и заливи, където да се подслониш, ако излезе вятър.

— Богата страна ли е? — попита с надежда нов глас.

— Не, само ферми; нищо интересно до Рингстед, а там започват земите на Кнут и ако спрем, сигурно ще трябва да пазим поведение.

— Няма да спираме никъде — каза един брадясал сканян, от датските доброволци. — Носят се слухове, че флотата на Кнут е напуснала Лимфиорд и се е отправила към протока, там е срещата ни.

Мъжът се изплю през борда и проследи хрчката си в оставената след нас диря, за да изчисли скоростта на кораба.

— Не е бегач — заключи. — При такъв вятър се очаква да е двойно по-бърз.

— Има грешка в баласта — обади се глас някъде от средата на кораба. — Много е тежък в носа.

— А и мачтата не е правилно изчислена — чу се и трето мнение. — Кормилото трябва да е на педя по-назад, а главният фал да е постегнат.

Все по-разгорещено се коментираше, а аз осъзнах, че моряците могат да отделят на корабите си също толкова време, колкото бойците прекарват в сравняване достойнствата на оръжията си.

Вечерта спряхме да хапнем и починем на един пуст бряг. На дракара няма огнище за готвене и не спре ли на суша, екипажът яде студена храна. Вкарахме корабите до брега, обърнати с кърмата напред, пуснахме котви, чрез които да ги изтеглим на сутринта и гребяхме, докато кърмата удари пясъка. Така ако се наложеше бързо да отплаваме, можеше тичешком да се върнем на борда. Не че очаквахме неприятности. Малко села можеха да съберат достатъчно мъже и смелост да се опълчат на акостирали два кораба въоръжени мъже. От местните мярнахме само един овчар, който заряза стадото на надолу по дюните, за да предупреди близките си. Заклахме десет овце и си направихме пиршество.

На другата сутрин вдигнахме платна. Вятърът беше непостоянен и често променяше силата и посоката си. Но пък имаше слънце и по небето се гонеха бързи бели облаци. Имах чувството, че сме излезли на разходка.

— Ех, защо всички войни не са такива — коментира селандерът, който се очертаваше като дърдоркото на кораба.

До този момент повечето моряци вече бяха научили как да извлекат максималното от оскъдното свободно пространство и се бяха изтегнали по капаците на сандъците със снаряжението си. За възглавници им служеха сгънати платна и подпъхнати кожени жакети. Забелязах, че Гранд нарочно стои настрана. Заел позиция на малката предна палуба, следеше хоризонта пред нас или по-често оглеждаше брега.

Движихме се право на север. Малко преди обяд забелязах, че от известно време Гранд гледа само в една точка. Нещо в позата му ме накара да се обърна и погледна капитана. Гледаше в същата посока, към сушата, след това по кърмата, към вълните и морето, сякаш проверяваше скоростта и посоката на вятъра, след това към бронзовия ветропоказател на кърмата. Всичко като че ли бе наред. Двата ни кораба се движеха право напред, нищо не се бе променило.

Селандерът, който изтегнат по гръб бе подложил лице на слънцето, лениво се извъртя на хълбок, надигна глава и надникна към вълните.

— Скоро ще сме при Стедж Байт — каза. — А, ето го и него. Виждам от далечната страна на малкия остров платна. Трябва да се задават от Западна Селандия^[1]. — Извъртя се пак и се настани удобно. — Вероятно търговци на път към протока.

— В такъв случай са дошли да търгуват не с кесии, а с мечове. Това са бойни кораби — обади се едрият датчанин. Засенчил с лакът очи, се взираше към далечните платна. Мъжете ни изведнъж се размърдаха. Седнаха и се заоглеждаха, а няколко дори станаха и присвиха очи в същата посока.

— Откъде разбра, че са бойни? — попита един лужик. Беше от речните гребци и очевидно за пръв път излизаше в открито море.

— Платната са раирани — отговори датчанинът.

Надигнах глава към новото ни платно. По него нямаше знаци.

— Може и те да ни вземат за търговски кораб.

— Съмнявам се — каза датчанинът. — Търговските кораби не са с ниски, широки платна. Щом се отдалечат от острова и ни видят ще познаят по корпуса дракара и ще разберат, че не сме безобидни търговски кораби. Все пак може и да изкараме късмет. Западна

Селандия се управлява от граф Улф, един от васалите на Кнут. Тези кораби може да са подкрепления. Ще плаваме заедно с тях и ако налетим на врагове на краля, те ще се замислят, преди да ни нападнат.

Когато странните кораби се появиха иззад дюните, се оказа, че едрият датчанин е бил прав, поне отчасти. От протока излязоха пет кораба. Три бяха дракари като нашия, два — търговски кнорове, очевадно движещи се под ескорт. Падаха се малко по-нагоре по вятъра. Проследихме ги как нагаждат курса си към нашия, като постепенно намаляват разстоянието, сякаш с намерение да се присъединят към нас.

Изтъркано е да се каже, че на море всичко се развива бавно до последния момент, след което настава суетня и бъркотия. Но е вярно. Почти нищо не се случи, когато всички седем кораба поеха твърдо по курса си — петте датски вкупом. Нашият кормчия гледеше двата ни кораба да останат на най-много петдесет крачки един до друг. Когато разстоянието между нас и приближаващите сили намалая, ние се вторачихме в непознатите, опитвайки се да разберем що за хора са. Накрая дори нашият датчанин се убеди, че наистина са мъжете на граф Улф. Познаваше униформата на графа и дори му се стори, че разпознава някои от мъжете на борда. Двата кнора определено превозваха датски войски; бяха по-бавни и поддържаха миролюбивата дистанция помежду ни.

В ранния следобед водещият датски дракар леко се отдели от придружителите си и приближи достатъчно, и нашият капитан извика:

— Добра среща. — Изкрещя го със свити около устата длани, като през рупор, за да надвика плискащите се в кораба ни вълни. — Нещо ново за флотата на Кнут? Тръгнали сме да се присъединим към краля.

Последва дълга пауза. Видях, че датският капитан се обърна и пита до другарите си на задната палуба, после пак се обърна към нас и поклати глава, знак, че не е разбрал. Махна ни да намалим и когато корабите ни се доближиха, вдигна ръка към ухото си.

— Отиваме да се присъединим към краля! — Извика пак нашият капитан. Датският пристъпи на фалшборда на кораба си, сякаш дори и най-малкото скъсяване на разстоянието щеше да му помогне да чуе ясно. Един от мъжете му се пресегна и го хвана за колана. — Имате ли новини от кралската флота? — изкрещя капитанът ни и изви

кормилото така, че изгони вятъра от платното ни и дракарът намали скоростта си.

— Внимавай — раздаде се внезапен вик от горната палуба. Повечето ни мъже се извърнаха към Гранд, който предупредително размахваше оръжието си. Тези, които не погледнаха към него, видяха как един от датчаните на задната палуба се наведе, измъкна скрито зад фалшборда копие и го подаде на капитана им, който се засили и го метна през скъсяващото се разстояние помежду ни. Или изкара голям късмет, или наистина го биваше — копието улучи капитана ни. Дори през бученето на вълните чух тихия, тъп звук, с който металното острие се заби в незащитените му ребра. Ютът залитна и се строполи, повличайки със себе си и кормчията. По палубата се разнесе тропот на нозе — Гранд профуча покрай нас към задната палуба и се увеси с цяла тежест на кормилото така, че корабът ни зави по вятъра, с кърмата към датския кораб.

— Отпусни платното на щирборда^[2] — извика Гранд.

Всички ние гледахме напълно слисани, като вкаменили се от шока.

— По-бързо! — изкрещя с все сила Гранд. Погледна през рамо, преценявайки разстоянието между дракара ни и враждебния датски кораб.

Резкият завой свари датчаните неподготвени и те ни задминаха. На палубата им последва объркване, докато и те на свой ред нагласят курса си.

— Мислех, че хората на Улф са на страната на краля — извика лужикът до мен.

— Май не всички — измърмори селандерът, също шокиран от внезапната атака. — Трябва да има предателство.

Сред нашите цареше хаос. Някои търсеха щитовете и оръжията си, други трескаво навличаха подплатените жакети и отваряха сандъците за бирнитата. Само шепа хора проявиха достатъчно мозък да се погрижат за кораба и сега проверяваха дали платната и фаловете са достатъчно опънати за бягство.

Вторият йомсвикингски дракар бе видял засадата и също пренастройваше курса си. Внезапният ни завой бе изненадал и тях и едва не се сблъскахме, докато се разминавахме. Тази „среща“ на косъм едва не ги погуби — движехме се по посока на вятъра и докато ги

подминавахме, „откраднахме“ вятъра от тяхното платно. Дракарът им съответно изгуби скорост и датчаните без да губят време се прехвърлиха от нас на изостаналия кораб.

По нещастните йомсвикинги се посипа дъжд от копия и камъни. Видяхме как няколко от мъжете ни се строполиха. Датчаните вече надаваха триумфален вой. Един от тях вдигна боядисания в червено щит на войната. Мъжът пред мен изруга, скочи от пейката си и хукна към кърмата с копие в ръка. Приготви се да го метне, но Транд, без дори да се обърне, се пресегна и възпря ръката му.

— Не хавете оръжията — каза. — Извън обсега ни са. Пази силата си за гребане, ако ни се наложи.

Вторият ни кораб вече бе успял да обърне платно към вятъра и започваше да набира скорост. Капитанът на водещия датски кораб не изгаряше от желание да приближи и да го превземе на абордаж — можеше да се озове изправен едновременно срещу два дракара, ако ние решавме да се върнем на помощ. Гледахме как хората му внимателно прогониха вятъра от огромното платно на червени, зелени и бели ивици; корабът намали и позволи на другите два бойни кораба да го настигнат. Капанът щракна, кнорите изостанаха назад.

Изходът на гонитбата бе ясен от самото начало. Нашите дракари бяха отживели като модел. Стари и изхабени, не можеха да се мерят по скорост с датските кораби, а неопитността на екипажа с нищо не помагаше на ситуацията. Непохватни като моряци само се щурахме сред въжетата и пречехме на тези, които знаеха какво правят, и се бяха заловили с деликатната задача да пришпорят дракара. На новобранците рязко бе заповядано да седят мирно и се движат при команда, след което да се придвижат стегнато до посоченото им място и останат на него до второ нареждане. Бяхме един вид жив баласт. Единственият момент, в който активно участвахме, когато поелият командването Транд заповяда всичко, с изключение на оръжията и греблата, да бъде изхвърлено зад борда, за да олекне корабът. Започнахме да мятаме зад кораба тежките камъни, които ни служеха за баласт. Това обаче почти не повлия на гонитбата. Можехме само да гледаме вдигналите се пръски, докато датчаните на свой ред олекотиха корабите си и бавно ни настигнаха.

Вятърът духаше право към кърмата и единствената ни надежда бе да се задържим пред преследващите ни датчани достатъчно дълго,

за да им избягаме в тъмното или докато срещнем съюзнически кораби от флотата на Кнут. Дотогава всеки член на екипажа зорко следеше и опитваше да прецени дали разстоянието помежду ни се увеличава или намалява. От време на време поглеждахме към другия ни кораб. Там копираха всяка наша маневра. От жизнено значение бе да останем заедно. Защото когато датчаните ни настигнеха, шансовете ни поне щяха да бъдат най-много три към две срещу ни.

Боговете, лужишките или аезирите, като че ли ни се усмигнаха. Вятърът, който продължаваше да е непредсказуем, се усили. Това помогна на старите кораби, защото при силен вятър скоростта им варираше по-малко в сравнение с новите датски кораби. Колкото повече преднина набирахме, толкова по-големи бяха шансовете ни да срещнем флотата на Кнут. Затова и плавахме с пълни платна, нищо че всички чувахме как основата на мачтата скърца в дървеното си гнездо.

Вятърът вдигна поредица бързи вълни, които повдигнаха древния ни кораб и го накараха да изстене. Вълните ставаха все по-мощни, пяната по гребените им отскачаше от носа, а с подскачането и криволиченето се прояви по-ясно и напрежението, което вълните оказваха върху стария корпус.

Тогавата ни порази нещастие. Дали поради липсата на баласт или на нестройните действия на неподготвения й екипаж, но втория йомсвикингски дракар направи фатална грешка. Стана толкова внезапно, че не разбрахме дали платното се сцепи, мачтата се плъзна по дъските на кила или бе просто лош късмет това, че една по-голяма вълна надигна кърмата на втория дракар в мига, в който той подхванат от вятъра се обръщаше странично към прииждащите талази. Корабът рязко заби нос в гребена на една вълна, залитна, завъртя се на място и през корпуса му заприижда вода. Без баласт, който да му предаде стабилност, платното продължи да го тика с пълна скорост напред, а нахлулата вода го влечеше надолу. Корабът в един миг плаваше с пълна скорост, в следващия се килна встрани и заби нос във вълните. Закова се на място толкова рязко, че повечето мъже излетяха във водата; останалите можеха само да се вкопчат за кърмата, единственото, останало над морската повърхност.

Датчаните нададоха триумфален вой. От първия, очевиден флагманския, кораб бясно се подадоха сигнали. В отговор корабът най-близо до нещастния ни дракар плавно спусна платно и на гребла

препречи пътя на извадената си от строя жертва. Извърнахме се и безсилно станахме свидетели как датчаните достигат другарите ни. Пробождаха плувците с копията си като заловена в мрежа съомга. Тези, които не бяха изклани, вече се бяха удавили, повлечени от тежестта на броните. Оцелели нямаше да има.

Трагедията не смути само Гранд, все така застанал, висок и съсредоточен, на кормилото на задната палуба. Лицето му не издаваше никакви емоции, вниманието си бе приковал в платното, силата и посоката на вятъра, и балансът на кораба ни. Само два пъти погледна през рамо към клането зад нас, след което — без предупреждение — изви кормилото. Дракарът ни се закова на място и се извъртя срещу вятъра, отправяйки се към далечния бряг.

Неочакваната маневра отново хвана датчаните неподготвени и ни спечели няколко скъпоценни корабни дължини преднина. Спогледахме се, чудейки се какво ли е намислил Гранд. Никой не подложи на въпрос решението му. От мига, в който пое руля, го бяхме приели за командир. Извърнах се и погледнах към носа. Отпред се простираше брегът на Селандия, нисък и равнинен, без признаци за пристанище или проток, в който да потърсим убежище. И все пак Гранд насочваше кораба ни право нагам, и като че ли имаше план как да ни спаси.

Капитаните на двата датски кораба трябва да бяха също толкова озадачени. Намалиха скоростта и се допитаха един друг, крещейки през разстоянието между корабите. Явно решиха, че каквито са намеренията ни, още могат да ни изпреварят, преди да стигнем земя. Носовите им отново започнаха да порят вълните, наклонът мачтите им се увеличи, двата кораба легнаха срещу вятъра и подбиха преследването. Целият екипаж на нашия дракар, с изключение на петимата моряци по платната, се бяхме струпали на наветрената страна, за баланс.

Бавно и неумоливо датските кораби скъсяваха разстоянието помежду ни. В далечината третият кораб довърши другарите ни и вдигна платно, за да се присъедини към гонитбата. Можехме само да седим и да гледаме приближаващия се враг. Най-добрите им воители се бяха събрали на носа, готови в мига, в който влязат в обсег, да метнат копия по кормчията ни, с надеждата да го поразят и така да осуетят бягството ни.

Един лужик бръкна под пейката, извади ризницата и започна да я навлича през главата си.

— Това ще те завлече на дъното, ако се преобърнем — предупреди го съседът му. — Не видя ли какво се случи с другия дракар?

— За мен е все едно — отговори лужикът. — Не мога да плувам.

Напрежението растеше с приближаването към брега — нисък, жълтеникав плаж, обграден от дюни и ниска трева. Беше безлюден. Нямаше изтеглени на пясъка рибарски лодки, нито къщи, нищо — само кръжащи гладни чайки, каращи се за пасаж хамсия.

— Никой не живее тук. Много е голо — каза селандерът, който бе минавал по този бряг. — Има само плитчини и тук-там пясъчни насипи.

Датчаните почти ни застигаха. Над главите ни безобидно изсвистяха стрела или две. Транд прецени момента, отново легна на руля и рязко промени курса. Дракарът ни зави и като две хрътки, задминали преследвания от тях заек, датските кораби ни изпревариха и трябваше да се справят с инерцията си, за да подновят гонитбата. Транд бе замислил маневрата добре. Първият датски кораб пресече пътя на спътника си; последваха няколко мига объркване, докато пренастроят платната, за да избегнат сблъсъка.

За това време Транд вече бе върнал дракара ни на първоначалния му курс и отново се бе отправил с пълна скорост към брега. Гледаше напред, без да обръща внимание на преследващите ни кораби. Носехме се право към сушата. Малко преди да стигнем прибоя, разбрах какво си е наумил. Пред нас паралелно на брега простираше дълъг пясъчен насип. Вълните се разбиваха и плискаха в плитката лагуна от другата му страна.

— Ще станем на парчета, като се забием там — измърмори мъжът до мен. — При тази скорост ще се разхвърчим като разсърнала каца.

— Нямаме избор — отговорих. — Датчаните ни догонват.

Курсът ни изглеждаше самоубийствен. На последните петдесет крачки преди пясъчния вал една вълна подхвана дракара ни и го метна в прибоя. Издутото платно продължаваше да тласка кораба напред с все същата скорост до мига, в който се заковахме на място. Водата стана по-плитка, а вълните — по-стръмни. Видях как Транд изведнъж

изтръгна лоста на руля. Миг по-късно крилото на кормилото под кила задълба в пясъка и кормилото се изметна напред. Сега напълно изгубихме контрол над кораба. Килът удари в пясъчния риф и по целия корпус пробяга стържеща ударна вълна. Мачтата ни се строши и катурна напред, повличайки със себе си и платното, и събори мъжа на предната палуба във водата. Той за щастие успя в движение да се вкопчи за кораба и да се набере обратно на борда. За миг дракарът, с прекършена мачта и влачецо се по водата платно, по силата на инерцията си се задържа несигурно на плоското било на пясъчния риф. После една навременна вълна ни връхлетян пренесе отвъд пясъка. Помленият, неуправляем кораб — който вече не бе и кораб, а пълна развалина — на косъм влезе в лагуната.

Преследващите ни датчани веднага завиха. Капитаните им бяха видели колко близо бяхме до пълното разрушение.

— Според мен киловете им газят на педя по-дълбоко от нашия — коментира един от моряците. — Безразсъдно ще е да рискуват такива хубави, нови кораби, не като нашата разнебитена черупка.

— Тя все пак свърши работа, нали? — попита някой.

— Да — отговори морякът. — Засега.

— Как така засега? — попита мъжът и след миг размисъл добави: — В капан сме, нали?

Преди някой да му отговори, ни повика Транд. Стоеше на кърмата на леко поклащация се осакатен кораб. В сравнение с олелията и паниката на преследването, сега бе толкова тихо, че почти не трябваше да надига глас.

— Братя — започна той, — дойде часът да изпълним клетвата си към братството. Врагът обикаля рифа в търсене на канал, по който да влезе в лагуната. Когато го открият, ще ни нападнат. Трябва да се подготвим да се бием и, ако боговете решат, да умрем като йомсвикинги.

Получихме малка отсрочка, преди датчаните отново да ни връхлетят. Интервалът прекарахме в рязане на жалките остатъци от мачтата и сваляне на платното. Най-високият от мъжете ни прегази брега, където в лагуната се вливаше малко поточе, и събра от дъното му камъни. Приведохме дракара в боен ред, опразнихме палубите, а сандъците подредихме така, че да оформят бойни платформи. Мъжете се въоръжиха, надянаха металните ризници и заеха позиции. Самият

Транд се върна на носа, сега вирнат във въздуха и в още по-изгодна позиция.

Отидох при него, но той леко ме избута назад.

— Не — каза, — тук ми трябва изпитани в битка мъже. — След което махна на един готландер^[3]. Бях озадачен, защото досега го мислех за чалнат. Докато подготвяхме кораба за битка, той стоеше сам встрани, мърмореше и се подсмиваше, после изведнъж се намръщваше, сякаш е видял демон.

— Торгилс, имам за теб много важна задача — тихо каза Транд. Развиваше парчето плат, привързано като ешарп около кръста му. — Свали ветропоказателя и на неговото място сложи това. — Платът бе мръснобял, стар и разнищен. — Хайде — каза рязко. — Побързай. Това е знамето на Один. Вееше се в битката с граф Хаакон.

В Исландия Транд ми бе разказвал за знамето, само че не спомена, че говори от личен опит. На знамето на Один няма символ, но в битка тези, които наистина вярват във Всемирния отец, могат да разчетат на него съдбата си. На плата се появява птицата на Один, гарван. Ако грачи с разперени криле, победата е сигурна. Когато сведе посърнало глава, те чака разгром. Докато привързвах знамето, напрегнах с все сила очи за знака. Не видях нищо, само гънки и стари петна.

Вятърът бе утихнал напълно и знамето немощно увисна от пилона си. Погледнах нагоре. Беше затишие пред буря. На север се трупаха черни облаци, небето бе надвиснало заплашително. В далечината мярнах светкавица, много по-късно чух слабото, далечно ехо на гърма. Думата този ден като че ли щеше да има Тор, не Один.

Едва бях закачил знамето, когато датчаните се появиха, гребейки по дължината на лагуната. Трябва да бяха открили безопасен канал през пясъчния риф. Когато видяха, че не понечваме да побегнем и сме безпомощни, те нарочно спряха, за да свалят мачтите си за бой. После се насочиха към нас, по един от всяка страна, с което ни принудиха да разделим защитата си. За да изпълнят маневрата обаче, се налагаше да гребат, което неутрализира численото им предимство, тъй като една трета от мъжете оставаха седнали зад греблата. А и не очаквах да сме готови за отпор. Първата им самоуверена атака бе посрещната с градушка от камъни. Успяха да отвърнат на удара само с няколко стрели и копия, които почти не причиниха щети, докато нашата добре

прицелена канонада запрати трима от мъжете връз другарите им на греблата. Втората ни атака бе още по-успешна. Гребците и на двата датски кораба бързо загребах назад и капитаните обявиха временно изтегляне. Тогава се разнесе див вой. Погледнах към застаналия на предната палуба Транд. Готландерът, свалил шлема и бирните си, стоеше с лице към врага, гол до кръста и лаеше като див звяр. Беше набит мъж със силно окосмени гърди, които му придаваха вид на огромно животно или трол. Беснееше и гримасничеше, метна се на горния парапет, затанцува присмехулно и засипа врага с обиди, после скочи на палубата и зарипа, размахвайки бойната си секира така диво, че се изплаших да не улучи Транд. В крайна сметка берсеркът се успокои, но пък вдигна щита си и започна бясно да ръфа ръба му.

Дивашката гледка направи врага ни още по-предпазлив и го накара внимателно да обмисли втората си атака. Обикаляха стария ни дракар като два вълка, обградили куц елен. Едновременно се стрелкаха напред, по един от всяка страна, и бързо се изтегляха, след като воините по носа метнеха едно-две копия и предизвикваха ответен залп камъни. Предприеха три-четири такива кратки атаки, докато се убедиха, че запасът ни от камъни е изчерпан, след което отново настъпиха, този път, за да ни превземат на абордаж.

Бях с лице към щирборда и виждах само атаката от тази посока. Беше ужасяващо. На носа стояха четирима въоръжени до зъби датчани, готови да скочат върху ни в мига, в който корабът им удари в нашия. Бяха едри мъже, а и бяха застанали на по-високо и се извисяваха над нас. Спомних си инструктора, изправих се на моряшкия си сандък и припокрих щита си с този на лужика вляво; мъжът вдясно направи същото с моя щит, макар и да бе трудно да застанем сигурно на неравната платформа. Опитавме да вдигнем копия, с надеждата врагът да се наниже на тях, когато скочи на палубата ни, но маневрата ни бе тромава, стената от щитове стана неугледна и нестабилна, върховете на копията трепереха. Вторият датски кораб се връза зад нас. Дракарът се разклати, ние залитахме и се подхлъзвахме, а щитовете ни се разделиха и между тях останаха големи пролуки. Ако враговете ни бяха нащрек, можеха да проникнат през тях, но те недооцениха положението. Първият датчанин избърза със скока и на дракара ни се приземи само десния му крак. Мъжът за миг изгуби равновесие, а аз събрах самообладание дотам да пристъпя

напред и забия металния ръб на щита в лицето му. Датчанинът залитна и падна в морето. С периферното си зрение видях острие на пика — премина над лявото ми рамо и се заби право в незащитените слабини на втория прехвърлил се на борда ни датчанин. Той се преви от болка и сграбчи дръжката на пиката. „Все едно си на лов за глигани“, каза доволно ухилен съседът ми лужик, докато дърпаше обратно оръжието. Не му оставиха много време да тържествува. Опитните датски гребци вече завъртаха кораба така, че да легне успоредно с нас. Миг по-късно двата кораба глухо се срещнаха и врагът с крясъци нестройно се изсипа на борда.

Датчаните бързо зарязаха надеждите за лесна победа. Йомсвикингите може да не ставаха за моряци, но бяха изпитани бойци. Удържахме врага, при вражеско надмощие две към едно. Първата атака посрещнахме умело и дисциплинирано. Спомнихме си наученото и се бихме като братя. Рамо до рамо с непознатия лужик, нарочно забих върха на копието си в щита на следващия атакувал ни датчанин. Инерцията наби острието дълбоко в дървото. После усуках дръжката на пиката така, че щитът да отхвъркне встрани. В този миг лужикът обиграно пристъпи напред и порази незащитения датчанин с бойната си секира в тила, чисто, сякаш убиваш крава в касапницата. Чух го как доволно изсумтява. Дръпнах копието, но оръжието бе здраво заседнало. Зарязах го, както ме бяха учили, върнах се в редицата и свалих бойната секира от лявото си рамо. От всички страни мъже крещяха и ревяха, сред нестихващия тропот от ударите и звъна на метала. Над данданията чух как датският капитан заповядва на хората си да се изтеглят и прегрупират. Изведнъж врагът се озова на една ръка разстояние от нас безредно отстъпващ към борда на кораба си, който после отблъснаха и отдалечиха от нас.

В мига спокойствие, което последва, се обърнах да видя какво се е случило зад гърба ми. И тук първата датска атака бе отбита. Няколко тела лежаха на палубата на другия кораб, който също се изтегляше. Нашите загуби бяха минимални — половин дузина ранени и един мъртъв. Ранените се бяха проснали по палубата и моряшките сандъци и стеноха от болка.

— Затегни редиците! Ще има нова атака — достигна ни викът на Гранд. Още бе на горната палуба, щитът в лявата му ръка бе очукан и

нацепен, в дясната ръка стискаше окървавена бойна секира. Веднага се разпознаваше — само той не носеше от новите конични шлемове.

Старомодният шлем с наочници като на бухал на Транд ме подсети за знамето. Сега плющеше на вятъра. В разгара на битката не бях забелязал, че бурята ни е застигнала. Небето бе черно от хоризонт до хоризонт. Силен вятър браздеше повърхността на морето, връхлетя ни и старият дракар се разлюля.

И двата кораба сега се носеха по лагуната към плитчините. Мярнах и третия, пристигаше със свежа сила на борда. Скоро съотношението на силите щеше да стане три към едно. Нямах на какво да се надяваме. Погледнах пак към знамето на Один, но видях само просто бяло парче плат, което бясно се вееше на усиливащия се вятър.

Датчаните бяха хитри. Екипажът на новопристигналия кораб го привърза към един от другите в един вид бойна платформа. После прибраха греблата, легнаха на вятъра и го изчакаха да ги доведе до дракара ни. Третият кораб се приготви за ново нападение от другата ни страна.

Привързаните кораби с все сила се забиха в горната планка на дракара. Чух как древното дърво се сцепи. Датчаните скочиха на борда и корабът ни се килна на една страна под тежестта им. Някои спъваха и залитаха, и биваха поразени в тила от бойните ни секири. Но дори само тежестта на тълпящите се зад тях воители придвижи авангарда им напред и разкъса редицата ни. Бяхме принудени да отстъпим и след крачка-две се озовахме гръб до гръб с другарите, които се опитваха да се защитят от нападението от отсрещната страна. Дали от отчаяние или наистина вярвахме в клетвата към фелага, но нито един йомсвикинг не напусна редиците. Копията бяха безполезни в ръкопашен бой, затова сечахме със секирите и мушкахме с камите. Беше невъзможно да изтеглиш или завъртиш меч. Захвърлихме натрошените щитове и не след дълго за защита срещу оръжията на враговете започнахме да разчитаме единствено на шлемовете и бирнитата.

Намаляващата ни редица постепенно отстъпваше, стъпка по стъпка, към кърмата на дракара ни. Бяхме толкова гъсто един до друг, че когато лужикът до мен получи удар от секира във врата, преди да падне в краката ми, тялото му се задържа изправено няколко секунди.

Ръката, с която държах щита, трепереше от многото посрещнати удари; обвитият с кожа щит започваше да се разпада. Едва си поемах въздух през завесата от метални брънки, която предпазваше лицето ми. Бях плувнал в пот от подплатения жакет под бирните. Вадички пот течаха и от шлема и щипеха очите ми. Бях на ръба на изтощението, едва си налагах да събера сили и да отбия ударите със секирата си. Копнеех да отпусна ръката с щита и да си почина. Като през мъгла виждах как крещящи датчани въртят насреща ми мечове, някои удари бяха насочени към мен, други към другарите от двете ми страни. Обхванат от странна слабост започнах да залитам и се спъвам. Имах чувството, че газя през кал, която засмуква краката ми.

Усещах се все по-претръпнал. Обгърна ме тежък мрак, после клепачите ми потрепнаха и в тях се побиха ледени иглички. Надникнах покрай предпазителя за нос на шлема — внезапна лятна градушка ни обгърна. По шлема ми забарабаниха големи зърна град, започнах да се хлъзгам по хрускавата бяла пелена на палубата. Стана много студено. Градушката бе толкова силна, че вятърът навяваше ледени топчета под ръба на шлемовете в лицата ни. Трудно се виждаше по цялото протежение на дракара, и все пак в далечината мярнах да се вее знамето на Один. Премигнах и може би пълното изтощение или нахлулата в главата кръв замъглиха зрението ми. Видях гарвана, черен и жаден за кръв, обърна се към мен, изгледа ме и бавно сведе побеляла, мъдра глава. В този миг в гърлото ми избухна неописуема агония и спрях да дишам.

Събудих се от силна болка в гръкляна. Лежах по лице, вклинен между две пейки. Лявата ми ръка бе затисната под нещо тежко, което се оказа трупа на някогашния ни инструктор в Йомсбург.

Предпазливо и с мъка, вдишвайки колкото се може по-леко през измъчения гръклян, изпълзах, надигнах глава и огледах по дължина кораба. Чуваше се само далечното плискане на вълните по борда. На палубата нямаше никой. Беше нощ. Стиснал зъби срещу болката, прехвърлих тежестта си и улавяйки се за пейката на гребците, бавно се изправих. Чух стон, но не можах да определя откъде. Пейките бяха отрупани с тела, датчани и йомсвикинги, заедно. Замаян от усилието, запълзах към предната палуба, където за последен път видях Транд.

Открих го с опрян на фалшборда гръб. Дори на оскъдната светлина видях дупката в бирните на гърдите му. Още носеше древния

си шлем. Помислих, че е мъртъв, докато не забелязах лекото помръдване на очите зад предпазителите.

Трябва да ме бе видял да се приближавам, защото каза тихо:

— Один трябва наистина да те обича, Торгилс.

— Какво се случи? Къде сме? — попитах дрезгаво.

— Там, където срещнахме съдбата.

— Къде се датчаните?

— Недалеч оттук. Оттеглиха се на корабите си, когато се стъмни. Залезът при буря идва рано. Страх ги е да не убият някой в тъмното, така жертвата ще ги преследва навеки. Призори ще се върнат да довършат ранените и ограбят труповете.

— Никой ли не оцеля?

— Бихме се добре — отговори Гранд. — Но с йомсвикингите е свършено.

— Не с всички. Ще ти помогна да избягаме.

Гранд махна с ръка. Погледнах надолу, към изпружените на палубата крака. Едва сега видях, че десният липсва.

— Вечното слабо място в корабните битки. Защиатаваш се с щита, някой те издебва свит под пейките и ти посича крака.

— Но аз не мога да те оставя — казах.

— Остави ме, Торгилс. Не ме е страх от смъртта.

Цитира Один:

*Страхливият вярва, че ще живее вечно,
ако избяга от врага.*

*Но и пиките да пощадят живота му,
не ще открие той покой.*

Пресегна се и сграбчи рамото ми.

— Один нарочно изпрати тази буря и ранния мрак — за да те спаси от клането на ранените. Сега върви и намери крал Кнут. Предай му, че йомсвикингите удържаха на думата си. Кажи му и че граф Улф е предател. Кажи на Торкел Високия, че позорът от залива Йорунга е измит и че Гранд е водил фелага при изпълнението на дълга му.

Падна назад изтощен. Последва дълго мълчание. Бях толкова изморен, че и да исках, няхах сили да напусна дракара. Исках само да

легна на палубата и си почина. Но Гранд не ми позволи.

— Хайде, Торгилс, тръгвай — каза меко, и сякаш изобщо не съмняваше, добави: — Видя гарвана. Загубата бе по волята на Один.

Агонизирайки при всяко движение, свалих тежкото бирни. Защитната решетка при гърлото бе попречила на меча да отнесе главата ми. С мъка съблякох кожения жакет и се изтеглих към дупката във фалшборда, откъдето ни връхлетяха датчаните. Спуснах се през отвора в лагуната. Студената вода за миг ме освести. Опитах да плувам, но бях твърде изморен. Реших да се пусна от кораба и се оставя да потъна. За моя изненада краката ми докоснаха земя. Вятърът трябва да бе отнесъл дракара навътре в плитчините. Бавно, полуплувайки, полуходейки, поех към сушата. Краката ми най-после станаха по-сух пясък, залитайки, издрапах до първата туфа трева и се строполих върху нея.

Докато прекосявах първата дюна, се обърнах към дракара и видях искрица светлина. Беше само лумнало пламъче, замря, после пак надигна глава и стана по-ярко. Спомних си катрана, с който корабните майстори освежиха кораба отвън и отвътре. Щеше да гори добре. Така и не разбрах дали Гранд запали огъня. Знаех само че до изгрев-слънце ще изгори последният боен кораб на йомсвикингите.

[1] Област в Дания. — Б.ред. ↑

[2] Десен борд — Б.ред. ↑

[3] Готландия е древна провинция от 3 области в днешна Швеция. — Б.ред. ↑

ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА

Почти две седмици ми бяха нужни да стигна, или по-скоро да се довлека до сборния пункт на войските на Кнут в Роскилде. Прекосявах земите на граф Улф, за когото знаех, че е предател, затова избягвах всякакъв контакт с хора, заобикалях селата и спях под храсти или на завет край хълмчета. Нямам ясен спомен как измина всеки един ден от това мрачно пътуване, само че нощите ми бяха изпълнени със страховити сънища. Когато валеше, се будех треперещ от студ и страх, дъждовните капки по лицето ми възкресяваха беснеещите буреносни облаци, разгромения гарван и нещо, което тогава ми се стори толкова зловещо, че предпочетох да го прогоня от мислите си — яздеца по вятъра вещица. Няколко пъти можех да се закълна, че Транд стои до мен в сенките, а от крака му се стича поток черна кръв. Лежах омаломощен от отчаяние, чудейки се дали дарбата ми на ясновидец е призовала призрака му от мъртвите, само за да ме убеди за пореден път, че съм сам и на крачка от лудостта. Гладът ме принуждаваше да чукам по вратите на колибите и да моля за милостиня; гърлото ми бе толкова зле, че не можех да говоря. Трябваше да обяснявам какво искам с ръце и хората ме взимаха за глухоням. Понякога ми подхвърляха огризки, но по-често ме гонеха с ритници и клетви, или насъскваха кучетата си по мен.

Накрая от мъките ме спаси Один. Промъкнах се в Роскилде като скитник, мръсен и с безумен поглед, и бях веднага арестуван от един часови. Один бе наредил така, че командир на стражата през този ден да е Кяртан, едноръкия хускарл. Когато ме заведоха при него, той ме изгледа изумен.

— Торгилс, изглеждаш така, сякаш те е дъвкал човекоядеца Нидхогер. Какво, в името на Тор, ти се е случило?

Хвърлих поглед към часовия и Кяртан схвана намека ми. Отпрати го обратно на поста му, след което ме накара да седна и нахраня, преди да разкажа историята си. Успях да преглътна с купа топла овесена каша.

Разказах на Кяртан за засадата и края на йомсвикингите.

— За първи път чувам за това — каза той след дълго мълчание. — Срещнали сте датчаните на толкова затънтено място, че никой не знае за битката. Предполагам, че победителите са се погрижили за раните си и са отплавали. Ако са били изменници, значи ще си траят, защото събитията ги изпревариха.

— Какво искаш да кажеш? — попитах прегракнало.

— Докато ти и йомсвикингите сте се били в Селандия, кралят и флотата му заловиха врага до бреговете на Скане. Имаше голяма битка в устието на река Холи. И двете страни се изкарват победители, но лично аз мисля, че разгромът ни се размина на косъм. Все пак отблъснахме шведите и норвежците, засега. — Замълча, после попита: — Трябва да съм сигурен — кога каза, че беше битката?

— Изгубил съм представа за времето — отговорих, — но трябва да беше преди около две седмици.

— Най-добре ще е лично да разкажеш историята си на краля. Мога да го уредя. Но не казвай и дума на никого, докато не мине аудиенцията ти при Кнут.

— Искам да се видя с Торкел Високия — казах. — Последните думи на Гранд към мен бяха да му предам, че позорът от залива Йорунга е измит.

Кяртан ме изгледа.

— Значи не знаеш за промените в двора на Кнут?

— Какво се е случило?

— Не можеш да говориш с Торкел, толкова е сигурно. Мъртъв е. И колкото и да е странно за такъв стар воин, умря в леглото си. Или посланието на Гранд ще го достигне само ако двамата се срещнат във Валхала. Смъртта на Торкел беше спънка за Кнут. Кралят го бе назначил регент тук, в Дания, и когато той умря, мястото му зае граф Улф.

— Но точно хората на Улф ни нападаха!

— Именно. Затова ще е най-разумно да не казваш на никого за засадата.

Кяртан трябва да се ползваше със значително влияние, защото срещата ми с Кнут се състоя същата тази вечер, тайно, далеч от Галската резиденция. Бяхме само тримата — Кяртан, аз и съпругът на жената, която продължавах да обичам.

За пръв път имах възможността да огледам Кнут отблизо и видът му естествено породил у мен ревност. Кралят се бе приготвил за пир; носеше разкошно синьо наметало, захванато на дясното рамо със златна тока, туника от фин лен с втъкана златна нишка, златотъкани ширити по подгъва и ръкавите, алени чорапи и жартиери. Дори меките му кожени обувки бяха бродирани на златни квадрати. Самият той изглеждаше енергичен, властен и благороден. Това, което най-много ме порази, бе, че е на моя възраст, може би три или четири години по-голям. Набързо пресметнах наум. Трябва да бе предвождал армията си преди да навърши двадесет години, когато аз съм бил още във Винландия. Почувствах се нищожен. Съмнявах се, че Елфгифу ме е намирала за достоен заместник на краля. Кнут имаше великолепна физика; красотата му загрозяваше само носът, дълъг, тънък и леко гърбав. Но и това се компенсираше от очите, които бяха големи и раздалечени, със спокоен, самоуверен поглед. Поне така гледаше, докато аз прегракнало се запъвах с разказа си.

Когато свърших, Кнут се обърна към Кяртан и направо попита:

— Това вярно ли е?

— Да, милорд. Познавам този млад човек и мога да гарантирам за честността и смелостта му.

— Той не бива да разказва това на никой друг.

— Казах му да не го прави, милорд.

— Е, определено заслужи среброто си. Колко обещахме на йомсвикингите?

— По петнадесет марки на човек, милорд. Половината предварително, останалото — след като са се били за вас.

— Явно са се били, а да получи парите си се явява само един човек. Ще удвоя сумата. Виж ковчежникът да му даде тридесет марки. И гледай да го скриеш някъде. Още по-добре, уреди да бъде отпратен някъде надалеч.

Кралят се обърна на пети и си тръгна. Резкият му тон ме накара да се почудя дали знае за връзката ми с Елфгифу.

Докато Кяртан ме водеше към стаята си, се осмелих да попитам:

— Кралицата, Елфгифу, тук с краля ли е?

Кяртан спря и се обърна рязко към мен в мрака. Не виждах лицето му, но гласът звучеше непривично сериозно.

— Торгилс — каза, — нека ти дам един съвет, макар и да знам не това искаш да чуеш. Трябва да забравиш Елфгифу. Да я забравиш напълно, в името на собствената си безопасност. Не разбираш дворцовия живот. Синът на Елфгифу, Свейн, сега е на десет години. Прилича на баща си по вид и маниери и Елфгифу храни амбиции той да наследи Кнут, не децата на кралица Ема.

Опитах се да го прекъсна.

— Не знаех, че има син. Изобщо не ми е споменавала.

Кяртан безмилостно продължи.

— Всъщност има двама синове, от малки отраснаха в Дания. Това че е „забравила“ да ти спомене за тях само доказва правотата ми. Точно в момента залогът за Елфгифу е голям — самият трон на Англия. Ако реши, че ти я застрашаваш, заради случилото се в Нортамптън... Не те обвинявам в нищо, Торгилс. Просто искам да проумееш, че Елфгифу може да представлява заплаха за теб. Пожелае ли, става безмилостна, повярвай ми.

Бях потресен. Първо изгубих Гранд, а сега разбиха и представата ми за Елфгифу. Майка на две момчета, амбициозна кралица, подла, кроюща заговори — това не бе красивата, страстна жена, спомена за която ревниво кътах през изминалите две години.

Гласът на Кяртан омекна:

— Торгилс, благодари се на Один, че си още жив. Можеше да си труп като другарите си на дракара. Млад си, свободен, а скоро ще бъдеш и богат. Утре ще те заведе при ковчезника и ще получиш кралската си премия. Погледни на желанието на Кнут да се отърве от теб като на поредния знак, че Один те пази. Дворецът е змийска яма на интриганти, от които ще е най-добре да стоиш далеч. Може да си мислиш, че кралят проявява щедрост към теб, но ако датските кораби, които са ви нападнали, бяха стигнали река Холи навреме за битката, Кнут може би щеше да изгуби короната си. А монарсите не обичат да са длъжници на никого.

Последната забележка ми се стори неуместна.

— Не разбирам как разгромът на йомсвикингите е спасил краля. Ние така и не пристигнахме на уреченото място.

— Погледни го от тази страна. Кнут напоследък храни все подеми подозрения спрямо Улф. Страхува се, че графът крои заговори срещу него, а твоят разказ за засадата потвърждава лицемерието на

Улф. Корабите му са нападнали йомсвикингите, знаейки, че сте подкрепления на краля. Не са очаквали да има оцелели, които да разкажат за случилото се. А излезе, че засадата забави корабите на Улф и те изтърваха важната битка при река Холи. В противен случай графът може би щеше да се почувства достатъчно силен да мине на страната на шведите. И това щеше да е краят на Кнут.

Реших, че Кяртан мисли прекалено цинично, но времето доказва правотата му. Разривът между краля и граф Улф не закъсня. Играели шах. Кнут, фанатичен почитател на играта, сгрешил и Улф прибрал един от конете му. Кнут настоял да повторят хода; това толкова разгневило Улф, че той скочил на крака, прекатурил дъската и изхвърчал от стаята. Кнут извикал зад гърба му, че това се равнява на бягство. Улф му го върнал с хапливата забележка, че тъкмо Кнут е щял да бяга от река Холи, ако силите на Улф не са се били на негова страна.

Тази нощ графът потърсил убежище в църквата в Роскилде. Това не му помогнало особено. Призори Кнут изпратил в църквата хускарл със заповед да убие Улф, нищо че после християните негодуваха, че в техен храм е извършено убийство. Лично мен случилото се притесни по съвсем лични причини. Улф бе женен за сестрата на Кнут. Щом Кнут бе готов в името на трона да убие зет си, значи изобщо не би се поколебал да отнеме живота на любовника на кралицата.

* * *

— Искам подробности! — възкликна развълнуван Херфид. — От това ще излезе чудесна сага — „Последната битка на йомсвикингите“. Ще ми опишеш ли предводителя на датчаните? Имаше ли размяна на обиди между него и Транд? Премериха ли сили в единоборство? Това ще е добър момент, ще грабне вниманието на публиката.

— Не, Херфид, беше както ти го описах. Хаотично и грозно. Не видях кой отсече крака на Транд и дори не знам кой предвождаше датчаните. В началото мислехме, че са на наша страна и са тръгнали да се присъединят към краля. После ни нападнаха. — Гърлото ме болеше. Когато се изморях, гласът ми внезапно променяше тембъра си, като на момче в пубертета.

По една щастлива случайност Херфид пътуваше на кораба, който Кяртан уреди да ме отведе от дворцовите интрига. Херфид в крайна сметка се бе отказал от опитите да получи постоянна работа като кралски скалд и сега пътуваше към Оркни, с надеждата, че новият граф може да пожелае да се възползва от услугите му.

— Кнут вече си има скалдове — жалваше се Херфид. — Ситната Тордарсон, Халвардур Харексблеси и Торарин Лофтунга, да не говорим за любимеца му Отар Черния. Далеч не ме посрещнаха радушно. — Изглеждаше съкрушен. — Но ако привлека вниманието с една наистина добра сага за йомсвикингите...

— Не мисля, Херфид — казах. — Кнут едва ли ще иска да бъде подсещан за случилото се.

— Ами... може и все някога да промениш решението си. Междувременно защо не ми разкажеш някоя ирландска сага? В замяна ще ти дам още няколко урока по стил и постройка на изказа. Може да ти влязат в полза, ако решиш да си изкарваш хляба като разказвач. А и така времето ще мине по-бързо.

Капитанът, който ни отвеждаше към Оркни, бързаше. Беше закъснял за прехода, но се радваше на късмет с времето, а екипажът твърдо се доверяваше на преценката и мореплавателските му способности. Херфид пък вероятно знаеше най-малко сто красиви фрази за морето и корабите, но нямаше никакви практически познания. Направи невероятно впечатление на грубите моряци. Мотаеше се по палубата и наричаше малкия кораб „буен ат“, „необузdana мечка“ и „морски дракон“. Вълните бяха „куполите на домовете на китовете“, а острите скали — „зъбите на морето“. Забелязах, че няколко моряци удивено вдигат вежди, когато нарече прозаичния ни капитан „елфа на бригантината“.

За щастие тъкмо когато мислех, че Херфид ще си изпроси да бъде изхвърлен зад борда за дързостта си, при нос Кейтнес попаднахме в силно течение. Изживяването бе най-страшното нещо, което ми се е случвало по море, освен може би крушението на гренландския риф, което не съм запомнил, защото съм бил твърде малък. Сякаш плавахме в придошла река, не океан. Западното течение фучеше покрай носа, вдигаше стръмни вълни и странни завихряния. Сега разбрах защо мъжете изпитват такова доверие в капитана си. Той буквално се бухна в течението ведно с отлива, който ни повлече като

придошли напролет води — треска. Корабът започна да описва странни движения, първо се издигаше, после рязко се плъзваше навред и надолу, сякаш морето ни засмукваше към дъното си, само за да се издигнем отново за кратка почивка преди следващото гмуркане. Само първокласен моряк можеше да удържи кораба. Капитанът лично управляваше страничното кормило, което Херфид бе кръстил „океански меч“; моряците нанасяха леки промени по платната така, че да не се преобърнем напречно на вятъра. Профучахме през течението, почти оглушени от чутовното бучене на отлива.

Горкият Херфид млъкна, едва се добра до перилото и увисна на един щяг на мачтата, отведнъж се преви напред и се прости със съдържанието на стомаха си. Известно време остана свит, нещастно потръпващ в тази поза. Когато вълните останаха зад нас и корабът се укроти дотам, че да остави руля, капитанът небрежно приближи Херфид и невинно попита:

— Как точно ще наречеш сега морето — „крадец на храна“ или „отдушник за повърня“?

Херфид надигна позеленялото си, бледо лице и го изгледа с непогрешима омраза.

* * *

Бирси, седалището на графа на Оркни, бе точно каквото го помнех — скромно поселище от къщи, скупчени зад обрасли с туфи трева пясъчни дюни. Единствената причина за съществуването на Бирси бе, че се пада на кръстопътя на корабите, плаващи в моретата На Англия, Ирландия и Исландия. Пристанището бе така изложено на неуморните зимни ветрове, връхлитащи го от запад, че местните лодки бяха изтеглени на брега и прибрани в наполовина потопени във вода навеси или зад бариери от камъни и пясък. Капитанът ни нямаше намерение да се помайва на такова опасно място и секунда повече от необходимото — останахме колкото да посетим замъка и изкажем почитанията си на графа, и Херфид да помоли за позволение да остане.

Поредният граф на Оркни също като Кнут бе от новото поколение — енергичен, амбициозен и безскрупулен. Казваше се Торфин и Херфид извади късмет. Младият граф търсеше скалд, който

да се погрижи за репутацията му и Херфид получи пробно мястото. Впоследствие — научих — бил назначен пожизнено, след като Торфин чул, че започнали да го наричат „Могъщия“, както го описал Херфид.

За моя най-голяма изненада, бабата на графа, Ейтме, бе още жива. Не я бях виждал от почти осем години. Почти не се бе променила, може би бе само малко по-прегърбена и по-плешива, затова и ходеше със стегнато завързан под брадичката шал. Но умът ѝ бе буден като преди.

— Значи едва не умря в нова битка — изсумтя срещу ми вместо поздрав. Не бях учуден. Ейтме беше прочута волва, магьосница, и знаеше или можеше да предрече почти всичко. Точно тя ми каза, че съм един вид огледало на духовете — че пророческата ми сила се проявява най-често, когато съм с човек, който също притежава дарбата.

— Искам да те питам нещо — казах аз. — Имах едно видение, което не разбирам. Не съм го споменавал на никого.

— Разкажи ми.

— Случи се по време на една морска битка. Изведнъж над главите ни се изсипа ледена градушка. Вятърът, който навяваше града, като че ли бе все в нашите лица и изобщо не пречеше на врага. Духаше така силно, че отклоняваше стрелите и копията ни. Не беше обикновен вятър, всички решиха така. Някои от мъжете от Винландия и Витландия извикаха, че са ни направили магия.

— Ти как мислиш? — попита старицата.

— Мисля, че враговете ни имаха свръхестествен съюзник. Видях я — беше жена, появи се сред градушката. Яздеше по вятъра и в началото я взех за валкирия, дошла да отведе мъртвите. Но тази жена беше различна. Имаше жестоко лице и студени очи, и беше изпаднал в бяс, пищеше срещу ни и ни сочеше с изкривените си като на пръсти. Където се появяше, градът ставаше по-гъст, а вятърът се усилваше.

Ейтме презрително се изсмя на невежието ми.

— Валкирия, как ли не. Не си ли чувал за Торгерд Холгабруд? Нея си видял.

— Коя е тя?

— Транд я познаваше. Появи се при залива Йорунга при първия разгром на йомсвикингите. Тя е богинята закрилница на северните норвежци. Граф Хаакон ѝ принесъл в жертва собствения си седемгодишен син. От благодарност Торгерд Холгабруд до ден-днешен

се връща и помага за разгрома на йомсвикингите. Торгерд е бойна фурия и пие кръв.

Трябва да съм я изгледал скептично, защото Ейтме се пресегна и ме сграбчи за рамото.

— Чувай ме: скоро след клането в Клонтарф в Кейтнес и Фарос видяха знамения. Там валкириите наистина се появиха на староверците — дванадесет валкирии на коне. На всяко място издигнали станове. Вътък и основа им били червата на мъртвите, тежести — черепите, совалката им била стрела. Тъчели и пеели на падналите в боя мъже. Може никога да не си чувал за Торгерд Холгабруд или сестра й Ирпа, но твоите лужици и витландери са били прави. Онзи ден сте си имали работа с волва, някой е привикал градушката и вятъра, и е насъскал Торгерд да се бие срещу вас. Поучи се от случилото се. Бъди нащрек срещу тези, които използват тъмните сили, за да те победят.

След няколко месеца забравих думите й и скъпо платих за това.

* * *

Когато пристигнах в Исландия, открих, че Гретир се е превърнал в легенда. Невероятно, но все още бе на свобода и продължаваше да се изплъзва на всички опити да бъде заловен. Истински подвиг, предвид това, че никога не бе обявявана таткова висока цена за главата на престъпник. Торир от Гард бе удвоил наградата и няколко ловци на глави се бяха пробвали, но не успели да докопат парите. Доста забавни разкази се носеха за един от тях. Гретир го надвил и накарал да се съблече и се прибере вкъщи полугол. Имаше и по-невероятни истории, които ми напомниха как с Гретир ограбихме гробищната могила. Твърдеше се, че Гретир бил хвърлил от една скала някаква зла тролка или че плувайки под един водопад, открил великан, който живеел в пещера. Всички бяха единодушни в едно — Гретир сега живее на някакъв остров в северозападните фиорди.

— Защо някой не събере група другари и не отиде да го залови? — попитах аз.

Човекът, който ми разказваше всичко това, фермер от Рейколт приютил ме за през нощта, поклати глава.

— Трябва да видиш острова, който си е избрал за убежище — възрази фермерът. — Отвесни скали, по които е почти невъзможно да се изкатериш. Единственият начин да стигнеш върха, е по въжени стълби, но Гретир ги изтегля, когато види да приближа непознат кораб. И не е сам. По-малкият му брат Илуги живее при него, а се говори, че имат и слуга, някой си Глаум. Може да има и други, трудно е да се каже. Откакто е там, Гретир не е пускал никой на острова. Чух, че местните селяни здравата се ядосали. Преди пасели там овцете си. Някой селянин се качвал, пускал въже и качвал овцете една по една. Гореш можеш да ги оставиш и без овчар, няма къде да избягат. Островът се казвал Дранг, което значи скала в морето, и се намирал в устието на Скагафиорд.

— Има ли начин да се стигне дотам? — полюбопитствах аз.

— Говори се, че Гретир от време на време плува до брега, но това е невъзможно. Островът се пада твърде навътре във фиорда, а има и силни течения.

Странно, помислих, как един селянин може да вярва в тролове и великани, живеещи под водопади, но не и в плуването на дълги разстояния. Нали в Норвегия видях Гретир да прави точно това.

Разбрах скептицизма на селянина, когато няколко дни по-късно застанах на брега на Скагафиорд. Дранг се падаше далеч към хоризонта. Формата му ми напомни масивните блокове лед, които от време на време течението довяваше в пристанището Ейриксфиорд в Гренландия. Само че те бяха в жизнерадостно, искрящо бяло с лек оттенък, докато остров Дранг представляваше мрачно, квадратно петно, от което те побиваха тръпки. Мисълта да преплувам ширналото се море — а виждах как се завихря отливът — ми се стори почти безумна. Гретир трябва да имаше на сушата ятак, който от време на време да прескача с лодка до острова и му носи храна и новини.

Обходих брега на фиорда, като отсядах във ферма след ферма претекст, че търся да закупя земя. Пътувах под измислено име, защото нямах никакво желание Гунхилдур или баща ѝ да научат, че съм се върнал в Исландия. За това знаеше само Снори Годи, на когото се обадох, за да обсъдим откупуването на огнения рубин. Той продължаваше да пази камъка и аз му оставих основната част от среброто си, като го помолих да изчака, преди да го предаде на семейството на Гунхилдур, за да имам време да се видя с Гретир.

Оставих си сребро само колкото да докажа на селяните в Скагафиорд, че мога да си позволя да закупя земята им.

Бързо открих фермера, за когото бе най-вероятно да е свързката на Гретир. Притежаваше най-близката до Дранг ферма и в имота си имаше удобен пристан и навес за лодки. И по-важно, не спадаше към хората на Торбьорн Онгул, най-големият земевладелец в областта. Торбьорн Онгул прецених като костелив орех. Всичко у него бе отблъскващо. Беше едноок — като дете мащехата му го ударила и без да иска ослепила, кисел, войнствено настроен и очевидно интригант и грубиян.

— Ще прогоним онова копеле от острова, даже да ми струва живота — увери ме той, когато засегнах темата за Гретир. — Половината мъже тук са прекалено страхливи да направят нещо. Изкупувам техните дялове от Драг — преди го ползвахме на общи начала — и в бъдеще аз ще съм този, който ще решава. — Замълча за миг и ме изгледа подозрително. — Ти защо точно се интересуваш от острова?

— Просто се чудех: дали ако купя ферма по тия земи, ще мога да закупя и дял от острова и да закарам там малко овце?

— Не и без моето позволение — тросна ми се той. — Докато изобщо склучиш сделката, аз ще гледам да държа основните дялове на острова. Може да пишеш Гретир мъртъв. Кучия син го чака голяма изненада.

Върнах се при фермера, за когото предполагах, че снабдява с храна Гретир. Предложих му солидна сума сребро и той очаквах, се съгласи по тъмно да ме прекара с лодката си до острова. Предупреди ме обаче, че Гретир е опасен и непредсказуем.

— По-добре ще е да внимаваш. Прихванат ли го, става страшен. Миналата есен, мен ме нямаше, преплувал от острова и дошъл да търси храна. Съблякъл мокрите си дрехи, легнал до огъня и заспал. Две от прислужничките влезли и го заварили чисто гол. Едната подхвърлила някаква закачка за големината на пениса му. Гретир я чул. Скочил вбесен, сграбчил я и я изнасил. Знам, че е на острова отдавна, но постъпката му все пак е жестока.

Разказът на фермера ме потисна. Знаех, че Гретир е избухлив и непредсказуем. Сам бях ставал свидетел на достатъчно примери за дебелашкото му поведение. Но преди поне не посягаше на жени. Дори

според слуховете, няколко пъти точно жени го съжалявали и укривали в домовете си. Бях отвратен, че е изнасилил заради една прибързана забележка. Започнах да се опасявам, че дългото изгнание е изкарало Гретир от равновесие и той е подивял, и се зачудих какво ли посрещане ще устрои на кръвния си брат.

При следващата тиха нощ платих щедро на фермера да ме свали на Дранг под прикритието на мрака. Той ме стовари на тесния бряг под отвесната скала. Изчаках плисъкът на греблата му да заглъхне и опипом открих дървената стълба, която ми бе описал. В мрака покрай мен чувах шумоленето и драскането на птици, и ноздрите ми се изпълниха с острата миризма на птичи тор. Предпазливо поех нагоре по паянтовите стъпенки. Първата стълба ме отведе до каменна площадка. Опипом открих началото на втора. Зачудих се на самочувствието на Гретир, който явно не ги прибираще нощем.

Спънах се в тялото на часовия вече на плоския връх на острова, докато несигурно си проправях път през туйките трева. Мъжът спеше дълбоко, увит в тежко наметало, полузарит в плитък окоп. Случайно стъпих на крака му. Той стреснато изръмжа и аз по-скоро усетих, отколкото видях, как седна и се вторачи в мен.

— Илуги, ти ли си? — попита.

— Не, приятел — успокоих го аз. — Къде е Гретир?

Полускритият в мрака силует само изръмжа и каза:

— Ами, добре тогава — върна се обратно в дупката си и продължи да спи.

Страхувайки се в тъмното да не падна от скалата, седнах и изчаках да се зазори.

На светло видях, че островът е покрит с трева, опасана почти до корен от овцете. Във всяка посока островът свършваше рязко, в нищото. Единственият подстъп бе зад мен, там където дървената стълба излизаше на върха. А между мен и стълбата проснат като куп парцали спеше часовият на Гретир.

Станах и тръгнах да търся Гретир. Видях само тихо пасящи овце. Нямаше колиба, нито къща, никакви следи от живот. Стигнах до западната страна на острова. Само след двеста крачки бях при ръба на скалата и ширналото се на няколкостотин метра по-долу море. Виждах как бели чайки кръстосват и пикират далеч под мен, в течението. Озадачен от отсъствието на Гретир, се върнах по същия път и

претърсих южния край на острова. Почти бях стигнал най-далечната скала, когато зад един стърчащ от земята голям камък случайно налетях на дома на кръвния си брат. Беше землянка, която приличаше повече на меча бърлога, отколкото на човешко убежище. За покрив служеха три или четири дървета, които трябва да бе намерил на брега, защото на самия остров не растяха дори храсти. Над дърветата имаше слой торфени чимове. Дупка в задната част на землянката служеше за комин. Мястото изглеждаше жалко и неприветливо.

Гретир трябва да бе усетил приближаването ми, защото изскочи от землянката още докато попивах с очи потискащата гледка. Видът му ме шокира. Изглеждаше изтощен и измъчен, косата му на места бе посивяла, кожата — черна от пръста и пушека. Очите му бяха кървясали от застоялия въздух в землянката, дрехите — накъсани и мръсни. Не видях извор на острова и се зачудих откъде намират вода за пиене, да не говорим за пране. И все пак се изпълних с гордост. Нямахме как да объркам самоувереността в погледа, който ми хвърли моят кръвен брат в мига, преди да ме разпознае.

— Торгилс! В името на боговете, това е Торгилс! — възкликна, пристъпи напред и силно ме прегърна. Миришеше, но това нямаше значение.

След миг отстъпи назад.

— Как дойде? — попита с удивление, което след миг се превърна в подозрение. — Кой те докара? И как мина покрай Глаум? — Глаум трябва да бе мързеливият часови, в когото се спънах.

— Цяла Исландия знае, че живееш на този остров — отговори, а не беше трудно да се досетя кой е ятакът ти. Той ме докара снощи. Що се отнася до Глаум, не може да се каже, че приема задълженията си особено сериозно.

В този момент от землянката зад Гретир изпълзя втора фигура. Илуги беше поне десет години по-млад от Гретир, слаб и недохранен, с черна коса и бледа кожа. И той бе облечен в дрипи. Не каза нищо, дори когато Гретир ме представи като кръвния си брат и аз се зачудих дали не храни подозрение относно намеренията ми.

— Е, какво ще кажеш за царството ми! — каза Гретир и махна широко с ръка към хоризонта на юг. От входа на землянката се откриваше изглед надолу по цялото протежение на Скагафиорд, до далечните хълмове на сушата. Вляво и вдясно се простираха бреговете

на фиорда, зад които се издигаха посипани със сняг планини. — Чудесна гледка, нали, Торгилс? И практична. От това място виждам всяка лодка много преди тя да достигне острова. Никой не може да се промъкне зад гърба ми.

— Поне на светло — измърморих.

— Да — каза Гретир. — Никой досега не е имал смелостта да се пробва нощем, но в бъдеще няма да оставям на пост онзи лентяй Глаум. Нищо не върши, но ме забавлява с брътвежите си, а боговете знаят, че са ни нужни шегите и развлеченията, особено през зимата.

— С какво се храниш? — попитах. — Храната трябва да е много оскъдна.

Пожълтелите му зъби лъснаха през мръсната, сплъстена брада.

— Съседите ми най-любезно през седмица ме гощават с овца — каза той. — На дажби сме, разбира се. Когато дойдохме, тук имаше около осемдесет животни, сега са почти двойно по-малко.

Набързо пресметнах — Гретир живееше на Дранг поне от година, вероятно повече.

— Има един стар овен, който ще изядем последен. Вече е почти питомен. Всеки ден идва при землянката и тропа с рога по вратата, за да го погалим.

— Ами вода?

— Събираме дъждовна, има я в изобилие, а на изток от една скала извира вода, по няколко чаши вода на ден, достатъчно да не умрем от жажда.

— Ще стигне ли за четирима? — попитах аз. Гретир веднага ме разбра.

— Искаш да кажеш, че искаш да останеш?

— Да. Стига с Илуги да не възразявате.

Ето как остров Дранг се превърна в мой дом за почти една година.

ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА

Гретир беше прав: не страдахме от недостиг на храна. Когато зимните ветрове стихнеха, ходехме за риба на брега; Гретир и Илуги вече бяха скътали запаси изсушена риба и опушени морски птици. Вместо зеленчуци ядохме тъмнозеления плевел, който растеше в изобилие по твърде стръмните за овцете скали. Сочните листа на плевела — не знам името му — имат приятен солен вкус и внасяха така нужното разнообразие в храната ни. Нямахме нито хляб, нито ечемик основната храна на селяните на сушата, но не останахме гладни.

Проблемът по-скоро бе как да се опазим на топло и сухо. Покривът на землянката ни пазеше от дъжда, но вътре беше вечно влажно от просмукалата се през почвата вода. Огнището беше в дъното на землянката, опряно на големия камък, така че да отразява всяка искрица скъпоценна топлина. Най-плачевно бе положението с дървата за огрев. Зависехме изцяло от изхвърлени от морето дървета. Всеки ден един от нас слизаше по стълбите и обхождаше тесния плаж с надеждата, че морето е проявило щедрост. Един голям дънер бе поценен „улов“ от цяла връзка риба. Когато откриехме дървета или клони, колкото и малки да бяха те, с въжета ги изтегляхме по скалата и ги оставяхме да съхнат на завет. След това със секира ги правехме на подпалки или дялкахме дънерите така, че да тлеят цяла нощ.

С Гретир прекарвахме много часове в разговор, понякога седнали в землянката, но обикновено на открито, на място, където не можеха да ни чуят. Той ми призна, че се чувства все по-изморен от дългото преследване.

— Две трети от живота си съм извън закона — ми каза. — Почти не знам как живеят нормалните хора. Не съм се женил, нито за миг не мога да се отпусна.

— Да, но сега си най-известният човек в Исландия — казах, опитвайки се да го разведря. — Всички са чували за Гретир Силния. Много, много отдавна ми каза, че за теб е от значение само името ти и

че искаш да бъдеш запомнен. Определено го постигна. Исландците никога няма да те забравят.

— Да, но на каква цена? — отвърна той. — Превърнах се в жертва на собствената си гордост. Помниш как се кълнях, че никой няма да прокуди от Исландия. Като се връщам назад, разбирам, че това е било грешка. Сам се вкарах в капан. Често съжалявам, че съм пътувал само до Норвегия. Как ми се ще да видя чуждите земи, които познаваш ти — Винландия, Гренландия, Ирландия, Лондон, бреговете на Балтийско море. Завиждам ти. Ако сега тръгна на пътешествие, хората ще кажат, че бягам. Трябва да остана тук завинаги, което значи докато някой не ме залови и убие.

Гретир погледна към фиорда.

— Предчувствам, че това ще е гледката, с която ще живея и умра. Че ще свърша живота си на този малък остров. — Печално метна едно камъче от скалата. — Имам чувството, че съм прокълнат. Всичко, което правя, се обръща против мен. Започвам нещо с най-добри намерения, а то обикновено свършва по съвсем различен начин. С постъпките си само наранявам или вредя на хората. Изобщо не исках да убия онзи младеж, който ме обиди в църквата в Норвегия, а нещастниците в къщата изгоряха основно по своя вина. Ако не бяха толкова пияни, щяха да избягат от пожара, който сам подпалиха.

— Ами жената, която си изнасилил?

Гретир заби поглед в земята и измърмори:

— Не знам какво ме прихвана. Беше черен бяс, не нещо, с което се гордея. Понякога си мисля, че когато те преследват като див звяр, накрая наистина се превръщаш в животно. Ако твърде дълго живееш встрани от нормалните хора, изгубваш навика да се държиш нормално.

— Ами брат ти Илуги? Защо не го отпратиш? Той не е длъжен да следва съдбата ти.

— Опитвах се да го убедя да се прибере у дома — отговори Гретир. — Но с него твърде много си приличаме. Упорит е. Няма да допусне някой да диктува на него или на семейството му какво да прави, а той наистина държи на семейството. Така сме възпитани. Даже майка ми не иска да се предавам. Когато с Илуги се сбогувахме с нея, преди да дойдем тук, тя каза, че не очаква да ни види отново живи, но се радва, че пазим доброто име на семейството.

— А Глаум? Каква роля играе той във всичко това? За мен само един мързелив непрокопсаник, шут.

— Срецнахме Глаум на идване към острова — каза Грети Стана съвсем случайно. Глаум е никой. Няма дом, земя, нищо. Но е забавен и компанията му може да е приятна. Сам предложи да дойде на острова с нас и съм склонен да му позволя да остане колкото поиска. Гледа да помага, събира дърва, вдига с мен стълбите, ходи за риба и наглежда острова.

— Не се ли тревожиш, че може да те нападне, като Червената брада, за наградата?

— Не. Глаум не е такъв. Твърде е мързелив, твърде слаб.

— Обаче в него все пак има нещо, което ми навява лошо предчувствие — казах. — Не мога да определя какво, но имам чувството, че той ще ти донесе нещастие. Ще ми е по-спокойно, ако го отпратиш.

— Може и така да направя — каза Гретир, — но по-късно.

— Може нещата да се оправят. Чувал съм, че ако оцелееш двадесет години като изгнаник, присъдата ти се счита за отслужена. Значи ти остават още няколко години.

— Не мисля — мрачно отговори Гретир. — Все нещо ще се обърка преди това. Нямам късмет, а враговете ми не ще се откажат. Всяка луда глава ще се пробва да ме убие или залови, заради репутацията ми и наградата.

Предчувствията му се сбъднаха в началото на пролетта, сезонът, в който фермерите водеха овцете на Дранг за лятната паша. Без съмнение това ги подтикна, под водачеството на Торбьорн Онгул, да скроят план да си върнат острова. В района пристигнал млад норвежец на име Хаеринг, като всички чул за огромната награда и че Гретир живее на остров Дранг. Свързал се с Торбьорн Онгул и му се похвалил, че няма скала, която да не може да изкачи и че ако стъпи на Дранг без знанието на Гретир, ще изненада престъпника и го убие или рани толкова сериозно, че останалите да успеят да превземат острова. Торнбьорн Онгул проявил хитрост. Решил, че най-добрият начин да се приближи Дранг, без да предизвикат подозренията на Гретир, е с голяма лодка с десет гребла и товар овце. Щял да извика на Гретир и поиска разрешение да разтовари животните. Онгул пресметнал, че Гретир ще се съгласи, защото вече е изчерпал стадото на острова.

Междувременно Хаеринг щял да изкатери скалите от обратната страна на Дранг и да се промъкне към Гретир в гръб.

С Гретир разгадахме стратегията на Онгул едва след като тя се провали, и то на косъм. Забелязахме лодката отдалеч. Скоро вече се виждаха четиримата или петима мъже на борда и около десетина овце Хаеринг стоеше скрит, вероятно клекнал сред животните. Онгул бе на кормилото, насочваше лодката към плажа в подножието на стълбата. Движеше се по малко странен курс, тогава не разбрахме защо. Имаше един кратък момент, в който лодката заобикаляше острова толкова близо до скалите, че ставаше невидима от върха. Точно тогава Хаеринг трябва да се е плъзнал зад борда и преплувал до брега. Секунди покъсно Онгул и лодката му отново се появиха, мъжете се облегнаха на греблата, а Онгул извика на Гретир и поиска разрешение да пусне още овце на острова. Гретир му отговори; започнаха преговорите. Обичайната предпазливост на Гретир бе приспана. Предупреди Онгул, че в мига, в който някой опита да се качи по стълбите, ще изтегли найгорната. Междувременно мъжете с нарочно суетене започнаха да подготвят овцете за изтеглянето.

Без ние на върха да подозираме, Хаеринг бе започнал да се катери по скалата, по маршрут, който никой не бе пробвал или дори смятал за възможно. Изкачването му без съмнение бе истински подвиг. Без никаква опора младежът някак успял да открие стъпенки и издадени камъни, в които да се вкопчи. Изтеглял се нагоре, покрай гнездящите птици. На места скалата бе толкова издадена, че трябва да е увисвал само на пръсти, докато открие опорна точка, и на четири крака, като паяк, да продължи нагоре.

За да не се подхлъзне, носеше дебели вълнени чорапи, които бе намокрил за по-добро сцепление. Знам за мокрите чорапи, защото аз пръв видях Хаеринг. Предупреди ме старият сив овен. Гретир, Илуги и Глаум се бяха скупчили при стълбата и обсъждаха с Онгул и селяните разтоварването на овцете. Аз напротив, нарочно останах по-далеч от ръба, за да не ме видят отдолу. С изключение на докарания ме фермер, никой не знаеше, че съм на острова, и сметнах за уместно да запазя присъствието си в тайна. Затова и забелязах внезапното раздвижване сред овцете, пасящи до ръба от обратната на Гретир страна. Животните надигнаха глави и застинаха място, втречени празно напред. Бяха подплашени и видях, че напрягат мускули, готови да побегнат. Старият

сив овен обаче само уверено изприпка напред, сякаш очакваше да го погалят. Миг по късно видях на скалата от нищото да се появява ръка и да опипва за опора. После се появи главата на Хаеринг. Бавно, много бавно, се изтегли над ръба и се просна по лице в тревата. Тогава и видях мокрите чорапи и забелязах, че за да намали теглото си, е въоръжен само с привързана на кожен ремък брадвичка.

Тихо изсвирих, за да предупредя останалите. Гретир и Илуги едновременно се извърнаха и незабавно засякоха опасността. Докато Хаеринг се изправяше, Гретир каза нещо на Илуги. По-малкият брат настъпи към вече капналия Хаеринг, големият остана на място, в случай че великанската му сила потрябва, ако се наложи с помощта на Глаум да изтеглят стълбата.

Горкият Хаеринг. Беше напълно изтощен от зрелищното си изкачване, а вместо да открие Гретир и Илуги сами, се озова изправен пред четирима мъже, и то без предимството на изненадата. Развърза секирата. Може да беше виртуозен катерач, но не го биваше като воин. Държеше секирата отпусната пред себе си и когато Илуги замахна с меча си, с лекота я изби от ръцете му.

Хаеринг не оказа повече отпор. Илуги изглежда реши, че убежището му е осквернено, а може и никога да не бе убивал човек и искаше да довърши започнатото. Имаше нещо маниакално в начина, по който челно се спусна с меча си към невъоръжения млад мъж. Норвежецът се стресна, извърна се и хукна по чорапи из тревата. Само че нямаше къде да избяга. Илуги мрачно преследваше жертвата си, без да спира да размахва меч, а Хаеринг се извиваше и приклякаше, за да избегне ударите. Тичаше към камъка, който прикриваше входа към землянката. Може би искаше да се скрие зад него, но не познаваше терена. Зад камъка започваше стръмен наклон, който свършваше при ръба на канарата. Оттам до морето имаше четиристотин метра пропаст. Хаеринг хукна право надолу, към пропастта. Може да мислеше, че скоростта му ще го изнесе достатъчно далеч, или изпадна в паника, или искаше да умре от собствената си ръка, не от меча на Илуги. Каквито и да бяха намеренията му, изтича право до ръба на пропастта, без да се колебае се метна напред... продължи да тича, все едно още бе на твърда земя. Размаха ръце и крака и се изгуби от погледа ни.

Отидох при Илуги, предпазливо приклекнах и припълзях напред, за да надникна към зейналата пропаст. Далеч долу на брега в странна

поза лежеше натрошеното тяло на катерача. Хората на Онгул вдясно от мен бяха видели трагедията и вече гребяха към мястото, за да приберат трупа.

През следващите три месеца не се направиха повече опити да ни прогонят от Дранг. Смъртта на Хаеринг може би шокира фермерите, които бездруго имаха достатъчно работа през лятото. Приятелски настроеният селянин ни посети само два пъти и донесе новини. Основното събитие бе смъртта на Снори Годи през зимата. Старейшеското място наследил синът му Тород — мъжът, когото Гретир пощади. Запитах се дали Тород е наследил и надзора над огнения рубин, който оставих у баща му и дали Снори му е разказал историята на камъка.

Кръвният ми брат посрещна мрачно новината за смъртта на Снори Годи.

— Изчезна и последната ми надежда за справедливост — каза, когато седнахме на любимото ни място до пропастта. — Знам, че Снори отказа да поеме защитата ми на Алтинга, когато се върнахме в Исландия и че ти говори с него от мое име. Но аз все пак хранех тайната надежда, че ще промени решението си. Нали пощадих сина му Тород. Но сега е твърде късно. Снори беше единственият човек в Исландия, който имаше престижа и познанията по право да отмени присъдата ми.

След кратко мълчание Гретир се обърна към мен и умолително каза:

— Торгилс, искам да ми обещаеш нещо: искам да ми дадеш дума, че ще направиш нещо велико с живота си, не да ме оплакваш безполезно, ако моят живот бъде без време прекъснат от ръката на враговете ми. Искам да продължиш да правиш нещата, които моят лош късмет не ми позволи да направя. Представи си, че моят дух, филгя, стои неотлъчно на рамото ти, вижда това, което виждаш ти и изпитва същите неща. Един мъж следва да прекара живота си в търсене на възможности и тяхното изпълнение. Не като мен, впримчен този остров, прочул се с това, че оцелява напук на врага.

Докато Гретир говореше, аз си спомних нещо — деня, в който напускахме Норвегия и брат му, Торстайн Галеона, се сбогува с нас. Обещал бе да отмъсти за смъртта на Гретир, ако той бъде подло убит. Сега, седнал на върха на пропастта в Дранг, Гретир ме отведе една

стъпка по-далеч. Молеше ме да продължа живота си заради него, в името на кръвната ни братска връзка. А зад молбата му се криеше нещо, което и двамата знаехме: нито Гретир, нито аз очаквахме, че той ще оцелее двадесет години, до края на наложената му присъда.

Този разговор ми оказа странно въздействие. Промени начина по който гледах на живота на Дранг. Преди бях обезверен, страхувах се как ще се развият очевидно безкрайните трудности на Гретир. Сега разбрах, че е по-добре да се наслаждавам на времето, което ни остава да сме заедно. Да прогоня песимизма ми помогна и промяната на сезоните. Настъпването на краткото исландско лято изтри спомена за влажната, меланхолична зима. Гледах как малкият остров се променя от гола пустош в място, пълно с живот и движение. Преобразиха го птиците. Пристигнаха с хиляди, може би от онези далечни земи, за които мечтаеше Гретир, ято след ято, докато накрая небето се изпълни с крилата им, а безспирното им грачене и писукане се сля с шума на морето и вятъра. Настаниха се да родят малките си по площадките, пукнатините и малките издатини в скалите, докато накрая имах чувството, че не е останала и една педя място, незаето от някоя птица, която усилено строи ново или оправя старото си гнездо. Не бях виждал толкова много птици на едно място дори в Гренландия. Торът им се стичаше в пропастта като поточетата восък, някоя птица вечно се суетеше и стрелкаше покрай нас. Ние естествено крадахме яйцата им или по-скоро взимахме една незначителна част от тях. Тук Гретир бе в стихията си. С огромната си сила спускаше Илуги на въже от ръба на пропастта; по-малкият брат обираше яйцата, а гневните чайки пърхаха с криле край главата му и плюеха зелена слуз в лицето на крадеца. Може най-великият момент в отношенията ми с Гретир бе, когато той обърна и ме попита дали искам да се спусна в пропастта. Съгласих и докато висях сред нищото, високо над морето, а от смърт като на Хаеринг ме делеше само силата на кръвния ми брат, изпитах удовлетворението на пълното доверие в някого.

Така течаха летните седмици, с внезапни дъждове, накъсани от ярка светлина. Тогава стояхме на ръба на скалата и гледахме как моржовете идват да се нахранят във водите край острова; или проследявахме спускащата се над сушата вечер тънка бяла мъгла. От време на време отивах сам в една малка ниша на самия ръб на пропастта и лягах в тревата, нарочно втренчен в празното

пространство. Представях си, че под мен няма твърда земя. Надявах се да постигна това, което учителите ми по сейдур ми бяха описали: да накарам духа си да полети. Като малка птичка, на която тепърва растат криле, исках да изпратя духа си през морето и планините, по-далеч от физическото ми тяло. За части от мига успях. Земята се отдръпваше под мен, усещах как лицето ми брули силен вятър и виждах земята долу. Обаче така и не стигах далеч, нито се отделях за дълго от тялото си. Мярвах за кратко гъста гора, бяла земя и изпитвах пронизващ студ. После като птиче, което несигурно допърхва обратно на клонката, духът ми се връщаше в тялото и полъхът в лицето се оказваше просто усиленият се вятър.

В приятния ни живот грубо нахлу хладен ужас. Денят бе ясен и свеж, водите на Скагафиорд бяха в наситеното синьо, което човек може да гледа вечно. С Гретир бяхме на мястото, покрай което прелитаха на връщане към гнездата си милионите малки бяло-черни птици, всяка с наниз дребни рибки в пъстрата си като дъга човка. Докато се спускаха по въздушните течения, ние ставахме от засадата си и с мрежи ги сваляхме от небето и чупехме вратовете им. Опушено на огъня, тъмнокафявото им месо ставаше невероятно вкусно, нещо между агнешки дроб и превъзходен дивеч.

Бяхме хванали може би десетина птици, когато чухме Илуги да се провиква, че по фиорда се задава някой. Събрахме се на ръба на пропастта и видяхме към нас да идва малка лодка само с един гребец. Скоро различихме Торбьорн Онгул.

— Интересно какво ли ще иска този път — каза Гретир.

— Не може да идва да преговаря — коментира Илуги. — Вече трябва да е разбрал, че не може да ни изгони, без значение с какво, заплахи или подкуп.

Когато лодката се приближи, изведнъж ми се пригади и по тялото ми изби студена пот. Първо реших, че е заради недоверието ми към Торнбьорн Онгул, но когато малката лодка се приближи разбрах, че има и нещо друго, нещо могъщо и зловещо. Изби ме студена пот и усетих как настръхвам. Изглеждаше нелепо. Пред мен бе само красивото лятно море и малка лодка, управлявана от наежен селянин, който не можеше да се изкатери по скалите. Нямахте нищо страшно.

Погледнах към Гретир. Беше блед и леко трепереше. Откакто заедно видяхме огъня от гробницата на Кар, не бяхме получавали

едновременно видение. Но този път то бе замазано и неясно.

— Какво виждаш? — попитах Гретир. Нямаше нужда да обяснявам въпроса си.

— Не знам — отговори пресипнало той. — Но нещо не е наред.

Глупакът Глаум наруши концентрацията ни. Изведнъж започна да рипа по ръба, така че Онгул да го види от лодката. Крещеше неприлични думи и предизвикателства, и стигна дотам, че се обърна, свали гащите до глезените и вирна към Онгул голия си задник.

— Престани! — рязко му заповяда Гретир. Приблужи Глаум и го перна толкова силно, че скитникът падна назад. Някак се изправи на крака, обу панталоните и се провлачи встрани, кисело мърморейки.

Гретир се обърна пак към Онгул, който беше спрял да гребе и стоеше на безопасно разстояние от брега.

— Разкарай се! — провикна се Гретир. — Не искам да те слушам.

— Ще си тръгна, когато пожелаея — изкрещя му Онгул. — Искам да ти кажа какво мисля за теб. Ти си един страхливец и крадец на чужда земя. Луд си за връзване и убиец, и колкото по-скоро ти видят сметката, толкова по-добре ще е за порядъчните хора.

— Разкарай се! — повтори, крещейки с всичка сила Гретир. — Върви си у дома, нещастен едноок селяк. Ти си този, който носи смърт. Онова момче никога нямаше да се изкатери дотук, ако ти не го бе окуражил. Сега е мъртво, а планът ти се провали с гръм и трясък, и ти излезе пълен глупак.

Размяната на обиди продължи. Усетих пронизваща болка в главата. На Гретир като че ли му нямаше нищо. Може и да го разсейваше гневът му към Онгул, но аз цял се тресях. Денят, започнал толкова обещаващо, сега се изпълваше със заплаха. Небето се покриваше с облаци. Зави ми се свят и седнах на земята, за да прогоня гаденето. Словесният дуел на двамата мъже ехтеше в скалите, но чух и нещо друго: усилващо се пърхане на криле и все по-силни и пискливи птичи призови. Обърнах се на север. В небето излитаха много, много птици. Засилваха се от скалата, стрелкаха се към морето и после с няколко резки маха на крилете набираха височина. Започнаха да се събират на ята. Напомняха ми за разбунен кошер пчели. Повечето птици се издигнаха спираловидно нагоре. Прииждаха все нови и нови птици и скоро ятото стана толкова огромно, че трябваше да се раздели

на редици. Имаше хиляди птици, твърде много да ги преброя или дори да предположа колко. Редица по редица, вид по вид, огромната маса летящи създания кръжеше все по-високо като буреносен облак, докато отделни малки групи не започнаха да се отделят и политат към открито море. В началото ми се струваше, че се движат хаотично. После си дадох сметка, че всички те избягват една посока: никоя не се върна на Дранг. Птиците напускаха острова.

С мъка се изправих и несигурно приближих Гретир. Главата и мускулите ме боляха. Чувствах се ужасно.

— Птиците — унило казах аз. — Заминават си.

— Естествено — отговори той сприхаво през рамо, — всяка година го правят горе-долу по това време. Сега е краят на размножителния им период. Ще се върнат през пролетта.

Разтършува в тревата, измъкна заоблен камък, голям горе-долу колкото самун хляб, вдигна го с две ръце над главата си и го метна по Онгул в лодката далеч долу. Онгул си въобразяваше, че е в безопасност извън обсег, но си бе направил сметката без Гретир Силния, който от детството си насам изумяваше всички дори и само с това колко надалеч може да хвърли камък. Дори не мислех, че е възможно да се опише такава голяма дъга. Гретир се бе прицелил добре — камъкът се спусна надолу, право към лодката. Пропусна Онгул само със сантиметри и глухо се приземи върху куп черни парцали на кърмата. Вързопът потрепери и се сви, и над писъка на пълчищата заминаващи птици съвсем ясно чух гнусен вик от болка. В този момент си спомних къде бях изпитал същия хлад, същото усещане за зло, къде чух същия зъл вик — когато с Транд се бихме с датчаните и ми се яви вещицата Торгерд Холгабруд.

Едва се държах на крака.

— Пипнал си треска — каза Гретир и ме прегърна, за да не падна. — Хайде, Илуги, помогни ми да вкараме Торгилс вътре. — Двамата ме внесоха в землянката и ме настаниха удобно на метнатите на пода овчи кожи.

Имах сили, колкото да попитам:

— Кой беше в лодката с Онгул? Защо не се показаха?

Гретир се намръщи.

— Не знам, но който и да е сега си има хубава синина или направо счупена кост, и няма скоро да забрави този ден.

Може би птиците започнаха миграцията си, защото знаеха, че времето ще се развали или — това е моето обяснение — от гнездата им ги прогони злото. Във всеки случай това бе последният летен ден. До вечерта заваля и температурите започнаха да спадат. Не видяхме слънце две седмици, а дотогава първата подранила буря помете острова. По площадките останаха само шепа птици и макар и едва да бе минало есенното равенство, на остров Дранг преждевременно се върна зимата.

Аз бях все така болен и изнемощял от треската. От леглото си виждах, че Гретир е по-смълчан от обикновено. Лицето му бе унило, може би при мисълта за поредната зима, която ще прекара в сурова, потискаща изолация. Започна да излиза от землянката призори и често не се връщаше до здрач. Илуги ми каза, че брат му прекарва много време сам, седи взрян в сушата, мълчи и отказва да разговаря. Или пък слиза по стълбите и когато приливът позволява, обикаля острова; гневно гази през плитчините, винаги сам.

Точно от една от тези „разходки“ се върна с изражение, което не бях виждал преди: ужас.

— Какво те тревожи? — попитах.

— Долу на брега пак се яви онова чувство, от деня, в който дойде Онгул и аз хвърли камъка. В началото беше слабо, но се усили, когато обиколих острова. Странно, но имах и късмет. Попаднах на хубаво парче дърво. Течението трябва да го бе донесло от източната страна на фиорда. Беше хубаво и дебело, цяло стъбло, с корените. Навеждах се да го извлека по-нагоре по брега, когато ми стана лошо — първо реших, че ме е пипнала твоята треска. Но тогава ми хрумна, че чувството може да има нещо общо с това точно място на брега — гледа право към фермата на онзи злодей Онгул — или с дървото. Не знам. Във всеки случай приех замайването за предупреждение и вместо да взема дънера, го изтиках обратно в морето. Не искам дори да го виждам повече.

На следващия ден Глаум се появи на прага на землянката със самодоволна усмивка.

— Голяма работа свърших — каза. — По ме бива от вас, нищо че ме имате за безполезен.

— Какво е този път, Глаум? — сприхаво попита Гретир.

На всички ни започваха да омръзват безкрайните вулгарности на Глаум — любимото му забавление бе да пуска нарочно пръдни, което не помагаше за задуха в землянката. Хъркаше толкова силно, че освен в най-студените нощи го карахме да спи навън. Беше си направил зловонна бърлога в падинката до стълбите, където на времето се спънах в него. Там се преструваше, че пази, макар и предвид лошото време да бе малко вероятно да ни нападнат.

— Донесох ви едно хубаво дърво — каза. — И хич не беше лесно. Намерих го на брега при стълбите и го вдигнах с въжетата. Има достатъчно за три или четири нощи.

Беше един от тези дни, в които настъпваше кратка почивка от мрачното време и Гретир ме бе извел от миризливата землянка, за да се наслажда на чистия въздух и немощното слънце.

— Най-добре ще е да насечем дървото сега, преди пак да е заваляло.

Гретир взе секирата си, единствената която имахме, твърде необходима ни да я остави в ръцете на Глаум, който можеше да я изгуби или счупи.

Отиде до мястото, където Глаум бе довякъл дървото. Лежеше на земята, скрито в тревата и аз не го виждах, но чух Гретир да казва:

— Странно, това е същото дърво, което метнах обратно в морето. Течението трябва да го е прехвърлило покрай острова и изхвърлило на срещуположния бряг.

— Е, добро е, без значение откъде е дошло. Старо е и яко — каза Глаум, — направо се изпотих да го кача до тук. Този път няма да го похабим току-така.

Видях как Гретир вдига секирата с две ръце и мощно замахва. Миг по-късно чух звук като от незастигнал целта си удар — фалшиво ехо — и Гретир падна.

Илуги, който се мотаеше наоколо, притича и коленичи до брат си. Видях го как скъса парче от ризата си и предположих, че ще го използва за превръзка. После се появи ръката на Гретир, праметна я през врата на брат си, Илуги се изпъна назад и двамата се изправиха. Кракът на Гретир бе свит, кръвта бе пробила превръзката. Бавно и болезнено Гретир изкуцука покрай мен в землянката. Твърде трескав да помръдна, се измъчвах от притеснения колко ли лошо се е наранил. Най-последно, когато Илуги и Глаум ми помогнаха да се прибера вътре,

видях Гретир да седи на земята, опрял гръб о пръстената стена. Веднага ми напомни за последния път, когато видях Транд, седеше в същата поза. Но Гретир поне още имаше два крака, макар и от ранения през грубата превръзка да изтичаше твърде много кръв.

— Голяма работа сме — каза Гретир с изкривено от болка лице. — Сега си имаме двама инвалиди. Не знам какво ме прихвана. Секирата отскочи от твърдото, старо дърво и се изкриви в ръката ми.

— Много дълбоко е срязано — каза Илуги. — Още малко и щеше да си отсечеш крака. Няма да зарасне с месеци.

— Точно това ми трябваше. Пак този мой лош късмет.

Илуги се захвана да пренарежда землянката така, че Гретир да има повече място.

— Ще запаля огън — каза на брат си. — Трябва да седиш на топло.

Повика на Глаум да донесе дърва; последва сумтене и мърморене и Глаум бавно влезе заднешком в землянката, влачейки злощастното дърво.

— Много е голямо за огнището. Намери нещо по-малко — каза Илуги.

— Не, не е — инато отговори Глаум. — Мога да го вмести. Само че е много твърдо за сечене.

Илуги, видях, не се ползваше с влиянието на Гретир пред Глаум. Със сплотеното ни малко семейство бе свършено.

Глаум нагласяше дървото в огнището, обръщайки го така, че да опре в камъка. Докато го правеше, видях нещо от долната страна на дървото. Извиках на Глаум да спре и припълзях, за да огледам отблизо. Някой нарочно бе свалил част от кората и по плоската част, дълга колкото рамото ми, дълбоко бе изрязал в дървото руни. Разбрах какво представляват дори преди да видя бледочервената боя в нарезите. Транд бе ме предупреждавал за тях. Бяха проклятие, над което за да стане още по-могъщо, е текла кръвта на волва или сейдурман. Гретир бе станал жертва на черна магия.

През следващите три дни раната на Гретир като че ли заздравяваше, започна да се затваря и краищата ѝ бяха розови. После, на третата нощ, се появи дълбока пулсираща болка; призори той вече бе в агония. Илуги разви превръзката. Плътта около раната бе подута и подпухнала. От разреза течеше. На другата сутрин месото посивя; през

следващите дни раната стана тъмносиня, после зеленикавочерна. Миришеше на гнило. Гретир не можеше да спи — болката бе твърде силна. Не можеше да се изправи и на крака. Отслабна и изглеждаше като изцеден. До края на седмицата вече знаеше, че умира от отровата в крака си.

Точно тогава ни нападнаха. Как разбраха, че Гретир е в кома, нямам представа.

Краят беше бърз и кървав. Повече от десетина селяни се изкачиха по стълбите, които сега оставяхме, защото не можехме да ги издърпаме без Гретир. Дойдоха по здрач, въоръжени с топори и пики, и надвиха полузаспалия Глаум. Изтикаха го пред себе си и го накараха да им покаже землянката, макар че и сами скоро щяха да я открият. Чух ги пръв, вече бяха изпаднали в кръвожаден бяс. Илуги, заспал от изтощение, се пробуди бавно и едва има време да затръшне паянтовата врата. Тя обаче не бе замислена да удържи на обсада — представляваше просто няколко пръчки, покрити с овчи кожи — и зейна след първите няколко удара. Илуги вече бе заел позиция, с меч в едната и секира в другата ръка. Първият дръзнал да нахлуе селянин изгуби дясната си ръка от чутовен удар със същото оръжие, довело до гибелта на Гретир.

Атаката продължи повече от час. Чувах как Онгул насъсква мъжете си. Те обаче скоро се убедиха, че няма да минат без жертви. Още двама селяни бяха тежко ранени, а трети бе убит. Нападателяте ни бяха като ловци, впримчили язовец в дупката му и се опитват да го заловят жив. Илуги ги отблъскваше от вратата с меч и топор, те започнаха да копаят през пръстения таван на убежището. Скоро таванът започна да се клати. Бях слаб като пале и неспособен да се намеся. Можех само да гледам как от тавана се посипа пръст и вътре щръкна върха на копие. Краят приближаваше.

Пореден напън по вратата и рамката ѝ се строши. Землянката се рушеше пред очите ни. Метнато през вратата копие улучи Илуги в рамото. Гретир с мъка се изправи на крака. Стискаше късия меч, който откраднахме от гробницата на стария Кар. В този миг част от тавана се срути до огнището и от водопада пръст изскочи селянин. Гретир се извърна да посрещне новата заплаха, замахна с меча и промуши смъртоносно натрапника. Мъжът обаче падна напред и докато Гретир се мъчеше да издърпа острието, от дупката скочи втори мъж и го

прободе в гърба. Гретир извика и Илуги се притече на помощ, хвърляйки щита, за да защити брат си. Така вратата остана неохранявана и землянката изведнъж се изпълни с въоръжени мъже. За броени секунди повалиха Илуги на земята и започнаха да го секат и бодат с мечовете си. Един от мъжете ме видя, пристъпи напред и насочи върха на копието си срещу завивките ми. Трябваше само да натисне и бях мъртъв.

Видях как Онгул се стрелна зад Гретир и бързо го наръга няколко пъти с ножа си. Гретир дори не се извърна да погледне убиеца си. Беше толкова слаб, че безмълвно се свлече на земята. Онгул се наведе и безцеремонно дръпна меч на Кар от пръстите на Гретир. Смъртта обаче стискаше здраво. Онгул издърпа ръката на кръвния ми брат на фаталното дърво и с един удар отсече пръстите.

Мечът падна в пръста. Онгул го вдигна и отрязва главата на Гретир от раменете. Бяха му нужни четири удара, отброявах всеки. Опръсканите с кръв останки на разрушената землянка вече бяха претъпкани с потни, ликуващи селяни, които крещяха, говореха един през друг и се поздравяваха с победата.

ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА

Откупих живота си за пет и половина марки. Толкова откриха у мен селяните, а им обещах още десет, ако ме откарат жив, на съд при сина на Снори Годи, Тород. Приеха уговорката, защото след зверското убийство на Гретир и Илуги, повечето се бяха наситили на кръв. Погребаха труповете им сред останките от землянката, после с въже свалиха болното ми, насинено тяло по канарата и ме разположиха на кърмата на лодката си. Горкият Глаум не изкара такъв късмет. На връщане към сушата прерязаха гърлото му и хвърлиха тялото през борда. Главата на Гретир взеха, увита в чувал, за да може Онгул да представи зловещото доказателство на Торир от Гард и да получи наградата си. Надавайки едно ухо разбрах как сме били победени. Онгул потърсил помощ от старата си приемна майка Турид. Турид била волва, за която се говореше, че е веща в черните магии. Точно тя била скрита под онази купчина парцали — трябвало да чуе и прецени жертвата си, за да избере с какви точно руни да я прокълне. После ги изрязала, оцветила ги със собствената си кръв и избрала часа, в който Онгул да пусне прокълнатото дърво в морето. Единствената ми утеха, докато слушах гордите селяни, бе, че камъкът на Гретир строшил бедрото на старата вещица и я осакатил за цял живот.

Онгул така и не получи наградата си. Торир от Гард отказал да му я плати. Казал, че като християнин не може да награждава магьосници. Онгул отказал да приеме извинението и на следващия Атлинг дал Торир на съд. Трябва да е побеснял, когато годарите не само застанали на страната на Торир, но и осъдили Онгул на изгнание. Отсъдили, че се е проляла достатъчно кръв и за да се избегне отмъщението на приятелите на Гретир, най-добре ще е Онгул за известно време да напусне Исландия. Както ще разкажа по-късно, аз отново го срещнах, а междувременно боговете ми изпратиха начин да почета паметта на кръвния си брат.

Тород, както и очаквах, бе умерен в присъдата си. Спомни си как Гретир пощади живота му и се отплати, като отсъди да бъда пуснат на

свобода, след като изплатя на селяните обещаните десет марки. После, следвайки напътствията на баща си, ми върна отнетия рубин и се зае да уреди отношенията ми със семейството на Гунхилдур. Другата изненада бе, че ми предаде и ковчежето на Гранд, който очевидно ме бе посочил за свой наследник. Половината сребро дадох, за да издигнат малко светилище на мястото, където преди бе колибата на Гранд, останалото закопах дълбоко в земята.

На пира след откриването на храма се озовах седнал до един от зетьовете на Снори Годи, умен и заможен фермер на име Боли Боласон. Оказа се, че в Боли гори привичната за народите от Севера жажда за пътешествия.

— С нетърпение чакам деня, в който най-големият ми син ще поеме фермата — призна той. — Ще я оставя под неговите грижи, ще събера нещата си и ще замина. Искам докато съм още здрав и прав да видя чужди страни, да срещна нови хора и да видя как живеят. Исландия е твърде малка и отдалечена. Тук съм като в капан.

Думите му ми напомниха молбата на Гретир.

— Ако можеше да избираш, Боли, къде щеше да отидеш?

— В Миклагард, великия град — отговори ми той без колебание. — Говори се, че няма втори като него — огромни палати, бани, статуи, които се движат от само себе си. Улиците са павирани с мрамор и можеш да се разхождаш по тях и по тъмно, защото тамошният императорът е заповядал на всеки ъгъл да има запалени факли.

— А как се стига в Миклагард? — попитах.

— През земите на русите. Всяка година техните търговци носят кожи за продан в императорския двор. Имат специално разрешение да влизат в царството му. Човек може да забогатее от един товар кожи.

Боли попипа яката на наметалото си, скъпа дреха, сложена специално за пиршеството. Яката беше обточена с лъскава кожа.

— Търговецът, който ми продаде това наметало, каза, че русите купуват кожата си от ловците на север. Не съм го виждал лично, но се говори, че русите ходят на самата граница с пустошта и оставят стоките за продан на земята. През нощта или призори местните тайно излизат от гората, взимат стоката и на нейно място оставят толкова кожи, колкото според тях е честната й равностойност. Странни птици са тези ловци. Не обичат натрапници по земите си. Ако прекрачиш

границата, най-вероятно ще те омагьосат. Няма по-вещи от тях в сейдура.

Последните му думи наклониха везните. Тор може да вложи думите в устата на Боли, като награда за даровете ми, но изходът реши Один. Едно пътешествие до Миклагард не само щеше да изпълни желанието на Гретир, но и да ме приближи до тайнствата на моя бог.

И така месец по-късно, с чувал стоки на гръб, си проправях път през обширните гори на Пермия, чудейки се дали този път не станах жертва на Один-измамника. След седмица в пустошта още не бях видял нито един местен жител. Дори не знаех как точно се наричат. Боли Боласон ги бе нарекъл скридфини, „финки, които бягат на дъски“. Други им казваха лопар или лапу, което превеждаха според случая като „бягащите“, „вещерите“ или „прокудените“. Всичките ми източници бяха съгласни, че земята, която обитават, е невероятно дива. „Растат само дървета. Няма пръст, само камънак“, предупреди ме Боли. „Не можеш да отглеждаш нищо, няма дори трева. Или там няма крави и съответно няма мляко и сирене. Невъзможно е да отглеждат зърно... и няма бира. Да не говорим за лози и вино. Даже овцете не могат да оцелеят. Само боговете знаят от какво си правят топли дрехи местните, след като нямат вълна. Сняг има осем месеца от годината, а зимната нощ продължава два месеца.“

Никой в търговската станция, откъдето закупих стоката, не можа да хвърли светлина върху тези загадки. Казаха ми само, че трябва да напълня торбата си с шарени панделки, евтини пръстени, медни фигурки, кукички за въдица и ножове. Взеха ме за луд. „Идва зима, изтъкваха, и моментът не е подходящ за търговия. По-добре изчакай до пролетта, тогава местните излизат от горите със зимните кожи.“ Аз упорито не послушах съвета им. Нямах намерение да прекарам няколко месеца в отдалечено поселище на границата с пустошта. Метнах чувала на гръб и потеглих. Сега, когато пръстите и лицето ми започваха да изтръпват от студа, се чудех — и не за първи път — дали не излязох невероятен глупак.

Пътеката, по която вървах през гората, ставаше все по-незабележима. Скоро нямаше да знам накъде да вървя. Продължих наслуки напред. Нямаше ориентири. Всяко дърво приличаше на предишното, и на дърветата отпреди час. Много често чувах шум като от подплашено животно, после звукът от стреснатото му отстъпление

заглъхваше в далечината. Така и не видях животните, бяха твърде плашливи. Презрамките на торбата разраниха раменете ми. Реших да спра по-рано и да продължа пак на сутринта. В търсене на заслонено място, където да запаля огън и да хапна от сушената риба в раницата, кривнах вляво от пътеката. След около петдесет крачки се натъкнах на гъст храсталак и бях принуден да се върна. Пробвах противоположната посока. Отново налетях на гъст храст. Върнах се на пътеката, повървях още малко напред и опитах пак. Този път преди да се откажа, направих само двадесет крачки — броях ги, защото не исках да се изгубя.

На десния си крак имах разранена пришка. Бях се съсредоточил върху болката, когато забелязах, че пътеката води към видима пролука сред гъстите храсти. С облекчение ускорих крачка, после се спънах. Кракът ми бе попаднал в метната на земята мрежа. Докато се навеждах да го освободя, чух как някой рязко и ядосано си поема въздух. Изправих се и видях иззад едно дърво да излиза мъж. Носеше лък, със заложена на тетивата стрела. Безмълвно опъна лъка и се прицели в гърдите ми. Аз застинах на място, опитвайки да си придам невинен и безобиден вид.

Непознатият едва стигаше до гърдите ми. Облечен беше в нещо като широка блуза от кожа, най-вероятно от елен. Дрехата бе прибрана на кръста с широк колан от кожата на същото животно. Блузата стигаше до коленете, надолу краката му бяха обути в кожени легинси, които продължаваха в странни мокасини, извити нагоре на пръстите. На главата си имаше конична шапка също от кожа. За миг го взех за горски дух, толкова тихо и тайнствено се бе появил.

Не приближи повече, само леко изцъка с език. Иззад дърветата и храстите излязоха още пет-шест негови другари. Бяха на различна възраст, като най-младият трябва да бе най-много на дванадесет, а най-възрастният мъж бе с рошава брада, която започваше да посивява. Трудно бе да определя точната им възраст. Бяха силно сбръчкани и всички носеха еднакви дрехи. Стигаха едва до рамото ми и имаха подобни черти — широки чела и изпъкнали скули, големи усти и малки брадички, което придаваше на лицата им странна триъгълна форма. Забелязах, че очите на няколко от мъжете са избледнели, сякаш са се взирали твърде дълго в слънцето, познатите от ми в Гренландия признаци на снежна слепота.

Не бяха враждебно настроени. Всички носеха дълги ловни лъкове, но само първият продължаваше да ме държи на мушка, а не след дълго и той свали оръжието си. Последва кратък спор на език, който не разбирах. Водач като че ли нямаше — всички, включително момчето, изразиха мнението си. Изведнъж се обърнаха да си вървят и един от тях ми кимна с глава, знак да ги последвам. Озадачен донемайкъде, поех зад тях по пътеката. Те дори не се обърнаха да проверят дали съм там, а аз открих, че независимо от дребния си ръст, лопарите — нямаше какви други да са — се движат забележително бързо.

Скоростният преход ни отведе до мястото, където живееха — няколко шатри на брега на малка река. В началото ги взех за ловен лагер, после видях жени, деца и кучета, и дори увесена от едно дърво люлка. Завързани встрани имаше пет странни животни. Очевидно бяха елени и рогата им биха направили чест на елените, които ловувахме с Едгар в Англия. Телата им обаче бяха двойно по-малки. Дребният им ръст някак подходеше на хората, които — по наши стандарти — бяха направо джуджета.

Мъжът, който пръв се показва в гората, ме отведе до шатрата си, махна ми да изчакам и потъна вътре. Свалих раницата си на земята и седнах до нея. Мъжът се върна и мълчаливо ми подаде дървена купа. Вътре имаше парчета от нещо като пай. Пробвах го — оказа се каша от риба и диви ягоди.

Докато се хранех, хората в лагера учтиво ме отбягваха и се върнаха към обичайните си задължения, с малки ведра носеха вода от реката или съчки за огъня и щъкаха между шатрите. Зачудих се какво ще се случи сега. Довърших храната и пих вода от дървена купа, донесена ми от една жена. Моят закрилник — така го възприемах — отново се появи от шатрата си с нещо, което взех за дървено сито. После видях, че е барабан, голям, плосък и не по-дълбок от дланта ми, с форма на неправилен кръг. Мъжът внимателно го остави на земята и приклепна до него. Приблжиха още няколко мъже, седнаха в кръг и последва нов тих разговор. Аз все така не разбирах какво казват, но няколко пъти чух думата „вуоб“. Накрая моят закрилник бръкна в кожената си туника и извади малък рогов клин, не по-голям от пул за игра, който внимателно остави върху барабана. От дълбините на туниката сега се появи къса палка с формата на чук, с която мъжът

тихо започна да удря по барабана. Останалите се приведоха напред и наостриха уши.

Отгатнах какво правят, станах и се присъединих към кръга; съседът ми учтиво се отмести, за да ми направи място. Барабанът беше изрисуван с десетки фигурки и символи. Някои разпознах: риба елен, танцуващ мъж с ръце и крака като клечки, лък и стрела, няколко от старите руни. Много символи виждах за първи път и можех само да гадая значението им — заврънтулки, зигзагообразни черти, неправилни звезди, кръгове и вълнички. Предположих, че един от символите трябва да представлява слънцето, друг — луната, а имаше един, който вероятно бе гора. Мълчаливо гледах как малкият костен пул подскача и обикаля кожата на барабана, вибрираща под равните удари на мъжа с палката. Пулът постепенно сякаш откри мястото си и остана там — над рисунка на мъж с нещо като еленови рога на главата. Мъжът отведнъж спря да барабани. Пулът остана на мястото си. Мъжът го взе, върна го в средата на барабана и пак подхвана бавния, монотонен ритъм. Пулът пак заподскача по барабана и застана в същата позиция. Моят закрильник го хвърли за трети път, този път от края на барабана. И пак рогът застана над рисунката с рогатия мъж, после помръдна и застина над един символ на триъгълник, вероятно шатра.

Мъжът пъкна палката обратно в туниката си. Над събралите се спусна пълна тишина. Нещо се бе променило. Лопарите преди бяха внимателни, почти резервирани, а сега ми се сториха малко нервни.

Мъжът ми махна да го последвам до една разположена леко встрани от другите шатра. Като тях представляваше дълги пръти, които се събираха при върха и бяха плътно покрити с брезова кора. Мъжът спря при отвора и извика, „Раса!“ Отвътре излезе най-грозния човек, който съм виждал в живота си. Беше със същия ръст и телосложение като останалите, но всяка черта по лицето му бе някак крива. Носът му беше закривен и топчест. Очите, изхвъркнали изпод бухлатите вежди, му придаваха непрекъснато изумено изражение. Устните не можеха да обхванат щръкналите зъби, а устата бе определено несиметрична. В сравнение с лисичите лица на другите лопари, този тук изглеждаше гротескно.

— Добре дошъл си сред нас. Радвам се, че пристигна — каза странният мъж. Едва не подскочих, не само заради думите, а и заради

това, че ги каза на нордически, със силен акцент и внимателно подбрани фрази, но определено разбираем.

— Ти ли си Раса? — попитах колебливо.

— Да — отговори. — Казах на ловците, че вудманът днес ще ни прати необикновен улов. Да не му причиняват зло и да го доведат в лагера.

— Вудман?

— Вудманът е мястото, където причакваме боазо. — Видя, че го гледам още по-озадачено. — Извини ме. Не знам как е боазо на езика ти. Онези животни ето там са боазо. — Кимна към петте малки елена. — Тези са питомни. Пускаме ги в гората, за да привлекат дивите си събратя в капан. През този сезон боазо живее на открито и идва в гората за храна и заслон срещу задаващите се виелици.

— А какво е вудман?

— Храстът, който все препречваше пътя ти. Нашите ловци те наблюдаваха. Чух, че няколко пъти си опитал да се отклониш от пътеката. Вдигнал си много шум. Даже за малко да изгубят питомния боазо, подплашил се от теб и побягнал. За щастие го заловили, преди да се отдалечи много.

Спомних си приемите на Едгар, как ме остави на мястото, където елените ще се обърнат към стрелите на дебнещите го ловци. Лопарите като че ли правеха същото, само че с храсти.

— Съжалявам, че провалих лова ви — казах. — Нямах представа, че това са ловните поля на лопарите.

— Не се казваме лопари — меко ме поправи Раса. — Чух тази дума, когато бях при уседналите хора — и научих няколко думи от езика ти. Ние се наричаме сабме. Да ни наричаш лопари, е все едно ние да ви викаме пещерняци.

— Защо? Ние не живеем в пещери.

Раса криво се усмихна.

— Нека ти разкажа как Ибмал Създателя направил първите хора. Били двама братя. Ибмал изпратил братята на земята и те живеели добре, от лов и риболов. После Ибмал им пратил нечувана снежна буря, с ветрове и големи преспи сняг и лед. Единият брат побягнал, открил една пещера и се скрил в нея. Другият брат предпочел да остане навън и се пребори с бурята. Когато тя отминала, първия брат

излязъл от пещерата и от него произлизат твоите хора. Другия водят началото си сабме.

Започвах да харесвам прямия, неугледен дребен мъж.

— Ела — каза, — ти си мой гост и трябва да научим повече за теб и дните, които лежат пред нас.

И безцеремонно почти колкото Гранд, когато се допитваше до руните, Раса извади своя пророчески барабан. Беше далеч по-голям и сложно украсен, с много, много повече символи. Рисували ги, ми каза, с червен сок от елша. По краищата на барабана бе увесил разноцветни панделки, малки амулети и медни талисмани, същите като тези, които носех за продан в раницата си.

Раса пусна пиринчен пръстен върху барабана. Канеше се да започне да удря по него, но аз го прекъснах.

— Какво значат символите? — попитах.

Той хитро ме изглежда.

— Мисля, че познаваш някои от тях — каза Раса.

— Виждам руни.

— Да, научих тези знаци от уседналите хора.

— Какво значи този? — посочих една вълнообразна тройна черта. Подобни символи имаше пръснати на различни места по барабана.

— Планините, където са живели предците ни.

— Ами този? — посочих рисунка на мъж с еленови рога.

— Това е знакът на нояде. Вие му казвате сейдурман.

— А какво става, когато пръстенът спре върху него?

— Това сочи присъствието на нояде или че трябва да се допиташ до такъв. Във всяка шатра има пророчески барабан, но само един нояде може да разчете скритото послание на арпата.

Без предупреждение затвори очи и подхвана тих, насечен напев, една и съща кратка фраза се повтаряше отново и отново, все по-пискливо, после думите отведнъж секваха, сякаш припевът потъваше в океан от тишина. След кратка пауза Раса отново подхвана напева, пак надигаше глас, докато стигна до същия рязък край. Докато пееше, удряше по барабана. Гледах грозния дребен мъж — със затворени очи и едва забележимо поклащащо се напред-назад тяло, с ялната идея, че ставам свидетел на сложен сейдур. Раса можеше да се пренесе в света на духовете с лекотата, с която аз извличах огън от кремък.

След четвъртото повторение на напева Раса отвори очи и погледна към барабана. Не останах изненадан, че арпата пак е спряла върху мъжа с рогата. Раса изсумтя, сякаш видяното просто е потвърдило очакванията му. После затвори очи и отново започна да барабани, този път по-енергично. Следях препускащия по барабана пиринчен пръстен. Без да спира, посети символ след символ, поколеба се, после пое в леко различна посока. Раса спря да барабани, но този път не погледна надолу, а право в мен.

— Кажи ми.

Странно, но очаквах въпроса му, сякаш между мен и нояде съществувахе неизказано разбирателство. И двамата бяхме приели, че притежавам умения за сейдура и че съм дошъл при Раса за просвещение.

— Движение — казах. — Към планините, кои, не знам. После барабанът каза нещо, което не разбрах, нещо мистериозно, неясно, малко опасно. Ще има и съюз, среща.

Раса погледна към барабана. Пръстенът бе спрял върху рисунка на мъж на кон.

— Това ли имаше предвид под движение?

Отговорът ми се стори очевиден, но все пак казах:

— Не, не този знак. Не съм сигурен как да го тълкувам, но каквото и да е, той ме касае лично. Усетих как духът ми става по-силен, когато пръстенът спря на символа.

— Погледни пак и ми кажи какво виждаш.

Огледах фигурата по-внимателно. Беше едва ли не най-дребната на барабана, сместена в малкото пространство между по-стари, избелели символи. Не видях да се повтаря на друго място. Конникът носеше кръгъл щит. Странно, помислих. Не бях видял у сабме щитове. А и един кон никога няма да оцелее в тази гола, студена земя. Погледнах пак и забелязах, че простичко нарисуваният кон е с осем крака.

Надигнах глава към Раса, който ме гледаше въпросително с изпъкналите си очи.

— Това е Один — казах. — Язди Слейпнир.

— Така ли? Заех символа от уседналите хора. Видях го издълбан на един камък и разбрах, че у него има сила.

— Один е моят бог — казах. — Точно Один ме доведе във вашите земи.

— По-късно ще ми разкажеш кой е този Один — отговори Раса. — Сред моите хора този символ има друго значение. За нас това е символът на приближаващата смърт.

* * *

С това загадъчно предсказание започна престоя ми при племето сабме. Дните ми с тях са сред най-необикновените и щастливи в живота ми, благодарение почти изцяло на Раса и семейството му. Раса не беше обикновен нояде, а минаваше за може би най-великият на своето поколение. Необичайният му вид го бе белязал от ранно детство. Неугледен и тромав, той коренно се различавал от другите момчета. Когато опитвал да участва в игрите им, понякога падал и се давел или напълно губел съзнание. Викингските деца сигурно щяха да му се подиграват, но сабме се отнасяли към него с особена топлота. Никой не се изненадал, когато на осем години започнал да получава странни, обезпокоителни видения. За сабме това било доказателство, че свещените им предци са изпратили Раса за свой посредник. Родителите му без колебание дали сина си на обучение при местния шаман. Тридесет години по-късно славата му бе стигнала далеч отвъд горите, където живееше племето му, до океана и сабме, които ловяха тюлени и малки китове. Всички племена, сийди, знаеха, че Раса е велик нояде, чийто дух от време на време ги посещава при пътешествията си. Толкова ценяха думата му, че никой не постави под въпрос решението да прибере в шатрата си един чужденец и да го обучи в свещените тайнства. Собствената му сийда вярваше, че великият им нояде ме е призовал. Така казваха барабаните. Аз пък понякога вярвах, че Раса действа от името на Один. В други моменти ми се струваше, че е самият Всемирен отец, приел човешки образ.

Нашата сийда (както скоро започнах да мисля за племето) премести лагера си на сутринта след пристигането ми. Не си направиха труд да разглобяват палатките от брезова кора, просто събраха малкото си вещи, увиха ги на вързопи, които после метнаха на ремъци през рамо или привързаха към гърбовете си и поеха по

пътеката, която следваше течението на реката. Риболовът не върви, обясни Раса. Местният воден дух и боговете на рибите са недоволни. Не знаел причината за гнева им. На дъното на реката има дупка към подземната река на духовете, рибата избягала там. Най-разумно щеше да е сийдата да се премести на друго място, където духовете са по-благоклонни. Нямахме време за губене. Скоро реката щеше да замръзне и риболовът — от който сийдата зависеше почти колкото от лова — да стане невъзможен. Двадесетте семейства, плюс кучетата им и шестте боазо вървяха половин ден, преди да стигнат до крайната си цел надолу по течението. Сийдата очевидно бе лагерувала тук и преди. Още стърчаха прътите на шатрите, които сабме сега бързо покриха с кожи.

— Брезовата кора не може да спре снеговете и зимните ветрове, не е достатъчно топла — обясни Раса. — През следващите няколко седмици ще сме на един пласт кожа. После, когато стане наистина студено, ще добавим още, за да задържим топлината вътре.

Семейството на Раса се състоеше от съпругата му, омъжена дъщеря със съпруга си и малкото им дете, и втора дъщеря, която ми се стори позната. Едва по-късно се сетих, че беше с ловците при вудмана. Всички сабме се обличаха в кожени блузи, легинси и шапки; невъможно бе да различиш мъжете от жените, а и не очаквах сред ловците да има момиче. През първата прекарана в палатката на Раса нощ не забелязах да има втора дъщеря — преди да легнат, сабме свалят само обувките си. Когато пропъльзах в шатрата, тя бе изпълнена с дим. В центъра имаше огнище, а отворът за дима в горната част беше частично закрит от рибите, провесени да се опушват на един побит над огъня кол. Свободно се дишаше само ниско над земята. Покрай стените на палатката бяха подредени вещите на семейството, те се превръщаха във възглавници, когато легнехме да спим върху кожите, метнати над „килима“ от пресни брезови клонки. Нямахме мебели.

Раса ме повика да отида с него до реката. Забелязах, че останалите сабме нарочно изостанаха назад и ни гледаха от разстояние. Реката беше плитка и бърза, с каменисто корито. Раса носеше в една ръка копие за риболов и кош от брезова кора в другата. Без да спира, прегazi до един голям, гладък камък, който стърчеше над водата. В продължение на няколко секунди Раса оглежда повърхността на реката, после замахна с копието и набоде малка риба, дълга колкото

дланта ми. Внимателно я свали от кукичката, удари главата ѝ в камъка и остави върху него мъртвата риба. После сложи коша на главата си и каза няколко думи на езика на сабме. Очевидно говореше на камъка. Загреба вода с длан, изля я върху него и се поклони три пъти. С извития нож, който всеки сабме носи на колана си, изстърга няколко люспи от рибата. С люспите в ръка се върна в лагера и ги раздаде на главата на всяко семейство. Едва тогава същата приготви мрежите и въдиците си, и пое към реката.

— Камъкът е сиейди — обясни ми Раса, — речният дух. Помолих го за късмет в улова и му обещах, че ще получи по малко от всяка уловена риба. Ще му оставяме дарове в края на всеки ден от престоя ни, и винаги, когато в бъдеще се върнем тук.

— Защо даде люспи само на мъжете? — попитах.

— На лошо е, ако жена приближи речния сиейди. Носи нещастие на сийдата и е опасно за самата жена. Може да увреди бъдещите ѝ деца.

— Но нали видях дъщеря ти с ловците при вудмана. Щом жените могат да ловуват, защо да не могат да ходят и за риба?

— Така е било винаги. Дъщеря ми Алба ходи на лов, защото в преследването я бива колкото, ако ли не и повече от мъжете. Едва успяват да я следват. Алба е бърза и пъргава дори в най-гъстата гора. Винаги е била такава, от малка. Единственият ѝ недостатък е, че много говори. Затова с жена ми я кръстихме на малкото птиче, което през лятото подскача из храстите и никога не престава да повтаря тик-а-тик.

С всяко изречение Раса усилваше желанието ми да остана при сабме, ако те ми позволят. Искях да науча повече за сейдура на Раса и изпълня даденото на Гретир обещание, като споделя начина им на живот. Спомних си запаса от кукички в раницата, донесох ги и до една ги дадох на Раса. Той прие подаръка спокойно, сякаш беше най-естествената постъпка на света.

— Ние сами си правим кукички от дърво или кост. Но металните са далеч по-добри — каза и започна да ги раздава поравно на семействата.

— Всичко ли делите? — попитах учудено.

Той поклати глава.

— Не всичко. Всеки човек и всяко семейство знае кое е тяхно — дрехи, кучета, ножове, котли. При нужда са готови да ти ги заемат иди

направо подарят, противното би било себично. Ще оцелеем като сийда, само ако си помагаме един на друг.

— Ами другите сийди? Какво става, ако две племена решат да ловят риба на една река или боазо в една и съща част на гората?

— Всяка сийда си има територия — отговори той. — Членовете ѝ ловуват или ловят риба там от поколения. Ние уважаваме традициите.

— Но ако настане глад и се скарате за някое добро място на реката, ще се биете ли за правото да ловите риба там?

Раса ми се стори леко шокиран.

— Ние никога не се бием. Цялата си енергия влагаме в усилията да открием храна и подслон, да отгледаме здрави децата си и да почитаме предците си. Ако друга сийда гладува и има нужда от дадено място за лов или риболов, те ще ни попитат и ако ни е възможно, ще се съгласим да им го отстъпим, докато нещата при тях започнат да се подобряват. А и земята ни е толкова голяма, че има място за всички.

— За мен е странно — казах. — Там, откъдето идвам, хората се бият, за да защитят правата си. Ако някой съсед реши да си присвои земите ни или чужд човек опита да вземе нещо наше, ние се бием, за да ги прогоним.

— Това за сабме не е необходимо — каза нояде. — Ако някой нападне територията ни, ние се скриваме или побягваме. Изчакваме до зимата, тогава чужденците ще си тръгнат. Знаем, че не са пригодени да живеят тук.

Махна към дрехите, които носех — вълнена риза и широки панталони, дебело пътническо наметало и обувките, които не ми бяха по мярка и от които ми бяха излезли пришки.

— Чужденците се обличат като теб. Толкова знаят. Затова и накарах жена си и Алба да ти ушийт по-подходящо за зимата облекло. Досега не са шили толкова големи дрехи, но ще гледат да са готови до няколко дни.

Неочакваният плюс от поръчката на дрехите бе, че тя затвори за момента, неуморната уста на дъщеря му Алба. Говореше без да спре, основно на майка си, която погълната в работа, почти не си правеше труд да отговаря. Нямах представа какво точно казва Алба, но не се и съмнявах, че често съм тема на разговорите им. Докато шиеше обаче зимния ми „гардероб“, устата на Алба бе пълна и тя трябваше да се

прости с дърдоренето. Изтръгнаха със зъби сухожилието от гърба или крака на елена и го дъвчеха, докато омекне и се оформи в конец. Докато жените дъвчеха и шиеха, аз помагах на Раса да приготви храната. Една от новите за мен страни на живота сред сабме бе, че готвят мъжете.

Някъде към четвъртата ми седмица със сийдата се случиха две неща, които промениха живота ми. Първото очаквах, но второто ме свари съвсем неподготвен. Една сутрин се събудих по обичайното време, малко след пукването на зората. От кожената си постеля забелязах, че е много по-светло от обичайното. Превъртах се и надникнах през тясната пролука между края на шатрата и земята. Слънцето светеше толкова силно, че ме накара да присвия очи. Тихо се изправих, отметнах завесата на входа и пристъпих навън. Целият ни лагер бе покрит с дебел сняг, първия за годината. Всичко, което бяхме оставили навън — дърва, кошове за риба, мрежи, заспалите кучета — сега бе просто издутини в снега. Снежни наметала имаха дори шестте боазо. Зимата бе дошла.

Това бе денят, в който жената и дъщерята на Раса довършиха кожените ми дрехи. Сред сабме настана истинско веселие, когато вкупом се стекоха да гледат как ги обличам. Първо се слагаше кожената риза, с козината към тялото, после плътно прилепващите панталони, които се обуваха трудно независимо от цепките на глезените, и накрая мокасините, извити нагоре при пръстите, но без подметки.

— Заради ските — обясни Раса. Разнищи стрък суха острица, раздели нишките и ги подреди на два меки квадрата. — Сложи ги в обувките, ще видиш, че са по-добри от вълнени чорапи. Краката ти ще са топли, а и съхнат бързо.

Накрая Раса ми помогна да навлека дългата кожена туника, достигаше до коленете ми. Широк колан пристягаше дрехата около кръста. Направих няколко пробни крачки. Чувството бе съвсем различно от дрехите, които бях носил — усещах тялото си топло и защитено, а краката — леки.

Второто събитие се случи в нощта след снеговалежа. Открих до обичайното си място за спане втора кожа. Времето се бе застудило и когато си легнах, аз я придърпах за одеяло. Малко преди да заспя, усетих как някой повдига кожата и пропълзва до мен. От почти

загасналия огън идваше достатъчно светлина да видя, че гостенката е дъщерята на Раса, Алба. Виждах отражението на жарта в очите ѝ, гледаше закачливо. Доближи уста до ухото ми и меко каза, „Тик-а-тик“, след което се сгуши до мен. Не знаех какво да правя. До нас спяха баща ѝ и майка ѝ, сестрата и зет ѝ. Страхувах се как ще реагира Раса, ако се събуди. В продължение на няколко секунди се преструвах на заспал. После ръката на Алба започна да проучва територията. Много тихо развърза колана и свали легинсите ми, после се вмъкна в туниката ми и голото ѝ тяло се притисна до моето.

Когато се събудих, видях, че е вече късно. Алба лежеше свита на протегнатата ми ръка, а шатрата бе празна. Чувах как Раса и другите членове на семейството се движат вън. Набързо навлякох дрехите си, при което събудих Алба. Очите ѝ бяха бледосиви, цвят, който понякога се среща сред сабме. Гледаше доволно, без и следа неловкост. Превъртя се до собствените си дрехи и миг по-късно бе вече готова и изскочи да се присъедини към родителите си. Аз бавно я последвах, чудейки се какво посрещане ще ми окажат те.

Раса надигна глава. Стори ми се напълно незаинтересован.

— Сигурно знаеш как се ползват — бе единственото, което каза. Чистеше снега от две дълги, плоски дървени летви.

— Карал съм ски като дете, но само няколко пъти, и то на игра — отговорих.

— Не е достатъчно. Алба ще ти покаже какво да правиш.

Изведнъж осъзнах, че Раса приема връзката ми с втората си дъщеря за нормална. По-късно открих и че искрено я одобрява. Сабме смятаха за нормално един мъж и една жена да спят заедно стига и двамата да са съгласни. В началото се опасявах, че Алба очаква връзката ни да прерасне в постоянен съюз. После, когато ме бе научила на няколко думи на сабме и аз нея на малко нордически, много се смя на притесненията ми.

— Как може да очакваш нещо такова да трае вечно? Така мислят уседналите хора. Все едно да останеш завинаги на едно място. Ние сабме вярваме, че в живота сезоните се менят и че е най-добре да се движиш с тях. — Понечих да кажа нещо, но тя сложи пръст на устните ми и добави: — Можех да дойда в леглото ти от учтивост, тъй като си гост. Но не го направих за това. Направих го, защото те желяех и ти не ме разочарова.

Алба ме излекува от болест, от която дори не знаех, че боледувам. Пренебрежението на Гунхилдур, „измяната“ на Елфгифу и ранните неволи в любовта бяха разбили вярата ми в другия пол. Отнасях се към жените предпазливо, от страх да не се разочаровам или да ме сполети някое непредвидимо нещастие. Алба ме излекува от това. Беше пълна с живот, жизнена, естествена и пряма. В любовта бе опитна и страстна, и трябваше да съм пълен глупак да не съм благодарен за късмета си. Под безбройните пластове кожи, Алба бе истинска изкусителка. Имаше фини, деликатни кости, които я правеха крехка и фина като малката птичка, на която бе кръстена. Постоянното движение при лова и карането на ски поддържаше тялото ѝ в идеална форма, със стегнати рамене и бедра. Стъпваше леко и грациозно на малките си нозе, а аз с възбуда открих, че за разлика от силно почернялото ѝ джуджешко лице, набраздено от отражението на снега и вятъра, кожата на тялото ѝ е гладка като тъмна слонова кост. Връзката ни не бе заробваща, но все пак мисля, че за Алба тя значеше много. Гордееше се с ролята ми на нояде-чужденец. Аз от своя страна бях напълно запленил. Накратко, влюбих се в Алба и любовта ми бе чиста и без задръжки.

Тя ме научи да ходя на ски. Не толкова добре като един сабме, разбира се, те се качват на ските още щом проходим. Както викингите са най-добрите моряци и корабостроители, така сабме са майстори в карането на ски. Природата като че ли ги е създала за това. Леки са и могат да се плъзгат по снежна кора, която би пропаднала под по-тежък товар. Ние използваме само една ска и пръчка, с която управляваме и се спускаме по склоновете или по леда. Сабме напротив, привързват ски и на двата си крака, и могат да развият скорост на бегач, която поддържат, докато слънчевата светлина им позволява. Викингските майстори знаят как да оформят кораба и да скроят и поставят платното. Сабме пък знаят как да подберат и оформят ските, от бреза, когато снегът е сипкав или от бор, когато се слегне; всички ски — които не са еднакви по дължина — се правят на ръка и отговарят на стила и размерите на бъдещия си собственик. Накрая се научих да карам ски достатъчно добре, така че да не изоставам от сийдата или да се движа бавно до Раса, когато той пожелаеше да ми покаже някое отдалечено свещено място. Но никога нямаше да стигна Алба и другите ловци. Те се движеха на ските толкова уверено, че можеха да

настигнат дори вълк. Час след час преследваха жертвата си през снега. Животното се уморяваше да прескача преспите, по които ловците с лекота се плъзгаха. Накрая, когато изтощеният вълк се извърнеше, ръмжейки към преследвачите си, застаналият начело сабме го приближаваше и убиваше с копие или нож.

ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТА

Алба носеше на врата си амулет с формата на птица. Не се разделяше с него дори когато се любехме. Птицата ѝ била сянка, ми каза и попита защо и аз не нося талисман. Мъжете трябвало да го носят на дълъг ремък през врата и затъкнат под мишницата.

— Толкова ли си смел, че дръзваш да пътуваш сам? — попита ме тя. — Дори баща ми не го прави.

Реших, че говори за обикновени талисмани и на шега ѝ казах за десетината, които бях скрил на сигурно място в раницата. Това бе един от редките случаи, когато видях Алба ядосана. Каза ми да не се правя на глупак.

Когато попитах Раса защо дъщеря му реагира толкова остро, той ме попита дали помня деня, в който пристигнах в сийдата.

— Риболовът на онова място не вървеше — напомни ми той. — Рибата беше избягала. Беше там и в същото време я нямаше. Трябваше да се преместим на място, където друг речен дух да приеме даровете ни.

— Как може рибата да е там и да я няма?

— Беше отишла в своята сайво река. Можех да я последвам или да изпратя сянката си с молба до водния дух, който я е изпратил там. Но ако духът е още гневен, рибата можеше и никога да не се върне.

Сайво, според Раса, бе свят, успореден на нашия, огледален образ, но по-важен, защото там живеят духовете на умрелите и сенките на живите, които идват в нашия свят като духове. Понякога можем да посетим сайво и сами, но имаме нужда от защитата на сенките си.

— Нашите сенки са животни, не хора — каза Раса, оставяйки дървената купа, която дялаше. — Всеки сабме има такъв — лисица, рис, птица или друго животно. Още като деца барабаните казват на родителите ни кое животно ще е нашата сянка в живота. Понякога бъркат и тогава детето се разболява или му се случва нещо лошо. Тогава пак се допитваме до барабана и той посочва нова, подходяща сянка. Алба носи птицата още от бебе.

— При моите хора — казах, — има филги, духове. Сам съм ги виждал преди смърт. Те са огледалният ни образ от другия свят. Появят ли се, приличат досущ на нас. А дали аз имам животно-сянка?

Раса се пресегна към барабана, който винаги му беше подръка. Постави арпата на опънатата кожа и без дори да затвори очи или запее заклинанието, потропа веднъж с показалец. Арпата подскочи, удари дървения ръб и се върна обратно, приземявайки се върху образа на мечка.

Осмелих се да изкажа съмнение.

— Как да съм сигурен, че сянката ми е точно мечка?

— Решено е още при раждането ти.

— Но аз съм роден на остров наскре океана, там няма мечки.

— Може мечката да е изиграла роля в живота на родителите.

Замислих се за момент.

— Разказвали са ми, че баща ми срещнал майка ми на връщане от пътуване до Норвегия, където трябвало да достави една полярна мечка. Само че мечката вече я нямало седмици, преди да види майка ми, а и бездруго животното умряло скоро след прехода.

— Със сигурност е умряла около раждането ти — твърдо каза Раса. — Оттогава духът на мечката те пази. Той е твоят късмет. Мечката е най-могъщото от всички животи. Умът ѝ е колкото човешкия, силата — като за деветима.

Преди слънцето да се спусне зад хоризонта за зимата, Раса предложи, че ако искам да науча повече за сайвото, няма да е зле да го посетя лично. Колебаех се. Казах му, че досегашният ми опит с отвъдното се свежда до кратки пророчески видения, обикновено в присъствието на хора, притежаващи дарбата, и че преживяването често е страшно и неприятно. Признах си, че едва ли ще имам куража да вляза в света на духовете нарочно и сам. Той ме увери, че животното ми пазител ще бди над мен и че той самият ще ми помогне да премина границата.

— Пророческата ти дарба показва, че ти бездруго живееш толкова близо до сайвото, че можеш да надзърташ през воала, който ги дели. Аз само предлагам изцяло да го отметнеш и да откриеш какво има от другата страна.

— А как да съм сигурен, че ще мога да се върна?

— Това също мога да уредя, с помощта на Алба — отговори той.

На следващия ден ни събуди много преди разсъмване. Вече беше напалил малък огън и разчистил дъното на шатрата, колкото да седна с кръстосани крака върху един квадрат еленова кожа. Беше поставена с кожата надолу, а по гладката страна бяха изрисувани четири бели линии — фигурата, която вече познавах от руните и саксонските уонди. Раса ме накара да седна в централния квадрат; Алба клекна с лице към мен.

— Като моя дъщеря е наследила част от силата ми — каза той. — Ако е близо до теб, може да я срещнеш в сайвото.

Присъствието на Алба ми вдъхна увереност, но все още бях нервен. Тя развърза малката кожена кесия, която носеше на колана си при лов и изтръска съдържанието ѝ на кожата пред мен. Червените шапчици на бели точки бяха избелели до бледорозово, но все пак разпознах изсушени, спаружени гъби. Алба ги вдигна внимателно и нежно опипа грубата им повърхност, докато избра три от най-малките. Внимателно върна останалите в кесията, остави две от гъбите на кожата, а третата пъхна в устата си. Започна бавно да дъвче, като през цялото време не сваляше очи от мен. След малко изплю гъбата в шепя, протегна ръка към мен и каза, „Яж“. Аз поех топлата, влажна топка, сложих я на езика си и я глътнах. После всичко се повтори още два пъти.

Седях неподвижно срещу нея и наблюдавах играта на пламъците по лицето ѝ. Очите ѝ оставаха в сянка.

Времето течеше. Не мога да преценя колко дълго съм седял така. Раса стоеше встрани и от време на време разпалваше огъня.

Бавно, много бавно, започнах да напускам тялото си. Усетих го как потрепери, когато се отделих от физическата си същност. Не можех да направя нищо, но не се и страхувах. Обхвана ме лениво доволство. Мисленето ми се забави, тялото ми сякаш олекна. Всичко се замаза и остана само лицето на Алба. Тя не помръдваше, и все пак лицето ѝ се приближаваше все повече и повече. Виждах с изключителна яснота всяка подробност. Висулката на дясното ѝ ухо изпълни полезрението ми. Видях нежните кръвоносни съдове под кожата, мекия мър. Исках да се пресегна и я схрускам.

Изведнъж земята под краката ми пропадна и се озовах сред нищото. Знаех, че тялото ми е с мен, но това нямаше особено значение. Без каквото и да е усещане за движение, попаднах сред безкраен

пейзаж от дървета, сняг и скали, но не изпитвах студ. Плъзгах се над повърхността, сякаш се носех по лек вятър. Дърветата бяха наситено зелени, можех да огледам в подробности всеки лист и бразда по кората им. Снегът отразяваше цветовете на дъгата, кристалите се движеха, сливаха се и се набраздяваха на вълнички. От храстите излетя малка птичка — сянката на Алба. Между две дървета мярнах изправена бяла мечка, беше близо и все пак далеч. Застинала на място се взираше в мен с човешки очи. Чух някой да ми говори, разпознах собствения си глас и отговорих. Чувствах се изпълнен с покой. На пътеката излезе този път тъмнокафява мечка със сведена глава; вървеше тежко и залитайки, и накрая пътищата ни се пресякоха. Когато животното бе на една ръка разстояние, и двамата се заковахме на място. Усетих полъха на птиче крило на бузата си. Мечката бавно се извърна към мен и муцуната ѝ като че ли се изкриви в усмивка.

Очите ѝ бяха сиво-сини и аз осъзнах, че се взирам в лицето на Алба. Бях отново на еленовата кожа.

— Върна се от сайвото — каза Раса. — Беше там за кратко, но все пак достатъчно да научиш как да го посетиш пак, ако пожелаеш.

— Приличаше много на нашия свят — казах, — само че беше по-голямо и някак далечно.

— Само така ти се струва. Сайвото е пълно с духове, на мъртвите и на тези, които управляват живота ни. В сравнение с него нашият свят е преходен и крехък. Ние живеем в настоящето, докато сайвото е вечно. Пътуващите из него за миг виждат силите, които ръководят съществуването ни, но само ако тези духове пожелаят да бъдат видени. Ако редовно посещаваш сайвото, те ще те приемат в него и тогава духовете ще ти се разкрият.

— Защо мечката се смееше? — попитах с любопитство.

Алба изведнъж скочи на крака и излезе от палатката. Раса не отговори. Внезапно ми се зави свят и стомахът ми се преобърна. Искях само да легна и отново да затворя очи. Едва се довлякох постелята си. Последното, което помня, бе как Раса ме заметна с еленова кожа.

Сега почти всеки ден валеше, едри снежинки, които се сипеха между дърветата и падаха на земята. Животните смениха лятната си козина и ловците ни ден след ден обхождаха гората и залагаха дървените си капани. Сийдата се премести за последен път. Беше трудоемко — шатрите бяха покрити с два или три слоя кожа и трудно

се разглобяваха, а и ни пречеха зимните дрехи. Зимният лагер на сийдата бе откъм закътаната страна на едно било, на завет от бурите. Всяко семейство бе прокопало в меката пръст на хълма убежище, което след това покриваха с дебел покрив от дънери и пръст. Входът към дома на Раса бе прост тунел, през който трябваше да пълзя на четири крака, но вътре въпреки дима от малкия огън, бе учудващо просторно и уютно. Трябваше да си призная, че мисълта да прекарам тук с Алба следващите няколко месеца далеч не изглеждаше зле. Съпругата на Раса вече бе покрила пода с обичайния килим от пресни смърчови клонки и кожи, и бе разделила помещението на малки кабинки със закупени от търговците памучни чаршафи. Беше коренно различно от мизерната землянка, в която умря Гретир. Споделих го с Раса и описах как кръвният ми брат срещна края си след намесата на злата волва.

— Ако кръвният ти брат бе сполетян от това нещастие сред сабме — коментира Раса, — ние веднага щяхме да разберем, че ударът със секирата е нанесъл стаалу. Стаалу може да се преобрази на животно, например елен, и да се остави да бъде заловен и убит. Когато обаче ловецът започне да го дере, стаалу отклонява ножа към костта и ловецът се порязва, а ако е далеч от сийдата, умира от кръвозагуба до трупа на елена. После стаалу си възвръща формата, изпива кръвта и изяжда жертвата си.

Алба, която ни слушаше, презрително изсумтя.

— Ако някога срещна стаалу, ще му дам да се разбере. Това са само приказки, с които да плашат децата.

— Не бъди толкова сигурна, Алба. Ти само се моли да не го срещнеш — измърмори баща ѝ и се обърна към мен: — Стаалу броди из гората. Той е голям и малко глупав и тромав. Сравняваме го с недодяланите търговци, които идват за кожата през пролетта, но апетитите на стаалу са още по-противни. В трудни времена се храни с човешко месо, а понякога отвлича и момичета.

През тази седмица раздадох остатъка от стоките в раницата си. Изгубил бях желание да търгувам със сийдата и изпитвах срам, задето задържам за себе си неща, които можеха да бъдат от полза за племето. Сабме бяха толкова щедри и гостоприемни, че сметнах за свой дълг да им помогна. Като изключим кърпенето на мрежите и примитивната поправка на сечивата, им бях безполезен. Затова дадох раницата на Раса и го помолих да раздаде съдържанието ѝ по свое усмотрение.

Запазих единствено огнения рубин — който дадох на Алба като доказателство за любовта си. Тя изпадна във възторг. С часове седеше до огъня и въртеше рубина така, че в него да заискри червеното сияние.

— Вътре танцува дух — казваше тя. — Духът, който те доведе при мен.

Последниците от това, че раздадох всичката си стока бяха обратните на очакванията ми — вместо да се простя с надеждата да се сдобия с пари за пътя до Миклагард, бях просто засипан с кожи. Почти всеки ден някой от ловците оставяше пред землянката на Раса вкочанен от студа хермелин, самур, катерица или полярна лисица. Нямаше как да разбере кой точно ловец е направил жеста. Идваха и си отиваха тихо на ските си. Спираха ги само снежните бури. Тогава цялата сийда изчезваше в подземните си убежища и изчакваше ужасния вятър и шибаци сняг да отминат. После предпазливо се изкопаваха от засипаните със сняг землянки и, като животните, които ловуваха, подушваха въздуха и отново тръгваха на лова.

Естествено ядяхме месото на животните, които деряхме. Някои, особено белките и видрите, бяха зловонни и неприятни на вкус, но катериците и бобрите бяха превъзходни. Остатъкът от месото оставяхме в малките килери, които всяко семейство бе построило до земната си, малка клетка на пръчка или високо на някой камък, извън обсега на животните. Храната не се разваляше в лютия студ. Ако някой изкараше късмет и убиеше елен, складираше на същото място и дървени купи с кръвта му. След часове кръвта ставаше на камък можеше да бъде насечена на късове и използвана при нужда.

Духовете от време на време — и невинаги по негово желание привикваха Раса. Без предупреждение той започваше да се гърчи и трепери, после губеше равновесие и се строполяваше на земята. Ако повикът бе особено настоятелен, по устата му избиваше пяна. Беше ни казал, ако езикът му провисне навън, да пъхаме в устата му парче плат, но да не го будим, защото точно тогава духът му навлиза в сайвото и скоро всичко ще бъде наред. Роднините му бяха свикнали с тези внезапни пристъпи. Нагласяха изпадналия в безсъзнание нояде удобно на земята, с барабана под протегнатата му дясна ръка, в случай че му потрябва в сайвото, след което чакаха да се завърне в нашия свят. Когато това станеше, настроението на Раса зависеше от това, което се е

случило по време на отсъствието му. Понякога се връщаше изтощен, сякаш след битка със зли духове. Друг път бе приповдигнат и ни разказваше за великите духове, с които се е срещнал. Ибмал, бога на небето, бе недосегаем и непознаваем, но Раса понякога срещаше Биег-Олбмай, Бога на вятъра, и се биеше с него, за да предотврати някоя тридневна буря. В друг един случай бе помолил бога на лова, дух, който той наричаше Кървавия човек, да изпрати богат улов на ловците от сийдата. Два дни по-късно те проследиха и убиха лос. Боговете и духовете, които почиташе Раса, за мен бяха нови, но думите му привикаха избледнял спомен за духове, много по-стари от старата вяра. Интуитивно усетих, че всички мои богове, Один, Фрей, Тор и другите, са се появили от сайвото на Раса и едва по-късно са приели формите, под които ги познавам аз.

Боливе, богът на слънцето, бе започнал редовно да се показва над южния хоризонт, когато един от съседите ни дойде при входа на землянката на Раса и възбудено извика в тунела. Говореше толкова бързо, че не го разбрах, въпреки че Алба бе отделила много часове да ме научи що-годе на езика си. Раса веднага остави барабана, рисунките по който повтаряше, и стана на крака. Докато се пресягаше за тежкото си наметало от вълча кожа, ми махна да го последвам.

Вън чакаше група от осем ловци. Един сабме каза нещо като „медени лапи“; когато Раса отговори, ловците се пръснаха по землянките, възбудено викайки семействата си.

— Какво става? — попитах Раса.

— Дойде времето да напуснем землянките и да се върнем в шатрите — каза той. — Обикновено го правим много по-късно, но Стареца иска да стане така.

— Стареца? Кой е той?

Раса не ми отговори веднага, а заповяда на жена си и Алба да се приготвят за път. Животът на сабме бе толкова простичък, че цялата сийда бе готова за времето, необходимо на мъжете, жените и децата да натоварят вещите си на леките шейни, да привържат бебетата към гърбовете на майките им, в малки, подплатени с мъх люлки с форма на лодка, и да сложат ските. Не теглех шейна, защото бездруго не ме биваше много със ските, не ми дадоха и раница, защото бях тежък и щях да пропадна през снежната коричка.

Върнахме се в последния ни бивак и пак покрихме стърчащите дървени пръти с три слоя кожи. Всички бяха в приповдигнато настроение, а аз продължавах да се чудя какво точно става.

— Какво има? — попитах Алба. — Защо толкова набързо зарязахме землянките?

— Време е за най-важния лов в годината — отговори ми тя. — Ловът, от който ще зависи бъдещето на сийдата.

— Ти ще ходиш ли?

— Забранено ми е.

— Но ти си най-добрата сред ловците — протестирах. — Няма да се оправят без теб.

— На тях им трябва братя, не сестри — отговори загадъчно тя, докато наместваше последния слой кожи по палатката.

На другата сутрин се събудих покрит с една педя сняг. Отворът за дима бе оставен отворен и падналият дебел сняг бе полузаринал лагера. Никой не се впечатли особено.

— Обуи това — каза Алба и ми подаде обувките, над които работеше цяла зима.

— Защо да не нося своите обувки?

— Уших ги с шевовете навътре, за да не се събира по тях сняг. Кожата е от главата на боазо — най-дебелата и здрава кожа. Върви да ги обуеш днес. — Настоя да облека и най-хубавата си зимна дреха, наметало от вълча кожа, което обаче ми стоеше смешно, защото преди го беше носил Раса и Алба го бе удължила с кожа от сърна. Самият Раса се бе пременил с колана си на нояде, с увесени челюсти на животни, шапка с пришити амулети и тежко наметало от меч кожа. Не го бях виждал да ги носи всичките едновременно, нов беше и късият жезъл, усукан в червени и сини панделки и куп малки звънчета. Когато предложих аз да взема свещения барабан, Раса поклати глава и ми махна да изляза от шатрата пред него.

Навън вече чакаха ловците, наконтен като за панаир. Някои бяха облекли тъмносини туники; платът бе закупен от търговците, а жените го бяха съшили с червени и жълти панделки. Други носеха обичайните си кожени дрехи, но добавили разноцветни шапки и колани, и завързали смърчови клонки за ръкавите си. Всички изглеждаха обхванати от нетърпение и възбуда; едва след няколко секунди забелязах, че не носят обичайните си ловни лъкове и стрели пръчки и

дървени капани, а масивни копия, с груби дръжки от дърво и широк метален връх.

Нямах време да разпитам ловците защо са сменили снаряжението си, защото тук Раса тържествено излезе от шатрата и бавно прегази снега до плоския камък в центъра на лагера. На всяка стъпка леко разклащаше звънчетата по жезъла си и припяваше непозната за мен песен. Думите бяха странни, на език, различен от това, което бях учил през зимата. Когато стигна до камъка, Раса постави на него магическия си барабан и се обърна на юг. Вдигна жезъла три пъти и изрече предполагаем заклинание. После бръкна под наметалото с дясната ръка, измъкна нещо изпод лявата си мишница и го вдигна така, че да го видят всички. Беше арпа пръстен, но не пиринчен. Предположих, че е златен; убедих се, когато Раса го хвърли върху кожата на барабана — звукът при падането бе по-тъп и тежък от този на неблагоприятния метал.

Раса потропа с жезъла по ръба на барабана. Златната арпа се плъзна по изпънатата кожа и застина на място. Всички проточиха вратове да видят на кой точно символ. Лежеше върху змиеобразния знак за планина. През тълпата пробяга блажена тръпка. Дребните, подвижни мъже се спогледаха и кимнаха доволно. Предците гледаха и одобряваха. Нояде пак потропа по барабана с жезъла и този път златният пръстен застана върху фигурата на мечка. Сега забелязах, че мъжете са озадачени, почти скептични. Раса долови колебанието им. Вместо да удари за трети път с жезъла, грабна златната арпа и с вик, подобен на гневния писък на чапла, го хвърли нагоре, така че да падне върху кожата на барабана. Пръстенът случайно улучи ръба и започна да се търкаля, първо по него, после закриволичи, не много сигурно, докато накрая спря, за миг остана изправен, после бавно се прекатури на една страна и легна с лекото трептене на паднала върху игрална маса монета. Всички отново се приведоха напред — този път арпата лежеше върху знака на моята сянка от сайвото, мечката.

Без да се колебае, Раса отиде при най-близкия ловец, взе копието му и постави златния пръстен на острието. После дойде при мен и с тържествен жест пхна копието в ръката ми.

Барабанът беше решил. Ловците се пръснаха за ските си, а Раса ме отведе при Алба и майка й, които гледаха от шатрата ни. Алба коленичи в снега и завърза ските ми. Когато се изправи, понечих да я

прегърна. За мое разочарование тя отскочи назад, сякаш я бях ударил. Отстъпи, ясно показвайки, че не иска да има нищо общо с мен. Озадачен и малко обиден, последвах баща й при сформиращата се групичка. Водеше я мъжът, който повика Раса от землянката. Познах го по гласа. Само той не носеше копие, а дълъг ловен лък от върба, увит с брезова кора. Лъкът нямаше тетива, а към върха му бе привързана смърчова клонка. Зад него се нареди Раса с наметалото си от меча кожа, после аз и ловците, в колона по един. В пълно мълчание напуснахме лагера и подкарахме през гората след мъжа с лъка. Нямам представа как се ориентираше той, след като снегът бе изтрил всички следи, но водеше уверено и аз едва издържах на темпото. От време на време забавяше, за да мога да си поема въздух, а и се чудех на търпението на ловците зад мен, които сигурно ме мислеха за полусакат.

Към обяд водачът ни рязко спря. Огледах се да видя защо, но не видях нищо по-различно. Отвсякъде ни обграждаше гора. Снегът бе натрупал по земята и по клоните. Не чух нищо, само звука от собственото си дишане.

Водачът ни се наведе и развърза ските. Все още стиснал лъка, направи крачка встрани и започна да описва широк кръг, като при всяка стъпка затъваше все по-дълбоко в снега. Останалите чакаха безмълвно. Погледнах с надежда Раса, но той бе затворил очи, устните му мърдаха, сякаш се молеше. Мъжът с лъка продължи да оставя стъпки, докато накрая се върна на изходна позиция. Аз пак опитах да схвана значението на действията му. Всичко се правеше толкова тихо и тържествено, че трябваше да е някакъв ритуал. Огледах кръга от стъпки. Все още не разбирах нищо. Кръгът описваше издатинка, помалка дори от могила. По липсата на друго обяснение, предположих, че е дом на речен дух. Бяхме дошли да му се поклоним.

Очаквах Раса да отправи песен към духа. Вместо това нояде сваляше, като всички останали, ските си. Последвах примера им. Ръцете ми бяха замръзнали и едва след няколко опита успях да развържа възлите на ремъците. С радост видях, че точно както бе казала Алба, снегът не се задържаше по новите ми обувки. Оставих копието, за да използвам и двете си ръце, и от страх да не изгубя златния пръстен в снега, го набутах по навътре по острието.

Махнах ските и се изправих. Когато се огледах, видях, че другите ловци са се пръснали покрай мен. Раса стоеше леко встрани. Единствен пред мен бе мъжът с лъка, който сега крачеше към средата на описания от стъпките му кръг. Продължаваше да държи лъка, все така без тетивата, в дясната си ръка. Почти в центъра на кръга ловецът направи три или четири стъпки на една страна, после нови пет или шест напред и се извърна към мен. Някакъв инстинкт ме предупреди и накара да стисна по-здраво тежкото копие. Зачудих се дали няма да сложи тетива на лъка и да ме нападне. Вместо това той го вдигна с две ръце и го заби в снега в нозете си. Нищо не се случи. Мъжът повтори ритуала още два или три пъти, след което за моя най-голяма изненада снегът пред него се разтвори и отвътре изскочи нещо огромно. В следващия миг разпознах покрита със сняг ядосана мечка, идваше право срещу нас.

До ден-днешен не знам дали ме спаси естественият ми инстинкт за самосъхранение, или просто следвах инструкциите на Едгар, дадени ми толкова отдавна в английската гора. Нямах време да се обърна и побягна. Снегът щеше да затрудни бягството и мечката щеше да ме настигне и разкъса за миг. Затова останах на място, забих края на грубото копие в снега зад мен и усетих как то удря на твърда, замръзнала пръст. Отръскващата се от снега мечка търчеше към мен. Когато видя изправилата се на пътя ѝ пречка, гневното предупредително ръмжене прерасна в заплашителен рев и животното се изправи на задни крака с готови за удар лапи. Ако бе останала на четири крака нямаше да знам къде да се прицеля с копието. Сега пред мен бе косматият корем, малките очички, които вбесено святкаха насреща ми, отворената уста и розовото небце. Насочих копието към подканващо откритите гърди. Мечката сама се прободде, аз само трябваше да държа здраво дръжката на копието. Когато широкото метално острие навлезе в гърдите му, животното дълбоко и задавено изхриптя, после бавно свали предните си лапи на земята, като клатеше, сякаш изненадано, глава. Краят бе бърз. Около миг мечката гледаше невярващо, но докато се извърне, за да побегне изтръгвайки копието от ръката ми, сабме вече я бяха обградили. Гледах, треперещ от шока, как протичаха и хладнокръвно прободоха звяра в сърцето.

Раса се насочи към проснатия на окървавения сняг труп. Ловците почтително отстъпиха назад, за да му направят място. Нояде се наведе

и опипа тялото на мечката. Видях го да се пресяга зад левия ѝ преден крак, до гърдите. След миг се изправи, нададе писклив, протяжен триумфален вик и ни показа какво държи в дясната си ръка — златния пръстен.

Сред ловците настана същински хаос. Имах чувството, че са си изгубили ума. Тези, които носеха клонки по дрехите си, ги изскубаха, притичаха до мечката и започнаха да налагат трупа ѝ. Други кръстосаха ските си над мъртвото животно. Крещяха и пищяха от радост; чух благодарствени и възхваляващи викове, и поздравления. Нарещдаха фрази от древната песен, която Раса пях в лагера, но аз все така не разбирах и дума. Когато ловците се изтощиха, Раса коленичи в снега до мечката и тържествено каза на мъртвото животно:

— Благодарим ти за дара. Нека духът ти щастливо броди из сайвото и се прероди отново, освежен и здрав, през пролетта.

Много скоро щеше да се стъмни. Оставихме мъртвото животно и поехме към лагера. Този път, вместо да карат мълчаливо ските си, сабме си подвикваха един на друг, смееха се и се шегуваха и дълго преди да стигнем до дома, предизвестяваха завръщането ни с радостни викове, които отекваха сред дървета.

Никога няма да забравя гледката, която ни посрещна в лагера. Жените бяха напалили буен огън на плоския камък и застанали така че светлината да играе по боядисаните им в червено лица. За миг реших, че се е ляла кръв, после засякох стъпките на танца, приветствените жестове и песента във възхвала на ловните ни умения. Бях изтощен. Исках само да си легна, по възможност с Алба. Но когато се отпратих към шатрата ни, Раса ме хвана за рамо и ме отведе към задната ѝ част. Там ме накара да коленича на четири крака и се провра под кожата на шатрата. Вътре заварих Алба да стои, с боядисано лице към мен от другата страна на огнището. Гледаше ме през вдигнат пред окото ѝ пиринчен пръстен. Когато пропълзях, тя се отдръпна и изчезна. Твърде уморен да мисля и за това, се вмъкнах както си бях с дрехите в постелката ни и заспах непробудно.

Раса ме събуди още призори. Нито Алба, нито жена му бяха в палатката.

— Отиваме да донесем Стареца — каза. — Благодаря ти за това, което направи за сийдата. Сега е време да празнуваме.

— Защо му казваш Стареца? — попитах малко сприхаво. — Можеш да ме предупредиш, че отиваме на лов за мечки.

— Наричаме го мечка сега, след като даде за нас живота си — отговори той весело, — но ако го бяхме назвали така преди лова, той можеше да се обиди.

— Но моята сянка в сайвото е мечка. Сигурно не е правилно да убивам роднините му?

— Твоята сянка те спаси. Стареца, който уби, е бил убиван много пъти преди това. Той винаги се завръща, защото иска да се принесе в жертва на сийдата, да ни вдъхне сили. Той е нашият праотец. Затова върнахме златния пръстен под рамото му — там прапрапрадедите ни са открили златната арпа и разбрали, че стоят пред бащата на сийдата.

Върнахме се при мъртвата мечка и с една шейна пренесохме тялото ѝ до лагера. Под зоркия поглед на Раса ловците одраха огромната кожа — животното беше мъжкар в разцвета на силите си, после с извитите си ножове внимателно отделиха месото. Нито една кост не бе счупена, нито дори одраскана от остриетата и всяка част от скелета бе внимателно заделена встрани.

— По-късно — каза Раса — ще погребем целия скелет, до последната кост, за да може при следващото си завръщане Стареца да е също толкова силен и здрав, като тази година.

— Като козите на Тор — казах.

Раса ме изгледа въпросително.

— Тор е богът на моите хора — обясних аз. — Всяка вечер устройва пир с двете кози, които теглят колесницата му през небето — гръмотевиците са шумът от колелата и. Тор заделя костите и кожата и на сутринта двете кози отново са цели. За нещастие негов гост счупил една задна кост, за да стигне до мозъка и оттогава едната накуцва.

Цялата сийда се суетеше покрай мен на пиршеството, продължило три дни, докато не изядохме и последното късче от убитото от мен животно. „Опашка от боазо, мечка лапа“, гоцаваше ме Раса. Обясни, че ако заделим дори и малко от месото на мъртвото животно, ще обидим саможертвата му.

— Стареца следи снежните бури да не ни убият, да дойде пролетта и се стопи снега. Той вече броди по хълмовете пред нас и призовава тревата и дърветата да растат, а птиците да се върнат.

Съжалявах единствено, че Алба все така отказва да ме приближи.

— Ако дойде в леглото ти, преди да са минали три дни от лова — просвети ме баща й, — няма да има деца. Толкова могъщ е нашият праотец. — Това като че ли обясни странното поведение на Алба. Тя пак се сгуши до рамото ми едва когато Раса надяна муцуната, която одрахме от Стареца, а на третата нощ от пира всеки ловец — в това число и аз — танцува покрай камъка, имитирайки Медените лапи.

Алба ми направи наметало от кожата.

— Ти носиш духа на Стареца, знак, който сам той ти даде — ми каза Раса. — Всеки сабме, дори да е от друго племе, ще го разпознае и ще се отнесе към теб с уважение.

Раса с нетърпение очакваше да продължим с обучението. Когато дните станаха по-дълги, започна да ме извежда в гората и да ми показва камъни със странна форма, дървета, разсечени от светкавица или преведени от вятъра в човешки форми, и скрити дълбоко гората древни дървени статуи. На тия места живеят духове, ми обясни. Веднъж ме отведе при дълъг, нисък камък, пазен от снега от надвисналата над него скала. По сивата му повърхност бяха изписани рисунки. Разпознах символите от магическите барабани на сийдата и други, които виждах за пръв път — китове, лодки и шейни. Имаше и такива, които бяха твърде стари и бледи.

— Кой ги е рисувал? — попитах Раса.

— Не знам. Винаги са били тук, откакто я има сийдата. Мисля, че са оставени да ни напомнят за миналото и да ни напътстват, когато се нуждаем от помощ.

— А къде са сега художниците?

— В сайвото, разбира се — отговори той. — И са щастливи. През зимните нощи, когато сноповете светлина се извиват в небето, духовете на мъртвите танцуват от радост.

Всеки ден ни посрещаха все нови признаци на пролетта. Стъпките в снега, преди ясно очертани, сега бяха с по-замити контури. Чувах малките поточета под ледената кора и топящите се по дърветата висулки. От снега се появиха ранни цветя, над главите ни прелитаха все по-многобройни ята птици; предизвестяваха пристигането си с виковете, които после заглъхваха в далечината, към гнездата им. Раса се възползва от възможността да ме научи да разчитам значението на

това, колко са на брой, посоката, от която се появяват и в която изчезват, дори начина, по който надават виковете си.

— Летящи птици или дим, няма значение. За тези, които могат да ги тълкуват, това са знаци. — После добави: — Макар и в твоя случай да нямам нужда от такива. — Забелязал бе как задържам поглед на юг много след като птиците са отлетели. — Скоро сийдата ще тръгне на север към пролетните ловни полета, а ти ще поемеш в обратната посока. — Щях да отрека, но кривата му усмивка ме възпря. — Знам го от първия ти ден сред нас, аз и всички в сийдата, в това число жена ми и Алба. Ти си пътник също като нас, но ние обикаляме по пътеките, оставени ни от предците ни, докато теб те мъчи по-дълбока жажда за пътешествия. Каза ми, че духът, на когото служиш, е преследвал познанието. Видях как той те изпрати сред нас, сега виждам, че иска от теб да продължиш. Мой дълг е да ти помогна. Не ни остава много време. Трябва да тръгнеш, преди снегът да се стопи и стане невъзможно да се движиш на ски. Скоро ще пристигнат за кожи мъжете стаалу. От страх от тях ние ще се изтеглим по-дълбоко в горите си. Но преди това да се случи, трима от най-добрите ни ловци ще отнесат събраните през зимата кожи на мястото за размяна. Ти трябва да тръгнеш с тях.

Както обикновено сабме бързо взеха решение. На следващата сутрин личеше, че ще раздигат лагера. Кожите от прътовете на шатрата бяха свалени, а тримата избрани ловци товареха две шейни с плътно навита вързопи кожи. Всичко се правеше с такава умопомрачителна скорост, че нямах време да измисля какво да кажа на Алба. Нямахше защо да се безпокоя. Тя остави майка си да сваля кожите от шатрата ни и ме отведе малко встрани от лагера. Пристъпи на завет зад един смърч, пое ръката ми и притисна в дланта ми нещо малко и твърдо — връщаше ми огнения рубин. Още бе топъл от допира до кожата ѝ.

— Трябва да го задържиш — протестирах. — Твой е, доказателство за любовта ми към теб.

— Не разбираш — каза ми тя. — За мен е много по-важно духът, който блещука в камъка, да продължи да те пази и напътства. Така ще знам, че си в безопасност. А и ти ми остави нещо не по-малко скъпоценно. То живее в мен.

Разбрах я.

— Откъде си толкова сигурна?

— Сега е сезонът, в който всички живи същества усещат малките си. И с нас, сабме, е така. Мадер Асе, която живее под огнището, ми изпрати дъщеря. Знаех, че ще го направи, от деня, в който заедно посетихме сайвото.

— Откъде си сигурна, че детето ще е момиче?

— Помниш ли мечката, която срещна на онова пътуване? Ти не ме виждаше, но аз бях там с теб под формата на моята птичка-сянка.

— Усетих крилете ти на бузата си.

— А мечката? Не я ли помниш?

— Разбира се, че я помня. Тя ми се усмихна.

— Ако беше изръмжала, детето щеше да е момче. Усмивката е обещание за момиче.

— Не искаш ли да остана и да ти помогна с детето?

— Всички в сийдата ще знаят, че тя е дете на ноаде-чужденец и внучка на велик ноаде и ще ми помагат, защото ще очакват момичето също да стане велик ноаде и да помага на сийдата. Ще бъда нещастна, ако останеш с нас само заради мен. Казах ти още в началото сабме, вярваме, че е далеч, далеч по-добре да пътуваш, вместо да стоиш на едно място. Така затваряш духа си, също както огънят е впримчен в магическия ти камък. Моля те да ме послушаш, продължи напред и знай, че си ме оставил щастлива.

Вдигна лице за последна целувка, а аз се възползвах от възможността пак да поставя в шепата ѝ огнения рубин.

— Дай го на дъщеря ни, когато порасне, за спомен от баща ѝ.

Алба се поколеба за миг, после отстъпи, обърна се и се върна при семейството си.

Раса ми махаше — мъжете с шейните бързаха да потеглят. Вече бяха сложили ските и наместваха тегличите на шейните на раменете си. Отидох да благодаря на Раса за всичко, което направи за мен. Странно, но той ми се стори притеснен.

— Не се доверявай на стаалу — ме предупреди. — Снощи посетих сайвото, за да питам сянката си какво ще се случи. Пътуването ми бе мрачно и неспокойно, и надуших смърт и измама. Но не видях откъде идва, само един глас ми каза, че ти вече знаеш за опасността.

Нямах представа за какво говори, но го уважавах твърде много, за да се усъмня в искреността му.

— Ще запомня думите ти. Мога да се погрижа за себе си. Твоята задача е по-тежка — да се грижиш за сийдата. Надявам се, че духовете винаги ще напътстват и пазят хората ти, които завинаги ще останат в паметта ми.

— Върви — каза прегърбеният дребен мъж. — Спътниците ти са добри мъже и ще те закарат жив и здрав до къщите на стаалу. След това ще трябва да се пазиш сам. Довиждане.

Четири дни не слязохме от ските, движехме се все на юг. Нощем четиримата се увивахме в кожи и спяхме до шейните. Ядяхме суха храна, а на втората вечер дива гъска, която един от ловците улучи с дървеното си копие. Започнах да усещам все по-растяща нервност у другарите си, страхувах се от търговците. Последният ден пътувахме в пълно мълчание, сякаш отивахме на лов за опасен див звяр. Засякохме стаалу отдалеч. В дивата, смълчана гора ги чух подушихме дима от огъня им. Спътниците ми веднага се заковаха на място. Единият се освободи от тегличите и тихо се плъзна на разузнаване. Когато се върна, доложи, че двама стаалу са направили лагер на обичайното място. С тях имало още четирима мъже-елени. Аз бях озадачен, после проумях, че говори за робите носачи.

Търговците вече бяха изнесли стоката си на една пуста поляна. Вързопите висяха като плодове от дърветата. През нощта малката ни групичка тайно ги приближи и призори спътниците ми проучиха съдържанието им — платове, сол, метални инструменти. Очевидно останаха доволни, тъй като набързо разтоварихме кожата и ги оставихме на мястото на „закупената“ стока. Сабме бяха готови да потеглят. Прегърнаха ме и изчезнаха също толкова тихо, колкото и бяха пристигнали, оставяйки ме сред кожата си.

Там и за своя изненада ме откриха търговците: с тежкото си мечешко наметало на нояде да седя на вързоп първокласни кожи наред пустата горска поляна, като изпратен с магия.

ГЛАВА ШЕСТНАДЕСЕТА

Говореха неправилен нордически.

— Кълна се в пениса на Фрей! Какво е това? — извика единият. Двамата мъже непохватно се плъзгаха по снега с яки пръти и една ска, по викингски. И двамата бяха увити в тежки палта, шапки и дебели широки панталони, напъхани в солидни ботуши.

— Хубаво наметало — каза вторият. — Ще изкараме добри пари за такава голяма меча кожа.

— Така си е — отговори първият. — Ти го приближи бавно, а аз ще опитам да го заобиколя в гръб. Казват, че хукнат ли скридфините, никой не може да ги настигне. Дръж се дружелюбно.

Приплъзнаха се по-близо. Единият си лепна изкуствена усмивка; от месестия му нос по рунтавите мустаци и брадата му се точеше сопол.

Изчаках ги да приближат на няколко крачки и ясно казах:

— Добра среща. Мечата кожа не е за продан.

Двамата изумено се заковаха на място.

— Кожите, върху които съм седнал, също — продължих. — Вашите кожи са ей там, честна заплата за стоките, които бяхте оставили.

Двамата се посъвзеха от изненадата, че проговорих на езика им.

— Откъде се взе пък ти? — попита наежено единият, явно взел ме за съперник. — Тук е нашата територия.

— Дойдох с кожите — казах.

Повярвах ми чак когато огледаха следите от ските на спътниците ми. Очевидно идваха от смълчаната гора и отново се връщаха там. После търговците забелязаха кожената ми шапка и мокасините, ушити от Алба.

— Искам да стигна до брега — казах. — Ще ви платя.

Двамата се спогледаха.

— Колко? — попита направо дългоносият.

— Две кожи от бялка — предложих. Предложението ми трябва да бе щедро — двамата веднага кимнаха в знак на съгласие, после този, който сигурно беше водач, се обърна към спътника си и каза:

— Дай да видим какво са ни оставили.

Разрови из кожите, после очевидно доволен се извърна към лагера и нададе силен вик. От храстите се появи жалка процесия. Четирима мъже, увити в опърпани, мръсни дрехи, тежко пристъпяха на малки квадратни ски. Влачеха груби шейни. Тях сабме наричаха боазо, носачите на търговците на кожи. Товареха шейните с примирението на троли. Разбираха най-много няколко думи от езика на господарите си и всяка команда се съпровождаше от простички жестове, ритници и удари.

Двамата търговци, Вермундур и Ангантур, обясниха, че са тук от името на фелага си. Йомсвикингите наричаха така братството си, но в устите на тия двамата смисълът на думата се опорочаваше. Фелагът им представляваше група търговци, положили клетва да си помагат един на друг и да делят печалбата и разходите. Скоро обаче ми стана ясно, че Вермундур и Ангантур не биха се поколебали да измамят „колегите“ си. Поискаха белките предварително и изобщо не ги споменаха, когато пристигнахме в търговския град Алдейгуборг.

В живота си не бях виждал повече кал. Човек затъваше до глезените; само за един ден изгубих и двете си мокасини, и трябваше да си купя ботуши. Изграден на заблатен речен бряг, Алдейгуборг се намира в областта Гардарики, земята на крепостите, и се явява граничен пункт към ширналите се на изток територии. Градът е заобиколен от безкрайна гора и всички къщи са дървени. Стените са от квадратни трупи, покривите — от дървени шиндели, всеки двор е опасан с висока ограда пръти. Къщите са строени безразборно; няма главна улица и почти не се правят опити пътищата да се поддържат проходими. От време на време слагат дънери, но през пролетта те затъват в меката почва и скоро стават хлъзгави от дъжда. Многобройните локви поемат и просмукващата се от дворовете мръсотия.

Канализация няма и поне докато аз бях там, дворовете се използваша за тоалетна и бунище, и от тях се носеше воня и разложение.

И все пак Алдейгуборг процъфтяваше. В пристанището му сновяха цели флотилии малки кораби, натоварени със стоки от северните гористи местности — кожи, мед, восък, закупени евтино, по „мълчаливия“ начин, на който станах свидетел или, по-често, с изнудване. Банди въоръжени до зъби търговци пътуваха до отдалечените райони и изстискваха лептата си от тамошните племена често караха местните да им осигурят и носачи и гребци, и калните улици на Алдейгуборг бяха претъпкани с поляни, кривичи, берендеи, северяни, печенег и чуди, и други племена, толкова далечни, че си нямаха име. Някои бяха търговци, но повечето бяха холопи — роби.

Смесеното алчно население на Алдейгуборг не знаеше покой. Градът на теория се подчиняваше на владетеля на Киев, голям град на няколко дни път на юг. Той назначаваше за регент някой член на семейството си, но истинската власт бе в ръцете на търговците, особено на по-добре въоръжените сред тях. Наричаха ги варанги, име, което сам впоследствие гордо носих. При първата ни среща обаче останах отвлечен от поведението им. Бяха чисти разбойници, повечето от шведски произход, дошли в Гардарики да натрупат богатство. Някои се цанеха за наемни войници, други постъпваха във фелаги, които се представяха за търговски сдружения, но малко се различаваха от пиратски шайки. Добилият най-незавидна слава фелаг бе този на Вермундур и Ангантур. Нямаше по-страховит главатар от Ивар Безмилостния. Вдъхнал бе на Вермундур и Ангантур такъв ужас, че първата им работа, когато пристигнахме, бе да ме отведат право при него и да докладват и потърсят одобрението му за свършеното.

Ивар царуваше — няма как иначе да го нарека — в голям склад до реката. Като всички сгради в Алдейгуборг, и тази бе едноетажна, но сравнително голяма. Двама раздърпани пазачи висяха при портала и проверяваха всички, прибираха оръжията, ако намереха у посетителите такива и искаха подкуп, за да те пуснат вътре. След мръсния двор ме отведоха в по варварски зловонната квартира на Ивар. Единствената стая бе украсена в стил, който впоследствие разбрах, че предпочитат вождовете на изток. По стените висяха тежки брокати и килими, основно в червено, черно и синьо. Единствените мебели бяха възглавници и ниски дивани; стаята се осветяваше от увесени на вериги тежки месингови лампи. Горяха, нищо че беше обяд, и помещението миришеше на восък и застояла храна. На

подноси по пода се търкаляха огризки, килимите бяха на петна от разлято вино и квас, т.нар. местна бира. Покрай стените бяха наклеявали или стърчаха половин дузина варанга в торбести шалвари и широки, прихваната с колан ризи. Някои играеха на зарове, други разговаряха лениво, но всички гледаха да засвидетелстват почит към предводителя си.

Ивар бе един от тези забележителни мъже, които с вида си веднага предизвикват страх. При пътешествията си съм срещал и много по-велики хора, а съм се сблъсквал и с такива, които нарочно вдъхват ужас със заплашителни жестове или маниер на говорене. Ивар налагаше волята си заради излъчващата се от цялото му същество неподправена животинска заплаха. Беше между четиридесет и петдесетгодишен, нисък и набит като пехливанин. Явно си падаше и конте — носеше ръждивочервеникава кадифена туника и копринени шалвари, а краката му обгръщаха меки жълти ботуши, обточени с кожа. Късите му, силни ръце завършваха с малки длани, дебелите му пръсти бяха обсипани със скъпи пръстени. Най-силно впечатление обаче правеше главата му, също толкова топчеста като тялото, с цвят на стара слонова кост, чертите подсказваха смесен произход, викингски и азиатски. Очите му бяха тъмнокафяви, гъстата дълга брада — напомадена и парфюмирана. Стелеше се по туниката му като лъскаво черно животинче, в пълен контраст със скалпа, който бе обръснат до кожа, с изключение на един-единствен къдрав кичур, който падаше чак на лявото му рамо. Това изглежда се считаше за признак за високопоставеност, за каквато претендираше Ивар. Моето внимание пък привлече дясното му ухо. Красяха го три обеци — две перли с голям диамант между тях.

— Значи ти си браконьерът — каза той и войнствено отметна към мен глава, сякаш се готвеше да скочи от дивана и ме повали на земята.

С мъка откъснах очи от обеците.

— Не разбирам за какво говориш — казах спокойно.

Варангите зад гърба ми ахнаха от изненада.

— Хората ми доложиха, че си събирал кожи от скридфините територията на моя фелаг.

— Не съм събирал кожи — отговорих. — Дадоха ми ги.

Резките кафяви очи ме изгледаха преценяващо. Забелязах, че зад тях се крие бърз ум.

— Дадох ти ги? Ей така, безплатно?

— Правилно.

— Как точно стана?

— Изкарах зимата при ловците.

— Невъзможно. Приближиш ли ги, магьосниците им ги правят невидими.

— Точно магьосник ме покани да остана.

— Докажи го.

Огледах се. Останалите варанги бяха като глутница гладни кучета пред пир. Двама зарязаха играта на зарове, трети запълни паузата, като шумно се изплю на килима.

— Дай ми зарове и дъска — казах, опитвайки се да прозвучи пренебрежително.

Заметоха остатъците от нечий обяд от един тежък месингов поднос и аз посочих да го оставят на килима пред мен. Протегнах ръка към играчите и те ми дадох заровете си. Седналият на дивана си Ивар си лепна отегчено изражение. Сигурен бях, че очакваше да направя някакъв фокус.

Възбудих интереса им, когато поисках още пет чифта зарове. Наредих общо дванадесетте на подноса, така че да образуват квадрат със страна три на три. Сложих зара в първия квадрат на числото четири, в следващия поставих два зара, сумата от които правеше девет, в третия пак само един зар, обърнат на две. Числата във втората редица бяха три, пет и седем, в последната — осем, едно и шест.

4	9	2
3	5	7
8	1	6

Безмълвно отстъпих назад. Последва дълго, дълго мълчание. Публиката ми бе озадачена. Може би очакваха, че заровете ще се претърколят или избухнат в пламъци. Гледаха ги втренчено, първо тях, после мен, а все така нищо не се случваше. Аз гледах право в Ивар, предизвиквах го да види магията.

Ивар погледна заровете и се намръщи. После пак ги погледна и че отведнъж разбра. Надигна глава към мен — рискът си струваше, бях погъделичкал грубата му интелигентност.

Обкръжението му продължаваше да гледа озадачено. Не смееха да попитат господаря, твърде много се страхуваха от него.

— Изучил си се добре — каза Ивар. Беше видял магията в заровете: накъдето да събереш числата, нагоре, надолу, настрани или по двата диагонала, сумата винаги бе петнадесет.

— Разбрах, че скоро заминаваш за Миклагард — казах. — Бих искал да дойда с вас.

— Ще си ни от полза, ако и в търговията си добър като в числата — отговори Ивар, — но първо трябва да убедиш и мъжете ми.

Още озадачени, варангите прибираха заровете си от подноса. Спрях един, който тъкмо вдигаше двата си зара.

— Залагам. По-високото печели — казах.

Варангът подсмръкна, после хвърли заровете. Не се изненадах, че се паднаха две шестици. Заровете почти със сигурност бяха с метална сърцевина.

Взех ги, уж понечих да ги хвърля, после оставих единия и избрах друг от купа, кокален, стар и напукан. Този път щях да прибягна до наученото при йомсвикингите. Стиснах здраво двата зара в шепа и усетих как по-старият се напука. Отправяйки мълчалива молитва към Один, запратих с всичка сила заровете към подноса. Один, който измислил заровете за забавление на хората, чу молбата ми. По-старият зар се разцепи. Сега показваше шест и две; другият все така спря на фалшивата шестица.

— Май печеля аз — казах и варангите се превиха от смях. Победеният варанг се намръщи и щеше да ме удари, ако Ивар не каза рязко:

— Фройгер! Достатъчно.

Фройгер грабна заровете си и изскочи от стаята, вбесен и унизен, а аз разбрах, че съм си спечелил опасен враг.

Фелагът бе чакал завръщането на Вермундур и Ангантур, за да потегли към Миклагард. Преброих деветима варанги, включително Ивар, и около тридесет холопи, чиято задача бе да гребат на леките речни кораби, които натовариха с бали кожи. Някои варанги взеха и жените си, нещастниците бяха отчасти робини, отчасти наложнички. Ивар, както се полагаше на ранга му, съпровождаха три от жените и двама от синовете му, хлапета на не повече от седем-осем години, към които бе силно привързан. Или експедицията ни наброяваше повече от петдесет души.

Пътят към Миклагард минаваше нагоре по реката, през Киев, затова се изненадах, когато флотилията ни тръгна по течението, в обратна посока. Реших, че ще е най-добре да не питам защо. Ясно си давах сметка, че продължавам да не съм добре дошъл във фелага. И не беше само Фройгер. Другите като че ли завиждаха на лекотата, с която спечелих благоразположението на Ивар, и на богатия ми запас от кожи. Не бях положил вара, клетвата на братството, значи нямаше да дяля с никого печалбата си. Варангите мърмореха и демонстративно ме оставяха да се оправям както мога с готвенето и изнамирането на място за спане. Или едва ли не по необходимост прекарвах повечето си време на лодката на Ивар и спях в шатрата му, когато ношувахме на

брега. Това само влоши нещата, защото варангите скоро ме приеха за негов фаворит. На моменти ми хрумваше, че главатарят им нарочно ме е превърнал в отдушник на недоволството им. Бяха необуздана пасмина и като глутница диви кучета, само полуопитомени. Сплотяваше ги единствено неумолимата воля на Ивар; изчезнеше ли тя, щяха да започнат да се джавкат един друг за огризките и за това кой да бъде следващият главатар.

В самия Ивар се криеше непредсказуема смесица от злоба, гордост и хитрост. Два пъти го видях да се налага над групата единствено и само с груба сила. Обичаше да се движи с къс камшик с дебела, украсена със сребро дръжка и вплетени по краищата тънки ивици олово. Мислех, че е символ на властта му или може би наказва с него мързеливите холопи. Но за първи път видях да го използва, когато един варанг се поколеба дали да изпълни дадената му заповед. Чуди се за части от секундата, което бе достатъчно Ивар да се метне върху му. Ударът бе още по-шокиращ, защото дойде съвсем неочаквано. Тежестите по камшика лизнаха цялото лице на мъжа. Той падна на колене и изплашен да не е ослепял, вдигна ръце към очите си. После се изправи и залитайки, отиде да изпълни заповедта; цяла седмица след това по бузите му имаше коричка засъхнала кръв.

Второто неподчинение бе по-сериозно. Един препил с квас варанг оспори правото на Ивар да предвожда групата. Случи се край огъня на брега. Варангът беше с глава по-висок от Ивар; още докато залитайки се изправяше на крака, изтегли меча си и през огъня изкрещя на Ивар да се бие. Ивар спокойно изтри ръце в подадената от любимата му наложница кърпа и се обърна, сякаш да вземе собственото си оръжие. В следващия миг се метна напред, с шеметна бързина притича през огъня, разхвърляйки съчките във всички посоки и с наведена напред глава нападна предизвикалия го, който бе твърде пиян и изненадан да се защити. Ивар се заби с всичка сила в гърдите му и го запрати на земята, после без да благоволи дори да го обезоръжи, го сграбчи за рамото и го придърпа обратно при огъня. Под погледа на варангите, натика ръката му в жаравата и я държа там, докато замириса на изгоряла плът и противникът зави от болка. Едва тогава Ивар освободи хватката си и жертвата му пълзешком побягна. От ръката му бе останало овъглено парче месо. Ивар спокойно се

върна на мястото си и махна на робинята си да му донесе следващото ястие.

На следващия ден направих грешката да нарека Ивар варанг и той цял настръхна от обидата.

— Аз съм русин — каза. — Баща ми беше варанг. Дошъл от западното море с ропс-карлар, гребците по реката, да търгува или плякосва, няма значение. Толкова му харесало, че решил да остане и приел поста капитан на стражата в Киев. Оженил се за майка ми, която била от Карелия, от кралска кръв, макар и по нещастно стечение на обстоятелствата да била взета в плен от киевчани. Баща ми я купил за осем гривни, колосална сума, която показва колко красива е била. Аз съм единственото им дете.

— А къде е сега баща ти? — попитах.

— Изоставил ме след смъртта на майка ми. Бях на осем. Израснах при чужди хора, главно селяни, които ме използваша по полето или да им цепя дърва. Знаеш ли как киевчани наричат селяните? Сиерди, смрадливци. Заслужават си името. Често бягах.

— Знаеш ли какво се е случило с баща ти?

— Най-вероятно е мъртъв — отговори спокойно Ивар. Седнал на килим в палатката си — обичаше да пътува в разкош — играеше каква сложна игра с по-малкия си син. — Напусна Киев с една дружина войници, вярвах, че ще получат по-добра заплата от великия император на Миклагард. До нас стигнаха слухове, че били изклани до крак от печенеги.

— Има ли вероятност и ние да ги срещнем?

— Съмнявам се — отговори той. — Движим се по различни пътища. — Но не каза накъде.

За петте дни откакто напуснахме Алдейгуборг, преплавахме две езера и свързващата ги река, и излязохме в поредното речно устие. Сега се движехме срещу течението. Напредвахме по-бавно, реката се стесни и трябваше да слизаме и бутаме лодките през плитчините. Накрая стана толкова плитко, че нямаше как да продължим. Разтоварихме лодките и изпратихме холопите да наскат и да правят трупи По-големите лодки и тези с големи пробои нарочно подпалихме и обрахме нитовете и другите им метални части от пепелта. За мен израснал в Исландия и Гренландия, страни, в които няма големи дървета, това бе ненужно разхищение, но Ивар и фелагът го приемаха

за нещо съвсем нормално. Единствената им грижа бе дали холопите ще успеят да прехвърлят останалите ни лодки през сушата.

На изток, през гъста гора, водеше пътека, обрасла с трева и храсти, но още различима. Мъжете с брадвите тръгнаха напред и започнаха да я разчистват. Холопите бяха впрегнати като волове, по десетима, към въжета, завързани към трите пощадени лодки. Останалите крепяхме лодките или по двойки мятахме нови трупи пред киловете. Четири дни изнурителна работа, под жилата на летящите насекоми, ни бяха нужни да извлечем лодките в един течащ на изток поток. Там още седмица почивахме, докато дърводелецът ни — варанг, роден в Норвегия — надзираваше строителството на четири нови лодки. Накара холопите да издълбаят и прогорят стволите на четири големи дървета, от които после изработиха киловете и долната част на лодките. Други холопи подготвиха и ковяха планките към корпусите, докато накрая разпознах очертанията на викингски кораб.

Похвалих дърводелеца за майсторски свършената работа.

Той се намръщи.

— И на това му викаш кораб? Цяло корито. За да направиш истински кораб, е нужно време и внимание, и опитни дърводелци, не тези нескопосани безделници, които стават само да цепят дърва за огъня.

Изтъкнах, че два от холопите от далечния север се оказаха наистина полезни, когато изчерпахме запаса си от нитове — прикрепиха планките с борови корени, обичайна практика в родината им.

Дърводелецът обаче не бе особено впечатлен.

— Там, откъдето съм аз, използваме само нож и игла. Решиш ли, че си се изучил, майсторът ти ги дава и само с тях трябва да направиш кораб и да му опънеш платна. Не се ли справиш, значи само хабиш дървото, като онези там.

Норвежецът изглеждаше най-сговорчивия от фелага. Говореше чист нордически, докато всички останали намесваха в изреченията си толкова много местни думи, че ми бе трудно да ги разбере. Попитах го как един майстор корабостроител се е озовал сред варангите.

— Убих няколко души у дома — каза, — а те излязоха хора на местния граф. Трябваше бързо да изчезна. Може и да се върна някой ден, но се съмнявам. Този живот ми харесва — няма да си трошиш

гръбнака да влачиш дървета или да изгубиш някой пръст, докато дялаш планките. Имаш роби за тази работа, а и жените са в изобилие.

При пътуването си виждахме само случайни следи от хора, някоя пътека към реката, отсечен с брадва дънер или слаба миризма от огън навътре в гората, която се простираше от двете ни страни. Самите хора не видяхме, макар и няколко пъти да ми се стори, че в тръстиките в далечината изчезва силует на лодка. Докато стигнем до мястото, тръстиката вече се бе върнала на мястото си и аз се питах дали не ми се е привидяло.

— Къде са хората? — попитах Вермундур. Той грубо се изсмя и ме изгледа така, сякаш бях слабоумен.

В крайна сметка все пак подминахме две търговски станции и един сравнително голям град. Беше разположен на пресечката на две реки и силно напомняше Алдейгуборг — безразборно строени дървени къщи, защитени от дървена стена и пазени от поне две страни от реката и блатото. Жителите затвориха вратите си и недоверчиво ни съпроводиха с поглед. Предполагам, че репутацията на фелага ни бе изпреварила.

Реката сега бе много по-голяма. Движихме се в средата на течението, затова и виждах малко от заобикалящите ни земи, с изключение на монотонните зелени гори, които бавно се точеха от двете ни страни. Наивно сметнах, че пътуваме в средата на реката, за да използваме течението. После видях над дърветата да се издигат струйки дим. Не трябваше да си особено умен, за да предположиш, че скритите обитатели сигнализират за нас на съседите си. Сега поставяхме часови, когато слизахме да ноцуваме на брега, а веднъж, когато димните сигнали бяха особено често, Ивар отказа изобщо да ни пусне на сушата. Прекарахме нощта на котва в плитчините и ядохме суха храна.

Най-после горите останаха далеч зад нас и бдителните им обитатели. Свърнахме в малка река, която се вливаше в нашата от север. Сега се движехме по левия бряг. Забелязах, че Ивар зорко го следи, сякаш чака някакъв знак. Сигурно го видя, защото при първа възможност заповяда да хвърлим котва.

— Опразнете двете най-леки лодки и вдигнете лагер тук — нареди Ивар.

Видях как докато холопите разтоварваха стоката и я пренасяха на една полянка, варангите нетърпеливо се спогледаха. Ивар се обърна към мъжа, чиято изгорена ръка още бе увита в напоени в меча мас парцали.

— Ти оставаш тук. Ще следиш никой да не пали огън и да не използва брадва. — Мъжът бе научил урока си и покорно сведе поглед.

— Ти, ти и ти — мина сред холопите Ивар и докосна десетина, най-високите и силните, по рамото със сребърния край на камшика си и им махна към мястото, където Вермундур и Ангантур развързваха една бала. Отвътре се показаха оръжия — евтини мечове и купчина вериги. За миг ги взех за верига на котва, после видях, че брънките са по-дълга и по-тънки от корабните, и че са през една ръка разстояние. В края на всеки участък имаше голяма метална халка. Бяха окови.

Ивар раздаде на всеки холоп меч. Рисковано, помислих. Ами ако холопите решат да се разбунтуват? Ивар безучастно проследи как няколко холопи замахват оръжията, за да проверят тежестта им и дръзко се обърна с гръб към тях.

— По-добре ела с нас, Торгилс — ми каза. — Може да се окажеш полезен, ще направиш така, че всички да изчезнем. — Варангите угодливо се изсмяха.

Поехме срещу течението с по пет варанга и половин дузина холопи във всяка лодка. Ивар не сваляше поглед от брега. Гребците гледаха да вдигат колкото се може по-малко шум с греблата.

И Вермундур, и Ангантур бяха с мен в лодката на Ивар. Сториха ми се напрегнати.

— Трябваше да изчакаме до сутринта — каза тихо Вермундур. Ивар трябва да чу забележката, защото се обърна от мястото си при носа. Дори само погледът му бе достатъчен да накара Вермундур да се свие от страх.

Късно следобед Ивар вдигна ръка, за да привлече вниманието ни и мълчаливо махна към брега. Беше осеян със стъпки, които водеха към водата. Видях голям, полупотопен пън с охлузена кора — бяха го използвали за пране. До него бе захвърлен счупен дървен черпак. Ивар описа кръг с ръка и махна на втората лодка, знак да продължат да гребат нагоре по течението. Посочи към слънцето, после свали ръка към хоризонта и замахна, сякаш отсичаше нещо. Варангите от втората

лодка кимнаха, тихо поеха напред и много скоро изчезнаха зад един завой на реката.

Течението бавно отнесе нашата лодка надолу, а няколко маха с греблата я скриха под шубрак надвиснали над реката клони. Зачакахме, мълчаливо заслушани в плискането и гъргоренето на водата по кила. От време на време изпляскваше риба. В плитчините на няколко крачки от нас долетя чапла. Бавно дебнеше за риба из водата, стъпка по стъпка, докато внезапно засече лодката и товара ѝ от хора, изплашено потръпна, рипна във въздуха и вече от безопасно разстояние, високо изграчи. Седналият до мен Ангантур ядосано измърмори, но нов поглед от страна на Ивар моментално го укроти. Самият Ивар седеше неподвижен. С лъщящата си бръсната глава и набито тяло приличаше на дебнеща плячката си жаба.

Най-сетне Ивар се изправи на крака и кимна. Слънцето всеки миг щеше да се скрие зад дърветата. Гребците пуснаха гребла във водата и лодката напусна скривалището ни. След секунди бяхме отново при мястото за пране. Този път слязохме на брега, мъжете изтеглиха лодката на суша и се подредиха в колона, Ивар начело, Ангантур зад него и Вермундур и аз в тила, зад холопите. Всички бяхме въоръжени с мечове и брадви; варангите носеха по комплект окови, увит около кръста им като железен колан.

Стегнато крачехме по пътеката към вътрешността. Беше добре утъпкана и се движехме бързо и почти безшумно. Много скоро чух викове на играещи деца. Чу се лай, знак, че кучетата са ни засекли. След секунди до нас достигна настойчив, предизвестяващ опасност рог. Ивар хукна. Изскочихме от гората и се озовахме на открито. Дърветата бяха разчистени за малки ниви и зеленчукови градини. На стотина крачки от тях се падаше селото, от четиридесет или петдесет дървени къщурки. Не бе защитено — жителите му трябва да мислеха, че са твърде отдалечени и скрити, за да взимат и предпазни мерки.

След секунди се убедиха в грешката си. Ивар и варангите нахлуха в селото, размахвайки оръжия и крещейки с цял глас, за да подплашат селяните. За моя изненада холопите се включиха в нападението със същия плам. Крещяха, виеха и размахваха мечове. От зеленчуковата си градина излезе някакъв мъж и размахаше лопата към Ангантур, който почти без да забавя крачка, го съсече с един удар. По вратите наизлязоха жени и деца. Един поглед към нас и побягнаха с

писъци. Старица изкуцука да види какво става. Един от холопите я удари с всичка сила в лицето с дръжката на меча си и тя се строполи на земята. На пътя ни се залута дете на не повече от три години. Любопитно ме зяпна; беше мръсно, сънено и раздърпано. Покрай мен профуча стрела и порази в гърба един холоп. С Вермундур се обърнахме и видяхме мъж с ловен лък да зарежда втора стрела на тетивата. Вермундур може да бе недодялано животно, но не страдаше от липса на смелост. Макар да не носеше щит, нададе див вик и се хвърли към стрелеца. Видът на побеснелия варанг изкара мъжа от равновесие. Вторият изстрел не улучи; още няколко крачки и Вермундур го застигна. Варангът се бе въоръжил с брадва; сега замахна с брадвата си толкова силно, че чух тъпия удар, с който съсече противника си през кръста. Жертвата отскочи, после падна на купчина встрани.

— Хайде, Торгилс, дупелизец такъв — изкрещя в лицето ми Вермундур, докато тичешком ме подмина и се стрелна към селото. Аз хукнах след него, опитвайки се да схвана какво точно става. На земята лежаха един или два трупа. Приличаха на вързопи парцали, докато не видиш смазана глава, кървава ръка или мръсен, бос крак. Някъде пред мен чух още викове и писъци, и от една странична пътека тичешком изскочи старец. Разпознах късото наметало от меча кожа — трябва да бе шаманът на селото. Не беше въоръжен. В този миг се появи Ивар. Стискаше в ръка секира. С лекотата на момче, което хвърля камъчета в езеро, я метна по беглеца. Оръжието се плъзна през дялящото ги пространство и порази жертвата в тила. Шаманът се просна по очи и замря.

Ивар ме видя да го гледам отвратен.

— Дружка, а — подхвърли той.

Селяните не оказаха повече съпротива. Нападението ни ги свари неподготвени, а и им липсваха оръжията и уменията да се защитят. Подкарахме още живите към площада. Застанаха унили, плътно един до друг; бяха обикновени хорица, явно едва успяващи да изстискат поминъка си от гората. Бяха средно високи, с бледа кожа, но тъмна, почти черна коса. Бяха зле облечени в домашнотъкани вълнени дрехи; бижутата им бяха прости амулети, увесени на ремък през врата. Че не носят други ценности, разбрахме, защото варангите делово претърсиха всички.

— Нещастници. Направо не си струваше трудът — измърмори Вермундур.

Погледнах пленниците — примирено бяха впили поглед в земята. Знаеха какво ги чака.

Ангантур и моят заклет враг Фройгер наперено отидоха при пленниците и започнаха да ги делят на групи. На една страна изтикаха старите мъже и жени, по-малките деца и недъгавите, не малко на брой, тъй като много от селяните бяха с обезобразени от шарка лица. По-младите, здрави мъже и децата над осем-девет години, останаха на място. Като изключим една майка, която горчиво ридаше по раздялата с детето си, във втората група нямаше жени. Чудех се над това, когато на площада излезе екипажът на втората ни лодка. Пред себе си водеха, като стадо гъски, жените от селото. Едва сега разбрах, че ние в първата лодка трябваше само да вдигнем шум. Другите бяха имали достатъчно време да обиколят зад селото и ни изчакат да „вдигнем“ селяните. Истински ценният „дивеч“ бе по-паднал право в капана, точно според плана на Ивар.

В групата имаше около двадесетина жени. Лицата и ръцете им бяха надрани и разкъравени, лицата на някои бяха насинени, и всички бяха вързани с кожени ремъци. Изглеждаха ми неугледни с несресаната си коса и мръсни лица, но Вермундур явно бе на друго мнение:

— Не е лош уловът — каза. — Измий ги хубавичко и ще им приберем добри пари.

Приближи да ги огледа. Жените се свиха една в друга. Някои жално гледаха към децата, други държаха главите си сведени, така че разрошените коси да скриват лицата им. Вермундур очевидно бе ветеран в лова на роби — обикаляше жените една по една, хващаше всяка за брадичката и насила отмяташе главата ѝ назад, за да види лицето и прецени стойността ѝ. Изведнъж нададе възхитен вик.

— Ивар пак изкара късмет! — провикна се. — Вижте това.

Сграбчи две жени за китките и ги изтика, една до друга, пред нас. Съдейки по телата им, момичетата бяха на около шестнадесет, макар и да бе трудно да се прецени през безформените рокли. Бяха навели глави, но Вермундур веднага внесе ред. Отиде зад момичетата, хвана ги за косите и като търговец, който гръмка хвали най-добрата си стока, отметна главите им назад, така че да видим лицата им. Бяха

близначки и въпреки облените от сълзи лица, личеше, че са поразително красиви. Спомних си как подкупих Вермундур и Ангантур с комплекта кожи. Сега пред мен стоеше човешкият еквивалент на белките. Фелагът на Ивар бе попаднал на златна жилка.

Не губихме време, а и светлината вече отслабваше.

— По лодките! — нареди Ивар. — Тези тук може да имат приятели. Искам да ни няма, когато се съберат и подготвят за нападение.

Последните нитове бяха солидно набити по оковите на робите и фелагът започна да се изтегля под съпровода на воя и риданията на отчаяните селяни. Няколко жени се свлякоха на земята, може би припаднаха, а може и крайниците да отказаха да ги отведат от децата. Холопите ги пренесоха на ръце. Един мъж, който отказа да се подчини, получи силен удар с опакото на меча, който го заправи през глава напред. Повечето от пленниците ни покорно се повличаха към реката.

Ивар ми махна.

— Ела с мен, Торгилс — каза.

Преведе ме през празното село към мястото, където лежеше трупа на шамана. Мислех, че целта е само да си прибере бойната секира.

— Това наметало е същото като твоето, нали? — попита.

— Да, наметало на нояде, на твоя език магьосник. Само че не знам нищо за това племе. Абсолютно различни са от скридфините, с които живях.

— Но след като имат магьосник, значи имат и бог. Не е ли така?

— Вероятно.

— А след като имат бог и магьосник, значи имат и светилище, в което се молят. — Ивар се огледа. — Като знаеш толкова много за нояде или както там му каза, можеш ли да предположиш къде ще е?

Искрено исках да отговоря на въпроса на Ивар, защото като всички, и аз се страхувах от гнева му, но селото по нищо не приличаше на бивака на скридфините. Тези хора бяха горски обитатели, сабме — номади. Светилището можеше да е навсякъде.

— Нямам представа — признах, — но предполагам, че нояде бягаше към него или за да потърси там убежище, или за да се помоли на своя бог за помощ.

— И аз това си мислех — каза Ивар и бързо пое към гората, в посоката, в която се бе отправил шаманът.

Светилището се оказа на по-малко от една стрела разстояние от градините, зад висока, посивяла от времето дървена ограда. Заобиколихме я — нямаше и тридесет крачки — в търсене на врата, но такава не намерихме. Очаквах Ивар да вкара в действие брадвата си, но ти подходи предпазливо.

— Не вдигай много шум — ми каза. — Нямаме много време, а и селяните скоро ще съберат силите си. Ела, ще те прехвърля.

Ивар ме повдигна и пусна от другата страна на оградата. Както и очаквах, светилището бе просто. Зад кръглата ограда имаше само утъпкана пръст. В центъра ѝ видях нещо, което от пръв поглед взех за масивен дървен кол. После видях, че селяните са почитали сиейде — поразен от светкавица стар дънер, бегло наподобяващ седнал мъж. За да подчертаят приликата, му бяха издялали колене и скръстени ръце, и изтънили врата.

Открих резето за вратата и пропуснах вътре Ивар.

— Все пак не са били чак толкова бедни, Торгилс — каза той. Гледаше простата дървена купа на коленете на идола, в която селяните бяха оставяли дарове за бога си. Пристъпих до Ивар и надникнах. Изведнъж гърдите ми се стегнаха, зави ми се свят, не защото в купата имаше гнусен дар, а заради нахлулият в съзнанието ми спомен. Купата бе до половината пълна със сребърни монети. Повечето бяха стари, изтрити и нечетливи. Трябва да лежах там от поколения. Но имаше и няколко, които не бяха потъмнели и надписите им се четяха. Всички бяха със странните криволичещи букви, които познавах от незабравимите дни в Лондон. Когато за първи път се любих с Елфгифу, тя носеше на изящния си врат наниз такива монети.

Ивар отскубна ръкава на ризата си и завърза единия край; получи се импровизирана торба. Даде ми да я държа и изсипа вътре водопада монети. После захвърли дървената купа встрани и по-гледна към грубо издяланата глава на статуята. На врата ѝ имаше торква, толкова отдавна на открито, че бе невъзможно да се прецени дали е от просто желязо или от потъмняло сребро. Ивар очевидно реши, че металът е скъпоценен, защото се пресегна да я свали. Само че торквата не поддаваше. Намесих се, преди да вкара секирата в действие.

— Не го прави, Ивар — казах, опитвайки се да звуча спокойно и разумно.

Ивар се обърна към мен и се намръщи.

— Защо не?

— Свещена е — казах. — Принадлежи на сиейде. Кражбата ѝ ще ти навлече лош късмет.

— Не ми губи времето. Кой е сиейде? — изръмжа. Започваше Да се ядосва.

— Богът на селото.

— Техен си бог, не мой — отвърна Ивар и размаха брадвата си. Радвах се, че замахна към статуята, не към мен — обезглави дървения идол с един-единствен удар.

Ивар вдигна торквата и я затыкна на голата си ръка.

— Много си плах, Торгилс — упрекна ме той. — Виж, даже ми е по мярка. — След което хукна към вратата.

Върнахме се при реката по тъмно. Екипажите на двете лодки вече бяха на борда и чакаха. Накарали бяха пленниците да легнат в трюма. Гребците потеглиха в мига, в които двамата с Ивар заехме местата си. Мракът прикри изтеглянето ни. Не ни пресрещнаха местни. Веднага щом се върнахме в лагера, Ивар настоя незабавно да се приготвим и потеглим. Призори вече плавахме обратно към голямата река.

ГЛАВА СЕДЕМНАДЕСЕТА

Успехът на лова на роби силно подобри настроението във фелага. Прикритата свирепост още я имаше, но сега варангите засвидетелстваха на Ивар уважение, граничещо с възхищение. Очевидно беше нещо много рядко да попаднеш на близначки, особено пък на красавици като нашите. Говореше се много за късмета на Ивар, а варангите се поздравяваха с решението си да постъпят във фелага. Само аз бях мрачен. Тревожеше ме поругаването на светилището. Раса ме бе научил да уважавам тези места и сега имах лошо предчувствие.

Вечерта Ивар дойде и седна до мен на греблата.

— Още ли мислиш за този идол, Торгилс?

— Ти нямаш ли бог?

— А как да имам? Виж тая пасмина там. — Кимна към варангите в лодката до нас. — Ако не вярват в Перун, почитат предците си. А аз не знам на кого се е молила майка ми, да не говорим за баща ми.

— А защо не Перун? От това, което чух, това е същият бог, които ние на север наричаме Тор. Закрилник на воините е.

— Нямам нужда от помощта на Перун — самоуверено каза Ивар. — Къде беше той, докато бях момче? Сам се издигнах. Нека другите да вярват във вещици или че умрем ли, ни отнася черният бог на смъртта Чернобог. Когато срещна края, другарите ми могат да правят с тялото ми каквото си щат. Мен вече няма да ме има.

За миг помислих да му разкажа за вярата си в Один Всемирния отец, но фанатизмът му ме възпря и аз смених темата.

— Как така нашите холопи взеха толкова ентузиазирано участие в нападението, след като самите те са роби?

Ивар сви рамене.

— Холопите са готови да причинят на другите това, от което самите те страдат. Така по-лесно приемат съдбата си. Аз разбира се, им прибрах оръжията и сега те пак са холопи.

— Не се ли страхуваш, че те или новите пленници ще опитат да избягат?

Ивар мрачно се изсмя.

— И къде ще идат? Далеч са от дома, не знаят накъде да поемат, а и да успеят да избягат, първият, на когото попаднат, пак ще ги превърне в роби. Затова приемат съдбата си.

Тук Ивар грешеше. Два дни по-късно даде на мъжете — роби повече свобода. Оковите по китките и глезените на затворниците бяха прикрепени към лодката и хората бяха принудени да стоят приклепнали в трюма. Ивар нареди да разхлабят прангите, за да могат мъжете да се изправят и да правят по няколко крачки. Като предпазна мярка Ивар ги остави оковани по двама. Това не попречи на една двойка да пробва късмета си и скочи зад борда. Двамата мъже се хвърлиха във водата, без да правят и опит да спасят живота си. Нарочно вдигнаха ръце и се оставиха да потънат, завлечени на дъното от тежестта на оковите.

Голямата река сега бе толкова широка, че сякаш плавахме в море. Заради товара от роби и кожи спирахме само, за да подновим запасите си в крайречните градове, които започнаха да се появяват все по често. Само варангите плават на издължени северни кораби — местните ни разпознаваха отдалеч и търговците ни чакаха на място с всичко необходимо.

Купихме храна за робите, основно осолена риба, и евтини дрънкулки, с които да разкрасим жените.

— Една прилично облечена робиня върви десет пъти по-скъпо от повлеканите — ми каза Ивар. — Цената може да скочи до небето, ако момчето има приятен глас, и може да пее и свири на нещо.

Беше ме взел на пазар в най-големия от речните градове при един местен търговец, евреин — хазар. Срещу най-евтиния ни роб той ни даде топове ярки платове за женски дрехи, огърлици от зелено стъкло, мъниста и гривни, и преводач, който говореше езиците от долната част на реката.

— Ами мъжете и децата, които заловихме? — попитах, докато чакахме в магазина на евреина.

— За децата зависи. Ако са будни и живи, се продават лесно. Момчетата обикновено вървят по-добре от момчетата, но във великия Миклагард може да изкараш късмет с някое интелигентно момче, особено ако е със светла кожа и сини очи.

— Кой ги купува, мъже, които харесват момчета или съпругите им?

— Нито едните, нито другите. Господарите им ги скопяват и им дават образование. Момчетата стават доверени слуги, секретари, писари и прочее. Закупените за императора могат да стигнат далеч. Най-влиятелните мъже покрай императора са евнуси.

Зачудих се какво ли чака близначките, които заловихме. Евреинът беше предложил да ги купи, но Ивар не поиска и да чуе.

— С евреите се борим за надмощие в търговията с роби, но те са само посредници. Фелагът ще изкара много по-голяма печалба, ако продам близначките директно на клиент.

Беше предал двете момичета на грижите на любимата си наложница. Тя се държеше с тях мило, показваше им как да мият и сплитат косите си, как да използват мазила и да носят дрехите и накитите, които им купихме. Когато слънцето прежуряше, настояваше да пазят белите си кожи с тежки воали. Нямахше опасност момчетата да бъдат насилени от мъжете ни — всички знаеха колко ценни са девствените близначки.

Сменихме тежките дрехи с широки ризи и торбести памучни панталони. С тях човек можеше да се движи свободно по кораба, без да се поти във все по-усилващата се лятна жега. При здрач слизахме на брега и спяхме в закупените леки шатри. Реката бе преминала през гъстите гори и сега течеше през равна, открита местност, по която пасяха стадата на местните племена. Според преводача ни, говорели езика на чергарите на изток. Когато срещнехме други лодки, те криваха от нас като подплашени кротушки. Без значение дали ни мислеха за варанги или руси, репутацията ни очевидно не бе особено добра.

— Ивар! Серкландери! — извика в един горещ следобед Вермундур. Възбудата в гласа му ме накара да се огледам. В далечината до реката имаше малко село, а до него група дълги, ниски шатри от тъмен плат. Пред тях на брега бяха изтеглени половин дузина лодки.

Ивар присви очи срещу лъскавата речна повърхност.

— Торгилс, ти пак ми донесе късмет — каза. — Не съм виждал серкландери толкова на север.

Нареди на кормчията да свърне към сушата. Не бях забравил предишното ни нападение и се зачудих дали Ивар не планира да връхлети и ограби селото.

Споменах нещо в този дух на Вермундур, който ми се озъби презрително.

— Само Перун знае защо Ивар те цени толкова. Серкландерите пътуват с добра охрана, обикновено от Черни качулки.

Разбрах думите му, когато приближихме пристана. От шатрите изскочиха мъже с дълги, тъмни забрадени роби и заеха позиции по брега, с лице към нас. Отличаваха се с дисциплината на обучени воители; въоръжени бяха със страховити извити лъкове, които сега насочиха към нас.

Ивар застана на носа и разпери мургавите си ръце, за да покаже, че не е въоръжен.

— Кажете им, че сме дошли да търгуваме — каза на преводача, който изкрещя посланието през делящата ни река. Главатарят на Черните качулки отсечено махна да не акостираме до шатрите, а малко по-надолу по реката. За моя изненада, Ивар се подчини. За първи път го виждах да приема чужда заповед.

Изпрати преводача ни при непознатите, а ние започнахме да разпъваме лагера. По настояване на Ивар се постаряхме повече от обикновено.

— Сигурно ще останем няколко дни — каза той. — Трябва да направим добро впечатление.

Докато се върне преводачът, издигнахме палатките в стройна редица, а наложницата на Ивар отведе робините в новия им дом, отделна шатра до тази на главатаря, с купищата й килими и възглавници.

— Серкландерът казва, че ще те посети утре, след молитва — доложи преводачът. — Искате да подготвиш стоката за оглед.

— Серкландия е земята на коприната — каза ми Ивар и изтри потта от голата си глава. Потеше се повече от обичайното. — Никога не съм бил там. Пада се зад планините, далеч на юг. Техните владетели обичат да купуват робини, особено красиви и обучени. И плащат с истинско сребро.

Дано не греши, си казах, сещайки се за Бритмаер, кралския монетен майстор и остроумните му фалшификати.

— Защо плащат в сребро, след като имат коприна?

Ивар сви рамене.

— Когато продадем кожата в града, ще ни платят в коприна. Серкландерите обаче предпочитат да използват сребро или ей такива камъни — подръпна перлената обеца на ухото си.

Отново се зачудих дали животът ми не поема по някаква много важна крива. Точно Бритмаер ми каза, че огнените рубини идват от земите отвъд планините.

С най-голям интерес зачаках да видя пристигането на мистериозния серкландер. Не знам какво очаквах, може би великан в лъскави коприни или прегърбен белобрад мъдрец. Вместо това серкландерът се оказа дребен, усмихнат, шишкав мъж с мургава кожа и тъмни очи. Облечен бе в проста роба от бял памук, чалма от същия материал и обикновени кожени сандали. За мое разочарование не носеше никакви накити. Дружелюбните му маниери още повече се набиваха на очи от страховития ескорт Черни качулки. Изглеждаха също толкова подозрително настроени, както когато излязоха да ни посрещнат. Серкландерът обратно, обикаляше лагера на късите си крачка и се усмихваше лъчезарно на всички, без значение дали бяха холопи или руси. Потупа бащински двете деца на Ивар по главата и дори се засмя, когато се препъна в едно въже и за малко не се просна в цял ръст напред. Забелязах обаче, че бдителният му поглед не пропусна нищо.

Ивар го заведе последно в палатката на робините. Приличаше малко на пазарна сергия и Ивар бе заповядал отворът да стои спуснат. Малката ни процесия се състоеше от Ивар, серкландера и охраната му, нашия преводач и преводача на серкландера, и аз като талисман на Ивар. Черните качулки не допуснаха никой друг. Спряхме пред шатрата. Последва пауза и видях как двама от чуждата охрана бързо се споглеждат. Опасявах се от засада и пристъпиха напред да проверят. Но дребният серкландер бе по-бърз, а и търговският подход на Ивар като че ли му доставяше удоволствие. Спря мъжете и зачака жизнерадостно усмихнат. Ивар пристъпи напред и отметна завесата, разкривайки живата картина вътре. Робините бяха подредени в редица със смирено скръстени отпред ръце. Наложницата на Ивар си бе свършила добре работата — момичетата бяха пременени в богати роби, ярки колани и гerdани от цветно стъкло. Косата на всяка една бе

чиста и сресана в най-подходяща прическа, а някои имаха и заплетени цветя.

Гледах лицето на серкландера. Погледът му пробяга по десетината жени за продан. После забелязах как очите му едва видимо се разшириха. Гледаше към мястото, където жената на Ивар бе сложила близначките, така че да ги облива навлизащата през плата на шатрата ярка светлина. Дръзко бе решила да не разкрасява момичетата. Бяха боси, с прости памучни роби, препасани с бледосини колани. Изглеждаха невинни и чисти.

На мига разбрах, че Ивар е сключил сделката.

Въпреки това цяла седмица мина, преди да се договорят за цената на момичетата. Нито серкландерът, нито Ивар участваха директно в пазарлъка. Обичаят бе да го правят двамата преводачи, макар и сумите естествено да диктуваха господарите им. Ивар нямаше доверие на човека на евреина, затова ме накара да го придружавам и го държа под око при всяко негово посещение в лагера на серкландера. Задачата се оказа трудна, защото преговорите се водеха изцяло с ръце. След обичайните любезности и почерпка с нещо сладко, двамата преводачи сядаха на пода с лице един към друг, стисваха десните си ръце и мятаха над тях парче плат. Започваше пазарлъкът. Предполагам обявявах цените, като стискаха ръцете и дланите си. Аз можех само да седя и да се мъча да отгатна какво става.

— Невъзможно е — казах на Ивар. — Не мога да разбера дали сделката е честна, или двамата заговорничат зад гърба ти.

— Няма значение, Торгилс. Все пак искам да си там. Ти си ми талисман.

Подчиних се и така попаднах на вниманието на серкландера. Казваше се Салим ибн Хаук и бе едновременно търговец и дипломат. Връщаше се от мисия при крайречните българи; господаря си наричаше халиф Ал-Кадир. Натоварен бе със задачата да събере формация за чуждите страни. Искаше да научи повече за русите, със срещата ни бе изкарал не по-малък късмет от нас.

Изпрати един от охраната си да ме повика.

— Добре дошъл — накара да преведат веселият дребосък. Седеше по турски зад ниско дървено бюро, на килим в шатрата си, и лек, ефирен балдахин пропускаше бриза. — Ще ти бъда много благодарен, ако ми разкажеш нещо за вашите хора.

— Ваше благородие, опасявам се, че не мога да кажа много — отговорих аз.

Той ме изгледа въпросително.

— Не се страхувай, искам само да опозная обичаите ви. Не съм шпионин.

— Не е това, Ваше превъзходителство. Живея сред русите само от няколко месеца. Не съм от тяхното племе.

Стори ми се разочарован.

— Освободен роб ли си?

— Не, присъединих се към тях по своя воля. Исках да пътувам.

— За пари?

— За да изпълня клетвата, която дадох на един приятел преди смъртта му. Те отиваха към великия град Миклагард.

— Колко интересно. — Отбеляза си нещо със стилото. Видях, че пише от дясно на ляво с криволиците, които не ми даваха мира, откакто ги видях на монетите на врата на Елфгифу.

— Извинете, Ваше превъзходителство. Какво точно пишете?

— Просто си вода бележки. Не се тревожи, няма магия. Няма да открадна знанията ти.

Взел ме бе за неук, като повечето мъже от фелага.

— Не, Ваше превъзходителство, чудех се как точно отговаря на говоримия език писмото Ви. Пишете в обратна посока, не от горе на долу, като нас. Ако има повече от една страница, то коя се води първа? От ляво надясно ли обръщате страниците? Или има някаква друга система?

Той ме изгледа удивен.

— Искаш да кажеш, че знаеш да четеш и пишеш!

— Да, Ваше превъзходителство, учил съм римската и гръцката азбука. Познавам и руните.

Той остави стилото и ме изгледа очаровано.

— А аз си мислех, че съм открил само два самородни камъка за моя господар. А ето че също попадам на съкровище. — Замълча за миг. — И да, от дясно на ляво пишем буквите, числата са в обратна посока.

Серкландерът ме вика няколко пъти в палатката си, където ме задържаше дълго, докато събере от мен нужната му информация. Това може и да бе една от причините да не бърза да купи близначките, което пък значеше, че фелагът ни остава на лагер при реката по-дълго от

разумното. Варангите не си бяха направили труд да изкопаят нужници и първоначално спретнатият ни лагер стана мръсен и смрадлив. При пътуванията си съм забелязал, че при подобни обстоятелства често се появяват зарази. Този път първата жертва бе самият Ивар.

Един ден бе съвсем здрав, на следващия залиташе и не спираше да повръща. В повърнатото и в течността, която започна да се изсипва от стомаха му, имаше малки бели парцали. Оттегли се в палатката си и при все бичата си сила, рухна на легло. Наложниците му го обградиха с грижи, но бяха почти безсилни да му помогнат. Ивар се стопи. Бузите му хлътнаха, кожата му стана мътносива, очите потънаха в орбитите. Все едно гледах как се съсухря сочно гроздово зърно. На моменти стенеше и се гърчеше в спазми, кожата му бе ледена и дишаше на пресекулки. На третия ден изобщо спря да диша. Знаех, че това е отмъщението на сийде на поруганото светилище, но фелагът не споделяше мнението ми. Твърдяха, че го е отровил серкландерът или слугите му. Може и да имаха право — когато споменах болестта на ибн Хаук, той ме помоли да го освободи от присъствието си. Същата вечер Черните качулки разтуриха лагера и още преди залез-слънце серкландерът отплава надолу по реката с близначките. Фелагът взе бързото заминаване за доказателство за вината му.

Внезапната смърт не бе нещо необичайно за варангите. Първото, което направиха след смъртта на Ивар, бе да пресметнат колко допълнителна печалба ще се падне на всеки. После, от уважение към паметта му или може би, за да използват повода да се напият, решиха да го погребат с почести. Последвалото се е отпечатало завинаги в паметта ми.

От близкото село изнамериха ганд волва — вещица. Коя бе тя и при кого е учила сейдура, не знам; някои елементи повтаряха ученията на Транд и Раса, други бяха по-зловещи. Самата жена бе на около шестдесет години, съсухрена, но жизнена и жилава. Очаквах да носи отличителните белези на нояде — магически жезъл, пояс от сушени гъби, кожени ръкавици с кожата навън или наниз амулети. Не видях обаче нищо, което да подсказва занаята ѝ, освен провесения на връв от колана ѝ голям полиран камък в зелено и бяло. Въпреки това веднага разбрах каква е. Пригади ми се; усещах излъчването ѝ толкова силно, сякаш ме цапардоса смрадта на разлагаща се плът.

Тя се разпореди да донесат материали за скеле и начерта контурите му с клечка в пясъка. Страховете ми стихнаха. Щеше да е дървена платформа, подобна на тази, която Раса ми бе показвал из северните гори. Висока един човешки ръст, тя често е предпочитано място за бдение на нояде — сядаше на прохладно над земята, докато духът му реши да напусне тялото. Когато холопите донесоха дърветата, волвата поиска любимия нож на Ивар. С него изрязва руни на носещата напречна греда. Потреперих — подобни руни бях виждал само веднъж: на дънера, който уби Гретир. Волвата естествено усети смущението ми. Извърна се, погледна право в мен и отровата в очите ѝ сякаш ме зашлеви. Знаеше, че притежавам магически сили и ме предизвикваше да се намеся. Аз бях безпомощен и изплашен. Нейната сила бе много по-голяма от моята.

Погребението на Ивар започна час преди здрач. Дотогава мъжете от фелага вече бяха порядъчно пияни. Надзиравали бяха холопите, които изтеглиха най-паянтовата от лодките ни до скелето на брега и натрупаха под и около нея дърва. Тук вещицата пое нещата в свои ръце. Нареди да разтурят шатрата на Ивар и да я издигнат пак на палубата на лодката. Холопите пренесоха килимите и възглавниците, а накрая качиха и положиха върху тях пременения в брокат труп на Ивар. Когато всичко бе готово, волвата доведе любимата наложница на Ивар, пълно, покорно момиче с дълги, черни коси, завити на плитка около главата ѝ. Носеше тежък златен гердан, знак за благоразположението на господаря си и затова предполагам, че бе майка на поне един от синовете на Ивар. Харесвах я, защото се държа мило с близначките и се страхувах, че ще попадне в лапите на животни като Вермундур или Фройгер.

Когато волвата отиде да я повика, момичето стоеше на голата площадка, където преди се бе издигала шатрата на Ивар и гледаше безутешно. Видях как волвата прошепна нещо в ухото ѝ и я хвана за китката. Пристъпвайки като насън, момичето се остави да го отведат до кладата. По колебливите ѝ стъпки реших, че е била упоена. Не че всички във фелага не бяха пияни. Признавам, че аз самият далеч не бях трезвен — обхванат от хладен ужас, изпих няколко чаши медовина, за да прогоня усещането за обреченост.

— И ти трябва да си там, нали му беше любимец — подигра ме Вермундур и пияният му дъх едва не ме събори.

Двама варанги прихванаха наложницата през кръста и я вдигнаха на кладата. Три пъти я повдигнаха и свалиха, а аз видях как устните ѝ се движат, редеше молитва или може би молеше за помощ. На третия път волвата ѝ подаде жив петел. Момичето за миг се поколеба. Чух как волвата бясно ѝ изкрещя нещо. Не знам на какъв език я заговори, но момичето пъкна главата на петела в устата си и я отхапа, после, сред пръски кръв, хвърли още пърхащото тяло върху погребалния кораб.

Вдигнаха момичето още веднъж и, трепереща и залитаща, я отведоха на кораба на господаря ѝ. Докато се изкачваше по натрупаните съчки, се подхлъзна и падна, и волвата трябваше да ѝ помогне. Следваха ги четирима мъже. Светлината отслабваше, но видях как момичето залитна през отворената врата на шатрата. Може и волвата нарочно да я спъна. Един от четиримата варанги пиански започна да рови из шалварите си, отиде при момичето и го изнасили. Волвата гледаше безучастно отстрани. Варангите един след друг насилваха наложницата, след което, преди да слязат от лодката и отстъпят мястото си на следващия, се обръщаха към застаналите покрай лагерния огън свои другари и викаха, „Направих го в памет на Ивар“.

Когато и четиримата вече бяха долу, волвата сграбчи вече съвсем безчувственото момиче за косата и го завлече в шатрата. Пламъците на огъня осветиха последния погребален ритуал. Видях как волвата направи примка от въжето, на което висеше зеленият камък и я метна през главата на жертвата си. Затисна с крак лицето на момичето, облегна се назад и с едно мощно движение затегна примката. Накрая свали ножа на Ивар от колана си и неколккратно го заби в жертвата.

Едва тогава волвата слезе, избра една главня от огъня и я пъкна сред натрупаните около лодката подпалки. Изсушеното от лятната жега дърво лумна веднага. Бризът раздуха пламъците и след броени секунди цялата погребална молада бясно гореше. Вдигнах ръка, за да предпазя лицето си от топлината. Заревото засмукваше все повече въздух, пламъците ръмжаха и пукаха, пращайки залпове искри във въздуха. В центъра на стихията, в шатрата с трупа на Ивар изведнъж се появиха големи дупки. Горящите им ръбове пълзяха и поглъщаха тъканта толкова бързо, че за миг остана само скелетът на шатрата, сякаш се подиграваше на пламтящия ад. После прътите рухнаха над телата на Ивар и наложницата му.

Тази нощ се напих до безпаметност, за да забравя видяното. Около мен варангите празнуваха. Пиеха, докато повърнат, после избърсваха бради и започваха наново. Двама се сбиха заради някаква въображаема обида. Откриха някак мечовете и камите си, и безсилно замахваха един към друг, докато се измориха и трябваше да прекратят спора. Други се наливаха с медовина и пиво, докато се проснеха безчувствени на земята. Тези, които още можеха да се държат на крака, се добраха до шатрата с робините и ги изнасилиха. Волвата бе изчезнала. Без съмнение се беше върнала в селото си. Замаян от алкохола, аз се завлякох до едно спокойно кътче зад някакви бали стока и заспах.

Събудих се с болезнено главоболие, бунтуващ се стомах и гаден вкус в устата. Слънцето вече бе високо над хоризонта. Очертаваше се поредният убийствено горещ ден. Хванах се за балата, как да е станах и погледнах към погребалната клада на Ивар. Там сега имаше купчина овъглено дърво и пепел. Стоеше само скелето, а по овъглената земя до него бризът подмяташе кокоше перо.

Из лагера безцелно щъкаха холопи. Господарите им или поне тези, които виждах, хъркаха по земята, изнурени от разгулната нощ.

Предпазливо прекосих лагера и слязох при реката. Усещах се омърсен; отчаяно исках да се измия, нищо, че почти черната вода далеч не изглеждаше чиста. Увих мръсната риза като препаска около кръста си и свалих широките варангски шалвари. Бавно и внимателно нагазих в реката, докато топлата вода стигна до средата на бедрата ми. За миг спрях и подложих гръб на слънцето; усещах как калта се стича между пръстите на краката ми. Водата почти не помръдваше. Предпазливо продължих напред, боейки се, че едно по-внезапно движение ще предизвика нов пристъп на гадене. Малко преди да загреба вода с шепи и наплискам лице, спрях и погледнах отражението си. Слънцето се падаше под такъв ъгъл, че виждах главата и раменете си като блед контур. Изведнъж силно ми се пригади, главата ми се завъртя и ме побиха ледени тръпки. За малко да припадна. Помислих, че е резултат от разгулната нощ, после осъзнах, че съм виждал същото това отражение и преди, в пророческия кладенец в гората в Нортамптън. В мига, в който го осъзнах, видях нещо ярко да проблясва в речното огледало. За части от секундата помислих, че е сребърното

тяло на риба, после разпознах отражението на нож и вдигнатата ръка, която го държеше.

Паднах на една страна.

Усетих пронизваща болка високо в лявото си рамо. Ударът в гърба не застигна целта. Водата се завихри, някой бясно изръмжа и усетих как ръката му опитва да ме хване, плъзга се по мократа ми кожа. Отново ме прободете болка в ляво. Хвърлих се напред в отчаян опит да избягам от камата. Ръката отново се опита да ме хване и този път улови увитата около кръста ми риза. Гмурнах се под вода, извъртях се и се отблъснах с крака. Не усетих дъното. Обхвана ме паника. Махащите ми крака докоснаха краката на нападателя ми. Знаех кой е, трябваше да е Фройгер. Мразеше ме от деня, когато го унижих със заровете пред другите варанги. Сега, когато Ивар бе мъртъв, бе дошъл часът за отплата.

Гърчех се като съомга, която се опитва да избяга от остриетата на рибарско копие. Фройгер беше едър, подвижен мъж, опитен в боя с ножове. Лесно би ме надвил, но или още бе махмурлия, или искаше да ме измъкне на брега и ме извърне да видя убицеца си, преди да пререже гърлото ми. Вместо да ме прободете пак, той направи грешката да опита да ме придърпа за препаската. Възелът ѝ се развърза и аз се извъртях на свобода.

Фройгер залитна назад, а аз се вкопчих в шанса си. Болката в лявото рамо бе толкова пронизваща, че съвсем забравих раната в ребрата. Ужасът ми даде сили да преплувам десетина шеметни дължини. Нямах представа в каква посока се движа. Знаех само, че трябва да избягам от Фройгер. Сляпо се метнах напред, очаквайки всеки момент да го усетя да хваща глезена ми и ме придърпва назад.

Спаси ме това, че бях гол. Фройгер беше речно чедо. Знаеше да плува и с лекота би застигнал ранената си жертва, ако не му пречеха широките, подгизнали панталони. Чух го да се спуска след мен, първо газеше, после по принуда започна да плува. Когато паниката се поуталожих, набързо се огледах накъде отивам — право към средата на широката река. Наложих си да дишам дълбоко и въведа ритъм в движенията си. Едва след двеста замаха рискувах да погледна назад. Фройгер се бе отказал от преследването. Виждах тила му — плуваше към брега. Знаех, че ще ме чака там, ако сглупя да се върна в лагера.

Тотално изтощен спрях да плувам и тежко се отпуснах на водата. Покрай рамото ми се заформи червено петно. Чувал бях за гигантските речни риби — говореше се, че са по-дълги от човек. Зачудих се дали са хищни и започнах да се моля на Один за помощ.

Дънерът, покрит с речна слуз и доста стар, се носеше толкова ниско по водата, че не видях спасението си, докато то не се отърка о мен. Взех го за някоя от хищните риби и подскочих. После с благодарност се вкопчих в хлъзгавото дърво и го оставих да поеме тежестта ми. Още един житейски кръг се затваря, помислих. Дърво бе довело до смъртта на кръвния ми брат и пак дърво щеше да спаси моя. Да умра от кръвозагуба бе далеч за предпочитане пред удавянето. Стиснах зъби, за да притъпя болката в рамото, затворих очи и нарочно потърсих облекчението на тъмнината.

* * *

Не помня друго, до мига, в който ме свести някаква кисела миризма. Изпаренията щипеха носа ми и ме накараха да се просълзя. В гърлото ми се разля на тънка струйка стипчива течност, която ме задави. Някой бършеше лицето ми с гъба. Отворих очи. Трябва да съм припаднал, както стисках дънера — нямах представа как съм се озовал проснат на някакъв килим. Над мен бе надвесено кръглото лице на ибн Хаук. Изражението му както никога бе сериозно. Каза нещо и аз чух гласа на преводача.

— Какво правеше в реката?

Облизах устни — имаха вкус на оцет.

— Опитаха се да ме убият.

Серкландерът дори не си направи труд да пита за кого говоря.

— Значи изкара късмет, че хората ми те забелязаха.

— Трябва да си тръгнеш бързо — казах настойчиво. — Мъжът, който ти продаде робите, Ивар, е мъртъв. Другарите му мислят, че ти си го отровил. Сега варангите са без главатар и са много опасни. Ще опитат да те настигнат, за да си върнат близначките.

— Друго не съм и очаквал от тези диваци — отговори той. — Вече плаваме надолу по реката.

Опитах се да се изправя.

— Господарят ми те моли да лежиш мирен — каза преводачът. — Иначе ще разместиш превръзката.

Извърнах глава и видях, че лявото ми рамо е увито в бинтове. Отново подуших оцет и се зачудих защо.

Ибн Хаук дори не ми остави време да задам въпроса си.

— Оцетът пази от зараза — каза. — Ще те пречисти от болестта, която уби Ивар. Сега почивай. Ще пътуваме и през нощта. Не мисля, че твоите руси ще ни настигнат. А ако го направят, Черните качулки ще се справят с тях.

Легнах назад и се замислих за развоя на събитията. Бях изгубил безвъзвратно всичко — скъпоценните кожи, дрехите, дори ножа, на които държах, защото бе подарък от Транд. Варангите вече трябва да си бяха поделили плячката. Радвах се, че дадох огнения рубин на Алба.

По време на пътуването ни надолу по реката за мен се грижи лично ибн Хаук. Носеше богат запас лекове от родината си и сам приготвяше лапите от билки и подправки. Определено бе много опитен в медицината и раните зараснаха без почти да остане белег. При всяка смяна на превръзките, ибн Хаук се възползваше от възможността да ме разпита за обичаите на варангите и на хората от страните, които бях обиколил. Никога не бе чувал за Исландия или Гренландия, нито разбира се, за Винландия, но знаеше за крал Кнут и имаше бегла представа за северните земи.

Той истински се шокира, когато му разказах как бе изгорен трупът на Ивар.

— Варвари — каза. — Нищо чудно, че заразата се разпространява по-бързо сред речните пирати. Моята религия изисква да се мия преди молитва, но забелязах, че бившите ти спътници са помърляви в навиците си и от магарета.

— Не всички са толкова диви. Има мъже, които също като теб познават билките и отварите, а истинските варанги от северните земи ревниво съблюдават чистотата. Къпят се редовно, ходят с чиста коса и нокти, и полагат големи грижи за външния си вид. Знам го, защото отговарях за тежките камъни, с които гладят дрехите си.

— Но да изпепелиш труп — отбеляза ибн Хаук, — е отвратително.

— Какво правите в твоята страна?

— Ние погребваме мъртвите си — отговори той. — Често гробовете са плитки, защото почвата е камениста, но полагаме мъртвите в земята колкото се може по-бързо, преди да е започнало разложението. Климатът ни е много горещ.

— Така правят и християните — казах и се хванах, че неволно повтарям нещо, което Гранд ми каза преди години. — За староверците това е обида към мъртвеца. Ние намираме за отблъскваща мисълта, че трупът ще се разложи или ще бъде изяден от червеи. Предпочитаме да изгори чисто и отведнъж, за да се възнесе душата му във Валхала.

После, естествено, трябваше да обясня какво е Валхала. Ибн Хаук си водеше бележки.

— Твоята Валхала много прилича на рая на някои от моите сънародници. Странна секта, мислят, че ще отидат там, ако умрат в битка, жертвайки живота на предводителя си.

Беше толкова сговорчив и приветлив, че се възползвах от възможността да го попитам дали е виждал кървавочервени скъпоценни камъни с пламтящ в тях огън.

Той веднага се сети по описанието.

— Разбира се. Наричаме ги лаал. Господарят ми притежава няколко — и много се гордее с тях. Най-добрите са дарове от други велики владетели.

— Знаеш ли къде е родината им?

— Труден въпрос. Търговците на скъпоценни камъни ги наричат бадакши, може и да има някаква връзка със страната, където се добиват. Чувал съм, че мините са високо в планината, близо до границите на една страна, която ние наричаме ал-Хинд. Точното им местоположение се пази в тайна, но съм чувал, че рубините са в буци бял камък, който миньорите много внимателно разбиват с длета. На малкия камък с лошо качество казват пешак. По-добрите са конници и така нататък, до емир, везир и най-добрите — императорите, — които носят само кралските особи.

В компанията на този мъдър и интересен човек пътуването мина бързо и с искрено съжаление чух ибн Хаук да казва, че пътищата ни скоро ще се разделят.

— Утре ще бъдем при границата на Ромелия. Предполагам, че ще ни посрещне гранична охрана. Голямата река завива на изток, а пътят към Ромелия, където искаш да отидеш ти, е на югозапад. Ще

трябва да прекосиш реката, оттам друга река ще те отведе до пристанище, от което ще вземеш кораб и след две или три седмици ще си в Константинопол или Миклагард, както го наричаш ти.

Трябва да съм го изгледал съкрушено, защото добави:

— Не се безпокой. Пътниците трябва да си помагат взаимно, а и моята религия учи, че милосърдието винаги се награждава. Обещавам, че ще се погрижа да стигнеш този свой Миклагард.

Оцених колко влиятелен е скромният ми спътник едва когато на борда ни се качи командирът на бреговата охрана. Беше наемник — печенег, нает да патрулира с племето си буферната зона между империята и дивите области на север. Печенегът бе или арогантен, или очакваше подкуп. Говореше грубо и искаше да му бъдат представени доказателства, че ибн Хаук е посланик. Ибн Хаук спокойно извади малка метална плоча, дълга колкото дланта ми и три пръста широка, с гравирани надпис на гръцки, макар и да се съмнявам, че печенегът можеше да го разчете. Но и не му трябваше да е грамотен — плочата бе от чисто злато. Той пребледня и стана много отзивчив.

— Иска ли нещо посланикът, — попита. — С удоволствие ще изпълни всяко негово желание.

— Позволи на мен и свитата ми да продължим надолу по реката — отговори меко арабинът, — и бъди така любезен да предоставиш охрана на този младеж. Той носи послание за Негово Величество императора.

Имах присъствие на духа, колкото да не зяпна от изненада. Веднага, щом печенегът излезе от палатката, попитах:

— Какво беше това за посланието?

— О, това ли — ибн Хаук пренебрежително махна с ръка. — Няма да навреди да изпратя почитанията на халифа до императора на Ромелия. Жестът ще бъде оценен. Императорският двор определено цени лъскавата страна на дипломатията. Може да се почувстват обидени, ако научат, че съм посетил кътче от империята, без да изпратя няколко ласкателни думи на великия владетел на ромеите, както сам се нарича той. Няма да е зле да отнесеш една бележка от мое име. Дори можеш да ми помогнеш да я напиша на гръцки.

— Все още не разбирам защо печенегът ще се нагърбва да организира пътуването ми.

— Няма голям избор. Службите на императора издават златни „паспорти“ само на представители на по-важните околни владетели. Плочката въплъщава властта на самия император. Ако печенегът не изпълни дълга си, може да се озове и в затвора. Бюрократите в Константинопол може да са подкупни и надути, но мразят неподчинението. Ще ти дам сребро, с което да ги умилостивиш при пристигането си. Хайде да съчиним посланието.

Ето как за пръв и единствен път превеждах от серкландерски на гръцки. Задачата не бе особено трудна, защото много от буквите имаха пряк еквивалент и с помощта на преводача направих според мен приличен превод на засуканите поздравления и комплименти на ибн Хаук към василевса.

— Съмнявам се, че изобщо ще види писмото — коментира ибн Хаук. — Вероятно ще бъде заведено в дворцовите архиви и забравено. Жалко, наистина се гордея с почерка си.

Беше вложил истински усилие и деликатно запълнил с мастило отбелязаните контури върху нов, гладък пергамент. Напомни ми на монасите от скрипториума на манастира, където бях послушник. Ръкописът бе истинско произведение на изкуството. Казах му го и той ме изгледа по-весел от всякога.

— Сигурно си забелязал — каза ибн Хаук, — че тук не използвам буквите, с които си водех бележки за пътешествията ти. Те са всекидневното ми писмо, а това е официалната азбука, която се пази за важни документи и надписи, копия на светата книга и всичко, върху което стои името на господаря ми. Което ми напомня — за да стигнеш до Константинопол, ще ти трябват пари.

Ето как последния етап от пътешествието към Миклагард изминах пременен в памучна арабска роба, с кесия от монетите, които за първи път видях на врата на кралицата на Англия и които вече знаех, се секат в името на великия халиф на Багдад.

ГЛАВА ОСЕМНАДЕСЕТА

Много се е писало за великолепието на Константинопол, градът, който северняците наричаме Миклагард, а други — Метропол, или просто Великия град. И все пак никъде не съм чел за феномена, който привлече любопитството ми при пристигането в устието на тесния проток, на който е разположен Константинопол. Там морската вода тече само в една посока, което е протоестественно. Всеки моряк знае, че на толкова малко пространство няма как да няма приливи и отливи. Ако те са едва доловими, както при Константинопол, значи водата изобщо не би следвало да се движи. И все пак капитанът на товарния кораб, който ме докара до протока, твърдеше, че морето винаги тече в една и съща посока.

— Задължително от север на юг. Понякога течението е бързо като пълноводна река. — Минавахме между двата скалисти носа, които бележат северния вход към протока. — Говори се, че едно време тези скали се удряли една в друга и разбивали на трески всеки дръзнал да премине кораб.

Навлязохме в течението и скоростта ни се увеличи. Група мъже на брега товареха кораб. Правеха го ръчно, с привързани към тялото им въжета. Сетих се как холопите влачеха лодките в земята на русите.

— Сега ще ти покажа нещо още по-изумително — каза капитанът, доволен, че ще отвори очите на един невеж чужденец за чудесата на родното пристанище. — Виж онзи кораб там. — Посочи едно шишкаво търговско корабче. Беше пуснало котва далеч от брега, но екипажът му мистериозно защо продължаваше да гребе. — Изобщо не е на котва. И най-дългото въже не стига до дъното. Кормчията пуска от палубата голяма кошница с камъни, за да улови подводното течение. То върви в обратната посока, от юг на север.

Бях твърде изумен, за да коментирам. Проливът пред нас се разширяваше и отвъд бреговете, с вилите и селските им къщички, се откриваше гледка, каквато дори не си бях представял.

Константинопол бе огромен. Виждах бях Дъблин от Черното езеро и бях плавал по Темза към пристанището на Лондон, но Константинопол несъмнено бе далеч по-голям от тях. Говореше се, че населението му надвишава половин милион души, десет пъти повече от това на най-големия град в познатия свят. Може и така да беше, съдейки по огромния брой палати, обществени сгради и вили, ширнали се по цялата ширина на полуострова пред мен. Вдясно от нас имаше просторен залив, натъпкан с търговски кораби с всевъзможни големина и форми. Над кейовете се извисяваха складове и арсенали. Видях в далечината корабостроителници и докове. От водата започваше внушителна крепостна стена, чиито зидове обграждаха града докъдето стигаше погледът. Но дори и високата стена се губеше пред сградите вътре, цял хоризонт величествени кули, колони, покриви и кубета, от мрамор, камък и тухли, не дърво и слама като в градовете, с които бях свикнал. Но не великолепието на града ме слиса, нито излъчващото се от него усещане за вечност; приел го бях за приказно място още когато Боли Боласон пъх осанни в негова чест. Причината за безмълвното ми изумление бе друга: над панорамата на града доминираха църкви и манастири, повечето с непозната за мен форма — кубета, над които се извисяваше кръста, символ на Белия Христос. Някои бяха покрити със златни листа и блестяха на слънчевите лъчи. Изобщо не се бях сетил, че крайната ми цел е център на вярата към Христос.

Нямах много време да разгледам цялото това великолепие. Течението бързо ни отведе в пристанището, за което капитанът гордо ме информира, че заради благоденствието и богатството си е известно в целия цивилизован — наблегна на думата — свят като Златния рог.

— На кея ще ни чака човек от митницата, който ще провери товара и ще прибере данъка. Десет процента за ненаситните мошеници от императорската хазна. Ще го помоля да изпрати някой чиновник да те заведе до императорския архив, там ще предадеш писмото си. — После добави многозначително: — Пожелавам ти късмет, ще ти трябва, щом ще си имаш работа с писарушките.

Бързо открих, че моят научен в манастира гръцки или развеселява, или ядосва хората. Служителят в палата, който прие писмото на ибн Хаук от името на протокола, реагира по втория начин. Преди да благоволи да ме приеме, ме остави да чакам цял час в едно

мрачно преддверие, после както и бе предсказал ибн Хаук, бях посрещнат с отработено бюрокралично безразличие.

— Това ще бъде надлежно представено на мемориалите — каза служителят и докосна написаното с толкова старание писмо на ибн Хаук с края на пръстите си, сякаш носеше зараза.

— А дали мемориалите ще пожелаят да изпратят отговор? — попитах учтиво.

Чиновникът сбърчи устна.

— Мемориалите — каза, — са секретари в императорския архив. Те ще проучат документа и ще решат дали писмото следва да бъде заведено в архива, или заслужава да бъде поетапно предадено на картуралиса — видя озадачената ми физиономия, — главният архивар. Той от своя страна ще реши дали да го препрати към дромос, външния министър или към базиликоя, който оглавява службата за специалните посланици. И в двата случаи трябва да се получи одобрението на секретариата и естествено, разрешение от самия министър, преди писмото да бъде придвижено напред.

Отговорът му ме убеди, че съм приключил със задълженията си към ибн Хаук. Писмото щеше да затъне в имперската бюрокрация за месеци напред.

— А бихте ли ми казали къде мога да открия варангите?

Секретарят презрително се намръщи на архаичния ми гръцки.

— Варангите — повторих. — Императорската охрана.

Последва пауза, през която той бърчи нос, сякаш бе надушил нещо неприятно.

— О, говориш за винените мехове на императора — каза накрая. — Впиянчените варвари. Нямам и най-малка представа. Питай някои друг. — Беше пределно ясно, че знае отговора, но не желае да ми помогне.

По-голям късмет изкарах с един минувач на улицата.

— Върви по главната улица, покрай галериите и аркадите магазини до Милиона — това е колона с увита покрай основата тежка желязна верига. Над нея има купол, който се държи от четири колони, малко прилича на обърнат супник. Няма как да не го видиш. Оттам водят началото си императорските мерки за разстояния. След като подминеш Милиона, свърни по първата пряка вдясно. Ще видиш голяма сграда, малко като затвор, и нищо чудно, след като точно това и

беше. Сега там е казармата на императорската охрана. Ако се изгубиш, питай за Нумера.

Последвах напътствията му. Стори ми се логично да потърся варангите. Не познавах никого в големия град. От щедростта на ибн Хаук в кесията ми бяха останали няколко сребърни монети, които скоро щяха да бъдат изхарчени. Единствените северняци, за които знаех, че живеят в Миклагард, бяха стражите от императорската охрана. Идваха от Дания, Норвегия, Швеция и Англия. Много, като бащата на Ивар, преди това бяха служили в Киев. Хрумна ми, че може дори да пробвам да постъпя при тях, нали все пак бях служил с йомсвикингите.

Планът се оказа тромав и екзотичен колкото и познанията ми по гръцки, но Один не ме изостави дори в града на църквите.

Когато наближих Нумера, от казармата излезе някакъв мъж и пое през големия площад в посока, обратна на моята. Очевидно беше от охраната, личеше по височината и широките му рамене. Беше една глава по-висок от ромеите, които са дребни и спретнати, с тъмна коса и маслинена кожа, облечени по гръцката мода — широка риза и панталони за мъжете и дълги, драпирани роби и воали за жените. За разлика от тях стражът носеше червена туника, а на дясното му рамо видях окачен тежък меч; дългата си руса коса бе сплел на три плитки. Докато зяпах тила му, разпознах в него нещо познато, нещо в походката. Вървеше като поклащащ се по вълните кораб. Забързаните граждани бяха принудени да отстъпят встрани и му направят път, като река, която тече покрай камък. Само един исполин вървеше така — брата на Гретир, Торстайн Галеона.

Хукнах след него. Съвпадението ми се стори толкова голямо, че дори не смеех да благодаря на Один, от страх да не съм се излъгал. Още носех арабска роба и гледката трябва да е била странна за минувачите — рус варварин с развят памучен халат грубо разбутва тълпата и преследва императорски страж.

— Торстайн! — извиках.

Той спря и се обърна. Видях лицето му и се заклех да принеса благодарствена жертва на Один.

— Торстайн! — повторих, вече по-отблизо. — Аз съм, Торгилс, Торгилс Лейфсон. Не съм те виждал, откакто с Гретир пътувахме за Исландия и се отбихме във фермата ти в Тонсберг.

Торстайн ме гледаше озадачено. Арабската туника сигурно го обърка, а и лицето ми бе почерняло от слънцето.

— В името на Тор и козите му — изръмжа, — наистина е Торгилс. Какво, за бога, правиш тук и как изобщо си се добрал до Миклагард? — Удари ме по рамото и аз, без да искам изстенах — засегна раната от ножа на Фройгер.

— Току-що пристигам — отговорих. — Дълга история е. Дойдох от Гардарики, по реката, с търговците на кожи.

— Но как те пуснаха сам в града? Търговците могат да влязат в Константинопол, само ако са придружени от служител на императора.

— Дойдох като куриер на един посланик. Радвам се да те видя.

— И аз — сърдечно каза Торстайн. — Чух, че в Исландия си станал кръвен брат на Гретир. Значи двамата сме роднини. — Изведнъж се сепна, сякаш първоначалната му радост бе неуместна. — Бях тръгнал към палата, но има време да пийнем по чаша вино в някоя таверна. — След това, странно, ме хвана за рамото и едва ли не ме изтика от открития площад под една от аркадите.

Свърнахме в задната стаичка на първата таверна. Там Торстайн седна така, че да не се вижда от улицата.

— Съжالياвам, че бях така рязък, Торгилс, но никой не знае, че Гретир ми е брат и искам това да си остане така.

Възмутих се. Не си бях представял, че Торстайн ще крие роднинската си връзка с Гретир. Оказа се, че сериозно съм го подценил Торстайн.

— Торгилс, помниш ли обещанието, което дадох на Гретир във фермата си в Норвегия? В деня, в който отплавахте за Исландия?

— Обеща да отмъстиш за него, ако бъде подло убит.

— Затова съм в Константинопол — продължи Торстайн и в гласа му се промъкна нова нотка. — Дойдох тук по дирите на мъжа, които го уби. Много време ми трябваше да го открия, но вече съм близо. Всъщност не искам той да знае колко точно близо съм. Не че мисля, че ще опита да побегне, твърде далеч стигна за това. Но, искам да избира подходящия момент. Моето отмъщение няма да е скрито-покрито, а нещо, което хората ще запомнят.

— Говориш като Гретир — отговорих аз. — Но кажи ми, как се озова в Миклагард Торбьорн Онгул?

— Значи знаеш, че това еднооко копеле причини смъртта на Гретир и Илуги. Алтинга го осъди на изгнание, задето е убил Гретир с помощта на магия. Оттогава гледа да не се набива на очи. Отиде в Норвегия, после дойде тук, в Миклагард, където има малка вероятност да налети на други исландци или да бъде разпознат. Другите стражи не знаят нищо за миналото му. Кандидатства за поста преди година; отговаряше на всички условия, намаза няколко джоба и си спечели име на надежден воин. Това е другата причина да искам да нанеса удара в подходящия момент. Стражата няма да го одобри.

Замълча за момент, после тихо каза:

— Торгилс, пристигането ти усложнява нещата. Не мога да позволя нищо да попречи на обещанието ми, нито да рискувам да се проваля. Бих предпочел да напуснеш Константинопол, докато уредя сметките си с Торнбьорн.

— Има и друг начин, Торстайн. И двамата сме длъжници пред паметта на Гретир, ти като доведен, аз като кръвен брат. Като свидетел на клетвата, която ти му даде, аз трябва да те подкрепя. Сигурен съм, че срещата между нас бе уредена от Один и че той го направи с цел. Докато целта му стане ясна, аз те моля да размислиш. Опитай да измислиш как да остана в Константинопол, за да съм ти под ръка. Защо не се запиша в стражата? Под чуждо име, разбира се.

Торстайн поклати глава.

— И дума не може да става. Точно сега доброволците са повече от свободните места. Аз платих щедър подкуп, за да ме приемат. Четири пунда злато взимат алчните служители, които изготвят списъците. Заплатите, разбира се, са толкова добри, че си връщаш парите за три-четири години. Императорът е достатъчно хитър да гледа охраната му да е доволна. Ние сме единствените, на които може да се довери в този интригантски град. — Замисли се, после добави: — Може и да има начин да уредя да останеш, но трябва да си много дискретен. Всеки телохранител има право да наеме слуга. Черна работа, но ще имаш достъп до казармите.

— Не рискуваме ли Онгул да ме види и разпознае?

— Не и ако не се набиваш на очи. Стражата значително нарасна, сега сме почти петстотин и вече не се побираме в Нумера. Две или три части са разквартирувани в бившите казарми на екскубиторите — гръцката дворцова стража. Те са в упадък, докато нашият престиж

расте. Там държи стая Онгул — друга причина да ми е трудно да избира момента да му потърся сметка за смъртта на Гретир.

Ето как станах ординарец на Торстайн. Работата не бе трудна, не и за човек, който е работил в палата на онова конте, дъблинския крал Сигтригур. Оттам се бях научил да реша и сплитам коси, да пера и гладя дрехи и да лъскам до блясък ризници и оръжия.

Точно гордостта, която варангите изпитваха към оръжията си, предостави на Торстайн възможността да си отмъсти много по-рано, отколкото той, а и аз, очаквахме.

Византийците обичат показността. Обожават бляскавите паради повече от всички познати ми народи. Почти не помня ден без парад или церемония, в които василевсът да не вземе видно участие. Може да бе процесия от палата, за служба в някоя от многобройните църкви, официален парад в памет на някоя военна победа или посещение на пристанището за преглед на флотата и арсенала. Дори „екскурзиите“ до Хиподрума — на не повече от една стрела от външната стена — се организираше от церемониалмайстор и хилядите му подчинени. Всичко се правеше по сложен протокол, в който подробно бе описано кой какво място заема в дворцовата йерархия, каква е титлата му, как следва да се обръщаш към него и прочее. Оформеше ли се императорска процесия, досадниците от протокола се щураха навсякъде, за да се убедят, че всеки в колоната е на мястото си и че носи съответния символ на ранга си — камшик със скъпоценни камъни, златна верижка, плочки от слонова кост, диплома, меч със златна дръжка, обсипана със скъпоценни камъни златна яка и прочее. Зяпачите лесно разпознаваха императорското семейство — само на тях бе позволено да носят пурпурно. А непосредствено пред и зад тях маршируваше кралската гвардия.

Варангите носеха символа на занаята си: бойна секира и меч. Секирата беше с едно острие, често със сребърни инкрустации. Дръжката се мажеше с восък чак до ръкохватката от красива, ръчно съшитата кожа. И острието, и дръжката лъщяха до блясък. Тежкия меч се носеше увесен през дясното рамо, но при украсата му се появяваше проблем, защото златната дръжка вече бе емблема на спартариоса, дворецов служител от среден ранг, чиито права и привилегии ревностно се пазеха. Стражите съответно трябваше да изберат друга емблема. По време на моя престой в Константинопол бяха популярни сребърните

дръжки, а някои стражи слагаха на мечовете си ръкохватки от екзотично дърво. Почти всички бяха платили за ножници, покрити с алена коприна, в тон с туниките.

По-малко от седмица, след като постъпих на служба при Торстайн, в Нумера се получи послание от логотета, висш дворецов служител. След три дни василевсът и свитата му щяха да присъстват на благодарствен молебен в църквата на Хагия „София“, и стражата трябваше да осигури обичайния ескорт. Логотетът — твърде велик да уговори нещата лично — настояваше, че случаят е важен и следва да участва цялата стража, в пълна парадна униформа.

Първата работа на командирите бе да свикат хората си за генерална репетиция на големия плац пред Нумера. Гледах от един прозорец и трябва да призная, че бях впечатлен. Варангите изглеждаха страховити, ред след ред здрави, брадати мъжаги, на вид достатъчно кръвожадни да изпълнят с ужас всеки враг. Имаше неколцина по-едри дори от високия Торстайн. Мярнах и зловния едноок Торнбьорн Онгул.

Когато репетицията свърши, ординарците изтичахме на плаца и събрахме туниките, коланите за мечове и останалите части от снаряжението, които трябваше да пазим в прегледен вид до самата процесия. Много от войниците естествено се събраха на приказки. Видях как Торстайн се присъедини към групичката, в която бе и Торнбьорн Онгул.

Аз, без да мисля, го последвах.

Заех позиции в периферията на кръга, като внимавах да не попадам в полезрението на Торнбьорн Онгул, но да съм достатъчно близо, за да следя какво става. Както бях забелязал още при йомсвикингите, военните нямат по-любимо занимание от това да сравняват оръжието си. Точно това правеха стражите. Фукаха се с мечовете, секирите и камите си и разказваха силно преувеличени истории за предимствата на всяко едно оръжие — превъзходната му балансираност, остротата, как не се изтъпява при удар в дървен щит, колко точно врагове е покосило и т.н.

Когато дойде ред на Онгул, той извади меча си и гордо го размаха.

Устата ми пресъхна. Мечът бе същият, който Гретир открадна от погребалната могила. Веднага го познах — уникално оръжие, красиво

изработено с вълнообразната украса по метала на острието, доказателство за майсторството на франкските ковачи. Онгул го изтръгна от Гретир, като отрязва пръстите на кръвния ми брат, докато той умираше на мръсния под в землянката на Дранг. Отбелязах си да разкажа на Торстайн как точно мечът попадна в ръцете на Онгул, но убиецът на Гретир ме отмени. Стражът до него поиска да разгледа меча и Онгул гордо му го подаде. Мъжът посочи на Онгул, че е нащърбен на две места.

— Трябва да дадеш да го поправят. Срамота е да държиш такъв хубав меч нащърбен.

— О, не — протестира нафукано Онгул, докато поемаше обратно оръжието си. — Аз сам направих тези следи, в деня, в който със същия този меч сложих край на дните на омразния разбойник Гретир Силния. Мечът беше негов, а острието се нащърби, когато отсякох главата му. Гретир Силния не беше като другите хора. Даже костите по врата му бяха като от желязо. Четири силни удара ми бяха нужни да отсека главата. Няма да залича следите дори командирът да ме накара.

— Може ли да видя този меч? — попита глас. Разпознах гърления тон на Торстайн Галеона и видях как Онгул му подава оръжието. Торстайн пробно го завъртя, за да открие това, което познавачите на мечове наричат сладкото място, точката, в която острието поема цялата сила и задължително улучва целта. Тълпата се отдръпна да направи на Торстайн място, при което, за мой най-голям ужас, мъжът пред мен отстъпи встрани. Онгул се огледа и единственото му око спря върху лицето ми. Разбрах, че веднага ме позна като мъжа, който върна от Дранг след смъртта на Гретир. Намръщи се, мъчейки се да отгатне какво правя тук, но бе твърде късно.

— Отмъщавам ти за Гретир Асмундарсон, мъжът, който ти подло уби — извика Торстайн, вдигна нащърбения меч и от целия си висок ръст го стовари право върху незащитената глава на Онгул. Торстайн бе открил сладкото място. Мечът разцепи черепа на Онгул като диня. Убиецът на най-добрия ми приятел умря на място.

За миг се възцари изумено мълчание. Събралите се зяпаха трупа на Онгул, проснат на плочите на парадния плац. Торстайн не се и опита да избяга. Стоеше с окървавения меч в ръка, а на лицето му се бе

изписало дълбоко задоволство. После спокойно избърса кръвта от меча, дойде при мен и ми го подаде с думите:

— В памет на Гретир.

Когато слухът за убийството стигна екскубиторите, които отговаряха за реда, те изпратиха човек да арестува Торстайн. Изпълнил клетвата си, той се остави да го отведат, без да оказва съпротива.

— Няма никакви шансове — каза командирът на Торстайн, закален ветеран от Ютландия с десет години служба в стражата. — Убийството в границите на двореца е сериозно престъпление. Писарушките в императорския секретариат ни мразят толкова много, че няма да изтърват възможността да разтурят частта ни. Ще кажат, че смъртта на Онгул е просто поредната долна свада между кръвожадните варвари.

— Няма ли как да му помогнем? — попитах аз. Още стисках меча на Гретир.

Ютландерът се извърна към мен.

— Не и ако не смажеш везните на Темида — ми отговори многозначително.

Мечът на Гретир сякаш оживя в дланта ми.

— Какво става, ако един страж умре при изпълнение на дълга си? — попитах.

— Неговата собственост се разделя между другарите му. Такъв е обичаят ни. Ако остави вдовица или деца, разиграваме на търг личните му вещи; парите и неизплатените му към момента заплати, отиват за тях.

— Казваш, че Торстайн е обречен. Не можем ли да разиграем на търг вещите му, включително и този меч? Онгул ви разказа как го открадна от Гретир Силния, а вие видяхте как Торстайн си го възвърна.

Ютландерът ме изгледа изненадано.

— Този меч струва колкото заплатите ни за две години.

— Знам, но Торстайн ми го подари и аз с радост ще го предложа на търг.

Командирът ме погледна заинтригувано. Познаваше ме само като прислужник на Торстайн и бе любопитен да узнае каква точно роля съм играл в събитията. А и вероятно се чудеше дали не може сам да стане собственик на меча.

— Предложението ти е необичайно, но ще видя какво мога да направя. По-добре ще е да направим търга без знанието на гърците. Иначе ще започнат да твърдят, че сме толкова алчни, че сме разпродали вещите на Торстайн още преди смъртта му. Не че точно те имат право да обиждат на алчност. Там нямат равни.

— Искам да те помоля за още нещо — продължих настоятелно. — Много хора чува Торстайн да споменава името на Гретир Силния точно преди да посече Торнбьорн Онгул. В момента се носят какви ли не догадки защо точно го направи. Ако търгът се проведе довечера, когато интересът стане най-голям, ще привлечем повече хора.

На търга същата вечер на площада на Нумера се стече половината стража. Точно това и целях.

Командирът на Торстайн, Рагнвалд, призова за тишина.

— Всички знаете какво се случи днес следобед. Торстайн, по прякор Галеона, отне живота на един свой сънародник, Торнбьорн Онгул. Никой от нас не знае защо. Торнбьорн няма да ни каже, защото е мъртъв, а Торстайн е в карцера и чака да бъде съден. Но този мъж, Торгилс Лейфсон, твърди, че може да отговори на въпросите ви и иска да предложи на търг меча, който Торстайн му даде. — Обърна се към мен. — Твой ред е.

Изкачих се на един каменен блок и се обърнах към публиката си. Вдигнах меча, за да го видят всички и изчаках, докато привлека напълно вниманието им.

— Нека ви разкажа откъде иде този меч, как бе открит сред мъртвите, къде пътува и историята на великия му собственик. — Започнах разказа за Гретир Силния и забележителните случки от живота му, от нощта, в която ограбихме погребалната могила и всичко, добро и лошо, което преживяхме заедно, как той два пъти ми спаси живота, първо в пиянското сбиване и после на неуправляемия кораб. Разказах им за човека Гретир: колко своенравен и упорит можеше да бъде, колко често добрите му намерения водеха до трагични резултати, как можеше да е груб и брутален, как не знаеше силата си и все пак опита да не изневери на себе си и в най-трудните времена. Описах им живота му като изгнаник, триумфалните му победи и как накрая бе поразен от черния сейдур на приемната майка на Торнбьорн Онгул.

Това бе сагата на Гретир и докато я разказвах, знаех, че мъжете ще я запомнят и ще я повторят, а името на Гретир ще продължи да

живее в паметта им. Изпълнявах последното обещание, което дадох на кръвния си брат.

Когато свърших разказа си, ютландерът се изправи.

— Време е да разиграем на търг меча на Гретир Силния — извика високо той. — От това, което чухме, излиза, че смъртта на Онгул не е убийство, а честно отмъщение, което нашите закони и обичаи оправдават. Предлагам парите, които съберем от продажбата на меча, да се дадат за защитата на Торстайн Галеона. Призовавам ви към щедрост.

Тогава се случи нещо забележително. Наддаването започна, но не по начина, по който бях очаквал. Всеки страж извикваше почти нищожна цена, а ютландерът отмяташе по един рабош.

— Седем пунда злато и пет нумизми — обяви, когато събра отметките. — Това трябва да стигне Торстайн да отърве въжето и само да лежи в затвора.

Огледа кръга от вперили поглед в него мъже.

— В моята част има свободно място — извика той. — Предлагам да бъде заето, не срещу заплащане, а по взаимното съгласие на събралите се тук. Предлагам мястото на Торстайн Галеона да поеме кръвният брат на Гретир Асмундарсон.

Мъжете одобрително изръмжаха, а един или двама удариха с дръжките на мечовете си по камъните. Ютландерът се обърна към мен:

— Можеш да запазиш меча, Торгилс.

Ето как аз, Торгилс Лейфсон, постъпих на служба в стражата на василевса в Метропола и впоследствие се заклех във вярност към мъжа, когото някои наричаха „Гръмотевицата на севера“, а други — „Последния викинг“. В служба при него пътувах до всяко кътче на света, натрупах богатство, достатъчно за платна от коприна за цял един кораб, и в качеството си на негов шпионин и дипломат бях на една стрела разстояние да го възкача на трона на Англия.

ПОСЛЕПИС

Торстайн Галеона действително отмъщава на убиеца на брат си, твърди сагата на Гретир, написана през 1325 година. Сагата проследява живота на Гретир, от бурното му детство, през ограбването на погребална могила и многото му приключения като разбойник, до смъртта му на остров Дранг в ръцете на Торнбьорн Онгул и хайка местни селяни. Там пише, че Торстайн Галеона издирил Торнбьорн Онгул в Константинопол и го предизвикал по време на един преглед на оръжията на варангската стража. Онгул се хвалел как убил престъпника със собствения му меч. Мечът минал от ръка на ръка през стражите и когато стигнал до Торстайн, в сагата се казва:

„Торстайн хвана късия меч, отведнъж го вдигна и нападна Онгул. Ударът падна върху главата му и бе толкова мощен, че мечът стигна чак до челюстта. Торнбьорн Онгул падна мъртъв на земята. Другите гледаха безмълвно...“

От „Сагата на Гретир“, превод Дентън Фокс и Херман Палсон, University of Toronto Press, 1998.

Издание:

Автор: Тим Северин

Заглавие: Брат по съдба

Преводач: Елисавета Маринкева

Година на превод: 2006

Език, от който е преведено: английски

Издание: Първо

Издател: СИЕЛА — СОФТ ЕНД ПАБЛИШИНГ

Град на издателя: София

Година на издаване: 2006

Тип: роман

Националност: Английска

Отговорен редактор: Антония Халачева

Редактор: Надя Калъчева

Технически редактор: Божидар Стоянов

Коректор: Надя Калъчева

ISBN: 978-954-649-958-5

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/1664>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.